

PERE BLASI

MESTRE, GEÒGRAF I DIPUTAT REPUBLICÀ

JORDI GARCIA I FARRERO

Coberta

1933

Pere Blasi,
diputat del Parlament de Catalunya.

FPB

PERE BLASI

MESTRE, GEÒGRAF I DIPUTAT REPUBLICÀ

PERE BLASI

MESTRE, GEÒGRAF I DIPUTAT REPUBLICÀ

JORDI GARCIA I FARRERO

BARCELONA, NOVEMBRE DE 2021

A la Mariana, al Nuno i al Theo, per ser-hi sempre.

*«Pere Blasi serví la professió de “mestre de minyons”
amb una exemplaritat excepcional.
Fou un autèntic germinador d'afectes,
un cavaller d'una bondat i una fidelitat admirables.
La seva benevolència arribava a semblar candorosa.
El to mig paternal, sempre serè,
però amb espurnes d'emoció i confiança
de les seves explicacions,
es captava fàcilment l'ànima dels alumnes.
Xop d'humanitat, de comprensió i tolerància,
efusiu i balsàmic, incapaç de congriar cap mena d'odi,
es mantingué sempre fidel a la seva ètica.»¹*

1 Josep IGLÉSIES. «Pere Blasi», *Serra d'Or*, setembre de 1961, p. 9-10.

FUNDACIÓ JOSEP IRLA

historia@irla.cat

EDITOR

JOSEP VALL

EQUIP EDITORIAL

JOAN ALMACELLAS

CARME PUJOL

CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA

SOFIA LOZANO

DISSENY ORIGINAL

JORDI VINYETS

IMPRESSIÓ

GRÀFIQUES CUSCÓ

ISBN

978-84-09-36069-7

DIPÒSIT LEGAL

B 19761-2021

Diputació de Girona

L'obra editada en aquest llibre

va ser la guanyadora de la

Beca d'Estudis Històrics President Irla 2020

convocada per la Fundació Josep Irla

amb el suport de la Diputació de Girona.

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment i suport, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic, la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec comercial, la inclusió total o parcial en bases de dades i la consulta a través de la xarxa telemàtica o d'internet. Les infraccions d'aquests drets estan sotmeses a les sancions establertes per les lleis.

BIBLIOTECA DE CATALUNYA - DADES CIP

Garcia i Farrero, Jordi, autor

Pere Blasi: mestre, geògraf i diputat republicà
Bibliografia.

ISBN 9788409360697

I. Fundació Josep Irla. II. Títol

1. Blasi, Pere, 1886-1961. 2. Geògrafs - Catalunya - Biografia. 3. Polítics - Catalunya - Biografia

929Blasi, Pere

Sumari

PRESENTACIÓ. Un mestre de ciutadania republicana	13
DOLORS BASSA I COLL	
PRÒLEG. El senyor Blasi	15
FRANCESC PERENYA I BLASI	
PERE BLASI,	
MESTRE, GEÒGRAF I DIPUTAT REPUBLICÀ	
JORDI GARCIA I FARRERO	
INTRODUCCIÓ. Un mestre amb neguits intel·lectuals i polítics.....	17
1. De Puigcerdà a Torroella de Montgrí.....	23
1.1. Fill de la tradició liberal i republicana de Puigcerdà	23
1.2. Empeltament a Torroella de Montgrí	33
1.3. Afany pel coneixement fins al darrer dia	37
2. Mestre i geògraf: dues vocacions entrellaçades	45
2.1. L'ofici de mestre a l'Escola Nacional de Torroella de Montgrí	45
2.2. L'experiència pedagògica al Grup Escolar Lluís Vives de Barcelona	53
2.3. La importància de la geografia per a l'ensenyament i la construcció nacional	59
3. Entre la renovació pedagògica i la promoció de la cultura	69
3.1. La defensa de l'ensenyament primari públic i de l'ofici de mestre.....	71
3.2. Activista cultural.....	79
4. Diputat republicà al Parlament de Catalunya.....	87
4.1. L'activitat parlamentària.....	93
4.2. Les aportacions legislatives des de la Comissió Permanent de Cultura..	95
4.3. La representació parlamentària arreu de les comarques gironines	101
4.4. Un home de cultura i pau enmig la barbàrie	105

5. Sobreviure a l'asfíxia franquista	111
5.1. Un exili en quatre etapes.....	111
5.2. Retorn a Catalunya	121
EPÍLEG. Voluntat d'entesa sense renunciar a res.....	129
ANNEX 1. Obra pròpia	132
ANNEX 2. Antologia de textos.....	138
Fons documentals i gràfics.....	177
Testimonis i fonts orals entrevistats	179
Bibliografia.....	181
Índex onomàstic.....	189

Torroella de Montgrí, circa 1922

Pere Blasi i Dolors Pujol amb les seves filles, Maria Teresa i Fina, i la nebodeta Juanita Quintana i Pujol.

FPB

PRESENTACIÓ

Un mestre de ciutadania republicana

DOLORS BASSA I COLL

EXCONSELLERA DE TREBALL, AFERS SOCIALS I FAMÍLIES
DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

Escriure la presentació d'aquesta obra m'ha fet una especial il·lusió. Pere Blasi —el senyor Blasi o don Blasi, com he sentit dir entre la gent més gran del meu entorn— era una persona molt vinculada a Torroella de Montgrí, el municipi on visc i m'estimo com a vilatana.

Un mestre al servei no sols del seu alumnat, sinó de totes les persones de la comunitat i especialment implicat en la vida cultural i social de la vila. I això va fer que deixés una empremta tan forta aquí, que podríem dir que és i ha estat una persona de passat, de present i de futur per a la nostra gent. No va ser ell qui es va empeltar a Torroella sinó que van ser els vilatans i les vilatanes qui es van empeltar del seu pensament i bonhomia.

Del present i del futur, ja que l'energia positiva que expressava en la seva vida, els vincles que va crear i com va desenvolupar l'activitat pedagògica a l'escola va transformar la vida dels veïns i veïnes de Torroella de Montgrí fent progressar culturalment la vila i amb ella el país. No sols era un home de pau i cultura, que va viure les penúries de l'exili real i més tard de l'intern a Catalunya, sinó que la seva descoberta ens trasllada a una generació de persones co-neixedores dels anhels, inquietuds i esperances de gran part del poble de Catalunya del seu temps, que han perdurat i són els mateixos que molts i moltes sentim ara.

Llegir l'obra ens endinsa no només en la biografia del mestre com a ofici, sinó del que podríem anomenar un mestre de mestres, un mestre de ciutadania republicana. Mitjançant aquesta recerca exhaustiva de documentació, podem seguir la seva trajectòria en l'àmbit personal, polític i ideològic. Amb les reflexions interpretatives del final de l'obra descobrim l'essència del seu pensament: la construcció de noves generacions amb valors republicans que considerin la cultura un afer essencial del bé comú.

Sento que aquesta obra és necessària per recuperar la idea de l'afany de coneixement que Pere Blasi pregonava amb les seves accions, de com les vocacions s'entrellacen per un objectiu comú, de com cal singularitzar-ho tot i mantenir una perspectiva col·lectiva, com va fer ell en una època molt transcendent pel país, amb un alt grau de compromís de la ciutadania, que ha de ser model per a temps presents i futurs.

Barcelona, novembre de 1960

Pere Blasi.

FPB

PRÒLEG

El senyor Blasi

FRANCESC PERENYA I BLASI

PROFESSOR DE FILOSOFIA DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

El llibre que us disposeu a llegir exposa amb rigor i clarividència la vida i l'obra d'una persona, d'un home polifacètic: mestre, geògraf, polític, escriptor. En totes aquestes facetes, així com en la seva vida privada i familiar, fa palesa una virtut que els grecs anomenaren «excel·lència». En totes elles va excel·lir; per dir-ho així, va fer les coses tal com s'han de fer. Això no vol dir, però, simplement que mostrava competència i saber fer en les diverses funcions que va complir al llarg de la seva vida. El senyor Blasi va fer tot el que va fer i ser tot el que va ser, des d'una personalitat unitària: polifacètic com era, era tanmateix un home «d'una sola peça». I és d'aquest home, integral i íntegre, que cal predicar la virtut de l'excel·lència.

El llibre que tenen a les mans posa molt adequadament de manifest que les diverses dimensions de la personalitat i l'activitat de Pere Blasi estan interrelacionades. La condició i la vocació de mestre era, al meu entendre, l'eix vertebrador: el mestre del poble de Torroella de Montgrí ha deixat una empremta indeleble en els torroellencs, que s'estén fins a les generacions actuals que no el van conèixer personalment: un cas clar de memòria històrica. La seva primera obra, *Geografia elemental de Catalunya*, fou pensada per a l'ensenyament.

En la vocació del mestre s'expressava el sentit del servei a l'altre i a la comunitat, que s'estenia a altres contribucions molt rellevants a la vida cultural de Torroella. El mateix sentit de servei explica la seva activitat política al Parlament de Catalunya, on va donar exemple constant de moderació i tolerància.

Víctima de la derrota en la Guerra Civil, va patir els sofriments i les penúries de l'exili sense baixar mai els braços. I en tornar a Barcelona, la seva inacabable energia positiva li va permetre escriure la seva obra principal, *Les terres catalanes*, exemple d'obra científica amarada d'amor pel país.

A Barcelona també va exercir com a avi amatent i entranyable que el meu germà, la meva germana i jo vam tenir la sort de conèixer i gaudir, tot i que no sempre agraïem que no oblidés mai la condició de mestre i ens posés deures extra quan tornàvem de l'escola.

Torroella de Montgrí, curs 1930-1931

El mestre Pere Blasi amb els seus alumnes de l'escola nacional.

UdG

INTRODUCCIÓ

Un mestre amb neguits intel·lectuals i polítics

Sens dubte el nom de Pere Blasi va associat a la pedagogia, la geografia, la cultura, el catalanisme republicà i, per descomptat, a Torroella de Montgrí, tot i el seu naixement a Puigcerdà. Malgrat el pas del temps no estem, per sort, davant d'una figura totalment oblidada per les generacions posteriors, un fet no gaire habitual, en una època d'una certa desconexió amb el nostre llegat.² Encara roman ben present la seva obra educativa i, amb la mateixa intensitat, el seu tarannà conciliador i de servei a tota la població torroellenca, sense excepcions, en un context polític molt convuls com fou la dècada de 1930.

Per això no ens poden estranyar tots els reconeixements pòstums dedicats pels seus conciutadans: per la Diada de Sant Jordi del 1974, l'associació Esplai convocà un efímer Premi Pere Blasi —només se'n celebrà una edició— per a assajos sobre la vila de Torroella;³ el 1976 el seu nom fou posat a una de les rondes; el 1982 se celebrà un homenatge amb exposició de fotografies i escrits seus, la col·locació d'una placa a la façana de la casa on visqué i l'edició d'un petit opuscle monogràfic en el seu record, *Evocació i semblança de Pere Blasi*, amb textos d'Heribert Barrera, Rafael Battestini, Pere Castells, Josep Clara, Pere Climent, Salomó Marquès, Josep Quer, Lluís Solé i Sabarís, Àngels Solés i Lluís Sorribes;⁴ el 2007, per votació popular, el seu nom fou posat a la biblioteca municipal⁵ i la *Revista del Baix Empordà* li dedicà el dossier central d'un dels seus números, amb articles de Joan Badia-Homs, Heribert Barrera, Albert Bou, Joan Fuster, Enric Mendizàbal, Fina Perenya, Joan Radressa, Jaume Rufí, Josep

2 Lluís CALVO. *Els llegats. Una lectura contemporània de la tradició*.

3 «Esplai. Torroella de Montgrí», *Revista de Palafrugell*, 1 de desembre de 1973, p. 15; «Commemoración de la Semana Catalana», *Los Sitios*, 15 de maig de 1974, p. 10. El premi fou guanyat pel periodista de Vilanova i la Geltrú, Eugeni Molero, per l'estudi «Enric Vilà, fiscornaire de les cobles de Torroella».

4 Josep LLORET. «Heribert Barrera es va afegir a Torroella en l'homenatge al mestre Pere Blasi», *Punt Diari*, 16 de novembre de 1982, p. 8.

5 «Tresserras inaugura l'arxiu comarcal del Pla de l'Estany i la biblioteca Pere Blasi de Torroella», *El Punt*, 27 d'abril de 2007, p. 46.

Barcelona, circa 1960

Els mestres Josep Barceló i Pere Blasi conversant amb un col·lega.

(EVOCACIÓ I SEMBLANÇA DE PERE BLASI)

Maria Rufí i Pau Villaronga;⁶ i el 2011, pel centenari de la seva arribada a Torroella i el cinquantenari de la seva mort, se celebrà un nou acte d'homenatge.⁷

Afegim el present treball al merescut reconeixement a aquest mestre, geògraf i diputat republicà, fent realitat el desig del professor de Geografia Enric Mendizàbal quan reclamava un treball que aprofundís en la vida i obra de Pere Blasi tot realitzant una bibliografia exhaustiva de la seva producció i revisant l'existència de documentació personal en arxius familiars i locals.

Així doncs, aquesta biografia ha resseguit la vida i l'obra de Pere Blasi a partir de la consulta de diferents fonts i la conversa amb testimonis ben significatius —fet que ha esdevingut una experiència formativa de primer ordre—, sense oblidar tots aquells articles que ja han abordat la seva singladura vital.⁸ És evident

que això també ha comportat copsar l'obra d'alguns dels establiments educatius i culturals més importants del país. Ens referim a l'Escola Normal de Girona —l'avantguarda d'aquests estudis a Catalunya si tenim en compte els mestres Cassià Costal, Joan Roura-Parella i Miquel Santaló—, l'Escola Pública de Torroella de Montgrí, l'Ateneu Montgrí, la Universitat de Barcelona i, en darrer terme, el Grup Escolar Lluís Vives. Són antecedents molt rellevants quan s'estableix una relació entre el present i el passat per mirar cap al futur en matèria educativa i política republicana.

Dit d'una altra manera: el recorregut vital de Pere Blasi, un «*home dotat d'un fervent principi de rectitud, a més d'una sòlida cultura humanística*»,⁹ és un bon exemple per posar de manifest novament que el republicanisme té una derivada pedagògica de primer ordre, és a dir, la voluntat que l'educació arribi a tot-hom de la manera més completa possible. Representa, per tant, una eina vertadera de transformació social com es fa palès, per exemple, en l'obra de govern de la Generalitat republicana, que no hagués estat possible sense l'aparició d'una generació d'intel·lectuals en educació entesos com a «*sujeitos engajados com a educação pública, com métodos de ensino, com uma proposta de alfabetização ou mesmo de expansão de escolas nos seus variados níveis e objetivos*».¹⁰

En aquest sentit, posem de manifest que els primers compassos d'aquest llibre estan dedicats a la seva dimensió més personal, que aborda tant algunes pinzellades del seu nucli familiar com els anys de formació a Puigcerdà en un ambient polític liberal i republicà. Sobre la seva faceta d'estudiant, podem avançar que es perllongà durant tota la seva trajectòria. Mai abandonà aquesta condició, que de ben segur és la millor manera de bastir una vida amb sentit i poder fer aportacions significatives col·lectivament. Més endavant, ens centrem en cadascun dels àmbits vocacionals —educació i geografia— en els quals el nostre autor esmer-

6 «Pere Blasi i Maranges», *Revista del Baix Empordà*, desembre de 2007 - febrer de 2008, p. 5-38.

7 «Homenatge al pedagog Pere Blasi», *Diari de Girona*, 12 de desembre de 2011, p. 15.

8 Josep Maria AINAUD DE LASARTE. «El centenari de Pere Blasi»; Heribert BARRERA. «Record de Pere Blasi»; Jaume BASSA. «Pere Blasi i Maranges»; Rafael BATTESTINI. «El Sr. Blasi a l'exili»; Albert BOU. «Pere Blasi i Maranges»; Xavier CARMANIU. «Pere Blasi i Maranges»; Pere CASTELLS. «Pere Blasi. Un gran pedagog a Torroella» i «Pere Blasi. La seva obra pedagògica i cultural a Torroella»; Josep CLARA. «Pere Blasi, geògraf català»; Pere CLIMENT. «De quan jo anava a estudi»; Joan FUSTER. «La singular pedagogia del mestre Pere Blasi i Maranges»; Josep IGLÉSIES. «Pere Blasi»; Salomó MARQUÈS i José Carlos MORENO. «Pere Blasi i Maranges»; Enric MENDIZÀBAL. «Pere Blasi i la geografia del seu temps»; Lluís Maria MESTRAS. «Pere Blasi, mestre i diputat»; Anna PALMADA. «L'aportació del mestre Pere Blasi i Maranges a la idea de Catalunya»; Fina PERENYA. «Recordant l'avi» i «L'avi Pere Blasi i Maranges a l'exili»; Josep QUER i Àngels SOLÉS. «Records del meu mestre»; Joan RADRESSA. «Pere Blasi i Francesc Viver, promotors de la cultura popular a Torroella de Montgrí» i «La darrera conversa amb el senyor Pere Blasi»; Jaume RUFÍ i Josep Maria RUFÍ. «Pere Blasi, polític republicà»; Lluís SOLÉ i SABARÍS. «Del martirologi del magisteri català. Pere Blasi, mestre i geògraf»; Lluís SORRIBES. «Record de Pere Blasi. Director del Grup Escolar "Lluís Vives" de Barcelona»; Joan SURROCA. «Sr. Pere Blasi i Maranges (1885-1961)»; «Un biògrafo de nuestro paisaje: Pere Blasi»; Pau VILLARONGA. «Parlant de Pere Blasi».

9 Joan FUSTER. «La singular pedagogia del mestre Pere Blasi i Maranges».

10 Justino Pereira de MAGALHÃES; Raylane Andreza Dias Navarro BARRETO. «Os intelectuais e a educação - abordagem histórica e biográfica».

**Torroella de Montgrí,
14 de novembre de 1982**

Homenatge a Pere Blasi.
Al balcó de l'Ajuntament,
d'esquerra a dreta:
la seva filla Fina Blasi,
el president del Parlament
de Catalunya
Heribert Barrera,
el diputat
Francesc Vicens,
el senador
Josep Rahola
i l'alcalde Albert Bou
escolten la Cobla
Foment de la Sardana.
CDMM

ça esforços i hores de dedicació amb la intenció de fer progressar culturalment els veïns i veïnes de Torroella de Montgrí i, per extensió, de tot Catalunya. Tot plegat també venia motivat per actualitzar les estructures pedagògiques del país segons els discursos que se succeïen durant el primer terç del segle XX.

Més tard, serà el torn de la seva militància en diferents organitzacions que pivoten entre la defensa de l'ensenyament primari públic i les condicions dignes de l'ofici de mestre —Associació del Magisteri de Girona—, i la difusió de la cultura per a tota la ciutadania sense establir cap tipus de privilegi —Ateneu Montgrí. De ben segur que aquesta determinació i aquest treball incansable que connectava amb l'ambient social que va permetre l'adveniment de la República el va dur a ser un dels diputats del Parlament de Catalunya. Analitzarem, doncs, la seva tasca en la legislatura iniciada a finals de 1932, que no fou menor, relacionada principalment amb els afers culturals i educatius, a pesar del seu periple totalment accidentat per diferents esdeveniments: els Fets d'Octubre de 1934, la Guerra Civil...

El treball es clou amb unes reflexions finals en les quals queden establertes una sèrie de claus interpretatives de la trajectòria de Pere Blasi, que aconseguí compaginar l'educació —membre del Consejo Regional de Primera Enseñanza de Cataluña— amb la geografia —fundador de la Societat Catalana de Geografia i premiat per la Real Sociedad Geográfica— i la política —diputat del Parlament de Catalunya i membre de la Comissió Permanent de Cultura de la Generalitat— amb una finalitat molt clara i definida: la construcció d'una nova generació de persones amb valors republicans que consideressin la cultura com un afer essencial. Possiblement aquest és un dels missatges principals que emet la seva trajectòria vital, juntament amb aquest altre que expressà ell mateix en un discurs com a diputat: «*la República és un ordre nou; és l'ordre de construir, d'estructurar. Per tant, la República és de tothom i mal aniríem si rebutgéssim per un excés de zel els que, acatant les Lleis de la República, no pensessin igual que nosaltres*».¹¹

Altrament, hem estudiat la seva faceta periodística, que també mantingué vincles, com és lògic, amb la pedagogia i la geografia. La seva producció queda reflectida principalment en quatre de la dotzena de publicacions on va escriure: *Ceretania*, *Mont-Gris*, *Emporion* i, per descomptat, *El Magisterio Gerundense*, atès que és on la seva aportació fou més nombrosa. Aquest darrer exercici ha implicat una altra anàlisi que podem resumir en tres aspectes: localització, enumeració a partir de criteris bibliomètrics —any, títol, publicació, pàgines— i, en darrer lloc, transcripció d'aquells que s'han considerat més significatius segons el pensament de l'autor i el context històric.

Es conclou aquest preludi amb una sèrie d'agraïments. El primer d'ells va dirigit al net de Pere Blasi, Francesc Perenya, que des del primer moment sempre m'ha rebut amb molta calidesa i curiositat. No em puc estar de recordar totes les converses que hem mantingut, tant a Barcelona com a Torroella de Montgrí, a pesar de la situació pandèmica actual. Amb el mateix esperit, també vull agrair al grup torroellenc que sempre m'ha manifestat la seva joia i alegria vers aquesta iniciativa: Francesc Batlle, Albert Bou, Joan Lloret, Josep Pujol, Josep Maria Rufí, Joan Surroca i, de forma telemàtica, Jaume Bassa. Les seves contribucions han estat fonamentals per poder contextualitzar la vida del mestre Blasi a la vila empordanesa mencionada. Es pot dir el mateix de Joan Sanromà però en relació amb el Grup Escolar Lluís Vives de Barcelona i, el professor Enric Mendizàbal, pel que fa referència als estudis geogràfics en el nostre país. Finalment, però no menys important, destaco que aquesta recerca tampoc hagués estat possible sense el bon quefer del personal de totes les biblioteques, centres de documentació, fundacions i arxius visitats, com de la tasca invisible però essencial de l'editor incansable d'aquest llibre.

11 «De la quinzena», *Ceretania*, 23 d'abril de 1933, p. 1.

Puigcerdà, circa 1900-1930

Vista general de Puigcerdà des del costat del camí de Sant Marc.

LIMOGES / ACCE

De Puigcerdà a Torroella de Montgrí

1

1.1. Fill de la tradició liberal i republicana de Puigcerdà

Pere Blasi i Maranges nasqué a Puigcerdà el 19 d'agost de 1886, en el si d'una família pagesa i menestral ben arrelada a la vila. Els avis paterns eren jornal·lers: Bonaventura Blasi i Bertran (1822-ca.1890) i Teresa Ricart i Ballanet (1820-ca.1900), filla de Maranges. Van tenir tres fills, el gran i el petit serien també jornal·lers, Pere Blasi i Ricart (1850-1921) i Josep Blasi i Ricart (1854-1916), però el segon, Isidre Blasi i Ricart (1851-1934) —pare del nostre biografiat—, deixaria les feines del camp per l'ofici de fuster i obriria un taller d'ebenisteria i escultura, especialitzat en mobles, decoració, tapisseria i la fabricació de billars.

Isidre Blasi s'implicaria políticament al Centre Obrer Instructiu i Recreatiu —fundat el 1881 com a Cercle Obrer Puigcerdanenc—, de caràcter republicà laic, liderat per menestrals i comerciants que, com a pedra angular de les seves nombroses iniciatives culturals —coral, ball, teatre, cinema...—, crearen una escola,¹² en consonància amb la seva preocupació per elevar el nivell de l'ensenyament i «*proporcionar á vostres fills una instrucció sòlida, car lo pá de l'ànima, es tant necessari al home com l'aliment ab que nodreix lo seu cos*».¹³ El 1908 l'hoteler Ovidi Vidal, del Centre Obrer Instructiu i Recreatiu, fou el primer alcalde de Puigcerdà per votació dels regidors, contràriament a tots els seus antecessors que ho havien estat per Reial Ordre. Des del 1906, Isidre Blasi era un d'aquests regidors republicans de la vila.¹⁴ Ho seria en un primer mandat de quatre anys fins el 1910 i en un segon a partir del 1918¹⁵ fins el 1920, quan renuncià en enviudar i sentir-se ja gran.¹⁶

12 Jaume BRAGULAT. *Vint-i-cinc anys de vida puigcerdanesa, 1901-1925*, p. 101-102.

13 Isidor SALÓ. «Per el Centre Obrer. L'obra del Ateneu Enciclopedich Popular», *Ceretania*, 8 de gener de 1911, p. 2.

14 *La Cerdanya*, 18 de novembre de 1905, p. 3.

15 «Las elecciones municipales», *Ceretania*, 18 de novembre de 1917, p. 1.

16 ACCE. Acta del ple municipal de Puigcerdà, 26 de juliol de 1920.

1906

Full del Padró municipal, amb els veïns de l'edifici del carrer Espanya, número 20, de Puigcerdà:

el matrimoni format per Isidre Blasi i Maria Maranges i els seus quatre fills,

Eliseu, Pere, Alexandre i Isidre.

ACCE

AÑO DE 19__

Hoja de padrón á que se refiere el artículo 21 del reglamento

(1) *Calle de España No. 20*

NOMBRES Y APELLIDOS (2)	Relación de familia	FECHA DEL NACIMIENTO			Años de edad	NATURALEZA		Estado	Profesión (8)	Residencia habitual (4)	Tiempo de residencia en el pueblo		Contribución que satisface		¿Sabe leer?	¿Sabe escribir?	Clasificación como habitante (5)
		Día	Mes	Año		Pueblo	Provincia				Años	Meses	Territorial	Industrial			
<i>Isidre Blasi Ricart</i>	<i>Calvo</i>	<i>30</i>	<i>Octubre</i>	<i>1850</i>	<i>55</i>	<i>Puigcerdà</i>	<i>Gerona</i>	<i>Casado</i>	<i>Carpintero</i>	<i>Puigcerdà</i>			<i>24</i>	<i>18</i>	<i>si</i>	<i>si</i>	<i>vecino</i> <i>C</i>
<i>Maria Maranges Calvet</i>	<i>España</i>	<i>20</i>	<i>April</i>	<i>1858</i>	<i>48</i>	<i>Puigcerdà</i>	<i>Gerona</i>	<i>Casada</i>	<i>Lin</i>	<i>Puigcerdà</i>					<i>si</i>	<i>si</i>	<i>don</i> <i>C</i>
<i>Eliseu Blasi Maranges</i>	<i>Hijo</i>	<i>25</i>	<i>April</i>	<i>1882</i>	<i>20</i>	<i>Puigcerdà</i>	<i>Gerona</i>	<i>Voluntario</i>	<i>Carpintero</i>	<i>Puigcerdà</i>					<i>si</i>	<i>si</i>	<i>id</i> <i>CP</i>
<i>Pere Blasi Maranges</i>	<i>Hijo</i>	<i>20</i>	<i>Agosto</i>	<i>1886</i>	<i>19</i>	<i>Puigcerdà</i>	<i>Gerona</i>	<i>Voluntario</i>	<i>Lin</i>	<i>Puigcerdà</i>					<i>si</i>	<i>si</i>	<i>id</i> <i>CP</i>
<i>Alexandre Blasi Maranges</i>	<i>Hijo</i>	<i>16</i>	<i>April</i>	<i>1894</i>	<i>12</i>	<i>Puigcerdà</i>	<i>Gerona</i>	<i>idem</i>	<i>Lin</i>	<i>Puigcerdà</i>					<i>si</i>	<i>si</i>	<i>id</i> <i>B</i>
<i>Isidre Blasi Maranges</i>	<i>Hijo</i>	<i>12</i>	<i>April</i>	<i>1896</i>	<i>10</i>	<i>Puigcerdà</i>	<i>Gerona</i>	<i>idem</i>	<i>Lin</i>	<i>Puigcerdà</i>					<i>si</i>	<i>si</i>	<i>id</i>

- (1) Distrito, Barrio, Cuartel, Plaza, Calle, Paseo etc., número, piso y puerta de la casa.
 (2) Excepto la última casilla, todas se llenarán por el inquilino ó cabeza de familia expresando en cada línea el nombre y demás circunstancias de cada una de las personas que habitan en la casa, empezando por él, su mujer, padres, hijos, parientes, criados y dependientes.
 (3) En la casilla *Profesión*, se pondrá la que cada uno ejerza ó su ocupación habitual; y si tuviese más de una, todas ellas, por ejemplo: Médico, propietario y labrador; rentista del Estado y contratista de Obras públicas, periodista, agente de negocios, comerciante, etc., etc.
 (4) En la casilla *Residencia habitual* se fijará el pueblo en que habite la persona la mayor parte del año, por ejemplo: Un estudiante que está la mayor parte del año en Madrid, aunque su familia resida en Mérida, se empadronará en el punto en que habite al hacerse el padrón, poniendo como residencia habitual Madrid.
 (5) Esta casilla se llenará por el Ayuntamiento, poniendo al margen de cada nombre una de estas tres palabras, *vecino*, *domiciliado*, *transcunte*, clasificando á cada habitante según el art. 11 de la ley.

La mare, Maria Maranges i Calvet (1859-1920) també era nascuda a Puigcerdà, en una família originària d'Osseja. Isidre Blasi i Maria Maranges van tenir quatre fills: el primogènit Eliseu (1885-1957) treballaria amb el pare i en continuaria el negoci familiar d'ebenisteria; Pere, el nostre biografiat; Alexandre (1892) que el 1923 es casà a Bordeus, on estava establert com a comerciant; i Isidre (1894).

El Puigcerdà a cavall dels segles XIX i XX era una població d'uns 2.500 habitants, cap de partit judicial, amb un pronunciat caràcter de territori d'alta muntanya i de frontera, i marcat per un fet històric que havia tingut lloc només tretze anys abans del naixement de Pere Blasi, en el qual el seu pare hi havia participat:¹⁷ la resistència liberal al segon setge carlí a la ciutat, produït el 10 i 11 d'abril de 1873, quan feia dos mesos que s'havia instaurat la Primera República espanyola. Durant vint-i-sis intenses i ferotges hores —del Dijous i el Divendres Sant— un centenar de militars, prop de tres-cents vilatans més o menys armats i l'ajut de les dones i els nens de Puigcerdà —amb el suport final de les tropes del coronel liberal Josep Cabrinetty— impediren que mil dos-cents homes comandats pel general carlí Francesc Savalls conquerissin la plaça, en un episodi dels inicis de la Tercera Guerra Carlina.¹⁸

Tot i que ja havia patit un primer setge durant la Primera Guerra Carlina —el 1837—, i en patiria un tercer i un quart a la mateixa Tercera Guerra Carlina —el 1874 i el 1875—, seria aquest segon setge, el de 1873, el que quedaria gravat a foc en la memòria del poble i se'n faria motiu de commemoració des d'aleshores. Puigcerdà lluiria amb orgull els seus quatre títols honorífics d'Insigne, Fidelíssima, Heroica i Sempre Invicta, amb auques, cançons i obres de teatre, però sobretot celebrant cada 10 d'abril la gesta ciutadana amb una festa, parlaments i ofrenes florals al peu del monument erigit en honor a Cabrinetty i a l'obelisc de la plaça dels Herois. Les entitats —Casino Ceretà, Cercle Agrícola Mercantil, Centre Obrer Instructiu i Recreatiu, Societat

Abril de 1914

Anunci del negoci familiar del pare i germà de Pere Blasi publicat a *Ceretania*.

ACCE

¹⁷ «Obituari. Isidre Blasi», *La Gralla*, 21 de gener de 1934, p. 5.

¹⁸ Antoni SÁNCHEZ. «Resistir és vèncer: el setge carlí de Puigcerdà durant la Setmana Santa de 1873».

Puigcerdà, circa 1900-1906

Festa del 10 d'abril, commemoració en memòria de la resistència liberal al setge carlí de 1873, que se celebrava anualment als peus del monument al brigadier Josep Cabrinetty.

Pere Blasi en fou un dels oradors en l'acte de 1909.

JOAN BERTRAN I BERTRAN / ACCE

Coral La Sardana...— participaven en la manifestació cívica que sortia de l'Ajuntament i recorria la vila, organitzaven actes als seus estatges socials i la premsa en publicava articles fent-se'n ressò i glossant els memorables fets i els seus immortals herois.

El 1907, amb tot just vint anys d'edat —després d'haver estat escolaritzat a l'Escola Pia de Puigcerdà¹⁹ i amb certificat d'estudis de l'escola francesa de la Guingueta d'Ix—²⁰ Pere Blasi ja era un jove implicat políticament —el seu pare era regidor— i formava part de la redacció del periòdic local *Ceretania* —aparegut un any abans— on publicava justament un article de record dels màrtirs liberals del setge carlí de 1873.²¹ En un altre text —d'una primària sensibilitat social— narrava l'impacte que li produí la mort d'una captaire malalta, tot denunciant la manca d'atenció del govern municipal.²² I mesos després criticava el fals patriotisme de les classes dirigents espanyoles, que amb diners lliuraven els seus fills del servei militar, i apel·lava al pacifisme tot cridant «*¡Visca la humanitat! ¡Visca la patria universal!*».²³ Blasi signaria una vintena d'articles a *Ceretania*, més enllà de la seva col·laboració com a redactor.

A més d'escriure, però, també s'estrenaria de ben jove com a orador. El 10 d'abril de 1909, pronunciava un discurs, des del balcó de l'Ajuntament, en record dels herois liberals i el llegat del seu exemple —que contraposava al carlisme retrògrad— acabant amb visques a la llibertat, el progrés i la cultura.²⁴

19 Pere BLASI. «Recorts d'infant», *Ceretania*, 19 de maig de 1912, p. 2. Es pot consultar més documentació d'aquesta institució educativa a: Sebastià BOSOM. *Puigcerdà*, p. 66-67; Joan FLORENSA. *El projecte educatiu de l'Escola Pia de Catalunya (1683-2003): una escola popular*; Sandra ADAM. *Puigcerdà. Recull gràfic, 1897-1977*, p. 438-454; Enric SÀRRIES. *Presència de l'Escola Pia a Puigcerdà (1728-1972)* (en premsa).

20 *La Cerdanya*, 8 de juliol de 1900, p. 2.

21 Pere BLASI. «10 de abril», *Ceretania*, 6 d'abril de 1907, p. 4.

22 Pere BLASI. «Quadro de misèria», *Ceretania*, 4 de maig de 1907, p. 2.

23 Pere BLASI. «Comparació», *Ceretania*, 22 de febrer de 1908, p. 1-2.

24 «El discurso de Blasi», *Ceretania*, 24 d'abril de 1909, p. 2-3.

Aquest compromís amb la cultura el desenvoluparia amb diverses iniciatives i activitats com ara: l'estiu de 1906, sent un més dels ajudants de mossèn Antoni Maria Alcover, d'excursió filològica a la Cerdanya amb el romanista alemany Bernhard Schädel, cercant paraules i formes verbals per al que finalment seria el Diccionari Català-Valencià-Balear;²⁵ escrivint una crònica periodística —plena d'entusiasme— dels Jocs Florals de la Cerdanya del 1908, que ocupà de manera gairebé monogràfica tot un número de *Ceretania*;²⁶ i fins i tot, el 1911, —explotant la seva vena lírica de lletraferit— debutant com a efímer coautor teatral:²⁷

«*Digne d'esmentar-se fou la representació —una sola— donada a finals de l'any 1911, de “Puigcerdà a la vista”, obra en molts quadres, realment notable i que és de dordre que hagi desaparegut, potser perquè feria susceptibilitats, mal enteses: i és que el sentit de l'humor estava —i està— ben poc desenrotllat al nostre poble. En foren els autors, entre altres, En Pere Blasi, En “Jacques” Sauquet —un poeta exquisit—. En Jaume Duran, l'Amador Garrell... La música era original del Mestre Miquel Florensa i l'escenografia de l'artista Emili Massanet.*

S'assistia a una sessió del Consistori Municipal: els actors que personificaven els distints regidors havien hagut de fer un estudi de la psicologia i de les maneres de parlar i de comportar-se de la persona que representaven, i obtenien, en conjunt, un resultat sorprenent. Acabava la sessió cantant tots a cor “Ai pobra caixa municipal, que no té un ral...” i decidien, com a darrer acord, anar a berenar a Sant Marc.»²⁸

25 Antoni Maria ALCOVER. «Dietari de l'Excursió Filològica feta amb el Dr. Schaedel dins el domini català, de 31 de juliol a 13 de setembre de 1906», *Revue Catalane*, 15 d'agost de 1907, p. 239-245.

26 Pere BLASI. «Els Jochs Florals de la Cerdanya», *Ceretania*, 22 d'agost de 1908, p. 1-3.

27 Amador GARRELL. «Puigcerdà 1909», *Ceretania*, 1 de maig de 1932, p. 1-3.

28 Jaume BRAGULAT. *Vint-i-cinc anys de vida puigcerdanesa, 1901-1925*, p. 132.

Puigcerdà, circa 1910

Obelisc en memòria dels defensors de la vila davant el setge carlí de 1873.

ACCE

*Ceretania*²⁹ —diari regionalista i liberal de la comarca, dirigit per Bonaventura Cadefau,³⁰ originari de Grannollers, una vila agermanada amb Puigcerdà per la seva resistència enfront setges carlins— recomanaria el vot, a les eleccions provincials del març de 1907, pels candidats de Solidaritat Catalana pel districte d'Olot-Puigcerdà, que sortirien triomfants. El més votat a la Cerdanya fou l'advocat puigcerdanenc Isidre Riu i Puig, líder local del republicanisme federal catalanista, que esdevindria president de la Diputació de Girona en dos mandats, el 1907 i 1909. Tornaria a ser elegit diputat provincial el 1911 i 1915, com a candidat de la UFNH de Pere Coromines i el 1919 i 1923 representant el Partit Republicà Català, de Francesc Layret, Marcel·lí Domingo i Lluís Companys. El mateix 1923 signà el manifest de fundació del nou Partit Republicà Federal Nacionalista de les Comarques Gironines juntament amb Salvador Albert, Ramon Noguera i Comet, Albert de Quintana, Josep Irla, Miquel Santaló, Josep Puig Pujades, Josep Fàbrega i Llorenç Busquets.³¹

Pere Blasi era un digne hereu d'una tradició que el seu pare encarnava a la perfecció, com demostren les paraules que li dedicaren a la seva mort, l'abril de 1934:

«Als 82 anys d'edat deixà d'existir, el dia 5 del corrent mes, N'Isidre Blasi, pare dels nostres particulars amics Elisi i Pere, aquest últim diputat a la Generalitat per la nostra circumscripció. Que el seu traspàs fou molt sentit a la vila ho evidencià l'acte de l'enterrament, efectuat el diumenge dia 7, al qual assistí una gran gernació.

Era En Blasi un d'aquells liberals dels temps heroics, honrats, nobles i entusiastes de les seves idees i quimeres, que desgraciadament van desaparèixer sense que les generacions successives sapiguem substituir-los dignament. Fervent admirador de Pi i Margall, Cànovas [sic, amb tota seguretat és una errada i hauria de dir, Castelar] i Salmerón, per a ell, que ho era tot cor, repu-

blicisme era sinònim de moralitat; la seva austeritat no acceptava com a bons republicans, bevedors i jugadors, posem per cas.

Els puigcerdanesos de quaranta anys per amunt recorden encara aquells ajuntaments de lluita formats per la vella guardia vuitcentista; Blasi, Llobet, Picas, Riu...

*Avi Blasi, descanseu en pau!»*³²

El seu germà Eliseu també destacaria pel seu compromís polític: el gener de 1934 seria elegit president del Centre Republicà de Puigcerdà —creat el 1930—, en una assemblea que també va acordar adherir-se a ERC;³³ Més tard seria processat i empresonat a Girona arran dels Fets d'Octubre de 1934.³⁴

Pere Blasi marxaria amb recança de la Cerdanya el 1910 —per mor de la seva professió de mestre nacional—, amb aquestes paraules: «*Adios tierra querida que has llevado la paz a mi alma y has despertado ideas que yo creía perdidas. Yo procuraré que vengan a ti los que han perdido o no conozcan el hábito de soñar. En horas de fiebre ojalá pueda volver siempre para correr con el espíritu del monte al río, al cielo, al prado, embriagándose con el fuego de tus desinteresadas caricias.*»³⁵ A partir de 1932, però, defensaria els interessos de la comarca com a diputat electe del Parlament de Catalunya, tot i que ja feia vint-i-un anys que vivia a Torroella de Montgrí. Blasi fou elegit en una llista única d'ERC per la circumscripció de Girona, i el partit li adjudicà la representació del districte de Puigcerdà, perquè la de la Bisbal d'Empordà ja estava ben coberta, tant pel guilenc Josep Irla com pel palamosí Josep Fàbrega.³⁶

29 Alfred PÉREZ-BASTARDAS. «Prensa de Cerdanya, 1875-1936 (I)».

30 El seu fill, Jaume Cadefau, del Centre Republicà, seria l'alcalde electe de Puigcerdà a partir del 14 d'abril de 1931.

31 Maximiliano FUENTES. «Riu i Puig, Isidre».

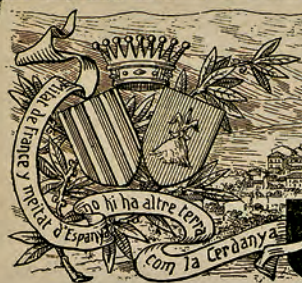
32 «Obituari», *Ceretania*, 8 d'abril de 1934, p. 3.

33 «Centre Republicà», *El Pireneu*, 28 de gener de 1934, p. 9.

34 Manel LÓPEZ ESTEVE. *Els Fets d'Octubre de 1934*. «Annex 2. Relació de detinguts i empresonats per la insurrecció d'octubre entre octubre de 1934 i gener de 1935», p. 29.

35 Pere BLASI. «Desde la cumbre», *Ceretania*, 21 d'agost de 1910, p. 1.

36 S'ha pogut consultar, en la documentació personal de Pere Blasi guardada, els noms de tots els interventors i apoderats d'aquelles eleccions dels municipis d'Alp, Bolvir, Das, Ger, Guils, Isòvol, Llívia, Meranges, Puigcerdà i Urús.

CERETANIA

Periódico de noticias y defensor de los intereses de la comarca

Fundador y Propietario, don Juan Mas

PRECIOS DE SUSCRIPCION

PUIGCERDÀ.....	2	pesetas trimestre
EUROPEA.....	2	" "
EXTRANJERO.....	3	" "

Pago anticipado

REDACCION Y ADMINISTRACION

Revolucion, 8

PUIGCERDÀ

Anuncios, remitidos y reclamos a precios

convencionales

NO SE DEVUELVEN LOS ORIGINALES

AVISO

Rogamos a los señores a quienes enviamos este número se sirvan remitirlo a vuelta de correo, en el caso de no poder contar con su suscripción.

Suplicando a los que lo devuelvan, se sirvan poner su nombre en la faja a fin de saber su procedencia.

NUEVO RUMBO

Llegó ya para nosotros la estación invernal, y con ella la larga serie de noches monótonas, pesadas é interminables, que llevan el alma de fastidio y llegan a cansar el cuerpo, ofreciéndole tantas horas de reposo.

Cuando empiezan aquéllas a extender sus sombras sobre la villa, recrudce el sopor del invierno, que aumenta la desanimación reinante y lo llena todo de tristeza, llegando a posesionarse hasta de los corazones juveniles, a los cuales el ardor de la edad debería preservar de tan melancólica influencia, pero no sucede así esto último, y aquella juventud que unas semanas antes corría alegre y bullanguero por calles, plazas y paseos, animándolo todo con sus cantos y sus risas, parece alotargada por el frío y sólo sabe buscar remedio a su aburrimiento en el sueño, el juego ó la bebida, siendo pocos, muy pocos desgraciadamente, los jóvenes que imitan a los de países más progresivos, y se ocupan en el estudio, en la lectura ó en las Bellas Artes durante aquellas horas que tan útiles podrían ser, si se emplearan por todos cual debería.

Esto, que superficialmente examinado puede parecer de poca importancia, se presen-

ta a tristes reflexiones para todo amante de la población y de su cultura, que observe en una villa tan importante como Puigcerdá, que casi se vive, por lo que a instrucción nocturna se refiere, la vida del más apartado y pobre lugarejo.

Y no se crea que sea tan brillante nuestro estado de ilustración, que nos permita tumbarnos a la bartola y dormir sobre los laureles, pues si hemos de hablar con verdad, diremos que son muchos los que solo saben lo necesariamente indispensable, para no merecer el humillante nombre de analfabetos.

Nuestra manera de proceder, tiene por lo tanto, mucho de recriminable; pero si no bastara lo que acabamos de decir, existen poderosos motivos para demostrarlo cumplidamente, ya que, solo el considerar que el roce con los habitantes de una nación sumamente culta hará más vituperable nuestro atraso, que vivimos en una época, en que se trabaja por todas partes, y especialmente en Cataluña, para la regeneración de la patria, y que Puigcerdá debería ser la luz que alumbrara a la comarca de la que se la considera capital, bastara para despertar nuestras energías, para hacernos seguir rumbos completamente distintos y para que dirigiéramos nuestros esfuerzos a que existiera en nuestra villa, un ambiente de trabajo, de lucha, de civilización.

A que se efectúe esto último hemos de contribuir todos sin excepción: los poderosos indicando el camino a los humildes y proporcionando a sus subordinados las horas necesarias para instruirse; las autoridades y sociedades, fundando centros de cultura, y perfeccionando los existentes; los maestros, empleando los modernos procedimientos, haciendo agradable la enseñanza y desterrando el rigorismo de las antiguas escuelas, y los jóvenes, haciendo fructíferos los sacrificios que se hagan y no huyendo, como hasta ahora lo han hecho, de las escuelas que para su perfeccionamiento se funden.

Si así se hiciera, no hay duda que nuestro pueblo llegaría a ser instruido y edu-

do, que aumentarían considerablemente sus virtudes cívicas, que los hijos de la villa estarían preparados convenientemente en la lucha para la vida, y habríamos convertido en útiles y agradables aquellas monótonas, pesadas é interminables noches de invierno.

P. BLASI.

REMITIDO

Sr. Director de CERETANIA:

Puigcerdá.

Muy señor mío: En prueba de imparcialidad y del interés que sé que le inspira cuanto se relaciona con la prosperidad de la Cerdaña, le agradeceré que inserte las adjuntas cuartillas, contestación al comunicado de don José María Martí, su affmo. s. s. y antiguo suscriptor,

Miguel Cairal.

Café Suizo=Barcelona.

El Pontasgo de la Molina

Supone bien el presidente de la comisión gestora de la carretera de la «Collada de Tosas a la Molina», al decir en su discreto comunicado inserto en el número 1 de CERETANIA, que hemos de leer con detenimiento las razones que aduce en defensa de los intereses particulares de esa empresa que explota en beneficio propio uno de los derechos más sagrados en todo país que presuma de medianamente civilizado, el derecho de transitar.

Es el asunto que debatimos de gran importancia para nuestra querida Cerdaña, y a nosotros que no nos mueve otro afán que el bien de la comarca, claro está, que sin prejuicio ni apasionamiento, hemos de estudiar cuantas razones se alegan en pro ó en contra de lo que sinceramente estimamos un derecho abusivo, perjudicial al desarrollo y a la prosperidad de ese país harto abatido ya por las gabelas y fiscalizaciones del Estado.

10 de novembre de 1906

Pere Blasi publicà el seu primer article en premsa a Ceretania, periòdic de la redacció del qual en formava part. ACCE

Com a diputat tornà a sovintejar la seva presència i dedicació a la terra que el va veure nèixer i créixer: participant en actes polítics com la festa anual a Puigcerdà pel 10 abril, en record del Setge de 1873;³⁷ en campanyes electorals;³⁸ i en tasques parlamentàries per a estudiar les necessitats de la comarca, amb especial atenció a l'ensenyament.³⁹ En aquest sentit paga la pena mencionar tres exemples significatius: les gestions que van permetre el nomenament de mestres a les escoles d'Olopte i Sanavastre;⁴⁰ la visita amb Josep Puig Pujades, comissari de la Generalitat a Girona, per estudiar la possibilitat de construir carreteres per unir els pobles d'Alp, Bolvir, Das, Guils, Prats i Urús;⁴¹ i, finalment, aquestes paraules seves a propòsit d'un prec, al conseller d'Agricultura i Finances Carles Pi i Sunyer, sobre el tancament de la duana de la Tor de Querol:

«Això ha produït un gran perjudici a Cerdanya, perquè, precisament, la Duana de la Tour de Carol és on fa cap la via natural de totes les terres del Segre, la Cerdanya fins al pla de Lleida. A la Cerdanya li ha produït un dany més considerable, perquè saben els senyors Diputats que la Cerdanya produeix unes peres que tenen gran renom i tenen molta estima en els mercats francesos, i sobretot a París. Aquesta pera representa una requisa molt considerable i molt repartida, de manera que aquells muntanyencs es refien de la seva venda per a passar la hivernada que allà és molt dura.»⁴²

Pere Blasi mai va deixar de fer professió de fe de «cerdanisme», de motu proprio o quan n'era requerit.

Així, el gener de 1933 —després de vuit anys sense cap col·laboració seva— signava el darrer article que hem trobat d'ell a *Ceretania* —l'únic escrit com a diputat—, tot un cant d'amor a la terra natal i alhora un programa de republicanisme cívic amb l'horitzó d'un país pròsper i equilibrat territorialment.⁴³ I el setembre de 1934 esdevindria un dels prohoms fundadors del Casal de Cerdanya de Barcelona —una nova entitat adherida a la Lliga Comarcal de Catalunya— que tenia per objectiu aplegar els fills de la comarca residents a la capital del país i actuar com a grup de defensa dels interessos d'aquest territori pirinenc. La Junta Directiva seria presidida pel doctor Joan Bosom, amb Josep Maria Xandri⁴⁴ com a sots-president primer, Pere Blasi com a sots-president segon i Isidor Saló com a secretari.⁴⁵

El més de mig segle d'absència de Pere Blasi respecte Puigcerdà, provocat per l'exili i el franquisme, es va trencar el 1998, quan l'Ajuntament aprovà posar el seu nom a una plaça-rotonda, a tocar de l'estany i enfront l'Escola Alfons I, d'educació infantil i primària.⁴⁶ Una ubicació ben adient, que sens dubte li hauria agradat.

37 «Noticiari. El 10 d'abril», *Ceretania*, 23 d'abril de 1933, p. 1.

38 *Ceretania*, 15 de novembre de 1933, p. 2.

39 «Les escoles de la vila. Insistent», *Ceretània*, 18 de juny de 1933, p. 5-6.

40 «Noticiari. Mestres nomenats», *Ceretània*, 12 de març de 1933, p. 9;

41 *El Autonomista*, 21 d'agost de 1934; «Notícies. La visita a Cerdanya del Comissari de la Generalitat», *El Pireneu*, 26 d'agost de 1934, p. 9.

42 *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, 3 de novembre de 1933, p. 2.631.

43 PERE BLASI. «Cerdanya-ciutat», *Ceretania*, 15 de gener de 1933, p. 6-7.

44 A l'article «Hombres de Cerdaña. José Xandri Pich» (*Ceretania*, 23 d'agost de 1925, p. 3-4) Pere Blasi en fa el següent elogi: «la labor de Xandri además de servir de patrón i guía a la acción renovadora, ofrece un aspecto que le dá especialísimo y capital relieve: Xandri ha sido el introductor en España de una tendencia interesante entre las más interesantes que preocupan hoy al mundo pedagógico, la del método Decroly que desenvuelve la labor educadora alrededor de los centros de interés señalados por la Psicología pedagógica». Xandri era un mestre, pedagog i inspector de primera ensenyança d'Alp mort a la Guerra Civil en un bombardeig feixista. La seva esposa, Leonor Serrano, fou una destacada mestra i advocada i el seu fill, Andreu Xandri i Serrano, fou un líder estudiantil de la FNEC que amb l'esclat de la Guerra Civil s'allistà al Regiment Pirinenc núm. 1, esdevingué capità de l'Exèrcit Popular de la República i morí en els combats de la «Bossa de Bielsa».

45 «El "Casal de Cerdanya" a Barcelona», *Ceretania*, 16 de setembre de 1934, p. 3.

46 «Pere Blasi, plaça de», a: Sebastià BOSOM; Martí SOLÉ. *Carers i places de Puigcerdà. Una passejada per la seva història*, p. 121.

Torroella de Montgrí, circa 1910

Vista general de la vila amb el Montgrí i el castell al fons.

CDMM

1.2. Empeltament a Torroella de Montgrí

Malgrat les seves fondes arrels cerdanes, Pere Blasi abandonaria el 1910, als vint-i-quatre anys, la seva comarca natal —amb carruatges, ja que la majoria de camins no eren gaire practicables— i la resta de la seva vida transcorreria entre la ciutat de Barcelona i, especialment, Torroella de Montgrí, on continuà la seva tasca d'activista cultural republicà i s'hi empeltà amb tant d'èxit que gairebé seria considerat un empordanès de soca-rel. Torroella, també anomenada com la senyorrassa de l'Empordà arran, entre altres aspectes, del seu castell.⁴⁷ Recordem que ja ha commemorat el seu setè centenari i Josep Pla el definia com el botó de la roda de l'Empordà.⁴⁸ Certament hi ha molta literatura que ha dut a terme descripcions i anàlisis ben interessants d'aquesta vila empordanesa. Un altre exemple és el text de Vicenç Pagès Jordà que parla d'un triangle freudià —poble, muntanya i mar— on Torroella «representa el jo, la part conscientment acceptable, que acull l'antic palau del rei, l'Ajuntament, l'institut, la plaça del mercat i el centre d'atenció primària» amb la muntanya com a element del superjò —«per accedir-hi cal un esforç físic»—, i l'Estartit —amb els seus bars i discoteques— obeeix al principi del plaer.⁴⁹

Sigui com vulgui, fou a Torroella de Montgrí on Pere Blasi exercí la seva vocació i, al mateix temps, conegué Dolors Pujol i Vicens (1890-1966), filla del metge del poble. Tots dos es casaren el 12 de març de 1914 a l'església de Sant Genís. La qüestió és que el carrer de Sant Agustí d'aquesta vila pot ser vist —tal com ens feren notar les apreciacions dels exalcaldes Albert Bou i Josep Maria Rufí— com un eix que unia el seu domicili, en un costat, amb un altre extrem en el qual es trobava ubicat el centre d'ensenyament —Convent dels Agustins—, sense oblidar-nos de la seu de l'Ateneu Montgrí —actual número 44— del qual en fou un dels fundadors. La plaça de la Vila quedava, per tant, a mig camí dels desplaçaments quotidians de Pere Blasi.

47 Adrià PUJOL. *Guia sentimental de l'Empordanet*.

48 Josep PLA. *Viatge a la Catalunya Vella*, p. 415-427.

49 Vicenç PAGÈS JORDÀ. «Torroella de Montgrí-L'Estartit».

El matrimoni de Pere Blasi i Dolors Pujol va tenir tres filles: Maria Helena (1915-1915),⁵⁰ Maria Teresa (1916-1925) i Serafina (1919-1996). Les dues primeres, lamentablement, varen morir en edats molt primerenques —als tres mesos i als nou anys— per malalties incurables en aquells temps. No hi ha dubte que fou un daltabaix per a la família que mai més oblidaren i —segons comenta el seu net Francesc—, això sempre va estar present en la forma d'educar de les següents generacions. Reproduïm, en aquest sentit, aquest text, —publicat a *La Gralla*, revista de Granollers editada i dirigida pel seu amic Amador Garrell— que posa de manifest els moments difícils de la família Blasi-Pujol, arran de la mort de la segona filla, Maria Teresa:

«En Pere Blasi —un nostre bon amic— passa per la dolor més punyent. La mort ha arrebatat de la seva llar una nena. Una hermosíssima nena de nou anys que era el goig dels seus pares, que en ella hi veien el fruit més bell del seu amor.

Nosaltres, que coneixem la fina sensibilitat del nostre amic, comprenem com ha de veure's llatzerat al seu cor. I com la seva esposa ha de sentir-se defallida per la negre dissort que els aclapara.

En ocasió d'una excursió que férem a Torroella de Montgrí, on En Blasi exerceix com un sacerdoti la seva carrera de mestre, coneguérem les seves nenes. I de aquella agradable estada a la vella vila empordanesa, en servem el dolç record d'aquella nina de carn rosada, d'ullets clars com els seus pensaments, que amb la gentil esposa del nostre amic, vingué a saludar-nos i a conèixer els comedians de Granollers que anàrem allí amb l'obra teatral d'un granollerí. En nosaltres, mentre viurà el record d'aquella anada, no s'ens borrarà tampoc la bella visió d'aquella formosa nena, que era l'encís d'uns pares que l'adoraven com un àngel i que, com un àngel, ha volat lluny d'ells, deixant-los només el dolç perfum del bell somni que han viscut les hores breus de la seva vida.»⁵¹

50 Es pot llegir la sentida nota necrològica a: «Defunció», *Emporion*, 2 de maig de 1915, p. 7.

51 «En el dol d'un amic», *La Gralla*, 29 de novembre de 1925, p. 9.

Torroella de Montgrí, circa 1910

Sardanes a la plaça de la Vila per la Festa de Santa Llúcia.

CDMM

Així doncs, la descendència Blasi-Pujol quedà reduïda a la filla petita, Fina, que es casaria amb Josep Perenya i Moros (1917-1990), amb qui tingueren quatre fills: Francesc (1947), Robert (1949-2008), Josefina (1951-2020) —que traspassà quan s'estava elaborant aquest treball i solament s'hi va poder establir una única comunicació telefònica que fou molt generosa— i Helena (1957-1963). Val a dir que els mobles d'aquest matrimoni foren fets —a l'exili francès— per l'oncle Eli-seu, notable ebenista i germà gran de Pere Blasi.⁵²

No cal dir que els nuclis familiars sempre són ambients proclius per a la creació d'anècdotes que ajuden a conèixer les persones més enllà de la seva vessant més pública. El cas és que Pere Blasi és recordat com una persona molt distreta o més aviat preocupada per altres assumptes, a l'estil de Tales de Milet, que caigué en un pou mentre gaudia de l'observació de les estrelles. Relatem aquí les dues anècdotes més conegudes. La primera d'elles —tal com ens explica el seu net Francesc Perenya amb molta precisió— és que un dia va anar d'excursió amb la seva filla i el nebot Josep Pujol i després d'ensenyar-los diferents elements molt interessants de la naturalesa, va tornar cap a casa. Un cop hi va arribar, li van preguntar per la mainada i fou llavors quan s'adonà que havia tornat sol de la muntanya, oblidant-se dels nens, tot barrinant els seus assumptes.

Sobre l'altra anècdota, paga la pena reproduir les paraules d'un dels seus deixebles, que també hi incorpora una imatge per il·lustrar-la amb més precisió:

«Es conta que una vegada passejant amb "Doña" Lola, la seva esposa, varen trobar-se amb una persona molt coneguda. El senyor Blasi amb el braç esquerre aguantava el llibre i en el dret, com era costum, si recolzava la seva muller. L'home estava tan embrancat en la lectura que ni tan sols va veure la salutació d'aquell amic. La senyora Lola s'enfadà i digué...

—Home Pere, potser que corresponguis a les salutacions.

El senyor Blasi es disculpà amable, disposat a rectificar el seu comportament. Tornant de la passejada es

toparen amb un pagès, també molt conegut. L'home, des de dalt del carret aguantant la brida de l'ase, saludà afectuós.

La senyora, veient que el senyor Blasi havia novament caigut en la més pura abstracció, li digué en veu baixa: "Saluda Pere, saluda almenys..."

El mestre es llevà el barret i féu una solemne revel·lència a l'ase, ignorant que l'home era dalt del carret. Ràpidament, desféu el malentès i es disculpà de la seva distracció.»⁵³

Es pot afegir que Pere Blasi també fou una persona molt conversadora. Li agradava l'art de la paraula per compartir idees i també escoltar les persones per aprendre quelcom. Ho acostumava a fer mentre trespava pels camins dels olivars, del riu Ter i, per descomptat, del camí del Tamariuà.⁵⁴ De ben segur que això estava motivat per aquesta descripció tan pertinent feta per Pere Castells: «*era home de carrer i de més a més en el seu cor bullia aquella mena d'idealisme entre bel·licós i romàntic que sentien les ardides joventuts catalanes del nou-cents*».⁵⁵

Heus aquí, doncs, un parell de records que corroboren aquesta visió peripatètica d'un món emparaulat: la primera d'elles fou explicada per Pepe Pujol, segona generació provinent del germà de Dolors Pujol, que recorda que alguns diumenges sortien a passar el dia a fora els seus avis amb el matrimoni Blasi-Pujol, que eren cunyats entre ells. Es veu que el mestre Blasi sempre s'entretenia parlant amb la gent que coneixia durant el passeig matutí, tal com es posa de manifest en l'article «Afanys de cultura»,⁵⁶ mentre tothom ja era a dins del cotxe disposat a emprendre el camí del retorn cap a casa. El temps passava i això feia que tor-

52 Informació facilitada per Jacqueline Armisen, neta d'Eliseu Blasi i Maranges.

53 Joan FUSTER. *Vivències i anècdotes de la vila de Torroella de Montgrí*, p. 113-114.

54 Pere BLASI. «El paisatge de Torroella. El passeig del Tamariuà», *Llibre de Festa Major*, 1931.

55 Pere CASTELLS. «Comiat». *Emporion*, 24 de setembre de 1933, p. 1-2.

56 Pere BLASI. «Afanys de cultura». *El Magisterio Gerundense*, 26 de maig de 1932, p. 1-2.

Figueres, juliol de 1913

El jove mestre Pere Blasi.

DOMÈNEC BOSCH / FPB

nessin més tard, cosa que sempre generava una certa tensió durant uns quants minuts entre els matrimonis. Succeïa una cosa semblant amb el pare de Francesc Batlle i Lloret, ja que ell mateix ens recorda que Pere Blasi hi havia mantingut moltes xerrades en l'obrador de la pastisseria centenària de Torroella de Montgrí mentre ell anava elaborant els ametllats, xuixos o la famosa rebeca. Es pot afirmar, per tant, que res del que és humà li era indiferent, tal com posa de manifest aquell vell aforisme tan conegut de Terenci.

1.3. Afany pel coneixement fins al darrer dia

Destaquem, abans de tot, que entenem, com anys de formació, tota la trajectòria vital de Pere Blasi perquè certament sempre mostrà molt d'interès per l'estudi. En aquest sentit, hi ha diferents testimonis que el recorden com una persona que sempre estava rumiant algun projecte intel·lectual, cosa que també podria donar pistes del seu caràcter despistat. Joan Radressa fa notar, per exemple, com l'estiu de 1960 el seu interès girava al voltant de les inundacions del riu Ter i els perjudicis causats als pobles limítrofs.⁵⁷ Era, per tant, un «home culte i amb inquietuds».⁵⁸

Sigui com sigui, comencem destacant que el punt de partida de la seva formació superior foren els estudis a l'Escola Normal Superior de Mestres de Barcelona. Finalitzà els exercicis de revàlida superior amb l'obtenció d'un excel·lent.⁵⁹ Estudià, entre els cursos 1903/1904 i 1906/1907, al costat de Miquel Santaló, amb qui més endavant compartí interessos relacionats amb l'educació, la geografia i la política. Santaló seria, anys a venir, un dels més destacats caps del republicanisme gironí: alcalde de Girona, diputat a la Mancomunitat i al Congrés, conseller primer de la Generalitat i ministre. Pere Blasi sempre s'expressà amb bones

paraules quan mencionava el seu nom, com si es tractés d'una mena de germà gran que li va anar obrint camí intel·lectualment i professionalment. Bona prova d'això són els articles «Geografia general per Miquel Santaló Parvorell»⁶⁰ i «Actuació lloable».⁶¹ En qualsevol cas, heus aquí les notes obtingudes en els cursos realitzats per a obtenir el grau de mestre de primera ensenyança:⁶²

Curs 1903/1904

- Religions i Història Sagrada: Notable
- Gramàtica castellana: Aprovat
- Nocions de Pedagogia: Notable
- Aritmètica i Geometria: Notable
- Geografia i Història universal: Notable
- Pràctiques d'ensenyança: Aprovat

Curs 1904/1905

- Dibuix: Excel·lent
- Treballs manuals: Excel·lent
- Exercicis corporals: Notable
- Gramàtica: Notable
- Agricultura: Aprovat
- Pedagogia: Notable
- Pràctiques d'ensenyament: Aprovat

Curs 1905/1906

- Religió i moral: Excel·lent
- Pedagogia: Excel·lent
- Francès: Excel·lent
- Aritmètica i àlgebra: Notable
- Geometria: Excel·lent
- Llengua castellana: Excel·lent
- Cal·ligrafia: Notable
- Música: Excel·lent
- Pràctiques: Excel·lent

57 Joan RADRESSA. «La darrera conversa amb el senyor Pere Blasi».

58 Joan SURROCA. «Un segle de cultura fulgurant (1912-2012). [I: 1912-1939]».

59 «Sección de noticias» *Ceretania*, 6 de juliol de 1907, p. 3.

60 Pere BLASI. «Geografia general per Miquel Santaló Parvorell» *Emporion*, 18 de març de 1923.

61 Pere BLASI. «Actuació lloable» *El Autonomista*, 5 d'agost de 1932.

62 UB-Arxiu Històric. Expedient personal de l'estudiant Pere Blasi i Maranges.

Torroella de Montgrí,

12 de març de 1914

Pere Blasi i Dolors Pujol
sortint de l'església
de Sant Genís
en les seves noces.

KMA / JLS

Curs 1906/1907

- Llengua castellana: Notable
- Història de la pedagogia: Notable
- Francès: Excel·lent
- Aritmètica i àlgebra: Aprovat
- Geometria: Notable
- Geografia i història: Excel·lent
- Ciència física i natural: Aprovat
- Dibuix: Aprovat
- Música: Aprovat

Passem ara a les notes obtingudes en el grau de batxiller cursat a l'Institut de Girona, que va ser finalitzat el 14 de juny de 1919:⁶³

- Llengua castellana: Excel·lent
- Geografia: Excel·lent
- Nocions d'aritmètica i geometria: Notable
- Cal·ligrafia: Notable
- Llengua llatina (1r): Notable
- Geografia especial d'Espanya: Notable
- Aritmètica: Notable
- Gimnàstica (1r): Aprovat
- Llengua llatina (2n): Aprovat
- Francès (1r): Excel·lent
- Història d'Espanya: Notable
- Geometria (1r): Excel·lent
- Geometria (2n): Aprovat
- Gimnàstica (2n): Aprovat
- Preceptiva literària: Aprovat
- Francès (2n): Excel·lent
- Història universal: Excel·lent
- Àlgebra i trigonometria: Aprovat
- Dibuix (1r): Excel·lent
- Psicologia i lògica: Notable
- Història general de la literatura: Aprovat
- Física: Notable
- Fisiologia i higiene: Aprovat
- Dibuix (2n): Aprovat
- Ètica: Excel·lent
- Història natural: Aprovat

- Agricultura i tècnica agrícola: Aprovat
- Química general: Aprovat

I, en darrer lloc, el seu períple universitari, que està separat, com tantes empreses culturals, per la Guerra Civil. Convé destacar que amb la majoria dels professors de la Facultat de Lletres, Filosofia i Pedagogia de la Universitat de Barcelona també acabarà compartint diferents tasques al Parlament de Catalunya i, concretament, en la Comissió Permanent de Cultura. De ben segur que això facilità l'establiment d'una amistat amb Joaquim Xirau, Pere Bosch i Gimpera, Jaume Serra i Hünter i d'altres.⁶⁴ En fi, cursà la Llicenciatura de Filosofia i Lletres en la secció d'Història, de la finalització de la qual es va fer ressò el periòdic *Emporion*.⁶⁵ Vet aquí el seu recorregut:⁶⁶

- Llengua i literatura espanyola
(curs 1919/1920): Notable
- Història d'Espanya
(curs 1920/1921): Excel·lent
- Història universal
(curs 1920/1921): Aprovat
- Teoria de la Literatura i dels Arts
(curs 1921/1922): Aprovat
- Llengua llatina
(curs 1929/1930): Aprovat
- Geografia política i descriptiva
(curs 1930/1931): Excel·lent
- Paleografia
(curs 1930/1931): Excel·lent
- Altres assignatures sense qualificació:
Història Antiga i mitjana d'Espanya;
Història universal, Antiga i mitjana;
Arqueologia; Història moderna
i contemporània d'Espanya;
Història universal, moderna

63 AHG. Fons Institut de Batxillerat Jaume Vicens Vives, [expedient 3.068: Pere Blasi Maranges].

64 Francesc VILANOVA; Francisco GRACIA ALONSO; Josep Maria FULLOLA PERICORT. *58 anys i 7 dies. Correspondència de Pere Bosch Gimpera a Lluís Pericot 1919-1974*.

65 «Nou llicenciat», *Emporion*, 26 de juny de 1932, p. 8.

66 Universitat de Barcelona - Arxiu Històric.

Torroella de Montgrí, 12 de març de 1914

Pere Blasi i Dolors Pujol passejant en sortir de l'església en les seves noces envoltats dels seus alumnes, els nens del poble.

KMA / JLS

i contemporània; Numanística i epigrafia (curs 1931/1932).

Mereix una atenció especial el curs de Pedagogia que realitzà durant el 1933/1934 a través de les següents disciplines: Història de la Pedagogia; Psicopatologia infantil; Psicometria educativa; Fisiologia aplicada a l'escola i Higiene escolar; Biologia infantil; Metodologia (lletres); Metodologia (ciències); Didàctica i Organització escolar. Tingué la sort, doncs, d'estudiar en el Seminari de Pedagogia que fou creat, en el marc de la Facultat de Filosofia i Lletres, el 5 de novembre de 1930 per iniciativa de Joaquim Xirau, que coincidí, per poc temps, amb els Cursos Tècnics de Pedagogia organitzats per la Diputació de Barcelona i pel pedagog Alexandre Galí. Convé recordar que aquests estudis universitaris començaren a caminar amb l'ajut econòmic de l'Ajuntament de Barcelona i per la col·laboració directa amb l'Institut de Fisiologia de la Facultat de Medicina del doctor August Pi Sunyer i l'Institut d'Orientació Professional del doctor Emili Mira. Més endavant, també arribà el suport de la Generalitat republicana, que va esdevenir clau per a l'assoliment d'un elevat grau d'autonomia de la Universitat de Barcelona.⁶⁷

El cas és que aquests estudis varen causar un gran impacte en el sector educatiu ja que tenien aquesta finalitat: *«donar als mestres els coneixements de caràcter superior que necessiten per a dur a terme la seva obra educativa i que no han pogut adquirir amb els plans d'estudis que segueixen en cursar a les escoles normals, i mantenir en tot moment la seva qualitat espiritual»*.⁶⁸ Es donava continuïtat al llegat de l'Escola de Mestres de Joan Bardina i els Estudis Normals de la Mancomunitat per bastir una formació de primer ordre: cursos monogràfics, conferències públiques i una biblioteca magnífica. Aquest servei estava organitzat per Rosa Ferrer i Hill i pretenia connectar la pedagogia catalana amb l'europea i, concretament, amb l'alema-

nya a través de la Pedagogia de les ciències de l'espirit i el culturalisme pedagògic.⁶⁹

Pere Blasi quedà commogut intel·lectualment per aquests estudis en educació amb una ascendència netament filosòfica. Tampoc ens pot sorprendre, ja que el Seminari de Pedagogia tenia un claustre de professors i professores de primer nivell. Cal destacar que hem pogut trobar una petita joia entre la documentació personal del nostre mestre: els seus apunts com a estudiant del Seminari de Pedagogia, juntament amb altres notes igual d'interessants sobre Geografia, Geologia, Literatura i Història que podrien ser mereixedores d'un estudi més detallat.

Certament, aquestes anotacions tenen un gran valor històric perquè ens permeten veure com la pedagogia queda conjugada, durant aquells anys, amb la cultura i establerta com una ciència que estudia l'educació com un fet i una activitat. Són idees molt aclaridores i, si tenim en compte el context actual, avui més que mai. Diem això perquè és habitual emprar el mot «pedagogia» com un sinònim del de «didàctica». És, per aquest motiu, que tot seguit adjuntem l'esbós del programa d'una assignatura fet per Pere Blasi que permet allunyar-se d'un escenari caracteritzat per una confusió conceptual:

«Didàctica

Esboç de programa

I. Descripció del camí pedagògic i del mètode

II. Procés històric del mateix

a) capes històriques

b) tipus generals històrics del mètode

III. Mitjans d'educació des del punt de vista del mètode

IV. Didàctica especial

Teoria dels medis d'ensenyament

V. Procés de formació (intern)

*a) axiomes fonamentals de Kerschensteiner»*⁷⁰

67 *Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1932*. «Article 7».

68 UNIVERSITAT DE BARCELONA. *Memòria. Curs 1932/1933*, p. 4-5.

69 Conrad VILANOÛ. «Juan Roura-Parella (1897-1983) y los orígenes de la Pedagogía universitaria en Cataluña».

70 FPB. Documentació professional de Pere Blasi.

Barcelona, 1914

Pere Blasi

i la seva esposa,

Dolors Pujol.

ANÍBAL BARÓ / FPB

Tanmateix, la presa del poder per les forces feixistes el 1939 comportà la fi d'aquests estudis universitaris com tantes iniciatives culturals i formatives d'aquesta naturalesa. La imposició social de l'antiintel·lectualisme i l'autarquia cultural no varen permetre veure-hi epistemològicament més enllà dels Pirineus i, com a conseqüència d'això, poder afaïçonar nous discursos pedagògics en relació amb el tradicional o perenne. Deixem constància, però, que Pere Blasi retornà a l'edifici històric de la plaça Universitat el curs 1955/1956 per tal de començar a estudiar el doctorat de la secció d'Història, cosa que confirma el seu interès per aquesta disciplina des dels primers compassos de la seva formació. Era, sens dubte, un apassionat de l'estudi, per la qual cosa intentà cuidar la seva pròpia *bildung* en el sentit gadamerià del terme, que no és una altra cosa que aquella actitud vital basada en la idea que «*educar és educar-se*». Més tard el seu net Francesc Perenya va esdevenir expert de l'obra filosòfica del fundador de l'hermenèutica.

Torroella de Montgrí, 12 de desembre de 1914

Els mestres Pere Blasi i Josep Thomàs amb els alumnes de l'escola nacional.

VALENTÍ FARGNOLI / FPB

Mestre i geògraf: dues vocacions entrelaçades

2

No es pot entendre la vida i obra de Pere Blasi sense tenir en compte l'ofici de mestre i els seus estudis geogràfics. La seva relació tampoc ens pot sorprendre gaire, ja que existeix una tradició ben arrelada al nostre país sota el deixant de la reforma de l'ensenyament. Queda confirmada aquesta tesi quan són mencionats els noms de Miquel Santaló, Joan Palau i Vera, Josep Barceló i, per descomptat, Pau Vila, que és considerat el principal referent amb un coneixement oceànic de les dues disciplines esmentades. Així doncs, estem davant d'una generació de mestres que utilitzaran la geografia «*per fer un ensenyament actiu, participatiu, progressista*».⁷¹ Un bon exemple del que acabem de dir són aquestes vivències narrades per Pere Climent, sobre l'ambient escolar a Torroella de Montgrí amb l'arribada de Pere Blasi:

«L'ambient interior de l'escola va canviar totalment. Ja no teníem la palmeta ni havíem de córrer a l'exclusiva lliçó de memòria. Ben aviat vàrem anar a fer les classes a l'aire lliure; a observar i estudiar les plantes, les flors, les fulles, les papallones i altres insectes i a fer-ne dibuixos i col·leccions, a cercar minerals diversos i fòssils. [...] Preníem nota de tot i dibuixàvem i, com a coronació, n'escrivíem les corresponents explicacions acompanyades de dibuixos del natural o de fotografies.»⁷²

2.1. L'ofici de mestre a l'escola nacional de Torroella de Montgrí

Pere Blasi —després de fer un breu interinatge a Bellver de Cerdanya—, guanyà les oposicions i es va incorporar a l'escola nacional graduada de Torroella de Montgrí, el 6 de març de 1910.⁷³ Es trobava ubicada a l'antic Convent

71 Enric MENDIZÀBAL. «Pere Blasi i la geografia del seu temps».

72 Pere CLIMENT. «De quan jo anava a estudi».

73 AGA. Ministerio de Educación. Comisión de Cultura y Enseñanza de la Junta Técnica del Estado. Inventario de los expedientes de depuración de maestros. «Expediente de depuración político social del maestro nacional Pedro Blasi Morangues». Full de serveis de Pere Blasi.

Torroella de Montgrí, 12 de desembre de 1914

Els mestres Pere Blasi i Josep Thomàs amb els alumnes de l'escola nacional.

VALENTÍ FARGNOLI / GENÍS PLANAS DALMAU (L'ABANS-EF)

dels Agustins que era un edifici tan gran que també era seu de la Guàrdia Civil, del jutjat i del dipòsit municipal de tots els documents oficials.⁷⁴ La premsa d'aquells anys donava la notícia amb aquestes paraules: «*han sido nombrados maestros en virtud de oposición en propiedad de San Feliu de Pallarols y Torroella de Montgrí á D. Manuel Viñas y Homs y don Pedro Blasi y Maranges*».⁷⁵ Així doncs, deixem constància de la seva arribada a l'escola nacional d'aquesta vila empordanesa on, posteriorment, formà part del Consell Local de Primera Ensenyança (1913-1933).⁷⁶

Bé, doncs, la qüestió és que Pere Blasi substituï el mestre Federico Arroyo Serra a l'escola nacional graduada de Torroella de Montgrí. Recordem que aquest mestre era conegut pel seu ús de la palmeta cosa que ens confirma la presència d'una pedagogia que podríem anomenar «tradicional». Durant els primers anys, el mestre Blasi tingué de company Josep Thomàs i Torrats, ja que era l'encarregat de l'ensenyança dels més petits, és a dir, les primeres lletres, llegir, escriure i regles d'aritmètica. També fou, segons diferents testimonis, un gran aficionat a la pesca, i tenia coneixements del món de la fusteria. El seu retrat físic era aquest: «*de còrpora d'altura mitjana, robust, tenia un cap digne d'estudi artístic; cabellera negra, abundant, encrespada, rostre dominat per bigoti i barba frondosa, el front amb unes celles espesses sota les quals els ulls restaven profunds, ombrívols, amb una brillantor que impressionava*».⁷⁷

El mestre Blasi també compartí docència amb «*José Bagué (interí, 1927), Joan Ramió i Bosch (interí, 1929). A l'escola de nenes hi havia Carolina Vilavella i Roig (propietària, 1907), Teresa Viarnés i Aymar (interina, 1917), Josefa Cabré i Fontanilles (propietària, 1917), Francesca Jorba i Bausa (propietària, 1925), Carme Pagès i Gou (interina, 1927), Antònia Bonay i Vidal (pro-*

pietària, 1928)».⁷⁸ Tampoc podem oblidar-nos del conserge Lluís Amer ja que vivia, tal com passava durant aquells anys, en el mateix centre educatiu. Nogensmenys, el més important de tot plegat és que la manera d'entendre el fet educatiu de Pere Blasi era ben distinta a la majoria dels seus companys i companyes, cosa que suposà un punt d'inflexió en aquesta institució i, per extensió, en el conjunt del municipi.

Certament, l'obra pedagògica de Pere Blasi té molt mèrit, perquè recordem que el punt de partida a Torroella mantenia semblances rellevants amb l'escola nacional de Llívia, abandonada per les autoritats municipals, que anys anteriors havia visitat.⁷⁹ Ho evidencia aquesta descripció: «*l'herència que el nou mestre rebia era, sens dubte, desoladora. Instal·lacions deploables; desprestigi absolut; qualificació valorativa ínfima*».⁸⁰ La qüestió és que l'escola es trobava situada en un edifici en unes condicions paupèrrimes per la seva accidentada trajectòria⁸¹ i, a més, estigmatitzada, ja que estava adreçada bàsicament a les famílies més humils i necessitades del poble. Malgrat totes aquestes circumstàncies, Pere Blasi aconseguí donar un tomb a l'escola de Torroella través del moviment de renovació pedagògica que s'havia iniciat al continent europeu a finals del segle XIX. Això li comportà un gran prestigi a la vila i, per extensió, arreu de les comarques gironines. Dit d'una altra manera:

«El Sr. Blasi va arribar a Torroella en plena joventut, era culte, intel·ligent i duia unes ganes de treballar que no l'abandonaren mai. Era un veritable enamorat de la carrera, amb un gran amor a l'estudi. [...] Els 23 anys que en Blasi va actuar a Torroella deixaren un pòsit espiritual i un amor a la cultura entre els seus deixebles, que es vegé reflectit amb força als fills d'aquests, car entre una i altre generació han sortit de Torroella un es-

74 Pere CASTELLS. «Pere Blasi. Un gran pedagog a Torroella».

75 «Notícies», *La Lucha*, 3 de març de 1910, p. 3.

76 Els documents sobre la Junta Local de Primera Ensenyança es troben a l'Arxiu Municipal de Torroella de Montgrí.

77 Pere CASTELLS. «Pere Blasi. Un gran pedagog a Torroella».

78 Salomó MARQUÈS; José MORENO. *El magisteri gironí d'esquerra a l'exili de 1939*, p. 68-69.

79 Pere BLASI. «Llívia y su escuela pública», *Ceretania*, 30 de maig de 1909, p. 1-2.

80 Pere CASTELLS. «Pere Blasi. Un gran pedagog a Torroella».

81 Narcís ARBUSÉ. *A redós del Montgrí*, p. 59-65.

Torroella de Montgrí, 12 de desembre de 1914

Els mestres Pere Blasi i Josep Thomàs amb els alumnes de l'escola nacional.

VALENTÍ FARGNOLI / CDMM

tol de joventut amb carreres superiors diverses, cosa de la qual fins aleshores gairebé la població en restava orfe.»⁸²

Així doncs, no ens poden estranyar la introducció d'una sèrie de pràctiques educatives totalment renovadores. Una d'elles fou la creació d'un museu escolar de mostres prehistòriques que va poder sobreviure al franquisme perquè no tenia càrrega política. Ara es troba en el Museu de la Mediterrània, antiga casa del prohoms Albert de Quintana i Combis. Un dels seus estudiants ho recorda amb aquestes paraules:

«situat a la dreta entrant dels claustres on hi havia una sèrie de coses que sempre vaig veure-hi les mateixes. Una tortuga dissecada. Uns quants ocells, unes fulles a les parets amb totes les parts senyalades del cos humà i, a terra, pedres que foren trobades a la muntanya, al Cau del Duc, a la gruta o voltants de la Torre Bagura o alguna casa al enderrocar-se i que per figura-hi alguna data o detall era recollida per nosaltres a l'haver-se avisat el senyor Blasi. En una vitrina hi havia diferents petits objectes i curiositats i una sèrie d'aparells de pes i mediacions. Solíem anar-los a buscar el dia que fèiem geometria o altra assignatura o treball indicat.»⁸³

Altament, cal recordar la realització d'excursions que tenien com a destí principal la finca rústega Mas Gelabert, la premsa hidràulica, la sucursal del Banc de Palafrugell o bé el jaciment del Cau de l'Olivar.⁸⁴ Valguin d'exemple aquests mots que expressava ell mateix: *«Torroella pot ésser centre de variades excursions: a Santa Caterina, a la Fenollera, a la Farriola, a les viles històriques o industrials del Empordà, a les solitàries Medas o a la vella Ampúries».*⁸⁵

82 Marcel·lí AUDIVERT. *Torroella de Montgrí: una vila singular*, p. 312-313.

83 Jaume SURROCA. *Branques de la meua vida*, p. 56.

84 Salomó MARQUÈS; José MORENO. *El magisteri gironí d'esquerra a l'exili de 1939*, p. 69.

85 Pere BLASI. «Patriotisme salvador», *Mont-Gris*, 1 de juny de 1913, p. 30.

Arribats en aquest punt, posem de manifest que pràctiques educatives com el museu escolar i l'excursionisme varen servir per potenciar les capacitats de cada alumne. Aquest objectiu fou assolit en la majora d'estudiants i, per aquest motiu, molts testimonis parlen de l'existència real d'una generació marcada per la petja del mestre Blasi nascut a Puigcerdà. Els següents mots són molt oportuns, ja que van clarament en aquesta direcció:

«Els alumnes del Sr. Blasi han excel·lit gràcies a una formació exquisida i ha estat una generació que ha destacat de manera tan positiva que, en més d'una ocasió, m'he trobat amb persones establertes de poc a la nostra vila que es preguntaven què passava amb aquesta franja d'edat, quin era el secret de les seves inquietuds culturals, la seva notable preparació i la seva predisposició a l'art.»⁸⁶

Citem, doncs, alguns noms que confirmen aquesta generació: Joan Fuster, Ricard Suàrez, Pere Climent, Jaume Surroca, Francesc Batlle, Pere Castells, Joan Lloret, Josep Matas, Joaquim Frigola i, per descomptat, Josep Tomàs. Paga la pena destacar el darrer mencionat, ja que podríem dir que va esdevenir el seu deixeble preferit, segons les notes autobiogràfiques de Jaume Surroca que guarda el seu fill en una biblioteca particular esplèndida. Així doncs, no és una qüestió menor que ell és una de les persones a qui Pere Blasi agraeix, al cap de molts anys, la seva col·laboració en l'obra *Les terres catalanes*, que més endavant tractarem amb més profundament. Heus aquí, doncs, l'experiència escolar d'un antic alumne que descriu perfectament quin era l'ambient educatiu que Pere Blasi va saber construir:

«A l'escola era el gran amic dels infants. No ens feia esclaus dels llibres. Sortíem d'excursió, observàvem el que vèiem i en donàvem referència escrita, acompanyada de dibuixos, postals o fotografies. A vegades anàvem a la recerca de deixalles antigues, fòssils, insectes. Estudiàvem plantes i fulles. Gratàvem per indrets

86 Joan FUSTER; Joan SURROCA. «Josep Tomàs i Mont (1914-1964), un torroellenc destacat».

Torroella de Montgrí, circa 1915

Els mestres Pere Blasi i Josep Thomàs amb els alumnes de l'escola nacional
abillats amb equipament esportiu.

adequats on sospitàvem que hi trobaríem quelcom de valor prehistòric. Cantàvem, recitàvem, fèiem gimnàstica, començàvem a jugar a futbol... Aquesta escola viva, activa, era ben diferenciada de la que fins aleshores havíem conegut... A més de la seva actuació a l'escola Blasi no podia parar: era sol·licitat per a classes particulars, preparava alumnes per al Batxillerat o el Magisteri i encara trobava estones per a dedicar-la als seus preferits: la Història i la Geografia.»⁸⁷

A banda d'aquests testimonis que sempre representen la millor recompensa per a un professional de l'educació, l'obtenció de diferents premis també ens mostra el seu bon quefer pedagògic juntament amb les lliçons pràctiques en el marc de les Escoles d'Estiu de 1923 i 1931.⁸⁸ Els principals guardons obtinguts del Consell de Pedagogia foren aquests: el 1919, Exposició-Concurs de Dibuix i treball manual;⁸⁹ i el 1921, juntament amb els mestres Isidre Macau i Josep Garreta, el Concurs d'Herbaris i mètodes escolars per a l'estudi de les plantes i de la seva vida, perquè «no se ha demostrado todavía una orientación perfecta en la enseñanza de la Botánica».⁹⁰ També aconseguí, el 1924, el premi a la millor «Cartilla pedagògica relativa a l'ensenyament del llenguatge» en el XIIè concurs organitzat pel Consejo Superior de Protección a la Infancia, de Madrid.⁹¹ I el 1926, el segon premi en el Concurso Nacional de Pedagogía.⁹² D'aquí que el gran pedagog Alexandre Galí li dediqués els següents mots: «El se-nyor Blasi, amb el seu punt de bohèmia i d'improvisació pedagògica, donava al seu treball una vivacitat es-

pecial que atreia els nois i feia l'escola agradable amb la conseqüència d'un bon rendiment».⁹³

El 1933, després de vint-i-tres anys a l'escola nacional de Torroella com a mestre —i d'ençà 1927, també en tasques relacionades amb la direcció— Pere Blasi marxà a Barcelona i passà el relleu a Salvador Dabau, al qual li tocà viure uns anys totalment convulsos, els de la Guerra Civil, intentant donar continuïtat al projecte pedagògic iniciat a principis del segle XX a través del Quintet Dabau amb els joves Agustí Monguilot, Lluís Surroca, Joan Pujol i Benet Clotas, l'orquestra de cambra infantil i, en darrer terme, els grups coral i de caramelles.⁹⁴ Dit d'una altra manera: «l'arribada a Torroella del mestre Salvador Dabau va significar un revulsiu per a la cultura, i en especial per a la música».⁹⁵

Amb tot, heus aquí les paraules que Pere Castells dedicà a Pere Blasi quan decidí fer les maletes i marxar cap a la capital catalana:

«Nostre volgut company de redacció, el diputat al Parlament català i fins fa poc director de l'Escola Graduada de la nostra vila, don Pere Blasi, ha traslladat la seva residència a Barcelona amb motiu d'haver estat nomenat director del grup escolar "Lluís Vives".

Era de preveure. Les múltiples activitats desplegades pel dilecte amic, tant en l'ordre professional com en l'ordre intel·lectual i polític, i sobretot, per haver escalat un dels primers llocs dins del magisteri català, feien inevitable el seu traspàs a la capital catalana.

Malgrat veure venir aquest fet, en el moment de consumir-se ha produït en nostre cor una sotragada tan fonda que ha percutit en el viu dels nostres sentiments més íntims.»⁹⁶

87 Salomó MARQUÈS; José MORENO. *El magisteri gironí d'es- guerra a l'exili de 1939*, p. 69.

88 Alexandre GALÍ. *Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya 1900-1936. Llibre I, Ensenyament Primari, primera part*, p. 40-42.

89 *El Diluvio*, 4 d'octubre de 1919, p. 11.

90 «Instrucción pública», *Diario de Gerona*, 14 de gener de 1921, p. 3.

91 «Amics que suren», *La Gralla*, 21 de desembre de 1924, p. 6.

92 «Maestro Nacional premiado», *Ceretania*, 4 de juliol de 1926, p. 9.

93 Alexandre GALÍ. *Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya 1900-1936. Llibre II, Ensenyament Primari, segona part*, p. 236.

94 Enric TORRENT; Jordi CASADEVALL. *L'Abans. Torroella de Montgrí i l'Estartit: Sobrestany, la Bolleria, Montgó, recull gràfic 1890-1975*, p. 718.

95 Joan SURROCA. «Un segle de cultura fulgurant (1912-2012). [I: 1912-1939]».

96 Pere CASTELLS. «Comiat». *Emporion*, 24 de setembre de 1933, p. 1-3.

Tarragona, 21-25 de juliol de 1919

Mestres participants en l'Assemblea de la Federació de Mestres Nacionals de Catalunya.

Entre els quals: Silvestre Santaló, Joan Bosch i Cusi, Enric Masia, Conxita Senties, Maurici Gelabert, Cassià Costal, Pere Blasi...

AMSFG-FONS CASSIÀ COSTAL

2.2. L'experiència pedagògica al Grup Escolar Lluís Vives de Barcelona

Així doncs, Pere Blasi es convertí en director del Grup Escolar Lluís Vives,⁹⁷ també conegut popularment amb el nom de L'Olivereta, ubicat al carrer Canalejas, número 107, de l'antiga vila de Sants. La veritat és que no era gaire lluny del Foment Republicà de Sants, on se celebraren precisament les sessions plenàries de la conferència en la qual es fundà Esquerra Republicana de Catalunya entre el 17 i el 19 de març de 1931. Breument podem dir que la creació d'aquesta escola pot ser interpretada com el resultat d'un compromís educatiu per una Catalunya progressista.⁹⁸ Convé recordar que aquest impuls començà el 1915 amb la creació de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, sense oblidar-nos de l'aprovació del Pressupost Extraordinari de Cultura del 1908. En el marc d'aquesta comissió, destaquem la presència de l'assessoria tècnica, que estava dividida en tres seccions: Pedagogia, Arquitectura escolar i Higiene escolar; i que Manuel Ainaud i Sánchez va esdevenir el cap d'un equip que estava format per figures tan importants com Josep Goday, Ventura Gassol i Artur Martorell. La seva principal missió va ser la de resoldre el problema escolar de la ciutat que incloïa l'extensió de l'escolarització, la construcció d'edificis i l'ampliació de les places escolars.

Per tot plegat, no és gens estrany que el 1917 s'aprové el Pla general de distribució dels edificis escolars, que tenia la previsió de construir diferents escoles amb capacitat per a 20.500 alumnes, segons assenyalen els documents de l'Ajuntament de Barcelona.⁹⁹ Fou

el 1921, quan es van inaugurar, en el marc del Patronat Escolar Municipal —que generà una certa discussió pedagògica—, els grups escolars Baixeras i l'escola La Farigola i, al mateix temps, es van començar a construir altres grups escolars. Tanmateix, els grups escolars Ramon Llull, Milà i Fontanals, Pere Vila o Lluís Vives no varen ser inaugurats fins el 1931 a causa de la dictadura del general Primo de Rivera, que va comportar un fre a totes aquestes aspiracions polítiques culturals i educatives que estem abordant.

El Grup Escolar Lluís Vives, dissenyat per l'arquitecte Josep Goday, fou inaugurat concretament el 29 de març de 1931, és a dir, en plena campanya electoral de les eleccions municipals.¹⁰⁰ Val a dir que la seva creació havia estat motiu de diferents mobilitzacions ciutadanes prèvies. En qualsevol cas, «*l'escola, encara avui, és un edifici singular enmig d'un espai sense continuïtat urbanística, una escola bella, amb setze aules de generosos espais per a activitats polivalents. Un palau de cultura per als fills dels ciutadans de Sants*».¹⁰¹

Dit això, cal afegir que Pere Blasi va compartir el càrrec de la direcció del Grup Escolar Lluís Vives amb la mestra Dolors Batlle,¹⁰² altrament coneguda com a «Donya Dolors» pels infants. També provenia, com tants altres mestres, de les terres gironines,¹⁰³ i recentment, el seu nom ha estat mereixedor d'un carrer al barri de Sants. Es pot afegir que, en una de les obres memorialístiques del periodista i escriptor Rafel Nadal,¹⁰⁴ el seu nom és mencionat i queda ubicada a la localitat de Llorà, en una casa plena de soldats a les acaballes de

97 «Orden nombrando a los Maestros y Maestras que se indican para ocupar las plazas que se mencionan», *Gaceta de Madrid*, 3 de juny de 1933, p. 1.663-1.664.

98 AADD. *Un segle d'Escola a Barcelona. Acció municipal i popular. 1900-2003*; Conrad VILANOÚ; Jordi GARCIA. «Els inicis de la renovació pedagògica: un compromís educatiu per a una Catalunya progressista».

99 AJUNTAMENT DE BARCELONA. *Les construccions escolars de Barcelona. Recull dels estudis, projectes i altres antecedents que existeixen en l'Ajuntament per la solució d'aquest problema*.

100 Agustí GIRALT. *Del somni al silenci. Segona República i Guerra Civil*.

101 AADD. *Les escoles fins al 1939 a Sants, Hostafrancs i la Bordeta. Llums i foscors*, p. 70.

102 Altres mestres destacats d'aquesta institució foren: Montserrat Guinart, Joan Gaspar i Germà, Francesca Mas i Malet, Carme Lloveras i Doménech, Margarida Deulofeu, Maria Peral, Anna Cirera, Jacinta Pi i Barceló, Joan Forment, Antoni Naval i Ferraz i Francesc Masclans i Girvés.

103 Lluís Maria MESTRAS. *L'aportació gironina al desenvolupament de la pedagogia catalana*.

104 Rafel NADAL. *Quan érem feliços*.

Torroella de Montgrí, curs 1921-1922

El mestre Pere Blasi amb els alumnes de l'escola nacional.

D'esquerra a dreta: a la fila superior, Pere Serra, Pere Gussó, Sebastià Pou, Joaquim Esquena, Jaume Mundet, Josep Casas, Narcís Vidal, Josep Carreras, Miquel Canals i Isidre Bou; a la segona fila, Josep Viladevall, Lluís Dalmau, x, Josep Planas, Josep Bonada, Josep Vert, Miquel Cristòfol, Joan Viladevall, Miquel Serrats, Lluís Elias, Joan Massó i Josep Molinas; a la tercera fila, Jaume Surroca, Josep Alabau, Joan Juhera, Joan Jou, Rafel Busquets, Josep Roig, Pere Blasi, Genís Pujol, Josep Carbó, Miquel Calsina, Salvador Candal i Josep Pla; a la quarta fila, Joan Pujol, Joaquim Radressa, Lluís Bofill, Pere Busquets, Hermini Casademont, Josep Bofill, Josep Amer, Josep Vilallonga, Josep Tomàs, Ricard Suàrez, x i Joaquim Ferragut; asseguts, x, Terrades, Terrades, Nicolau, x, Josep Capellà, Miquel Cruaños, Lluís Roura, x, Lluís Surroca, x i x.

MGV

la Guerra Civil. Sabem, però, que molt més tard retornà a Barcelona per estudiar Pedagogia. Un dels nets de Pere Blasi, Francesc Perenya, també recorda que la varen visitar en un parell d'ocasions durant la seva infància, cosa que ens confirma que els dos mestres varen mantenir el contacte més enllà de la seva experiència professional. Sigui com sigui, la qüestió és que hi ha poca obra escrita sobre la vida de Dolors Batlle, a pesar que seria mereixedora d'un estudi biogràfic complet a causa de la seva vàlua pedagògica, tal com reivindica el professor i historiador d'aquest centre educatiu Joan Sanromà des de fa ja un temps.¹⁰⁵

Una de les iniciatives més interessants de la direcció de Blasi i Batlle fou l'edició d'una publicació escolar:

«Encapçalada amb aquest títol —“Vives”,— ha aparegut el primer número d'una revista “publicació del Grup escolar Lluís Vives” de Sans (Barcelona).

El nou periòdic escolar és redactat, il·lustrat, imprès i publicat pels alumnes de la dita escola, orgull del Patronat Escolar de Barcelona. I no diem que és llegit pels propis alumnes, perquè és tan ben fet i la presentació és tan pulcre, que la seva lectura a ben segur no quedarà reduïda al clos escolar on ha nascut.

L'aparició d'aquesta revista escolar és l'acompliment d'una il·lusió cobejada anys i anys per un mestre que, no per l'amistat que ens hi uneix, hem de callar que és un model de mestres. El director del Grup Escolar Lluís Vives és En Pere Blasi, i nosaltres conegérem aquest mestre, ara fa una trentena d'anys, a Bellver de Cerdanya. Ja llavors, quan tot just era mestre interí, tenia aquesta dèria de que els seus petits deixebles fecin un periòdic. I el que a l'impremta de “Ceretània” fou una prova, un modest assaig, amb aquell “Bellverense”, que ara deu recordar amb la melangia que es recorden les coses de la primera joventut, és avui aquesta bella revista en la qual es reflecteix la puixança de la vida espiritual dels infants i és un testimoni viu de l'obra que realitza la ciutat de Barcelona a profit de l'ensenyament.

Saludem l'aparició de la revista “Vives” i, en felicitar els intel·ligents escolars que hi han col·laborat en

una o altra forma, felicitem els mestres i molt particularment a la mestressa, Na Dolors Batlle, dona d'exquísida sensibilitat com no podia trobar-se'n d'altra per a col·laborar amb la major eficàcia a l'obra d'elevació de l'escola i de la vida dels infants concebuda i realitzada a l'escola Lluís Vives sota el guiatge de l'estimat amic Pere Blasi, aquell mestre que coneguérem l'any 1908 en un poblet de la Cerdanya la diada de la fira.»¹⁰⁶

Val a dir que Pere Blasi no s'hi posava per poc i entre les activitats que impulsava per dinamitzar la seva escola n'hi havia de tan rellevants com la conferència que convidà a fer a tot un Pau Vila, sens dubte beneficiant-se de la seva amistat:

«Pau Vila, l'il·lustre geògraf català, ha donat una lliçó a les escoles Lluís Vives, de Barcelona, regides per una clara intel·ligència i una exquisida sensibilitat. I ha parlat de Granollers a aquells centenars de nenes i nens aplegats a la gran sala, en els quals despertà —n'estem certs— un viu desig de conèixer nostra ciutat.

Ens ha plagut assistir a aquesta lliçó de Geografia per a infants. Ens ha plagut, a part raons sentimentals pel fet que el tema escollit fos tractar de la ciutat nostra, perquè hem vist com el mestre sabia fer-se ben comprendre d'aquell auditori despert i atent.»¹⁰⁷

Aquesta conferència sobre Granollers era el preludi d'una altra activitat escolar, l'excursió a la capital del Vallès Oriental i a Caldes de Montbui que realitzaren unes setmanes després:

«Dijous dematí arribaren, en un magnífic autocar, una cinquantena de nens i nenes, alumnes del grup escolar Lluís Vives, de Barcelona, als qui acompanyaven el director de les dites escoles, nostre estimat amic En Pere Blasi i el professor senyor Gaspar.

[...]

Els eixerits excursionistes s'afanyaven a inquirir dades relacionades amb els productes posats a la venda

105 «Dolors Batlle serà enterrada avui al poble de Llers», *El Punt*, 19 de gener de 1982, p. 8.

106 PLÀCID. «Vives», *La Gralla*, 21 de juny de 1934, p. 4.

107 «Granollers», *La Gralla*, 28 d'octubre de 1934, p. 3.

Torroella de Montgrí, circa 1922

D'esquerra a dreta: dempeus, Elvira Batallé, Josep Pla, el mestre Pere Blasi, Ricard Marull i Miquel Cristòfol;
assegudes, Maria Teresa Blasi, Carme Pla, Angeleta Bruguera, Fina Blasi, Pilar Batallé i Conxita García.

FPB

i amb la vida i la configuració geogràfica de la ciutat i de la comarca. Principalment vegérem que els plaïa admirar el mercat de bestiar boví al parc de l'estació i el de porcs a la plaça de Perpinyà i els admirà la Porxada, que varen recórrer tots encuriosits.

[...]

A la nostra impremta, on també hi feren visita el nombrós estol de petits escolars, els fou mostrat, molt sumàriament, és clar, com se fan els impressos [...]

Els escolars barcelonins partiren a migdia vers a Caldes de Montbui, on havien de dinar al santuari del Remei, i on devien admirar els importants vestigis que són conservats a la veïna vila de l'època romana.»¹⁰⁸

En qualsevol cas, Pere Blasi fou director del Grup Escolar Lluís Vives fins que va emprendre el camí de l'exili. Aquesta tasca, la qual ja va ser estudiada en un treball de recerca de batxillerat guardonat amb un premi Baldiri Reixac,¹⁰⁹ també pot ser interpretada a través de tres elements educatius que mantenen una relació amb la seva cosmovisió pedagògica. El primer d'ells que destaquem és la petja de la geografia en els noms triats per a cada aula, amb l'afegitó que les aules dels més petits portaven noms de les comarques més properes a la ubicació de l'escola, i les dels més grans, noms d'aquelles comarques més llunyanes. Això queda reflectit en l'inventari del Grup Escolar Lluís Vives, signat el 17 de maig de 1937, perquè quedava distribuït de la següent manera: planta baixa (Llobregat, Penedès, Maresme), primera planta (Garrigues, Camp, Segrià, Segarra, Bages, Selva, Gironès) i segona planta (Urgell, Aran, Pallars, Ripollès, Garrotxa, Empordà, Cerdanya, Berguedà).

Després, i tot seguint amb la distribució de l'edifici pensada per l'arquitecte Josep Goday, assenyalem que les golfes era una part molt important en la vida escolar. Hi havia un piano per celebrar diferents espectacles musicals durant el curs i, a més, era un espai pensat per poder realitzar les classes de dibuix. Hi

ha diferents fotografies en les quals es pot veure una gran quantitat de cavallets utilitzats per infants de totes les edats. Val a dir que el Museu Universitari Virtual de Pedagogia (MUVIP) —un projecte de la Universitat de Vic— ha museïtzat i analitzat una mostra de gairebé 700 dibuixos d'escolars —d'una col·lecció de més de 3.000— elaborats durant la Guerra Civil. Aquest document històric representa una font de primer ordre per copsar aquells moments amb ulls d'infant que sempre veuen diferent que els adults.¹¹⁰

Deixem constància que el dibuix, en la seva modalitat a l'aire lliure, volia defugir de la simple còpia de làmines, tal com es realitzava en aquelles pràctiques educatives tradicionals. Per a Blasi, tot plegat era part de la formació integral dels infants en l'art, tal com ja hi havia teoritzat de ben jove, el 1909, en una trobada pedagògica de mestres ceretans d'ambdós costats de la frontera franco-espanyola, celebrada a la Guingueta d'Ix, pronunciant una conferència titulada precisament «L'art à l'école»:

«Le conférencier montre tout l'intérêt de cet enseignement au point de vue du beau et du bien. Des sensations nouvelles, dit-il, seront éveillées chez l'enfant si lui procureront des joies qui ne sont goûtées que par les personnes à l'esprit cultivé. Par cette éducation, l'élève ne restera pas indifférent aux beautés de la nature, à la vue du ciel étoilé, par exemple; dans une belle poésie il comprendra la beauté d'expression des sentiments; en face d'un beau tableau de maître, il sera ravi d'admiration. Et cet amour du beau qui sera développe par tout ce qui entoure l'enfant, l'entraînera vers le bien et la vertu.»¹¹¹

¹⁰⁸ «Excursió escolar», *La Gralla*, 18 de novembre de 1934, p. 3.

¹⁰⁹ Pau VILLARONGA. *Els mestres silenciats: Pere Blasi i el grup escolar Lluís Vives*.

¹¹⁰ Josep CASANOVAS; Antoni TORT. «Els infants i la guerra. Consideracions al voltant d'una investigació sobre dibuixos d'escolars durant la Guerra Civil espanyola»; Eulàlia COLLELDEMONT (coord.). *Investigar la història de l'educació amb imatges*. També la professora Núria Padrós Tuneu està preparant una tesi doctoral, «La influència del context en el desenvolupament del dibuix infantil: un estudi dels dibuixos realitzats pels infants en temps de guerra», que oferirà noves claus interpretatives d'aquesta temàtica i perspectiva tan rellevant.

¹¹¹ «Conférence pédagogique internationale», *Ceretania*, 8 d'agost de 1909, p. 4.

Vallès, juny de 1936

Sortida al camp
del Grup Escolar

Lluís Vives

amb tres mestres:

Assumpció Llorens,

Pere Blasi

i Darwin Ballester.

GRHSB

El dibuix lliure permetia situar l'infant en el centre del procés d'ensenyament-aprenentatge (paidocentrisme) en la qual «*la mano se pone ágil, flexible, aristocrática, obediente a cualquiera indicación del cerebro*».¹¹² Així esdevenia una pràctica educativa excel·lent per a il·lustrar el temari d'assignatures com geografia, ciències o història, com expressava un dels antics alumnes del mestre Pere Blasi a Torroella, que ens recorda el relat del film *La lengua de las mariposas*:

«*m'esperava el divendres a la tarda que era el dia senyalat per sortir a dibuixar. Aquest dia, un grup de varis nens amb un bloc, llapis i goma lliurament podíem anar allà a on ens semblava. A uns dels masos de l'Estartit, Torre Gran, Torre Bagura, Mas Ral, Mas d'en Pi i alguna vegada a Pals, Bellcaire i fins i tot Peratallada.*»¹¹³

Efectivament, aquest gust pel pleinairisme, el qual també guanyà adeptes entre els pintors impressionistes com Monet, Manet, Renoir o Cézanne, fou un dels factors desencadenants de tot un seguit d'activitats recreatives a l'exterior a partir de finals del segle XIX. També és cert que es varen veure afavorides per les campanyes que es van dur a terme per tal de lluitar contra la morbositat infantil a causa de la tuberculosi. Fou quan la pedagogia començà a dialogar amb l'higiènia tot mantenint la seva naturalesa salvífica.

En aquest sentit, cal destacar que aquest afany per conèixer l'entorn ens remet al mètode intuïtiu de Johann Heinrich Pestalozzi i de Friedrich Fröbel, que reclamaren, sota el deixant del naturalisme pedagògic promogut per Jean-Jacques Rousseau, la presència de l'objecte que s'està estudiant. La idea principal és que els infants puguin observar les coses directament i, com a conseqüència d'això, treure les seves pròpies conclusions. De resultes de tot plegat, cal remarcar que aquests pedagogs del romanticisme defensen que aquesta pràctica educativa permet aprendre geografia o naturalesa local tot situant l'infant en

112 Cassià COSTAL «De Pedagogia. Algo sobre educación estética», a: David PUJOL. *Cassià Costal. Una vida dedicada a la Pedagogia*, p. 115.

113 Jaume SURROCA. *Branques de la meva vida*, p. 47.

el centre d'aquest procés formatiu, cosa que tingué molt de predicament a partir de finals del segle XIX. En el nostre país, per exemple, les sortides a l'aire lliure escolar —juntament amb els banys de mar o bé el muntanyisme vinculats a les colònies escolars i l'escoltisme— esdevingueren molt recurrents en les diferents iniciatives que el moviment de renovació pedagògica impulsà per intentar modernitzar l'ensenyament primari. Només cal esmentar alguns il·lustres educadors per poder confirmar aquesta tesi: Pere Vergés, Artur Martorell, Pau Vila, Rosa Sensat i tants altres.

També es pot confirmar el predicament d'aquesta pràctica educativa tot observant la premsa pedagògica d'aquells anys. La revista *Butlletí de Mestres* pública, per exemple, diferents articles en el marc de la secció d'enquestes amb diverses autories: Tomàs Vicens, Miquel Fornaguera, Josep Roca, Pere Llobera, Lluís G. Bastons i tants altres. I si tornem a la trajectòria biogràfica de Pere Blasi, que és el que ens ocupa en aquesta ocasió, recordem que un dels seus alumnes, Joan Hostench, fou el descobridor d'una de les coves que hi ha als voltants del nucli urbà de Torroella de Montgrí i, segons el testimoni de Pepe Pujol, segurament fou l'alumne més excursionista de Pere Blasi.

2.3. La importància de la geografia per a l'ensenyament i la construcció nacional

No hi ha dubte que el neguit per la geografia no es pot destriar de la vocació de Pere Blasi vers la tasca de mestre, que comportà, segons el seu full de serveis, que ha pogut ser consultat, 31 anys i 24 dies com a funcionari públic i 6 mesos com a personal interí. D'aquesta manera, es pot afirmar que són vocacions que mantenen una relació de vasos comunicants, tal com es feu palès quan obtingué el Premi Aleu convocat per l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana el 1916 —dotat amb 500 pessetes donades pel doctor Francesc de P. Aleu, resident a Buenos Aires—¹¹⁴ per a la publicació d'una geografia de Catalu-

114 «Notícies», *Ressorgiment*, gener de 1917, p. 16.

1922

Mapa de la divisió comarcal de Catalunya

reproduït a *Geografia elemental de Catalunya* de Pere Blasi.

nya, de caràcter elemental. El Premi Aleu li fou atorgat per un Jurat de nivell, presidit per Francesc Carreras i Candi i format a més per Jaume Massó, Alexandre Tudela, Rossend Serra, Francesc d'Assís Mas, Ramon Porqueras i Lluís Torres.¹¹⁵ L'edició no va veure la llum fins el 1922 amb el nom de *Geografia elemental de Catalunya*. Ens fa notar, però, el professor Enric Mendiàbal, que aquest primer èxit professional del mestre Blasi no va estar exempt de certa polèmica perquè el seu contrincant, Francesc Flos i Calcat, expressà el seu malestar i decepció vers el resultat del veredict, cosa que demostra la disputa pedagògica durant el primer terç del segle XX.¹¹⁶

Esdevé oportú destacar que aquesta obra geogràfica de Pere Blasi —destinada al públic escolar— és molt completa i renovadora per la varietat de temes tractats. Un dels elements més originals que hi presenta és el diàleg entre la geografia física i la humana, és a dir, situació, orografia, hidrografia, comarques, altres divisions (administrativa, eclesiàstica, universitària, judicial i marítima), comunicacions, agricultura, indústria, comerç i, finalment, població. També utilitza diferents llenguatges per allunyar-se de la geografia apresada de manera memorística: escrit, fotogràfic i, gràcies a Faustí Marí, mapes i gràfics. En qualsevol cas, *Geografia elemental de Catalunya* fou un dels primers manuals per ensenyar els aspectes geogràfics principals de Catalunya i amb algunes referències a la resta de països de parla catalana. El cas és que tingué molt bona acollida en les escoles d'aquells anys i, per la qual cosa no ens pot sorprendre que formés part de la Biblioteca del Seminari de Pedagogia de la Universitat de Barcelona que tan bé coneixia el nostre mestre. Així doncs, podem dir que va ser un llibre que connectava amb l'ensenyament que apel·lava a l'observació i al pensament i, com a conseqüència d'això, amb els mestres progressistes.

La cosa no va quedar aquí. Cal recordar que la divulgació dels estudis en geografia fou motiu d'alguna

1922

Coberta de la primera edició
de *Geografia elemental de Catalunya* de Pere Blasi.

115 UdG-Fons Jordi Verrié. «Concurs per a la publicació d'una "Geografia de Catalunya" de caràcter elemental».

116 Agustín HERNANDO. «Geografía e identidad nacional: las primeras geografías de Cataluña».

Torroella de Montgrí, estiu de 1925

Pere Blasi i els arqueòlegs Pere Bosch i Gimpera i Lluís Pericot
en una excursió al Cau dels Ossos, al Montgrí.

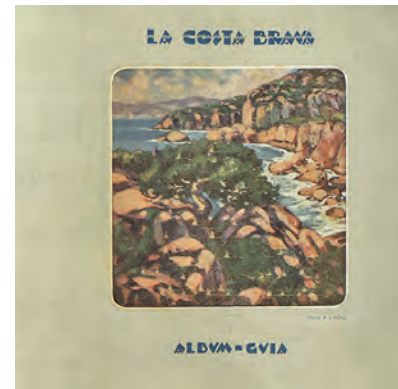
JOAN PERICOT / CDMM

de les seves conferències, a l'Escola del Treball el 1923 i, per descomptat, arran de la seva participació a la ponència de tècnics encarregada de preparar un projecte de divisió territorial del nostre país entre 1931 i 1933, que també contribuiria a donar identitat nacional. L'oficina d'aquesta ponència estava situada als pisos de dalt del Palau de la Generalitat¹¹⁷ i la formaven: Ferran Valls i Taberner i Pau Vila (Barcelona); Miquel Santaló i Pere Blasi (Girona); Antoni Bergós i Felip Soler (Lleida) i Manuel Galés i Josep Iglésies (Tarragona). Tanmateix, la divisió territorial no va ser possible fins al 23 de desembre del 1936. Es va veure afectada, primer, pels Fets d'Octubre de 1934 i, després, per l'aixecament feixista. Així, el mestre i geògraf Pau Vila estava convençut que es va acabar aprovant per necessitats de la guerra.

A banda d'aquesta conjuntura política, també paga la pena recordar la metodologia que emprà aquesta ponència per dibuixar les 9 regions i 38 comarques catalanes. La primera d'elles va ser l'elaboració d'una enquesta molt breu en la qual tots els ajuntaments havien de respondre a quina comarca pensaven que pertanyia el seu poble o bé a quin indret anaven a mercat. Precisament, l'establiment d'aquests criteris, més administratius que no pas geogràfics, encara són objecte de reflexió i certa controvèrsia. Una d'elles és l'existència de l'Alt i el Baix Empordà tot aprofitant la línia natural que dibuixa el massís del Montgrí.¹¹⁸ Després, també realitzaren una sèrie de viatges d'informació. Els itineraris per les comarques gironines foren aquests: Riudarenes - Amer - Santa Coloma de Farners - Sant Jordi Desvalls - Garrigoles - Vilopriu - Castell d'Aro - Tossa - Lloret de Mar - Sils - Caldes de Malavella - Tordera - Blanes; Besalú - Beuda - Mieres - Banyoles - Crespià - Olot; Gualba - Sant Celoni; Breda - Hostalric; Olot - Sant Hilari Sacalm - Arbúcies - Hostalric.¹¹⁹

Fet i fet, podem afegir que aquest excursionisme, que ja hem pogut veure anteriorment en la seva versió escolar i geogràfica, també en va tenir una altra relacionada amb una sèrie de recerques prehistòriques. És evident que la construcció del país passà pel fet de tresscar per diferents camins pel bé de la ciència, tal com diria Joan Coromines. D'aquesta manera, no ens pot sorprendre l'existència d'un text —en el llibre col·lectiu *La Costa Brava. Àlbum-guia*— en el qual Pere Blasi convida el turista erudit a visitar Torroella arran de la quantitat de relíquies que permeten reviure el passat amb tota la seva puixança.¹²⁰ També és cert que ningú pot negar l'empremta de l'Ateneu Montgrí en aquest tipus d'empreses culturals a través de la seva secció excursionista.

1925

Coberta de *La Costa Brava. Àlbum-guia*.

117 Pau VILA. "He viscut!" *Converses amb Bru Rovira*.

118 Adrià PUJOL. *Guia sentimental de l'Empordanet*.

119 Enric LLUCH; Oriol NEL·LO. *La gènesi de la Divisió Territorial de Catalunya: edició de documents de l'arxiu de la Ponència (1931-1936)*.

120 Pere BLASI. «Torroella de Montgrí», a: AADD. *La Costa Brava. Àlbum-guia*.

Torroella de Montgrí, 29 d'abril de 1928

Inauguració de la sucursal de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis, que s'havia fet càrrec de l'obra de l'extingit Sindicat Agrícola de Torroella de Montgrí i sa comarca, instal·lant-se al seu antic local.

D'esquerra a dreta, entre d'altres: Josep Vaquer, Josep Sala, mossèn Joan Valls, Pere Blasi, Joan Tauler, Lluís de Llobet, Leopoldo Mercader, Ramon Capdevila, Mariano Vicens, Vicenç Folgado, mossèn Narcís Camps, Genís Garcia, el bisbe de Girona Josep Vila i Martínez, mossèn Josep, Josep Thomàs, Francesc Moragas, Eduard Viñas, Enriquet Masferrer, Francesc Vert...

BRANGULÍ / CDMM

Ara bé, en aquesta ocasió ens estem referint a les excursions científiques dutes a terme pel massís del Montgrí, conegut popularment com «el bisbe ajagut»¹²¹ i font inspiradora de Caterina Albert pel bé de la literatura catalana. La qüestió és que Lluís Pericot, que posteriorment —segons em comenta el seu net Josep Maria Fullola i Pericot— establí una gran amistat amb el mestre Pere Blasi, realitzà grans descobertes neolítiques en aquest territori. Ens estem referint principalment del Cau de l'Olivar d'en Maragall i el Cau del Duc.¹²² També tenim notícies que Pere Bosch i Gimpera visità Torroella l'estiu de 1925 amb les mateixes finalitats científiques. Aquell any, però, el professor Pericot ja havia guanyat la càtedra a la Universidade de Santiago de Compostela, cosa que ja va fer més difícil el seu desplaçament fins a la vila empordanesa, però mai va perdre el vincle amb aquesta terra i els seus conciutadans. Sigui com sigui, heus aquí les següents paraules, que deixen testimoni del que estem dient:

*«No queremos dejar de mencionar aquí la colaboración y ayuda encontrada entre los buenos amigos y aficionados de Torroella de Montgrí, que con frecuencia nos acompañaron en nuestras prospecciones y trabajos. Destaquemos al entonces maestro de la localidad D. Pedro Blasi [...] Posteriormente a nuestros trabajos, y en la tierra del exterior de la cueva, D. Pedro Blasi y sus alumnos encontraron numerosas cuentas diminutas, una pequeña esquirla de sílex, en delgada punta, con un dorso rebajado y una plaquita de piedra verdosa.»*¹²³

El 1933 també va col·laborar en el cinquè volum —dedicat a les comarques gironines— de l'*Àlbum meravella. Llibre de bel·leses naturals i artístiques de Catalunya* (1926-1936), un projecte de sis volums, —del Centre Excursionista Barcelonès i la Llibreria Catalonia—, que va marcar una fita de qualitat en l'edició catalana de caire geogràfic.

Tornem als estudis geogràfics com a vehicle de construcció nacional. El 1935 es fundà la Societat Catalana de Geografia per tal d'aplegar «les activitats, fins ara disperses, dels homes que se senten atrets pels estudis geogràfics».¹²⁴ La seva primera junta queda constituïda de la següent manera: «era presidida per Pau Vila i estava formada per Pere Blasi, com

1933

Coberta del cinquè volum de l'*Àlbum meravella*.

121 Miquel MARTÍN. *Proses reposades*, p. 33-34. En fa aquesta descripció: «la muntanya central era les mans del bisbe plegades a sobre el pit, i el Castell n'era l'anell episcopal; la següent muntanya, allargassada i planera, n'era el cos, i la roca Maura de l'Estartit n'era els peus».

122 Josep VERT. «Els treballs del Centre d'Estudis del Montgrí al Cau de les Dents»; Jaume BASSA; Joan BACA. *Torroella Vila Vella. Torroella de Montgrí i l'Estartit*.

123 Lluís PERICOT. *Cuevas sepulcrales del Montgrí*, citat a: Pere CASTELLS. «Pere Blasi. Un gran pedagog a Torroella».

124 IEC. Díptic de propaganda de la Societat Catalana de Geografia, 1935.

**Torroella de Montgrí,
circa 1930**

Pere Blasi i Dolors Pujol
amb la seva filla Fina.

FPB

a vicepresident i director de publicacions, Josep Iglésies, que faria de secretari, Enric Ribas, com a tresorer, Lluís Solé Sabarís, amb funcions de vicesecretari i comptador, i Eduard Fontserè, com a delegat de l'IEC».¹²⁵

Amb el triomf del franquisme les seves activitats científiques es varen veure interrompudes una dècada i no fou fins el curs 1947/1948 que aquesta societat va aconseguir reprendre-les. Fou gràcies a l'empenta del president de l'aleshores clandestí Institut d'Estudis Catalans Josep Puig i Cadafalch i, per descomptat, del president de la secció de Ciències Eduard Fontserè que nomenà una comissió reorganitzadora amb la participació de Pere Blasi, un dels pocs retornats de l'exili. No és balder recordar que aquesta voluntat de prosseguir els estudis geogràfics iniciats en temps republicans també va rebre aixopluc de tres cenacles barcelonins dels anys 1940: «el Cercle de geògrafs animat per Pierre Deffontaines (1894-1978) a l'Institut Francès, la secció de Geografia i Ciències Naturals del Centre Excursionista de Catalunya, i l'Instituto Juan Sebastian Elcano a la delegació a Barcelona del Consejo Superior de Investigaciones Científicas».¹²⁶ Precisament el professor Enric Mendizàbal ens fa notar que és possible que Pere Blasi dictés, segons la seva documentació personal consultada, una conferència sobre l'Empordà a l'Institut Francès. Fou així com, el 1947, Pere Blasi esdevindria novament vicepresident, amb Josep Ramon Bataller al capdavant de l'entitat. I el 1954, amb la renovació de la Junta, ho continuaria sent, amb un nou president, Josep de C. Serra.¹²⁷

De forma paral·lela, Pere Blasi també va dedicar molts esforços durant la seva darrera etapa vital a l'elaboració d'una obra de dimensions monumentals, *Les terres catalanes*, editada el 1954. No hi ha dubte que representa la seva obra definitiva, ja que és el re-

sultat de molts anys d'estudi, observacions, converses i excursions malgrat les condicions adverses viscudes durant la Guerra Civil i l'exili a França. Aquí rau segurament un dels principals mèrits d'aquesta obra que no podem perdre de vista.

Finalitzem aquest apartat tot reproduint la sistemàtica que —segons Anna Palmada— planteja tota l'obra geogràfica de Pere Blasi, que recordem que és la suma de *Geografia elemental de Catalunya* i de *Les terres catalanes*:

«La importància de la situació de Catalunya al món. Catalunya és al món i en aquest ocupa una situació estratègica.

Catalunya és un país d'Europa. Parteix de la idea que Catalunya és un país, i que està al nivell dels països europeus.

La importància del que és singular. En l'obra de Pere Blasi és molt present la voluntat de singularitzar-ho tot, en contra de la generalització o de cercar els trets comuns.

Límits naturals i límits oficials. Distingeix entre uns límits marcats per la natura i uns altres aliens a la natura, els contranatura.

La natura mana molt. Sovint transmet una visió determinista de la realitat, el pes de la natura és molt dominant en tot el que explica.

La natura ofereix. Relacionat amb la idea que l'home amb el seu treball i el seu enginy pot aprofitar el que la natura li ofereix.

Les comarques. La idea de l'existència d'aquestes es dona per feta, no s'argumenta ni es defineix el concepte, però se'n presenta el mapa i se n'enumera el contingut.»¹²⁸

125 Enric BERTRAN (coord.). *L'esguard de la Societat Catalana de Geografia (1935-2020)*, p. 30.

126 Enric BERTRAN (coord.). *L'esguard de la Societat Catalana de Geografia (1935-2020)*, p. 46.

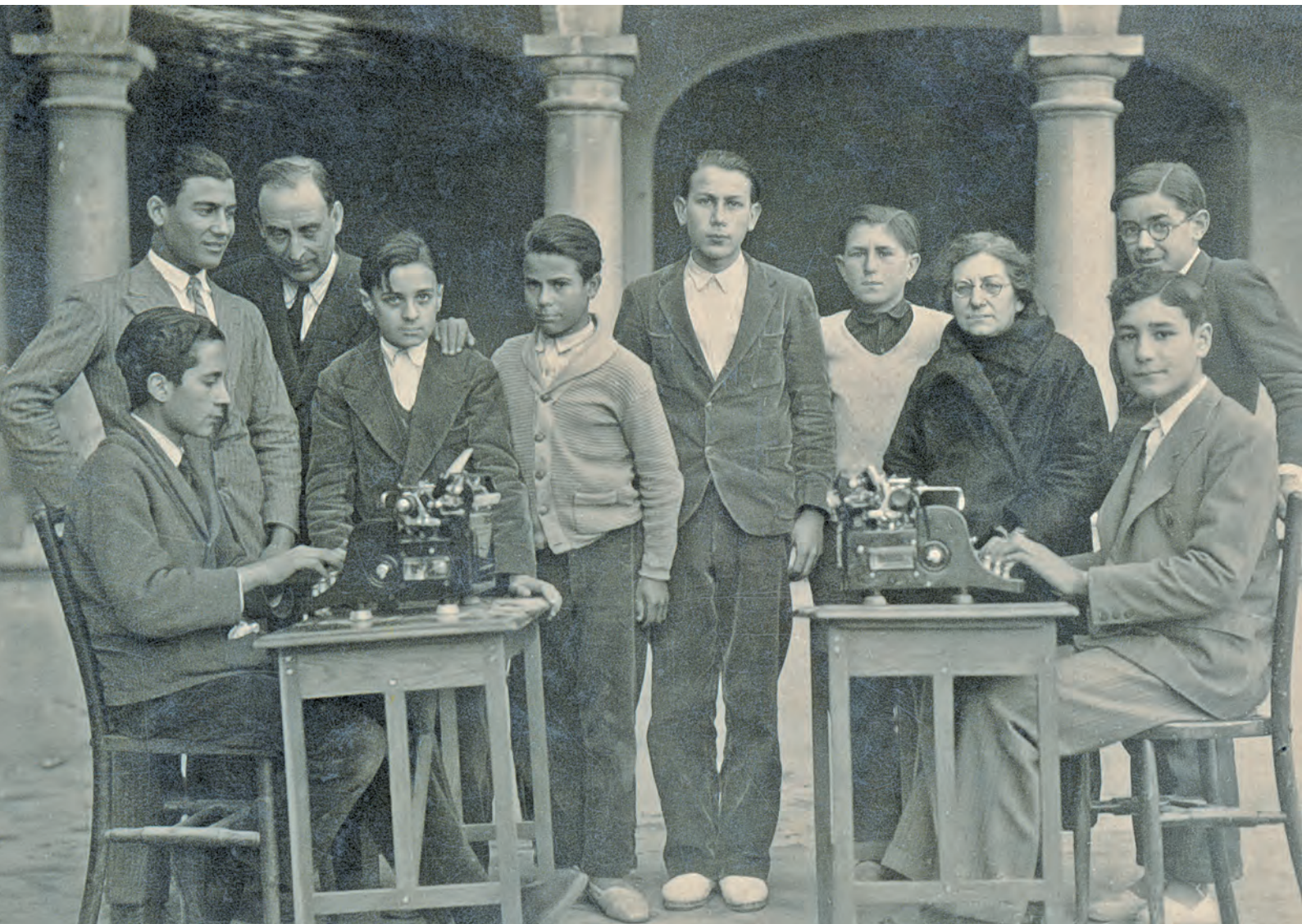
127 «La Junta de Govern de la Societat Catalana de Geografia (1935-1989)», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, setembre de 1989, p. 77-80.

128 Anna PALMADA. «L'aportació del mestre Pere Blasi i Maranges a la idea de Catalunya».

Torroella de Montgrí, circa 1930

El mestre Pere Blasi amb els alumnes de l'escola nacional.

FBL

Entre la renovació pedagògica i la promoció de la cultura

3

Considerem que la trajectòria del mestre Pere Blasi és un bon exemple del fet que «*política vol dir pedagogia*», tot manlllevant una expressió de l'enginyer i polític socialista Rafael Campalans.¹²⁹ La unió entre aquestes dues ànimes que posà de manifest el qui fou director de l'Escola Industrial ens trasllada a l'univers platònic, ja que en les polis gregues no eren percebudes com a entitats separades. D'aquesta manera, no ens ha d'estranyar que l'exercici de l'educació el porti a la política perquè es mostra preocupat per la introducció dels joves a la vida pública, i també a la inversa. És, doncs, plenament conscient que la consolidació de la Generalitat republicana passa per l'establiment d'un cert ordre moral a través de diferents pràctiques educatives.

Sota aquest plantejament, cal afegir que aquesta voluntat politicoeducativa de Pere Blasi ha de ser interpretada dins de la lògica de la renovació pedagògica que va tenir lloc a les terres gironines durant les primeres dècades. El professor Jordi Feu indica tres dimensions que ajuden a poder identificar aquest moviment de mestres «*que es plantegen ensenyar d'una manera diferent a com s'està fent, que es preocupen per transmetre i construir el coneixement d'una manera més vivencial i rica. I juntament amb això es preocupen per utilitzar recursos i materials més "adequats" i que siguin d'interès pels nens i nenes*», «*els interessa establir el màxim de comunicació entre l'escola i l'entorn, entre el mestre i els alumnes o entre els propis mestres [...] establir canals fluïts de comunicació entre totes aquelles persones o institucions que participen d'una manera o altra en el fet educatiu*» i, per acabar, «*l'aposta per una arquitectura escolar que incorpora elements estètics i funcionals que fan agradable la tasca d'ensenyar i d'aprendre*».¹³⁰

129 Rafael CAMPALANS. *Política vol dir pedagogia*. Aquest conegut llibre va acompanyat precisament d'un pròleg excel·lent de Joaquim Xirau, professor universitari de Pere Blasi en el Seminari de Pedagogia de la Universitat de Barcelona i, a més, germà d'Antoni Xirau, que formà part de la mateixa llista electoral d'ERC, que el nostre mestre, per la demarcació de Girona, a les eleccions al Parlament de Catalunya de 1932.

130 Jordi FEU. «La renovació pedagògica al llarg del segle XIX i XX. De les Converses Pedagògiques a les Escoles d'Estiu: la il·lusió per transformar l'escola... i la societat», p. 150-151.

Girona, circa 1930

Mestres de les comarques gironines, entre els quals: Pere Blasi, Josep Mascort, Àngela Solés...

FPB

3.1. La defensa de l'ensenyament primari públic i de l'ofici de mestre

Pere Blasi participà —de forma paral·lela a les activitats educatives desenvolupades a l'escola pública de Torroella de Montgrí com a mestre i director— en diferents entitats que defensaven la millora de l'ensenyament públic. El sistema educatiu encara presentava greus mancances, com era el cas de l'ensenyament i la gramàtica de la llengua materna dels estudiants.

L'opció triada pel mestre Pere Blasi fou l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana des del 1922 com a mínim¹³¹ i, per descomptat, l'Associació Provincial de Mestres de Girona. Vet aquí, doncs, el seu full de serveis de manera lacònica: el 1921 fou escollit delegat de les comarques gironines a l'Asamblea de Maestros Nacionales del Magisterio Primario (ANMP);¹³² el 1923, president de l'Associació de Mestres del partit judicial de la Bisbal d'Empordà, i el 1930 passà a ser president de l'Associació Provincial de Mestres de Girona fins a ser elegit diputat al Parlament de Catalunya. Començà aquest camí al capdavant d'aquesta societat de mestres amb les següents paraules:

«Al posesionarme de la presidencia de la A.P., dirijo a mis compañeros un saludo con emoción y afecto que no pueden corresponder a la mera fórmula protocolaria.

Con emoción nacida del sentido de responsabilidad, debiera añadir, porque en una provincia donde el Magisterio supo ganar envidiable prestigio por su inquietud constructora y por sus afanes de superación, es muy difícil ejercer un mandato. Y, cuando queda el recuerdo de gestiones que acucian y deslumbran, y más aún, cuando se substituye a un tiempo a dos maestros tan inteligentes, tan entusiastas y tan curtidos cual Santaló y Moreno, la dificultad se agiganta, y una fuerza instintiva os impulsa a solicitar cooperaciones: a pedir-las a los compañeros, a exigir-las casi de los amigos.

[...]

*El Magisterio está todavía lejos, muy lejos de la meta que le señalan sus altos destinos; para alcanzarla necesitará cada vez más de íntima cohesión y de una gran capacidad de lucha. Por ello, nuestro deber primero consiste en limar asperezas, en aunar voluntades a fin de que las horas de prueba, acaso no muy lejanas, nos encuentren muy unidos, bien disciplinados y perfectamente dispuestos.»*¹³³

No hi ha dubte que aquesta cita és molt reveladora. Hi descobrim una de les principals característiques de Pere Blasi: el seu caràcter aglutinador per evitar escissions i desavinences que no permetin concentrar l'entitat en els seus objectius marcats, que després veurem amb més detall. Això es traduí, en el marc societatari que ara ens trobem, en la creació de la Federació de Mestres de Catalunya el 24 de gener de 1932 i, per extensió, de l'òrgan a través del qual aquesta entitat expressava les seves opinions: *El Magisteri Català*. En qualsevol cas, tot plegat no es pot entendre si no ens remuntem fins al setembre de 1901, quan es fundà l'Asamblea de Maestros Nacionales del Magisterio Primario amb un reglament general més aviat de naturalesa federal: «las asociaciones de partido judicial formaban en cada provincia la asociación provincial y las provincias constituían la del respectivo distrito universitario. El presidente de la provincial era elegido por los presidentes de las asociaciones de los partidos judiciales y el de la de distrito por los presidentes de las provinciales».¹³⁴

És evident que la fundació de l'Asamblea de Maestros Nacionales del Magisterio Primario responia a una necessitat del context perquè ràpidament aconseguí aglutinar 15.000 mestres afiliats. També és cert que va venir motivada principalment per la creació del Ministerio de Instrucción Pública y Bellas Artes el 1900, que havia convertit els mestres en funcionaris públics i, com a conseqüència d'això, en un col·lectiu professional amb peticions específiques. L'esperit reformista de

131 Lluís DURAN. *Pàtria i Escola. L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana*.

132 *Diario de Gerona*, 27 de juliol de 1921.

133 Pere BLASI. «[sense títol]», *El Magisterio Gerundense*, 18 de setembre de 1930.

134 Aida TERRÓN. «El movimiento asociacionista del Magisterio Nacional. Orígenes y configuración histórica».

Barcelona, circa 1933

Directors de grups escolars de Barcelona.

D'esquerra a dreta: asseguts, Joan Delclòs, Dolors Batlle, Anna Rubiés, Concepció Tudó, Rosa Sensat i Llorenç Jou; dempeus, a la fila del mig, Llorenç Cabós, Ramon Torroja, Marià Reixach, Pere Blasi, Sebastià Pla, Josep Barceló i Josep Casanovas; dempeus, a la fila del darrere, Josep Montua, Lluís Alabart i Frederic Dorestes.

la Institución Libre de Enseñanza, el qual fou invocat per Amadeu Hurtado durant el seu discurs a favor de l'Estatut d'Autonomia,¹³⁵ també hi contribuí, malgrat la seva materialització no va ser possible fins a l'adveniment de la República.

Si retornem al fet que Pere Blasi fou elegit president de la societat de mestres, convé destacar que aquest tarannà bonhomíós també va ser valorat pels seus companys i companyes d'ofici amb l'objectiu d'anar conquerint diferents drets fonamentals pel sector. Tampoc podem oblidar-nos que el seu principal aval sempre va ser, sens dubte, la seva trajectòria pedagògica com a mestre a l'escola nacional graduada de la vila empordanesa vorejada pel riu Ter. Val a dir que és un fet que perdurà en el temps, ja que el seu net Francesc Perenya ens recordà —mentre ens mostrava, juntament amb la seva esposa Anna Pardo, fotografies familiars en el pati de la casa Blasi de Torroella de Montgrí—¹³⁶ que diverses generacions dels ciutadans d'aquest municipi sempre s'han desfet en elogis quan ell diu que forma part de la família del mestre Blasi. Aquesta idolatria ve motivada, segons el seu parer, perquè aconseguí que els fills dels pagesos comencessin a llegir i, com a conseqüència d'això, a participar en la vida cultural com a ciutadans.

Sigui com sigui, és evident que la tasca pedagògica de Pere Blasi a l'escola nacional graduada de Torroella ha de ser interpretada com una reivindicació de la importància de l'ensenyament primari públic i de l'ofici de mestre en el nostre país. Una obra que va ser continuada en els viatges que va emprendre per les comarques gironines, l'elaboració d'una quantitat significativa d'articles en diferents publicacions i, al mateix moment, en les ponències impartides, com aquesta que fou defensada a l'Assemblea de la Federació de Mestres Nacionals de Catalunya, celebrada el 1919 a Tarragona:

135 AADD. *La defensa de l'Estatut de Catalunya. Discursos a les Corts de Campalans, Carrasco, Companys, Estelrich, Esteve, Gassol, Hurtado i Torres.*

136 A la porta de la casa, ubicada a la plaça Pintor Mascort (carrer Sant Agustí), hi ha una placa amb la següent inscripció: «Torroella a Pere Blasi i Maranges 1986-1961. Geògraf, diputat i mestre a la nostra vila 1911-1933. Novembre del 1982».

«L'ingrés i selecció del Magisteri, treballs, sous i ascensos, conducta professional i drets i deures del Magisteri». La temàtica triada tenia sentit, ja que les converses d'aquell encontre varen girar al voltant de la formació i selecció del magisteri i el seu règim econòmic i material. Posteriorment també dictà altres ponències: «Cuadro de enseñanzas en la escuela primaria de niños», el 1922; «Fonaments científics de la nova tècnica pedagògica», el 1924; així com una sobre la divulgació científica, el 1928. Aquesta activitat es va veure incrementada amb l'adveniment de la Generalitat republicana ja que impartí diferents lliçons sobre organització escolar adreçats a delegats regionals de primer ensenyament.

En un altre ordre de coses, és avinent recordar que el 1927 Pere Blasi formà part d'un viatge d'estudis amb diferents mestres de les terres gironines. Aquesta expedició pedagògica, la qual va transcórrer per les ciutats de Madrid, Toledo, El Escorial, Santander, Bilbao, Sant Sebastià, Saragossa, Barcelona i Girona, presenta una certa sintonia amb tots aquells viatges que organitzà la Junta para Ampliación de Estudios e Investigaciones Científicas o l'Ajuntament de Barcelona a principis del segle XX amb la intenció de modernitzar l'educació tot fent circular idees pedagògiques i pràctiques educatives.

En aquest sentit, es pot destacar alguns participants il·lustres d'aquest viatge pedagògic, com Miquel Santaló. Recordem que aquest mestre representa, en la línia defensada pel professor Salomó Marquès, un referent indiscutible de la depuració i de l'exili del magisteri republicà de les terres gironines.¹³⁷ També s'esdevé una cosa semblant amb l'inspector d'ensenyament Josep Junquera, de qui no podem passar per alt que treballà a l'Academia Gerundense juntament amb el mestre Santaló, segons posa de manifest Miquel Juhera.¹³⁸

També és pertinent subratllar que Josep Junquera mantingué una relació molt pròxima amb el mestre Blasi ja que, com veurem més endavant, fou un dels avala-

137 Salomó MARQUÈS. *Miquel Santaló i Parvorell. Professor i polític republicà.*

138 Miquel JUHERA. *La Inspecció d'ensenyament des dels seus orígens a la Segona República: els inspectors de Girona, 1849-1997.*

Barcelona, 4 de març de 1934

Banquet en honor de Marcel·lí Domingo ofert per la Federació de Mestres Nacionals de Catalunya a l'Hotel Orient, amb la presència de Pere Blasi a la taula presidencial.

JOSEP MARIA SAGARRA / ANC

dors —davant les autoritats franquistes— perquè pogués ser readmès a l'escalafó de magisteri a les acaballes de la seva trajectòria professional. Aquest inspector de primera ensenyança fou depurat però immediatament restituït, tal com va succeir amb la seva germana, Estrella Junquera, que també era mestra i funcionària de l'Ajuntament de Girona. D'aquesta manera, va poder fer valdre el seu prestigi acadèmic durant aquells anys, és a dir, de catedràtic de Didàctica de la Universitat de Barcelona amb una tesi doctoral, «Teoría de las causas de error en la didáctica del cálculo: análisis preventivo esencial, análisis didáctico general, análisis didáctico específico», dirigida pel professor Joan Tusquets.

Sigui com sigui, la qüestió és que de ben segur que Pere Blasi i Josep Junquera coincidiren a l'Escola d'Estudis Superiors del Magisteri ja que formaven part de promocions molt pròximes, i especialment, en l'àmbit professional tot exercint tasques relacionades amb la formació docent per les comarques gironines. Confirmem aquests fets tot posant de manifest que, a partir de 1923, i a causa del trasllat del funcionari Pere Riera a Terol, Junquera passà a ser l'inspector de la zona de la Bisbal d'Empordà, on pertanyia l'escola de Torroella de Montgrí, i a partir de llavors, molt probablement compartiren neguits pedagògics. Aquesta complexitat es fa avinent en els dos articles molt elogiosos que signà precisament Pere Blasi, tal com podrem llegir més endavant: «Per la cultura popular. Un intent lloable»¹³⁹ i «Natura».¹⁴⁰

Ara bé, és una llàstima que no es conservin les inspeccions realitzades durant tots aquells anys, ja que seria un material molt rellevant des d'una perspectiva històrica. Només es poden consultar els llibres d'inspecció duts a terme el 28 de juny de 1935. És cert que Pere Blasi ja havia marxat a Barcelona, però sostenim que continuen essent documents històrics de primer ordre perquè dibuixen el resultat de l'obra del mestre Blasi després de tants anys: «*La escuela graduada de Torroella está entrando en una fase decisiva. Hoy cuen-*

ta con gran matrícula; y todo en ella responde al mismo cuidado que en su grado despliega en actividad, en orden, en colaboración, en respeto mutuo, etc.».¹⁴¹

Només ens queda afegir que una bona manera de resseguir les aportacions de Pere Blasi a favor del col·lectiu de mestres i de l'ensenyament públic és llegir els seus articles publicats a *El Magisteri Català* i, especialment, a *El Magisterio Gerundense*, portaveu de l'Associació Provincial de Mestres Gironins, que a partir de 1934 es convertí en *El Magisteri Gironí*. Diem això perquè una de les tasques del president de l'entitat abans esmentada era escriure els editorials, a banda d'altres articles que són de la seva autoria, cosa que també ens confirma la vocació periodística de Pere Blasi, que posteriorment abordarem amb més detall.

Aquests escrits representen, per tant, una font de primer ordre per tal de copsar el seu posicionament politicoeducatiu, que podríem dividir en tres claus interpretatives. La primera d'elles té a veure, com és lògic, amb la reivindicació d'una sèrie d'interessos corporatius dels mestres: augment del sou mínim; establiment d'un escalafó del magisteri per evitar que els sous depenguessin dels censos de la població; política d'ascens dins de la mateixa escola i per correguda d'escaleres; finançament públic de tota la despesa en matèria educativa; prestigi social de la figura del mestre; independència dels mestres vers els organismes polítics; construccions d'instal·lacions escolars, i tants altres. Després trobem escrits de naturalesa netament pedagògica que tenen la voluntat d'actualitzar l'ensenyament segons els postulats del moviment de l'Escola Nova que s'estava produint al continent europeu. Sota aquest plantejament, reproduïm el següent fragment, que planteja reflexions ben interessants que connecten amb debats actuals sobre l'adoctrinament a l'educació:

«*L'escola té un objecte clar i ben determinat; modela nens i els procura la màxima perfecció integral possible; com a nens els tracta i els condueix fins a salvar la*

139 Pere BLASI. «Per la cultura popular. Un intent lloable». *Emporion*, 20 de novembre de 1921, p. 3-4.

140 Pere BLASI. «Natura». *El Magisterio Gerundense*, 25 de setembre de 1930.

141 AHG. Fons Delegació Provincial de Girona del Ministeri d'Educació i Ciència. Centres d'Ensenyament Públic. Llibres de visites d'inspecció a l'escola nacional de Torroella de Montgrí. 159/3.

Barcelona, 7 de juliol de 1936

Conferència de Joaquim Ventalló a l'Ateneu Barcelonès,
sobre l'obra a realitzar per l'Institut d'Aeronàutica de Catalunya.

D'esquerra a dreta: el director del Grup Escolar Francesc Macià, Josep Barceló;
el director del Grup Escolar Pere Vila, Fèlix Martí; Joaquim Ventalló;
el director del Grup Escolar Lluís Vives, Pere Blasi;
i el director del Grup Escolar del carrer Casp, Sebastià Pla.

FJI

perillosa crisi de la pubertat. Pot realitzar aquesta tasca deixant de banda certes qüestions religioses, morals i polítiques que divideixen els homes. [...] De Stalin a Mussolini s'estén una escala de dictadors que amb fal·làcia i amb oratòria brillant i sofística assignen a l'escola un objectiu rebutjable.

[...] I farem prou, si ens limitem a preparar els nostres nens per rebre amb esperit sa, caute i cultivat les llovors de propaganda quan s'apropi l'hora de recollir l'honrosa investidura de la ciutadania.»¹⁴²

Finalment, cal destacar els articles de major transcendència històrica, comentant l'actualitat política, concretament l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya del 1932, des d'una perspectiva pedagògica. Fan referència, doncs, al seu article setè: «*La Generalitat de Catalunya podrà crear i sostenir els centres d'ensenyament, en tots els graus i ordres que cregui oportuns, sempre d'acord amb el que disposa l'article 50 de la Constitució, amb independència de les institucions docents i culturals de l'Estat i amb els recursos de la Hisenda de la Generalitat, dotada per aquest Estatut*».¹⁴³ Està clar que els textos de Pere Blasi tenen un to crític, però és més aviat constructiu perquè no hi ha dubte que el nostre mestre va viure amb gran entusiasme la instauració de la Generalitat republicana.

En definitiva, l'origen de les seves crítiques estaven motivades per tot allò que va decaure del projecte d'Estatut de Núria —refrendat a Catalunya el 2 d'agost de 1931— fruit de les negociacions amb el Govern de la República i, per aquest motiu, parla de la fredor d'un article setè indesitjable. Cal dir que ERC es va abstenir en la votació d'aquest article tot al·legant, a través d'un discurs de Miquel Santaló, que el text estatutari proposat era totalment compatible amb els articles 48, 49 i 50 de la Constitució.¹⁴⁴ El professor Salomó Marquès assenyala tres absències molt significatives: les compe-

tències exclusives, la voluntat d'una escola amb mètodes renovadors i la catalanitat de l'ensenyament.¹⁴⁵

Ja esdevingut diputat, Pere Blasi va continuar exercint de mestre i participant en alguns actes en la seva nova doble condició. Així el 4 de març de 1934 se celebrava al Cinema Kursaal de Barcelona un míting Pro Escola Primària, organitzat per la Federació d'Agrupacions de Pares d'Alumnes de les Escoles Oficials de Barcelona i l'Associació de Mestres Nacionals de Catalunya. L'exministre d'Instrucció Pública Marcel·lí Domingo fou l'orador més destacat d'un acte en què també va intervenir, Pere Blasi, en nom del conseller de Cultura Ventura Gassol, afirmant que la democràcia «és la flor excelsa de la civilització, i que serà la forma definitiva que regirà la humanitat. I això, simplement, s'aconsegueix amb l'Escola».¹⁴⁶ Després del míting, Domingo fou homenatjat en un dinar a l'Hotel Oriente amb més de dos-cents comensals i en què Pere Blasi formà part de la presidència.

El juny de 1936, es creava l'Institut d'Aeronàutica de Catalunya, impulsat per Joaquim Ventalló, exregidor d'ERC a Barcelona (1931-1934) on havia promogut els estudis per a la construcció d'un nou aeroport internacional. Aquest nou Institut comptava amb tres seccions: la Universitària —presidida per Antoni Maria Sbert— l'Esportiva —presidida per Josep Maria Massip— i l'Escolar, presidida pel propi Joaquim Ventalló i amb un Comitè Executiu del qual en formaven part: Dolors Vives, Josep Estalella, Josep Barceló, Fèlix Martí, Sebastià Pla, Martí Serra i Pere Blasi.¹⁴⁷ Unes setmanes després es presentaven en societat amb una conferència de Ventalló a l'Ateneu Barcelonès.¹⁴⁸

145 Salomó MARQUÈS. «Competències sobre ensenyament en els estatuts de Catalunya dels anys 1932 i 1979».

146 «Diumenge, al Kursaal. Amb l'assistència de l'ex-ministre d'Instrucció Pública senyor Marcel·lí Domingo, es celebrà el míting Pro Escola Primària», *La Humanitat*, 6 de març de 1934, p. 2.

147 «El Comitè Executiu de l'Institut d'Aeronàutica», *La Humanitat*, 19 de juny de 1936, p. 9.

148 «El Sr. Joaquim Ventalló parlà anit, a l'Ateneu Barcelonès, sobre l'obra a realitzar per l'Institut d'Aeronàutica de Catalunya», *La Humanitat*, 8 de juliol de 1936, p. 8.

142 Pere BLASI. «Davant l'Estatut. Dualisme i partidisme», *El Magisterio Gerundense*, 6 d'octubre de 1932, p. 1-3.

143 *Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1932*.

144 Maria Dolors IVERN. *Esquerra Republicana de Catalunya (1931-1936)*. Volum 2, p. 461.

Acta de Constitucion. del Ateneo Montgri.

15 d'octubre de 1912

Acta de constitució
de l'Ateneu Montgri,
del qual Pere Blasi
en fou fundador
i primer vicepresident.
AMTdm

P. Blasi.
J. Lloret.
B. Vives.
C. Viñas.
Joni Castells.
D. Lladó.
J. Vallès.
R. Masot.
R. Ferré.
J. Garia.
J. Capellà.
L. Matos.
M. Fleja.
J. Hone.
J. Canellas.

En la villa de Torroella de Montgri a quinze de Octubre de mil novecientos doce, reunidos los que se anotan al margen en el domicilio legal del Ateneo, con objeto de proceder a su constitución oficial, indícese a D. Pedro Blasi Maranges para que presidiera este acto quien lo declaró abierto.

Seguidamente dióse cuenta de que el reglamento por el que debe regirse esta sociedad, había sido presentado al Gobierno Civil habiendo sido aprobado, el cual desde este momento, queda en vigor declarando legalmente constituido el Ateneo.

Luego y cumpliendo el artículo 6.º del reglamento, acuerdase nombrar la junta de Gobierno la que elegida en votación secreta ha quedado constituida en la forma siguiente:

Presidente .. D. Salvador Lloret Martí.
Vice-Presidente .. D. Pedro Blasi Maranges.
Tesorero .. D. Eduardo Viñas Matorreduna.
Bibliotecario .. D. Jose Castells Hostench.
Secretario .. D. Bienvenido Vives Tcher.
Vice-Secretario .. D. Joaquin Capellà Coll.
Vocal .. D. Luis Matos Parnud.
" .. D. Ramon Ferrer Abada.

Una vez reunidos acuerdase crear una Sección de Arte nombrándose Presidente y Secretario, a Joaquin Vallès i Felit, y Eduardo Viñas respectivamente. Nombrase tambien Auditor, encargando este cargo a Juan Canellas, el cual se ofrece a desempeñarlo con la retribución de cincuenta céntimos al mes.

Habiendo aceptado todos sus respectivos cargos, dióseles inmediatamente posesión, acordando reunir copia certificada de esta acta al M. I. L. Gobernador Civil a los efectos de la vigente Ley de Asociaciones.

Después de acordar un voto de gracias para la comisión organizadora, no habiendo más asuntos para tratar se levanta la sesión de la cual

3.2. Activista cultural

La seva activitat escolar a Torroella de Montgrí es va veure completada amb una altra relacionada amb la difusió de la cultura, però amb la mateixa intencionalitat cívica. El 1912, juntament amb el botiguer Josep Castells «Palet» i l'ebenista Eduard Viñas, fou un dels fundadors de l'Ateneu Montgrí, una de les entitats més destacades en la dinamització cultural a Torroella durant el segle XX. Sense perdre de vista, però, altres nuclis: Círcol Catòlic, Teatre Jou, Escuela Dominical, Centre Recreatiu i tota la tradició musical, que oscil·la entre la instauració de la capella musical durant el segle XV i el Festival Internacional de Música, que va ser creat el 1981 —que ha contribuït al fet que autors com Xavier Febrés hagin qualificat Torroella de Montgrí de la Salzberg catalana.¹⁴⁹ La qüestió és que l'Ateneu Montgrí organitzà diferents activitats amb un esperit que tenia el propòsit de:

«crear un cenacle de joves inquiets i sensibles, amats d'un torroellisme sa, ponderat i constructiu; formar un èlite propulsora de l'ascens de la vila tan marcat en les darreres dècades, per tal que esdevingui realitat l'ensomni d'una Torroella ben urbana, gentil, atractiva, activa i rica, digna de la seva història i gloriosa i valoradora de ses envejables i rares possibilitats.»¹⁵⁰

Estirant el fil d'aquesta dimensió cultural cal dir que l'Ateneu Montgrí inicià la seva trajectòria sota la presidència de Salvador Lloret i amb Pere Blasi com a vice-president.¹⁵¹ El 1916 fou elegit president fins al 1927, coincidint amb un dels períodes més fecunds de la cultura torroellenca. Ho confirmen els 160 socis de l'entitat. Po-

dem afirmar això després d'haver llegit els estudis realitzats al voltant d'aquesta temàtica que presenten tota mena de detalls.¹⁵² En aquest sentit, convé destacar que un dels autors mencionats, Jaume Bassa recuperà oportunament la capçalera *Emporion* el desembre de 2006, en format virtual tot adaptant-se als nous signes dels temps, cosa que ens connecta precisament amb els anys de Pere Blasi. Es fa palès un diàleg entre el present i el passat que possibilita situar en el mapa la importància dels llegats per seguir construint una societat amb valors culturals i projecció cap al futur.

En qualsevol cas, l'Ateneu Montgrí va generar moltes activitats a través d'una sèrie de seccions establertes: art; esports i excursionista; escolar; estudis i cultura; propaganda i festes; dramàtica i orfeònica. No hi ha dubte que fou un centre cultural amb una missió educadora, i per aquest motiu, convé destacar la portada del primer exemplar del periòdic *Emporion*:

«[...] l'Ateneu ha de ser UNA ESCOLA.

UNA ESCOLA on amb veritable sentit modern, hi anem a aprendre des de ls rudiments de les coses, fins a les ensenyances tècniques especials; des de la gramàtica catalana fins al perfeccionament en arts i oficis. Aquest és l'ideal de la societat nova d'avui; els llaços indisolubles de germanor ens ajuntaran a tots i entre tots s'establiran suaus corrents de relació, d'intercanvi, de compenetració.»¹⁵³

Sota aquest plantejament pedagògic, que pretenia impulsar l'elevació de l'esperit i la perfecció individual, s'organitzaren multitud d'activitats: conferències, lectures comentades, concursos d'història de Catalunya, cursos de llengües, biblioteca, festes populars, concerts i l'orfeó.¹⁵⁴ Aquesta darrera activitat, dirigida pels mes-

149 Xavier FEBRÉS. *Apologia de l'Empordà. De Banyuls a les illes Formigues*.

150 Pere BLASI. «Renaixement. *Emporion* renaix», *Emporion*, 10 de gener de 1932, p. 1.

151 AMT. A l'Acta de Constitució de l'Ateneu Montgrí, es pot llegir quins altres càrrecs completaven la primera junta de govern: Eduard Viñas (tresorer), Josep Castells (bibliotecari), Benvingut Vives (secretari), Joaquim Capellà (Vice-secretari) i Lluís Matas i Ramon Ferrer (vocals).

152 Joan SURROCA. «Un segle de cultura fulgurant (1912-2012). [I: 1912-1939]»; Jaume BASSA. «La trista fi de l'Ateneu Montgrí»; Jaume BASSA. «Memòria de l'Ateneu Montgrí (1)»; Jaume BASSA. «Memòria de l'Ateneu Montgrí (2)».

153 PONS. «De la terra. Pera'ls companys en cultura i treball». *Emporion*, 1 de gener de 1915, p. 1-2.

154 Joan SURROCA. «Un segle de cultura fulgurant (1912-2012). [I: 1912-1939]».

PREU DE SUSCRIPCIÓ:
2 PESSETES ANY

PUBLICACIÓ MENSUAL
ORQUE DEL ATENEU

NOMBRE SOLT
25 CÉNTIMS.

SUMARI.—Les Torres dels Masos, per P. Blasi Maranges.—Torroella 1914, per Floridor.—Estartit, per Joan Cama. Apunts per a l'Història del Teatre a Torroella en els últims 50 anys, per Eduard Viñas.—Torroellenes il·lustres.—Excursió a Empúries.—Crònica.

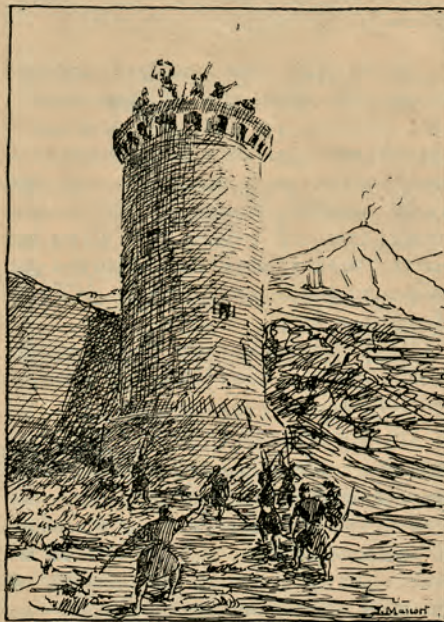
LES TORRES DELS MASOS

(PREÀMBUL)

CAMÍ de l'Estartit, vetllant la dolça quietut dels masos, són unes velles torres, torres venerables de terrosa patina que besa i daura un sol amic, testimoni de passades gestes: gegants xarrucs agonitzant lentament, lentament, prop la tranquil·la masia que ja no guarden ni defensen.

Aquestes torres oblidades, tenen ben honrosa procedència: foren vigilants fidels de la llar camperola, refugi del pagès en hores de suprema angoixa; única amenaça al infernal pirata que gitat pel mar en una mala garbinada, venia a torbar la pau dels camps en hores atzaroses de passades centúries.

Al seu entorn se lliuraren originals i desesperades lluites, per això les contem-

Al seu entorn se lliuraren desesperades lluites...

plen amb pietós respecte els somniadors i romàntics, els qui saben del llenguatge de les runes, els que hi recerquen la fruïció

24 d'agost de 1914

Número 13

de *Mont-Gris*,

publicació impulsada

per l'Ateneu Montgrí,

amb un article

en portada de Pere Blasi.

CDMM

tres Vicenç Bou i Joaquim Vallespi, mereix un comentari especial ja que va ser objecte d'un article de Pere Blasi que conclou amb aquestes paraules:

«Si com suposem, els orfeonistes s'han compenetrat de la transcendència de la seva obra, si els acompanyen la constància, la serietat i l'energia, l'orfeó farà via ràpida i gloriosa i en un jorn no llunyà constituirà el més lle-gítim orgull del Ateneu i de la vila.»¹⁵⁵

En aquest sentit, tampoc podem oblidar-nos de tres efemèrides culturals de relleu impulsades per l'Ateneu Montgrí: la primera va tenir lloc el 17 de maig de 1920 quan se celebrà un homenatge a Àngel Guimerà, en ocasió d'una representació de la seva darrera obra, *L'ànima és meva*, a Torroella. Una gentada el va rebre a peu de carretera mentre la Cobla Els Montgrins tocava Els Segadors, enmig de visques a Guimerà i a Catalunya. En l'àpat d'honor hi van prendre la paraula Pere Blasi, Laureà Dalmau, mossèn Francesc Viver i el diputat Albert de Quintana;¹⁵⁶ la segona fou la celebració dels III Jocs Florals de l'Empordà, el 26 de setembre de 1920, la flor natural dels quals guanyà Ventura Gasol per la poesia *El Crist dels Vents*;¹⁵⁷ i la tercera fou la commemoració de l'Onze de Setembre de 1932 amb una conferència de l'intel·lectual i polític Antoni Rovira i Virgili, al Cinema Montgrí, presentada per Pere Blasi.¹⁵⁸

Amb tot, mereix una especial atenció el periòdic *Emporion* per la seva rellevància com a òrgan de l'Ate-

neu i difusió dels valors culturals i, al mateix moment, ens assenyala elements d'anàlisi de primer ordre per continuar captant la personalitat de Pere Blasi, que és el principal objecte d'estudi d'aquest llibre. Així doncs, posem de manifest que la creació d'*Emporion* el 1915, amb un silenci obligat a causa de la dictadura de Primo de Rivera —que s'intentà apaivagar amb el *Llibre de la Festa Major de 1928*—, és el resultat de la fusió de dues revistes catalanistes: *Mont-Gris*, d'orientació progressista i *El Montgrí*, de tendència tradicionalista.

En aquest sentit, reproduïm el primer text de la revista *Mont-Gris* amb la intenció de posar de manifest el posicionament ideològic de l'Ateneu amb ressonàncies sonores vers el passat i, especialment, la paideia grega:

«Fills amorosos de Torroella, venim en ferventa adoració a oferirte ab aquestes fulles l'ardidesa de nostra joventut, el foc ardent de nostre entusiasme.

Hem begut en el recort de les gestes glorioses que tan alt posaren ton nom; hem plorat devant ta estrepitosa decadència. ¡Reina i senyora que fores de la plana empordanesa!

I del recort de ta gloria i del dolor de tes runes n'ha brollat íntens, vibrant, el desitj de reconquerir quelcom de ta passada grandesa.

Te voldriem forta.

Te voldriem bella.

Te voldriem culta.

Voldriem que no desentonessis en el concert de les viles germanes quant l'Empordà, la plana alegre, la enamorada del Mar Llatí, realisant la profecia del poeta, sàpiga recullir la herència de la dolça Helenia.

Que nostre esforç pera aixó hi valga, i que vulguis perdonar per la bondat del desitj lo que de atrevit pug haverhi en nostres pretensions desmesurades.»¹⁵⁹

En fi, la qüestió principal és que les revistes *Mont-Gris* i *El Montgrí* representaven diferents cosmovisions polítiques i culturals però varen saber cercar un punt d'encontre per tal d'unir esforços a favor de la ciutad-

155 Pere BLASI. «El nostre Orfeó», *Emporion*, 14 de març de 1916, p. 1-2.

156 «De Torroella de Montgrí. Homenatge a en Guimerà», *Baix-Empordà*, 23 de maig de 1920, p. 3.

157 Francesc BATLLE. «Els Jocs Florals de l'Empordà a Torroella de Montgrí». Cal afegir que Pere Blasi sabia perfectament la importància d'aquests concursos literaris per a fomentar la cultura a una vila i, per extensió, a una comarca. Diem això ja que a Puigcerdà feia temps que s'hi celebraven a causa d'il·lustres estiuejants: Narcís Oller, Rafael Gay de Montellà... i ell mateix n'havia fet una extensa crònica dels de 1909 a *Ceretània*.

158 «La commemoració de l'Onze de Setembre. Conferències de Rovira i Virgili», *El Autonomista*, 14 de setembre de 1932, p. 1.

159 ATENEA. «¡Torroella!». *Mont-Gris*, 1 de desembre de 1912, p. 1.

Torroella de Montgrí, 15 de maig de 1916

L'orfeó de l'Ateneu Montgrí.

Al centre de la imatge els seus directors, Vicenç Bou i Joaquim Vallespi,
amb el president de l'entitat, Pere Blasi.

VALENTÍ FARGNOLI / CDMM

nia de Torroella. També és cert que tenim notícia que anteriorment havien existit altres publicacions que ens confirma un cert arrelament de la cultura escrita en aquesta vila empordanesa: *El Torroellense*, *El Capitòlio* i *El Correo de Torruella de Montgrí*.

Així, aquesta simbiosi periodística va permetre posar a treballar dos nouvinguts a Torroella amb grans inquietuds, com foren el cas de Pere Blasi i mossèn Francesc Viver, també dinamitzador cultural, com ens recorda el monument que es troba ubicat al costat de l'església de Sant Genís, que va acompanyat d'una cita de Prudenci Bertrana. La participació de Joaquim de Camps i Arboix, Josep Castells «Palet», Eduard Viñas, Prim Casadevall i tantes altres persones també varen ser determinants per bastir aquests projectes. D'*Emporion*, a banda dels números digitals d'ençà del 2006, com ja hem posat de manifest anteriorment, podem destacar l'existència d'una primera època (1915-1923) amb un total de 195 números, i una segona època (1932-1936) que s'enceta amb el text «Emporion renaix», de Pere Blasi, amb 100 números. En aquestes 295 edicions es poden trobar una vintena d'articles signats per Pere Blasi. La finalitat de tot plegat era aquesta:

*«Volem que la nostra vila, sigui conscient, desinteressada i patriòtica; volem que visqui vessant d'amor; que somrigui a l'optimisme d'una vila noble; que estimi les seves tradicions i les seves creences fonamentals en diversos ordres; volem que la seva existencia sigui per sempre un himne de benedicció i de lloança; volem que sigui digne de si mateix i de la patria que la sustenta.»*¹⁶⁰

De ben segur, l'entesa entre mossèn Francesc Viver i Pere Blasi fou determinant per donar «un impuls decisiu al Noucentisme torroellenc»¹⁶¹ malgrat que tinguessin ideològicament, com ens indica el net del senyor Blasi, les mateixes semblances que un ou i una casta-

nya. Aquesta diferència es concentrava en el fervent cristianisme del capellà i la indiferència religiosa del mestre.¹⁶² A més, convé recordar que aquesta germanor perdurà fins als darrers dies de les seves trajectòries biogràfiques, com també va ser el cas de l'amistat de Pere Blasi amb Josep Castells, regidor del Centre Catalanista —adherit a la Lliga Regionalista— a l'Ajuntament de Torroella.¹⁶³ Recordem breument qui va ser aquest mossèn segons una descripció feta per Jaume Bassa, amb qui he tingut la sort d'intercanviar alguns correus electrònics, tots ells plens de coneixement de la història local:

*«És un home sec, de cara afuada i nas prominent, d'ulls vius i mirada irònica darrere unes ulleres gastades de tant llegir, somris permanent i caminar plàcid. Vesteix una sotana descurada, ornada de petits cercles cremats, acusadors d'un fumador empedreït de cigarrets escarransits i torturats que es fa ell mateix d'un xic molt xic de tabac i llibret de paper de fumar. De tarannà senzill, conversador agut, dotat d'humor molt fi, aviat és estimat pels grans i per la mainada, que li fa l'amistat i li demana caramels. Ell riu amb la quitxalla, i els porta a l'Escuela (pronunciat sempre en català de l'Empordà: scuèla), on juguen i els explica contes.»*¹⁶⁴

En suma, la tasca de l'Ateneu Montgrí i el periòdic *Emporion* varen esdevenir —segons el parer de l'arxiver Enric Torrent en una trobada realitzada durant l'elaboració d'aquesta biografia— un dels principals referents d'aquella generació de les acaballes del règim franquista que volia reprendre l'obra cultural a Torroella a través primer de l'Agrupació Esplai que donaria lloc, el juny de 1974, al Casal Montgrí.¹⁶⁵ Bona prova d'això fou el Premi Pere Blasi i Maranges —amb un jurat format per Fina Blasi, Josep Perenya

162 Jordi BELLAPART. *El mestre, el capellà i una unió de torroellencs*.

163 Jaume BASSA. «Josep Castells», a: <https://emporion.org/josep-castells/> [Consulta: 29 de gener de 2021].

164 Jaume BASSA; Joan BACA. *Torroella Vila Vella*, p. 157.

165 Joan RADRESA. «El Casal del Montgrí. Notes i memòries».

160 PONS. «De la terra. Pera'ls companys en cultura i treball». *Emporion*, 1 de gener de 1915, p. 1-2.

161 Jaume BASSA; Joan BACA. *Torroella Vila Vella*, p. 157.

Any VIII

EMPORIÓ

N.º 166

PERIÒDIC QUINZENAL

Preu

de subscripció:

4'50 ptes. l'any

Un número:

20 cts.

Torroella de Montgrí, 16 d'abril 1922

Redacció i
Administració:Ateneu
Montgrí

¿Ja sou de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana?

¿Jo soc de la Protectora?

Heus aquí la pregunta que caldria formular a tots els bons catalans o que deurién fer-se a sí mateixos els vers patriotes.

Aquest interrogant fóra una acusació punyent que fuetegeria la consciència dels qui haguessin de contestar amb una negativa.

¿Ja sou de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, ja formeu en les files de l'entitat més benemèrita i més fecunda de tot Catalunya?

L'Associació Protectora és l'obra més erma, més alta, més desinteressada, més

trascendental que s'ha realitzat a Catalunya.

Ella ha sostingut i ha esperonat als mestres catalans, ha fundat i subvencionat escoles, ha celebrat concursos, ha publicat llibres, ha creat biblioteques, ha iniciat la celebració de festes infantils rodejades de un admirable segell d'espiritualitat, ha aixecat l'esperit dels catalans d'Amèrica que senten per la Protectora una devoció exemplar i confortadora.

L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana és el gresol meravellós on se inicia la transformació de les generacions noves.

L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana quan compti amb la cooperació de tots els vers patriotes, i va pel camí de conquerir-la, exercirà una influència decisiva sobre les ànimes infantils i serà la força capital que guiarà la cultura catalana pels viaranyes d'una modernitat que avui li manca.

Si el pecat més gros de l'actual Catalunya és la manca d'una educació proporcionada a l'estat proper i esplendorós de la nova riquesa; si queden encara més d'un 50 per cent de catalans analfabets que pot regatejar una petita constitució per a acabar amb aquest vergonyós afront?

Aquest gentil infant, viu, simpàtic que l'Obiols ens mostra en son cartell és el símbol de tota l'infantesa catalana qui amb sa veu ignocent i espontània vos demanen una almoïna per la seva redempció que és la redempció de Catalunya.

Feu que cap bon català pugui contestar a la interesada pregunta amb una vergonyosa negativa.

16 d'abril de 1922

Emporion,

periòdic impulsat

per l'Ateneu Montgrí.

fent campanya

de promoció

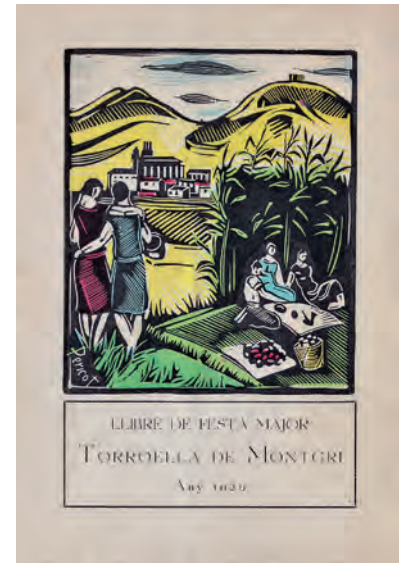
de l'Associació Protectora

de l'Ensenyança Catalana.

FVB

i Lluís Albert— que l'abril d'aquell 1974 impulsà l'Agrupació Esplai amb la col·laboració de la Diputació de Girona. O, el 14 de novembre de 1982, l'homenatge a Pere Blasi impulsat pel Casal Montgrí, amb l'edició de l'opuscle *Evocació i semblança de Pere Blasi* i diversos actes, com ara una exposició sobre la vida i obra de Blasi a la capella de Sant Antoni, una conferència amb parlaments d'Heribert Barrera, Josep Perenya, Joan Radressa i Albert Bou, un recital musical de la soprano Pepita Bruguera acompanyada al piano pel mestre Lluís Albert, el descobriment d'una placa de record a la casa on visqué el mestre, una audició de sardanes i com a cloenda, un dinar de germanor.¹⁶⁶ Bé, doncs, es pot afirmar que l'obra del Casal Montgrí, la qual va fer possible diferents activitats: cineclub, campanya «Salvem el Ter», festa de Sant Jordi, conferències, tertúlies, exposicions, Joventuts Musicals i la llibreria El Cucut¹⁶⁷ representa el segell Pere Blasi, i per aquest motiu, ve a tomb la següent reflexió:

«Els 23 anys que en Blasi va actuar a Torroella deixaren un pòsit espiritual i un amor a la cultura entre els seus deixebles, que es vegé reflectit amb força als fills d'aquests, car entre una i altre generació han sortit de Torroella un estol de joventut amb carreres superiors diverses, cosa de la qual fins aleshores gairebé la població en restava orfe.»¹⁶⁸

1929

Llibre de Festa Major.

BMPB

166 «El poble de Torroella reconeix la tasca cultural de Pere Blasi», *El Punt*, 17 d'octubre de 1981, p. 11.

167 «El Cucut, la llibreria hereva del llegat de Blasi i Viver», *El Punt Avui*, 15 d'abril del 2017, p. 30.

168 Marcel·lí AUDIVERT. *Torroella de Montgrí: una vila singular*, p. 313.

EMPORDÀ FEDERAL

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
Figueres . . . 1'75 pessetes trimestre
Fora . . . 2'00

ADMINISTRACIÓ: AVINGUDA WILSON, 2

NÚMERO SOLT: 15 CÈNTIMS
ATRASSAT: 25

ANY XVI

FIGUERES 29 OCTUBRE DE 1932

SEGONA ÈPOCA. NUM. 813

Per Catalunya i la seva més alta llibertat, empordanesos, a la lluita!

Una actitud lamentable

El qualificatiu que ha merescut en l'immensa majoria del nostre poble l'actitud dels directius del partit d'Acció Catalana, de les eleccions del 12 d'abril ençà, és el d'homes mancats de visió política. Avui, però, després de l'última Assemblea per ells celebrada, si tinguéssim de donar-los-hi un qualificatiu, aquest seria molt més dur.

Nosaltres trobem respectables totes les ideologies i totes les maneres de pensar: respectem, per tant, el criteri d'aquells que creuen necessària l'existència del Partit Catalanista Republicà, però no podem estar d'acord, ni, per tant, aprovar l'actitud d'un partit que, diguent-se d'esquerra i catalanista, no dubta en adoptar unes actituds que han de perjudicar l'ideologia per ells sustentada, i això és precisament el que acordaren en la passada Assemblea els homes d'Acció Catalana.

Nosaltres compremem que un partit vagi a la lluita quan té probabilitats de guanyar o, quan menys, amb la seva intervenció pugui perjudicar el partit d'ideologia contrària, però un partit que té el convenciment d'anar a la derrota i, a més a més, amb la seva intervenció perjudica a un partit d'ideologia afina, aquesta actitud no té justificació, si no és dintre el camp de la impremeditació i de les actuacions poc suspesades.

En les pròximes eleccions al Parlament de Catalunya, es trobaran front a front els homes de dreta, representats per la Lliga Regionalista, i els homes d'esquerra, representats per l'Esquerra Republicana. Els programes són ben delimitats, les ideologies inconfusibles, i tota actitud que no sigui francament de dreta o d'esquerra, és absurda en aquests moments en què és necessari decidir el camí de la nacionalitat catalana.

Candidatura d'Esquerra Catalana per la circumscripció de Girona

Pel Districte d'Olot

A. DOT ARXER

Pel Districte de Puigcerdà

PERE BLASI

XAVIER CASADEMONT

Pel Districte de Santa Coloma

JOAN BANCELLS

FRANCESC ARNAU

Pel Districte de Girona

LAUREÀ DALMAU

PERE CEREZO

Pel Districte de La Bisbal

JOSEP IRLA

J. FABREGA POU

Pel Districte de Figueres

JOAN CASANOVES

MARISTANY

ANTONI XIRAU PALAU

Entre les reaccions de dreta i d'extrema esquerra, s'aixeca la nostra bandera de llibertat, de progrés i de comprensió, que afermant la República consagrarà les llibertats de la terra catalana.

En l'Assemblea celebrada pels homes d'Acció Catalana, es va posar clarament de manifest el convenciment de què, en la lluita per Barcelona, tenien la derrota assegurada. Aleshores, ¿quina finalitat porta l'anar a unes eleccions? La conseqüència és clara. Anant a unes eleccions solament poden aconseguir el restar vots a l'Esquerra i, per tant, afavorir la candidatura de dreta. Conseqüència: si desgraciadament per a Catalunya aquest partit arrastrés el suficient nombre de vots, podria donar-se el cas que, per culpa seva, a Barcelona, triomfessin les dretes, i nosaltres, d'uns homes que per amor propi, per despit, pel que sigui, no dubten de posar en perill la pròpia ideologia, els hi neguem el qualificatiu d'homes d'ideal i, per tant, d'homes d'Esquerra.

El triomf de les dretes a Catalunya comportaria, encara, un altre perill, que consistiria en atraure's l'antipatia del Parlament espanyol, antipatia que podria degenerar en una tivantor i en un perill constant per la Catalunya naixent. Els homes que es diuen catalanistes i d'esquerra i que, per raons desconegudes adopten una actitud que pot portar el triomf de les dretes i, per tant, un perill a la nacionalitat catalana, no poden ésser mereixedors del qualificatiu de catalanistes, i si, solament, del de catalanistes de conveniència.

L'actitud acordada pels homes d'Acció Catalana és tan absurda, que sols pot acudir-se a homes amb visió de miop, o a homes sense ideologia.

Per aquesta raó no podem creure que els homes del Partit Catalanista Republicà, que són verament catalanistes i verament d'esquerra, continuïn en un partit que ha près sobre seu tan gran responsabilitat com és la què, *sabent que han de perdre*, van solament a la lluita a debilitar un partit d'ideologia semblant, fent pos sible, sinó de fet, d'intenció, el triomf de la Lliga Regionalista.

A. DEULOFEU.

▽▽▽▽▽

**Figueres,
29 d'octubre de 1932**

Edició de precampanya
d'*Empordà Federal*
amb la llista d'ERC
a les eleccions
al Parlament de Catalunya
per la circumscripció
de Girona.
BCFC

Diputat republicà al Parlament de Catalunya

4

La victòria d'Esquerra Republicana, la qual es presentà com un partit polític que sabia conjugar «*lleialtat de pensament, noblesa en la tàctica i fermesa en la conducta*»,¹⁶⁹ fou inapel·lable a les primeres eleccions al Parlament de Catalunya, celebrades el 20 de novembre de 1932, amb 67 escons d'un total de 85. La professora Anna Sallés resumeix la seva majoria absoluta amb aquesta expressió que també serveix per titular una de les obres historiogràfiques de referència: *Quan Catalunya era d'Esquerra*. La prova és que va aconseguir gairebé la meitat dels vots emesos en el seu conjunt i, per extensió, fins a 11 diputats dels 14 provinents de la demarcació gironina: Francesc Arnau, Joan Bancells, Xavier Casademunt, Joan Casanovas, Pere Cerezo, Laureà Dalmau, Antoni Dot, Josep Fàbrega, Josep Irla, Antoni Xirau i, el nostre biografiat, Pere Blasi. Els principals punts del programa electoral amb el qual es presentaren queden resumits en el següent fragment:

*«aferrar i estendre els drets individuals; vetllar per l'idioma propi; executar la legislació de treball; legislar sobre cooperativisme, sanejament, comunicacions, agricultura, ramaderia i pesca; sobre el règim de premsa, associacions i espectacles; organitzar l'ensenyament; cuidar de l'ordre públic; ordenar l'administració local i l'administració de justícia.»*¹⁷⁰

Així les coses, Pere Blasi fou el quart candidat amb més vots —després d'Irla, Xirau i Dalmau— amb un total de 31.198.¹⁷¹ És evident que aquesta popularitat va venir motivada principalment pel prestigi obtingut arran de la seves activitats relacionades amb l'educació. Estem pensant, com és lògic, en l'experiència a l'escola de Torroella de Montgrí i la seva participació tan notòria en el territori a través de l'Associació de Mestres de la província de Girona durant gairebé

169 «Manifest dels candidats d'Esquerra Republicana de Catalunya a la circumscripció de Girona», *Ara*, 10 d'octubre de 1932, p. 1.

170 *Ibidem*

171 *El Autonomista*, 25 de novembre de 1932, p. 1.

SETMANARI CATALANISTA D'ESQUERRA

Any III.

Palafrugell, 10 de Novembre de 1932.

Número 101

Manifest dels candidats d'Esquerra Republicana de Catalunya a la circumscripció de Girona

En ratificar la nostra posició davant les eleccions per al primer Parlament republicà de Catalunya, preferim ésser sobris en el dir i conseqüents en el fer. La nostra filiació política, la nostra doctrina i la nostra actuació pública, per modesta que sigui, són penyora d'una serietat i d'un desinterès personal que no pot discutir honradament ningú. Lleialtat de pensament, noblesa en la tàctica i fermesa en la conducta.

Vells republicans que en els temps oporosos de la monarquia lluitaven sols pel canvi de règim com a mesura necessària per al redreçament del poble, el sanejament de l'Administració i la implantació d'un règim de justícia, som avui els republicans amaraats de l'esperit de la revolució per a encarnar-lo en les lleis que ha de donar-se Catalunya redimida, d'acord amb el nostre secular esperit constructiu que mena a cada generació a superar-se per a deixar als descendents nous mitjans i noves garanties d'una vida moralment i materialment millor.

Pertoca al Parlament i al Govern de Catalunya, per disposició de l'Estatut, afirmar i estendre els drets individuals; vetllar per l'idioma propi; executar la legislació de treball; legislar sobre cooperativisme, sanejament, comunicacions, agricultura, ramaderia i pesca; sobre el règim de premsa, associacions i espectacles; organitzar l'ensenyament; cuidar de l'ordre públic; ordenar l'administració local i l'administració de justícia. Doncs bé aquesta obra, per fàcil útil a tots, ha d'ésser obra de l'Esquerra Republicana. L'hem de fer nosaltres i sols podem fer-la nosaltres, els que espontàniament, tant com per reflexió i experiència, sentim la República com la institució necessària per a reconèixer la plenitud de la dignitat humana, amb un predomini absolut de la llibertat de consciència i un ample esperit laicista que respongui d'aquesta llibertat; i a Catalunya la capacitat per a endegar les seves energies; aquells que en vigíles del 12 d'abril de 1931 alçàvem la veu per a enderrocar la Dictadura, i el dia 14 arboràvem la bandera tricolor amb la de les quatre barres glòries, defugint tots els perills per a retornar la sobirania al poble; els que el 28 de juny reiteràvem la fe en la República i el dia 2 d'agost estàvem a l'avantguarda per a concretar i decidir la voluntat de Catalunya en ordre a les seves llibertats, i que després havem tingut a cada hora el gest precís per a conquerir-les definitivament.

Aquesta ha d'ésser una obra d'amor, de cultura, — una cultura sense privilegis ni de posició ni de casta — de justícia i d'austeritat. Si fos obra de la reacció, d'un esperit dogmàtic, de l'egoisme il·limitat de les viles oligarques, de la seva deshumanització i del despit que les correa, equivaldria a una resurrecció de l'odi ancestral, de la tirania i l'esclavatge, produint tot seguit un nou període de pertorbació i violència.

En acceptar nosaltres la proclamació feta per les organitzacions republicanes de les comarques gironines, ens comprometem a treballar per a la implantació de totes les reformes necessàries per a la realització dels nostres ideals. Volem una ordenació social i econòmica de la vida a Catalunya que permeti a cada generació augmentar el conjunt material de béns com indispensable al progrés, per a difondre'ls en forma que ningú en vegi privat del necessari, de manera que les forces productores no es trobin en la situació desconsiderada d'avui.

En relació als municipis catalans, no podem oblidar com se senten travats actualment en les seves iniciatives per una legislació confusional i centralitzadora, que restringeix la seva voluntat, el que ens obliga a consignar la necessitat d'una autonomia municipal que els doni un sentit de responsabilitat i una major eficàcia en l'obra del seu respectiu govern. I en relació a les comarques cal, ensems, vigoritzar la fesomia geogràfica, històrica i econòmica de cada una d'elles, ja que viuen amb tants matissos diferencials la seva vida pròpia sota el cel agermanador de Catalunya, que en accentuar la seva personalitat característica s'augmenta la riquesa variant de la nostra Patria.

No estan pas contingudes totes les nostres ansies dintre l'actual Estatut de Catalunya: voluntats ben precisades pel nostre poble han estat desatentes, i d'altres minoritzades; mes l'actuació del futur Parlament, segons quina sigui la seva composició, pot extreure del conjunt potencial de l'Estatut present, derivacions que s'acostin a l'auto-determinació que s'havia delimitat el poble, i que seran el suport per a que les noves generacions, basades ja en un coneixement pràctic de les noves llibertats, sintetitzin les futures modalitats de les seves inquietuds.

Els candidats nomenats pel Partit d'Esquerra Republicana de les comarques gironines senten dintre seu la transcendència de les hores actuals: la nostra Patria, lliure del doble jou de la monarquia i del centralisme, en recobrar la seva llibertat, pot extreure de la responsabilitat del present i del futur, la responsabilitat que deu traduir-se en solucionar tots els problemes que neguigen el cos i l'esperit sota el caire de la justícia social més sentida i més humana: en intervenir, des d'avui, amb plena jurisdicció, en totes les manifestacions de la vida interna catalana, fent-li assolir, ràpidament, el nivell dels pobles més moderns i més assenyalats, mentre procura, ensems, la màxima cordialitat entre tots els pobles i tots els fills de Catalunya: que deu condensar-se, alhora, en mantenir i crear la màxima riquesa possible, indispensable al desenvolupament orgànic, considerant com a riquesa tot i increment material, cultural i moral dels pobles i finalment, com a exponent bàsic d'una Patria nova, en procurar que la nostra Catalunya aportí al conjunt de pobles que s'agermanen dintre la idea universal d'humanitat, el seu sentit peculiar d'una màxima llibertat i d'una màxima justícia.

Si en aquests moments els candidats d'Esquerra Republicana a les comarques gironines interpreten el desig del nostre poble, i, en conseqüència, la

Candidatura d'Esquerra Republicana al Parlament Català

Francesc Arnau Cortina
Joan Bancells Xiberta
Pere Blasi Maranges
Xavier Casademunt Arimany
Joan Casanovas Maristany
Pere Cerezo Hernàez
Laureà Dalmau Pla
Antoni Dot Arxé
Josep Fàbrega Pou
Josep Irla Bosch
Antoni Xirau Palau

Oficines electorals de Palafrugell:

Unió Republicana d'Esquerra

Plaça de la República, 3

Telèfon 66

Davant les eleccions

El Sr. Josep Sagrera Coromines.

El President d'Unió Republicana d'Esquerra, de Palafrugell, davant les informacions publicades sobre la inclusió del seu nom en la candidatura nomenada agrària, dirigida al Director de *El Diluvio* la següent carta: «Distingit senyor: Diversos periòdics, entre ells, el de la seva digna direcció han esmentat el meu nom com a integrant d'una candidatura que va a la lluita per la circumscripció de Girona en les properes eleccions de diputats al Parlament català. Això m'obliga a recórrer a la seva reconeguda amabilitat pregar-li es serveixi fer públic que no formo part de cap candidatura, acatant la disciplina del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya en que milito.

Confiant veure'm matès en el meu precus saludo atentament. — J. SAGRERA».

Assemblea d'Unió Republicana d'Esquerra de Palafrugell.

El properassat dimarts es celebrà assemblea general de socis en el local de la nostra entitat en la que fou presentada la candidatura que l'Esquerra Republicana de Catalunya presenta a la lluita per la circumscripció de Girona, la qual fou aprovada per aclamació, recolzant tot l'actuat fins ara per la Comissió d'Actuació Política.

Nosaltres esperem que tots els afi-

liats i simpatitzants de l'Esquerra treballaran decididament i noblement per al triomf de la nostra candidatura, votant-la íntegra i sense tibatje.

Arguments falsos.

Un dels motius que s'utilitzen per part dels enemics de l'Esquerra per a combatre la nostra candidatura en aquesta circumscripció és dir que algunes de les persones presentades no són d'aquestes terres. Aquestes desgraciades argumentacions queden desfetes totalment amb una senzilla exposició de realitats: Els candidats d'Esquerra Republicana de Catalunya foren designats lliurement pels comitès comarcals, sense suggerències ni indicacions de cap mena per part de ningú i sols tenint en compte de nomenar individus pertencents al partit i que acceptessin les seves normes. Demés d'això, unificats tots aquests comitès en el criteri de presentar gent de les nostres comarques, els nomenaments respongueren al mateix, podent citar per a demostrar-ho els llocs de naixença de cada un dels candidats: Antoni Xirau Palau, és de Figueres; Josep Irla, de Sant Feliu de Guíxols; Josep Fàbrega, de Palamós; A Dot Arxé, d'Olot; Joan Casanovas, d'Armentera; Xavier Casademunt, de Ripoll; Francesc Arnau, d'Hostalric; Pere Cerezo i Laureà Dalmau, de Girona; Pere Blasi, de

determinació del sufragi ens obra les portes del Parlament de Catalunya, les anteriors manifestacions senten norma de la nostra actuació, i, com a homes conscients dels deures que una representació popular suporta, prometem la major rectitud i constància en la nostra actuació, i la lleialtat més absoluta als nostres principis del més pur federalisme.

Girona, 1.ª de novembre de 1932.

ANTONI XIRAU, JOAN CASANOVAS, JOSEP IRLA, JOSEP FÀBREGA, LAUREÀ DALMAU, FRANCESC ARNAU, PERE CEREZO, JOAN BANCELLS, PERE BLASI, ANTONI DOT ARXÉ, XAVIER CASADEMUNT.

Palafrugell,

10 d'octubre de 1932

El setmanari Ara

amb la lista

d'Esquerra Republicana

a les eleccions

al Parlament de Catalunya

per la circumscripció

de Girona

i el Manifest dels candidats.

AMP-COL-LECCIÓ

MARIA JURIOL SIMON

dues dècades. A més, aquesta darrera responsabilitat culminà amb l'assemblea de la Federació de Mestres de Catalunya a Olot pocs mesos abans d'aquestes primeres eleccions al Parlament de Catalunya.

Recordem que el seu periple polític començà en el Partit Republicà Federal Nacionalista de les comarques gironines, i des d'aquí va fer el pas directe a Esquerra Republicana de Catalunya a causa de l'acceleració dels esdeveniments polítics.¹⁷² Aquest fet tampoc ens pot sorprendre des d'una perspectiva ideològica i, a més, Esquerra Republicana si bé no fou l'única candidatura que incorporà mestres a les seves llistes, sí que fou la més compromesa amb l'anhel cultural majoritari d'aquells anys i la certesa que l'educació tenia un paper actiu en la construcció d'una societat més moderna i democràtica. A banda de Pere Blasi, podem subratllar que Xavier Casademunt —company a la candidatura d'ERC per Girona— era mestre a Ripoll, Martí Rouret —diputat d'ERC per Tarragona— ho era a Móra d'Ebre i Pau Romeva —diputat d'Unió Democràtica de Catalunya, elegit a la llista de la Lliga— ho era a Barcelona. Tots quatre van rebre, el 18 de desembre de 1932, unes setmanes després d'haver estat elegits, un homenatge de la Federació de Mestres Nacionals de Catalunya, celebrat a l'Hotel Orient de Barcelona.¹⁷³ D'aquí que ara vinguin a tomb aquestes paraules tan encoratjadores des d'una de les publicacions del magisteri català:

«Com tots els catalans, tenim posades les nostres més grans esperances en l'actuació del nostre Parlament. Estem segurs d'interpretar el sentir de la majoria dels companys si diem que no ha de mancar-li la cooperació dels Mestres oficials, interessats com el qui més en la prosperitat de Catalunya.

Parlament Català, Salut!»¹⁷⁴

172 Jordi GAITX. «Baix Empordà» a: Enric PUJOL (dir.) *El somni republicà. El republicanisme a les comarques gironines, 1900-1936*, p. 180.

173 «La Federació de Mestres Nacionals i els diputats mestres», *La Humanitat*, 15 de desembre de 1932, p. 4.

174 Josep MASCORT. «Parlament català, salut!», *El Magisterio Gerundense*, 8 de desembre de 1932, p. 1.

Pere Blasi va esdevenir diputat al Parlament de Catalunya en una candidatura que es presentava amb aquesta bandera: «*sobris en el dir i conseqüents en el fer*».¹⁷⁵ Deixem constància que Pere Blasi es va mantenir ferm en aquest servei a la ciutadania fins mesos abans de la fi de la Segona Guerra Mundial, tal com es pot llegir en una carta rebuda del seu amic Antoni Rovira i Virgili.¹⁷⁶ Sigui com sigui, la trajectòria d'aquesta legislatura presenta una sèrie de singularitats extraordinàries a causa de diferents esdeveniments polítics:

«A més a més de ser la primera experiència parlamentària autonòmica a Catalunya i a l'Estat espanyol, aquella jove cambra es va veure sotmesa a tot tipus de proves i contextos polítics. Des de la creació i la posada en marxa del nou Parlament fins a la suspensió estatutària; des d'una guerra civil a un exili de quatre dècades. Aquella legislatura del 1932 va ser una de les més atzaroses de la història parlamentària contemporània. Els seus diputats varen ser elegits el 20 de novembre del 1932 i varen mantenir llur condició fins al 20 de març de 1980.»¹⁷⁷

Arribats en aquest punt, és l'hora de plantejar aquesta qüestió: quines motivacions varen portar Pere Blasi a presentar-se en una candidatura per esdevenir diputat? La pregunta és pertinent perquè no podem oblidar que no tenia cap experiència prèvia parlamentària, cosa que no succeïa amb altres candidats com Francesc Macià, Lluís Companys, Josep Irla, Pere Coromines, Josep Maria Espanya o Joan Casanovas, per citar alguns casos il·lustres. Certament tampoc va ser un problema, com veurem tot seguit, per dur a terme la seva activitat com a diputat amb un «*sentiment catalanista, conscients d'un liberalisme humanitzador envers tothom*».¹⁷⁸

175 «Manifest dels candidats d'Esquerra Republicana de Catalunya a la circumscripció de Girona». *El Autonomista*, 2 de novembre de 1932, p. 2.

176 Antoni ROVIRA I VIRGILI. *Cartes de l'exili*, p. 229.

177 Mercè MORALES. *El Parlament de Catalunya. República, Guerra Civil i Exili*, p. 11.

178 *El Autonomista*, 24 de novembre de 1932, p. 1.

CLAM POPULAR

PUBLICACIÓ SETMANAL DEL DISSABTE. // Redacció i Administració: TRINITAT, 6 · 2 · 3.

Periòdic d'Esquerra, defensor de les aspiracions lliberals i democràtiques de Ripoll i la seva comarca

ANY I · NUM. 53

15 Cèntims exemplar

19 NOVEMBRE DE 1932

Candidatura d'Esquerra Republicana al Parlament Català Circumscripció de Girona

Francesc Arnau i Cortina

Agricultor, Alcalde de Malgrat.

Joan Bancells i Xiberta

Alcalde de Tossa de Mar.

Bere Blasi i Maranges

Mestre a Torroella de Montgri i Llicenciat en Filosofia i Lletres.

Xavier Casademunt i Arimany

Mestre a Ripoll.

Joan Casanoves i Maristany

Advocat, Tinent d'Alcalde a l'Ajuntament de Barcelona.

Bere Cerezo i Hernàez

Pèrit Mercantil.

Laureà Dalmau i Pla

Metge.

Antoni Dot i Arxer

Comptable.

Josep Fàbrega i Sou

Obrer.

Josep Irla i Bosch

Consignatari, Comissari a Girona de la Generalitat de Catalunya.

Antoni Xirau i Salau

Advocat, Conseller d'Assistència Social a la Generalitat de Catalunya.

Ciutadans tots de les comarques gironines:

Voteu-la íntegra!

Ripoll,

19 de novembre de 1932

El setmanari *Clam Popular*
en la darrera edició
abans de les eleccions
al Parlament de Catalunya
amb la llista
d'Esquerra Republicana
per la circumscripció
de Girona.

ACRI

En fi, sostenim que podem respondre a la pregunta amb tres claus interpretatives: la primera d'elles té a veure amb el fet d'acceptar la transcendència política d'aquell moment pel país, que implicava un alt grau de compromís per part de tota la ciutadania. Tant els reptes com els obstacles eren majúsculs. Després, la voluntat de traslladar —segons el parer de Joan Surroca— el «torroellisme sa, ponderat i constructiu al conjunt del país», justament en un moment molt engrescador des d'una perspectiva col·lectiva. Només cal recordar aquesta bella descripció de Mercè Rodoreda a *La Plaça del Diamant* per a entendre l'efervescència d'aquell dia i les seves conseqüències posteriors: «Encara em recordo d'aquell aire fresc, un aire, cada vegada que me'n recordo, que no l'he pogut sentir mai més. Mai més. Barrejat amb olor de fulla tendra i amb olor de poncella, un aire que va fugir i tots els que després van venir mai més no va ser com l'aire aquell d'aquell dia que va fer un tall en la meua vida».¹⁷⁹

La darrera clau interpretativa sobre les motivacions que varen portar al nostre autor a esdevenir diputat giren al voltant de les grans afinitats ideològiques que Pere Blasi tenia amb Esquerra Republicana, que queda postulat com el vehicle que havia d'articular la construcció d'un país més just, modern i democràtic que també connectava amb l'esperit liberal de Puigcerdà, sota «l'efecte Cabrinetty» contra qualsevol temptació absolutista.¹⁸⁰ Sigui com vulgui, totes aquestes coincidències es palesen en el programa d'Ensenyament del partit, ja que no podem perdre de vista que sempre fou la seva principal vocació i ocupació:

«a) L'educació és un dret de tots els homes.

b) L'obra d'educació ha d'ajustar-se a les possibili-

tats biològiques dels subjectes en els naturals períodes de la infància, joventut i maduresa, i a les condicions de l'ambient.

c) Essent, però, una, la personalitat humana, no hi haurà cap limitació d'ordre econòmic, ni social, per a gaudir dels beneficis de l'ensenyament primari, professional o superior. És necessària l'escola única per a respondre a un imperatiu humà, per a satisfacció d'un daller de justícia i per a fer més possible la selecció dels millors en ordre a les necessitats de la comunitat.

d) Conseqüentment, l'ensenyament serà gratuït en tots els graus i obligatori el primari i complementari d'iniciació professional fins als 14 i 18 anys respectivament.

e) Per a pasar als altres graus d'ensenyament es determinaran les condicions d'aptitud dels aspirants.

f) En totes les institucions docents es tindrà el major respecte a la consciència dels alumnes. El personal tècnic serà laic.

g) Correspon a l'Estat assegurar els mitjans mínims necessaris per a l'obra d'educació en extensió i intensitat, així com la formació del personal docent. Els altres estaments podran millorar-se segons iniciatives pròpies.

h) El personal docent serà retribuït com els altres funcionaris tècnics.

i) És urgentíssim, mitjançant recursos extraordinaris, reduir a la insignificància la xifra paorosa d'analfabets en un període no superior a quinze anys.»¹⁸¹

A efectes biogràfics, cal recordar que aquesta nova responsabilitat de servei públic també provocà, el 1933, el trasllat de feina i residència cap a la ciutat de Barcelona, centre neuràlgic de l'activitat política i cultural. Això no va passar per alt a Pere Castells i d'aquí sorgiren unes sentides paraules, en el periòdic *Empo-*

«Era de preveure. Les múltiples activitats desplegades pel dilecte amic, tant en l'ordre professional com en l'ordre intel·lectual i polític, i sobretot, per haver es-

179 Mercè RODOREDÀ. *La Plaça del Diamant*, p. 88-89. Aquest relat pot ser completat amb el llibre editat per la Generalitat de Catalunya per a commemorar els 90 anys de la proclamació de la República: Montserrat DUCH. *La República a Catalunya. Ciutadania i autogovern*.

180 Josep VILADESAU; Joan Manuel CASANOVAS GARCIA; Joan Manuel CASANOVAS MATEO; Martí SOLÉ. *L'efecte Cabrinetty. Puigcerdà. 10 d'abril de 1873. Antecedents, ressò i conseqüències*.

181 ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA. *Principis bàsics d'Esquerra Republicana de Catalunya*, «Ensenyament», p. 17-19.

Barcelona, 6 de desembre de 1932

Primera sessió del Parlament de Catalunya en la qual es produí l'elecció de Francesc Macià com a president de la Generalitat.

A la mesa, presideix Lluís Companys i a la seva dreta, Antoni Dot i Josep Maria Casabó.

Al costat del president Macià, —de dreta a esquerra— els consellers Pere Comas, Josep Tarradellas, Carles Pi i Sunyer, Ventura Gassol, Manuel Serra i Moret, Antoni Xirau, Joan Lluhi, Francesc Xavier Casals, Josep Irla i Pere Cavallé.

A la segona fila, els diputats Josep Maria Espanya, Josep Fàbrega, Nicolau Battestini, Xavier Casademunt, Miquel Guinart, Josep Andreu i Abelló i Joan Casanelles. A la tercera fila, Joan Selves, Joan Tauler, Laureà Dalmau, Joan Bancells i Pere Blasi.

A la quarta fila, l'alcalde de Barcelona Jaume Aiguader.

Dempeus, darrere el president Macià, el cap de cerimonial del Parlament, Dalmau Costa, i al seu costat el diputat Humbert Torres.

I assegut darrere una taula, l'oficial major, Carles Soldevila.

PAU LLUÍS TORRENTS / FJI

calat a un dels primers llocs dins del magisteri català, feien inevitable el seu traspàs a la capital catalana.

Malgrat veure venir aquest fet, en el moment de consumir-se ha produït en nostre cor una sotragada tan fonda que ha percutit en el viu dels nostres sentiments més íntims. No en va hem passat a prop d'ell llargues anyades, tan llargues que en repassar-les avui, ens adonem que han estat la flor de la nostra vida.»¹⁸²

Una de les conseqüències familiars d'aquest canvi d'aires va ser que la seva filla Fina pogué estudiar a l'emblemàtic Institut-Escola, dirigit pel pedagog i científic Josep Estalella i la mestra Àngels Ferrer.¹⁸³ El fet d'estudiar a l'Institut-Escola no és una qüestió menor, tenint en compte la vàlua d'aquesta empresa pedagògica en l'ensenyament secundari del nostre país.¹⁸⁴ En aquest sentit, ens interessa destacar que l'assignatura de Geografia era impartida per Lluís Solé i Sabarís, un dels fundadors de la Societat Catalana de Geografia. En fi, ens podem imaginar la imatge que ens recorda Francesc Perenya, net del mestre Blasi, en la qual el mestre i la seva filla anaven junts cap al Parc de Ciutadella en algunes ocasions i, un cop arribaven a la plaça que actualment es diu Joan Fiveller, cada un dirigia els seus passos cap al seu deure: Parlament de Catalunya o bé Institut-Escola.

4.1. L'activitat parlamentària

Ara deixem constància, segons diversos exemplars del *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*,¹⁸⁵ de la seva activitat parlamentària durant els vint-i-set me-

182 Pere CASTELLS. «Comiat». *Emporion*, 24 de setembre de 1933, p. 1-2.

183 Àngels Ferrer i Sensat, filla de Rosa Sensat, fou també una important mestra i pedagoga.

184 Salvador DOMÈNECH. *L'Institut-Escola de la Generalitat i el doctor Josep Estalella*.

185 Aquest recopilatori s'ha pogut fer gràcies a l'atenció rebuda des de la Direcció d'Estudis Parlamentaris i a la consulta de la col·lecció digitalitzada del *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya* accessible al web de la institució.

sos d'activitat ordinària de la legislatura del 1932 que recentment —el juny de 2021— ha estat considerada com la primera de la cambra catalana a tots els efectes. Parlant en general, es pot afirmar que la contribució del mestre Blasi al Parlament —els presidents del qual foren succesivament Lluís Companys, Joan Casanovas i Josep Irla abans de l'exili—, pot ser resumida amb aquest mots: «*obra d'amor, de cultura, de justícia i d'austeritat*».¹⁸⁶ Així doncs, podem dir que va ser un «*polític republicà*»¹⁸⁷ com es farà palès tot seguit:

—**Precs i preguntes als consellers:** la reparació dels estralls causats per les inundacions de Girona, 19 d'abril de 1933; sobre anomalies dels serveis telefònics, 26 d'octubre de 1933; el tancament de la Duana de la Tor de Querol, 3 de novembre de 1933; per la construcció d'un tros de la carretera de Bellver a l'estació d'Alp, 2 de febrer de 1934; la intercepció, per la neu, de la carretera de la Collada de Tosses, 15 de febrer de 1934; El problema dels passos a nivell, 15 de juny de 1934.

—**Esmenes, proposicions i addicions als textos legislatius:** projecte de Llei relatiu a la resolució dels conflictes derivats dels contractes de conreu, 1, 7, 14 i 27 de febrer de 1934; projecte de Llei d'aigües mineromedicinals i d'aigües pures de règim, 6 de febrer de 1934; l'actuació dels Tribunals d'Urgència en mèrits a les eleccions darreres, 9 de febrer de 1934; Comissió Especial sobre diversos articles de la segona part de la Llei municipal de Catalunya, 9 de febrer de 1934; Comissió Especial de Contractes de Conreu, 2 de març de 1934; Comissió mixta de l'Estatut de Catalunya, 22 de juny de 1934; Llei de pressupostos de la Generalitat, 26 de juny de 1934; Projecte de Llei confiant a l'Institut d'Acció Social Universitària i Escolar, 4 d'octubre de 1934; Llei autoritzant el Govern de la Generalitat per a disposar una renovació extraordinària de jutges

186 «Manifest dels candidats d'Esquerra Republicana de Catalunya a la circumscripció de Girona». *El Autonomista*, 2 de novembre de 1932, p. 2.

187 Expressió manllevada de: Josep Maria RUFÍ; Jaume RUFÍ. «Pere Blasi, polític republicà».

L'Hospitalet, 8 d'abril de 1934

XIX Festa d'Homenatge a la Vellesa, celebrada al Cinema Oliveres on actuà la Societat Coral El Pensament.

A la presidència hi apareixen, entre d'altres: el doctor Jaume Isern, del Patronat Local d'Homenatge;

Enric Torreadella, de la Caixa de Pensions; l'alcalde Ramon Frontera;

el diputat al Congrés Josep Tomàs i Piera; el diputat al Parlament Pere Blasi;

i els regidors Carles Martí i Fedec i Justa Goicoechea.

CARLOS PÉREZ DE ROZAS / AFB

i procuradors municipals de Catalunya, 20 de maig de 1936; Projecte de Llei de sanejament de poblacions, 9 de juny de 1936; Pressupost de despeses del Departament de Justícia i Dret, 26 de juny de 1936.

—**Votacions:** dictamen de la Comissió sobre l'Estatut Interior de Catalunya, 16 de maig de 1933; Comissió Especial de Contractes de Conreu, 1 de març de 1934; Dictamen de la Comissió de Cultura, 13 de desembre de 1933, 16 de març i 6 i 19 de juny de 1934; proposició de confiança al Govern, 28 de maig de 1936; discussió de la comunicació de l'honorable senyor President de la Cambra, 18 d'agost de 1937; provisió dels càrrecs vacants de la Mesa de presidència, 1 d'octubre de 1938.

—**Altres activitats legislatives:** nomenament a la Diputació Permanent, 28 de març de 1936.

4.2. Les aportacions legislatives des de la Comissió Permanent de Cultura

A banda de la Comissió Permanent de Peticions, en la qual defensà el Projecte de Llei creant un Institut contra l'Atur forçós,¹⁸⁸ Pere Blasi formà part de la Comissió Permanent de Cultura que, per raons professionals i intel·lectuals evidents, és on desenvolupà principalment la seva tasca com a diputat. Val a dir que varen existir altres comissions permanents durant aquells anys: Sanitat i Assistència Social, Treball, Presidència, Justícia i Dret, Agricultura, Examen de Comptes, Economia, Obres Públiques, Reforma del Reglament, Finances, Govern Interior i Governació.

D'acord amb el que diem, ara resulta pertinent recordar que aquesta Comissió Permanent —formada per diputats del Parlament i per personalitats rellevants de la cultura catalana— quedà constituïda per mitjà dels següents nomenaments: Jaume Serra i Hünter (president), Pompeu Fabra (vicepresident), Jaume Aiguader, Joaquim Balcells, Jesús Maria Bellido, Pere Blasi, Cassià Costal, Joan Delclòs, Agustí Duran i San-

pere, Josep Estadella, Joaquim Folch i Torres, Pau Font de Rubinat, Francesc Martorell, Lluís Nicolau d'Olwer, August Pi i Sunyer, Carles Pi i Sunyer, Joan Puig i Ferrater, Anna Rúbies, Jordi Rubió i Balaguer, Josep Sallés i Genís, Miquel Santaló, Josep Serrat i Bonastre, Antoni Trias, Joaquim Xirau i Josep Xirau.¹⁸⁹

A pesar d'estar immers en un context polític convuls, aquesta Comissió Permanent va fer palès un gran dinamisme, cosa que ens connecta amb el Consell de Cultura.¹⁹⁰ Recordem, però, que aquest organisme fou objecte d'una crítica per part de Blasi perquè en una reunió de l'estat major de l'Ensenyament Primari a Catalunya la representació del Magisteri no hi fou convidada.¹⁹¹ També es pot afegir que el Consell de Cultura —la funció de la qual era «l'organització i reforma d'institucions docents, serveis culturals i creació i regulació de beques»—¹⁹² tenia cinc ponències: Ensenyament Superior; Segon Ensenyament; Ensenyament Tècnic i Professional; Ensenyament Primari; i Arxius, Biblioteques i Belles Arts.¹⁹³

Si tornem a l'activitat legislativa en matèria cultural, no podem passar per alt la importància de tants organismes relacionats amb la promoció de la cultura: Escola Mitjana i Superior d'Agricultura, Escola Normal, Institut-Escola, Servei de Biblioteques, Escola Professional per a la Dona i tants altres.

En el nostre cas, però, aquesta activitat legislativa també ens servirà per copsar l'esgrima dialèctica de Pere Blasi quan es disposava a defensar, en qualitat de vocal segons les actes que encara es conserven en el Parlament, determinades idees en el marc dels debats sobre les esmenes plantejades pels seus adversaris polítics. D'aquesta manera, també és important

189 Es pot llegir la notícia a: *La Vanguardia*, 13 de gener de 1934.

190 «Decret de creació del Consell de Cultura de la Generalitat», *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 9 de juny de 1931.

191 Pere BLASI. «Descuit?». *El Magisterio Gerundense*, 28 de maig de 1931.

192 Ismael Elies PITARCH. *Parlament de Catalunya. L'obra legislativa, 1932-1939*, p. 310.

193 «Llei de creació del Consell de Cultura de la Generalitat», *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 10 de gener de 1934.

188 *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, 16 de maig del 1933.

Barcelona, 22 d'abril de 1934

Acte commemoratiu del 30è aniversari de l'Escola Catalana Mossèn Cinto impulsada pel Foment Autonomista Català.

D'esquerra a dreta: Joan Bartrés, president honorari de l'Escola; Tomàs Roig i Llop, de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana; Ramon Peypoch, president del Foment Autnomista Català; Estanislau Duran i Reynals, regidor de l'Ajuntament de Barcelona; Pere Blasi, del Consell de Cultura de la Generalitat; i Josep Parunella, director pedagògic de l'Escola.

MERLETTI / (LA VANGUARDIA)

fer una mirada al conjunt de lleis aprovades durant la presidència de Joan Casanovas per tal de comprendre el seu argumentari. Heus aquí, doncs, una descripció excel·lent:

«responien a la voluntat d'establir les bases d'una societat més justa, en la qual tots els ciutadans tinguessin les mateixes oportunitats, començant per l'accés a la cultura i el coneixement, i una vida digna fonamentada en el treball, entès aquest com la seva aportació al progrés col·lectiu. Les lleis aprovades pel Parlament català no anaven encaminades a provocar canvis profunds en les estructures socioeconòmiques, sinó a impulsar reformes per a assolir aquell model social.»¹⁹⁴

Això establert, comencem amb la Llei del Consell de Cultura de la Generalitat, que va ser aprovada en la sessió del 14 de desembre de 1933. Pere Blasi va tenir la funció de defensar el dictamen presentat per part del vicepresident del Parlament Jaume Serra i Hünter, fet, segons el seu parer, amb paraules de gran volada.¹⁹⁵ Les seves paraules també s'han d'emmarcar en el torn de respostes d'una esmena defensada per Tomàs Carreras i Artau, de la Lliga, que permet veure el seu to sempre conciliador i constructiu, a pesar de les distàncies ideològiques evidents, tal com ja havia mostrat durant els seus anys d'activisme cultural a Torroella de Montgrí:

«Els senyors signants dels vots particulars, senyors Valls i Taberner i Carreres i Artau, saben l'esperit que ha regnat dintre la Comissió, com hem procurat harmonitzar els criteris de tots per arribar a un acord definitiu. Amb aquest mateix esperit hem analitzat el vot particular i no el podem acceptar. [...] Entenem que el Consell de Cultura tindrà un gran volum de qüestions a tractar, i les que corresponguin a cada ponència són prou importants i prou diferenciades per a exigir en cada cas la presència d'un tècnic especialitzat. [...]

194 Mercè MORALES. *El Parlament de Catalunya. República, Guerra Civil i Exili*, p. 77.

195 *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, 3 de novembre del 1933.

Nosaltres volem donar al Conseller de Cultura un instrument d'assessorament que sigui veritablement eficaç i entenem que el nombre més reduït que podem acceptar és el de cinc membres.»¹⁹⁶

Més endavant trobem la Llei del Servei d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni Històric, Artístic i Científic de Catalunya,¹⁹⁷ en la qual Pere Blasi tingué un paper més central. Va ser qui defensà el dictamen de la Comissió al Ple. Arran del fet que Catalunya no tenia instruments públics que poguessin protegir el seu tresor —només comptava amb algunes iniciatives com és el cas de l'Institut d'Estudis Catalans—, Blasi defensà que era una llei necessària per poder evitar aquells saqueigs o mercadeigs repugnants que havien succeït en temps pretèrits malgrat els escarafalls de la població i que, alhora, esdevindria una eina clau per a construir un futur que estimés i tingués coneixement del seu llegat per mitjà de les següents seccions: Biblioteques, Arxius documentals, Museus, Monuments i Excavacions.

La discussió de la gestió del patrimoni va tenir, però, continuïtat durant el tràmit de la Llei de Conservació del Patrimoni Històric, Artístic i Científic de Catalunya.¹⁹⁸ Pere Blasi intercanvià impressions amb el diputat i també mestre Pau Romeva —d'Unió Democràtica de Catalunya— sobre quina era la millor forma de respectar tant els interessos particulars com els col·lectius en benefici de l'evolució de la ciència dins d'un clima de cooperació. No obstant això, cal recordar que l'oposició no tenia gaire força durant aquells moments perquè els diputats de la Lliga havien decidit abandonar el Parlament per la gestió del servei d'Ordre Públic i pel sistema electoral vigent, la qual cosa havia estat ben diferent amb l'aprovació de la Llei de Contractes de Conreu uns mesos abans.

196 *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, 13 de desembre del 1933, p. 2.958.

197 «Llei del Patrimoni Històric Artístic i Científic i del Servei de Biblioteques Arxius i Museus de Catalunya», *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 30 de març de 1934.

198 «Llei de Conservació del Patrimoni Històric Artístic i Científic de Catalunya», *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 5 de juliol de 1934.

Sant Jordi Desvalls, 24 d'abril de 1934

Josep Puig Pujades, comissari de la Generalitat a Girona, intervé en la inauguració de les escoles que també comptà amb la participació, entre d'altres, de Josep Junquera, Josep Mascort, Laureà Dalmau, Jaume Serra i Hünter, Josep Barceló i Pere Blasi.

VALENTÍ FARGNOLI / FBM

No ens pot sorprendre la seva implicació en la conservació del patrimoni històric, artístic i científic, ja que era una problemàtica que coneixia des de la seva col·laboració amb el professor Pericot i la creació d'un museu escolar a Torroella de Montgrí. En aquells moments la situació era desoladora i quedava en mans de l'atzar que apareguessin figures que volguessin protegir el patrimoni del país en benefici de la ciència. Un altre exemple d'aquesta voluntat fou mossèn Joan Serra i Vilaró a Solsona, que també tenia lligams amb Pere Bosch i Gimpera, rector de la Universitat de Barcelona i posteriorment conseller de Justícia en un dels governs del president Lluís Companys i, possiblement, el factòtum d'aquesta iniciativa.¹⁹⁹ En fi, Pere Blasi expressà les seves idees amb aquests mots:

«Estem convençuts de què amb l'arma d'aquesta Llei i d'altres Lleis complementàries en mans d'un Conseller i d'un Govern tan ben disposats i tan ben orientats com els nostres, podrem realitzar un aspecte de l'ideal que ens feia cobejable l'autonomia: el de reparar els danys d'una incúria pretèrita i el de crear aquella Catalunya renovada i embellida, en el costat del sentit constructiu que aixeca l'obra humana amarada d'afany de modernitat i de neguits de progrés, hi bategui l'impuls culte i selecte que ens fa estimar i valorar les velles coses, no sols pel que són, sinó perquè ens produeixen aquell goig inefable de l'evocació històrica, de l'evocació de fets passats que ens enorgulleixen i ens captiven i que captivaran i que suggestionaran els turistes que vinguin a Catalunya per a estudiar o contemplar les nostres coses.»²⁰⁰

També convé afegir tots els debats que varen girar al voltant de la Llei de l'Institut d'Acció Social Universitària i Escolar de Catalunya i de la Llei confiant a l'Institut d'Acció Social Universitària i Escolar de Catalunya l'administració de les beques de la Generalitat i creant cent beques amb destinació a estudis universitaris, ja que en

aquella ocasió tot plegat va generar més soroll. El cas és que, durant les sessions plenàries del 7 de juny i del 4 d'octubre de 1934 respectivament, el president del Parlament va haver de fer crides a l'ordre davant d'algunes interpel·lacions que es feien sense tenir el torn de paraula assignat, i fins i tot el diputat de la Lliga Ferran Valls i Taberner va acusar Pere Blasi de fer ganyotes quan ell estava parlant. La font de les divergències eren la gestió de les beques, que els textos legislatius presentaven com la possibilitat de facilitar l'accés a la universitat als joves amb menys possibilitats, inclosos aquells alumnes no oficials. Vet aquí els principals arguments defensats en algun moment de la sessió:

«En la seva esmena, el senyor Carreras, diu que el Consell de l'Institut adjudicarà les beques als candidats proposats pel Centre en el qual han cursat o cursin llurs estudis. Jo crec que en l'art. 4t. queden ben delimitades les funcions del Consell i de les autoritats acadèmiques o dels Professors o dels Centres de cultura. Aquesta Junta o Consell de l'Institut no podrà fer l'adjudicació a caprici. Diu l'art. 4t. que només es podran concedir les beques als candidats que hagin obtingut informe favorable del Centre, el que vol dir informe favorable del Professor o del Catedràtic. Aquest senyor haurà dit: "Aquests alumnes, per les seves condicions, per llur capacitat acadèmica, són dignes de que se'ls donin beques". Però quan ha fet això el Professor, que em penso que és donar-li el que li correspon, per a mi tot el restant és una extralimitació, i fins gairebé diria que és una humiliació anar a investigar si aquest alumne té condicions de pobresa o si viu amb la família o no, si és de Barcelona o de fora, car jo crec que si es crea aquest Institut, es crea per a això que abans he dit, i sinó valdria més que el suprimíssim.

En quant al que diu el senyor Carreras i Artau de què a cada moment es pugui fer una revisió de les beques, això ja ho diu clarament l'article, car l'esmena que acabem d'aprovar diu que es podran augmentar o disminuir, i això vol dir que quan es cregui necessari es pot variar.»²⁰¹

¹⁹⁹ Raül GARRIGASAIT. *País Barroc*, p. 22-24.

²⁰⁰ *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, 16 de març del 1934, p. 3.606.

²⁰¹ *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, 4 d'octubre del 1934, p. 4.192.

**Torroella de Montgrí,
26 d'agost de 1934**

Inauguració

de les noves oficines
de la Casa de la Vila.

El president

Lluís Companys s'adreça
a la ciutadania congregada
acompanyat al balcó,
entre d'altres,
pel president del Parlament
Joan Casanovas,
l'alcalde Pere Vicens
i els diputats Pere Blasi
i Josep Puig Pujades.

JOSEP PUJOL (L'ABANS-EF)

Es crearen, doncs, cent beques a 2.000 pessetes per unitat i curs, des de diferents institucions no confessionals, amb el propòsit de promocionar la cultura per a tots aquells joves que no tenien les possibilitats econòmiques per esdevenir estudiants universitaris. No hi ha dubte que aquesta voluntat política, juntament amb la del laïcisme escolar, fou bastida sota el deixant de la Tercera República Francesa (1870-1940), és a dir, aquella França que sorgí de la Guerra Francoprussiana que situà l'educació i la cultura com les claus de volta per regenerar la societat. Sota aquest plantejament, la Generalitat republicana va esmerçar molts esforços per consolidar un sistema educatiu públic i, per extensió, un model d'escola en la qual els mestres van esdevenir figures relacionades amb la instrucció però també amb la transmissió d'una sèrie de valors cívics. La formació dels mestres es convertí, per tant, en una eina imprescindible, juntament amb la construcció d'escoles. A les comarques gironines, durant la dècada republicana s'inauguraren escoles ben emblemàtiques a Figueres, Flaçà, Fortià, Girona... o el Col·legi Municipal de Segona Ensenyança d'Olot.²⁰² A mode d'exemple el diputat Pere Blasi va participar en la inauguració de la de Sant Jordi Desvalls el 1934:

«Pere Blasi, diputat del Parlament de Catalunya i representant del conseller de Cultura de la Generalitat, diu: "Sóc un vell amic de Sant Jordi i tinc d'aquest poble bells motius d'agraïment, per haver-hi trobat sempre aquella hospitalitat que tant caracteritza als empordanesos. Sant Jordi era un poble adormit: vanament la locomotora —signe del progrés— portava alens de fora. Els esforços d'uns homes liberals i lluitadors, al cap dels quals hi figurava el doctor Joher, metge de la vila, restaven enervats pels tentàcols del caciquism monàrquic. Plaume, doncs, avui, que els aires del progrés han entrat al poble, retre un pregon homenatge al doctor Joher i tots els seus companys de causa, molts d'ells ja desapareguts del nostre món. En venir el 14 d'abril,

els aires de la República s'emportaren el sopor del poble. D'avui endavant aquest edifici proclamarà als viants que passen per la carretera, que Sant Jordi és un poble redimit, neta i essencialment empordanès i republicà. Mireu sempre en les banderes republicanes i catalanes que onejen en l'edifici les tristeses del passat, l'esforç del present i l'esperança de l'esdevenidor. Per Catalunya, per la Llibertat, per la República!" Una ovació rubricà les paraules del senyor Blasi.»²⁰³

D'aquesta manera, no ens pot sorprendre la coincidència en el fet que la República Francesa fos coneguda com «la République des Instituteurs» i, pel que fa al cas de l'Estat espanyol, com «la República de los Maestros».²⁰⁴

4.3. La representació parlamentària arreu de les comarques gironines

Seguint la trajectòria de Pere Blasi durant la primera legislatura del Parlament de Catalunya —la qual contribuï a demostrar, segons Heribert Barrera, que Catalunya tenia capacitat de governar-se—,²⁰⁵ cal destacar que el 1933 també fou nomenat conseller de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis de Catalunya i Balears.²⁰⁶ No queda recollit, tanmateix, quan començà a exercir aquesta representació de la Generalitat, però sí quan va ser finalitzada, perquè tenim notícia que el juliol de 1938 és quan n'agafà el relleu l'advocat Albert Bastardas. Una de les actuacions públiques que va dur a terme en el marc d'aquest càrrec institucional fou participar, el 3 de juny de 1934, en la inauguració

203 «Noves Escoles a Sant Jordi Desvalls», *L'Autonomista*, 26 d'abril de 1934, p. 1-2.

204 Juan Manuel FERNÁNDEZ SORIA. «Influencias nacionales europeas en la Política Educativa Española», p. 39-95.

205 Ismael Elies PITARCH. *Parlament de Catalunya. L'obra legislativa, 1932-1939*, p. 12.

206 Cinc anys abans havia participat en la inauguració de la sucursal d'aquesta entitat financera a Torroella de Montgrí. *Diario de Gerona*, 1 de maig de 1928, p. 2.

202 Per a entendre la importància d'aquesta institució i l'ambient politicoeducatiu a la capital de la Garrotxa: Juli CLAVIJO. *L'Institut Nacional de Segona Ensenyança d'Olot durant la Segona República (1931-1939)*.

Barcelona, 19 de febrer de 1936

Els diputats d'Esquerra Republicana de Catalunya es reuniren al Parlament per a preparar la reobertura del mateix, després de setze mesos de tancament durant el bienni negre.

S'hi reconeixen, entre d'altres: Antoni Dot, Joan Casanovas, Pere Coromines, Martí Rouret, Lluís Bru, Josep Fàbrega, Francesc Arnau, Joan Balart, Francesc Farreras i Duran, Josep Fontbernat, Joan Mora, Joan Puig i Ferrater, Nicolau Battestini, Josep Maria Espanya, Joaquim Bilbeny, Joan Sauret, Antoni Rovira i Virgili, Jaume Sellés, Jaume Serra i Hünter, Pere Blasi, Francesc Ribas, Josep Irla, Humbert Torres, Francesc Riera, Carles Gerhard, Miquel Guinart, Josep Companys, Joan Bancells, Xavier Casademunt...

BRANGULÍ / ANC

de la Biblioteca de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis de Catalunya i Balears, en el carrer dels Dolors número 1 de Torroella de Montgrí, juntament amb diferents autoritats municipals. També va estar present en alguna edició de l'Homenatge a la Vellesa, com a l'Hospitalet de Llobregat, el 8 d'abril de 1934.²⁰⁷

En el discurs d'obertura d'aquesta biblioteca, Pere Blasi emfatitzà la importància del llibre en la formació humana i de la biblioteca en la vida cultural, cosa que, al seu parer, tornaria a convertir Torroella en el «*centre de gravetat*» de l'Empordà.²⁰⁸ Jaume Bassa també reflexiona sobre aquesta efemèride i estableix una relació entre la inauguració d'aquest equipament cultural i la desaparició de l'Ateneu Montgrí tenint en compte la situació en què es trobava durant aquells anys.²⁰⁹ En fou, al seu parer, el cop de gràcia, que s'acabà de confirmar el setembre de 1935 amb el tancament de l'entitat per manca d'ingressos i socis. La seva tesi, com la de Joan Surroca,²¹⁰ és que la marxa de Pere Blasi cap a Barcelona suposà la pèrdua del seu principal agitador cultural per recuperar el tremp dels primers anys de l'entitat. En qualsevol cas, aquest nou equipament cultural presentava les següents característiques:

«*La bibliotecària Dolors Urbanell, la senyora Lola, simpàtica, bona persona, obrí les portes de la Biblioteca, que funcionà des d'aquell dia amb tota regularitat de dilluns a dissabte i els diumenges al matí. La sala de lectura encabia quatre taules rectangulars amb llums elèctrics i setze cadires de braços, amples i còmodes, per als lectors, una taula per a la bibliotecària, un moble-catàleg, un revister. En començar, el fons bibliogràfic constava de 1.650 volums, i en acabar l'any ja eren 1.750.*»²¹¹

207 *La Vanguardia*, 10 d'abril de 1934.

208 «Inauguració d'una biblioteca a Torroella de Montgrí», *L'Autonomista*, 6 de juny de 1934, p. 4.

209 Jaume BASSA. «La trista fi de l'Ateneu Montgrí».

210 Joan SURROCA. «Un segle de cultura fulgurant (1912-2012). [I: 1912-1939]».

211 Jaume BASSA; Joan BACA. *Torroella Vila Vella*, p. 133.

Existeix una altra visita significativa a Torroella de Montgrí. Pere Blasi formà part d'una comitiva formada pels presidents de la Generalitat Lluís Companys i del Parlament Joan Casanovas, el conseller d'Economia Joan Comorera i altres diputats. Fou, en aquesta ocasió, el 26 d'agost de 1934, per un homenatge a un altre il·lustre torroellenc, el malaguanyat Albert de Quintana de Leon —havia mort el 1932, amb només quaranta-un anys—, que havia estat: fundador i primer president del Girona FC el 1930; fundador d'Esquerra Republicana de Catalunya, el març de 1931; i diputat a les Corts Constituents de la República, el juny de 1931. Arran que era una activitat més aviat de partit, el president Companys ho aprofità per fer la següent declaració, que pocs mesos després cobrà més sentit amb la proclamació de l'Estat Català de la República Federal Espanyola: «*Soc incapaç de prendre perquè sí resolucions extremes, perquè em dono compte de la meua responsabilitat: però si arribessin moments decisius, llavors, responent als meus actes de sempre, a la meua història, no em limitaria a assenyalar-vos un camí, sinó que hi aniria davant vostre per a refer l'entusiasme...*».²¹² També és cert que Manuel Azaña es trobava visitant diferents viles de les comarques gironines durant aquells dies.

Una altra forma de propagar la voluntat republicana i catalanista varen ser les diferents conferències impartides en el territori. Val a dir que presenten certes influències de diferents professors del Seminari de Pedagogia —Joaquim Xirau, Joan Roura-Parella...—, ja que no podem oblidar que Pere Blasi també era estudiant universitari durant aquells anys. Ens estem referint, per exemple, a les següents: «A favor de l'escola primària» (març de 1934), «L'educació postescolar» (maig de 1934), «L'estudi de la nostra terra a l'escola» (maig de 1936).

Més enllà de les comarques gironines, mereix una menció la relació especial que l'uní amb Granollers al llarg de tota la seva vida, gràcies a l'amistat amb Amador Garrell que provocà diversos intercanvis culturals entre la ciutat vallesana i Torroella, culminats el 1934:

212 «Informació general», *Diari de Girona*, 27 d'agost de 1934, p. 2.

Barcelona, 23 de març de 1936

Reunió de la Comissió Permanent del Parlament de Catalunya
per a reprendre les tasques de la cambra després del Bienni Negre.

D'esquerra a dreta, des de l'angle inferior esquerra i en sentit horari: Josep Tarradellas,
Jaume Serra i Hünter, Pere Blasi, Joan Baptista Soler i Bru, Humbert Torres, Joan Casanovas
i Josep Andreu i Abelló.

AGUSTÍ CENTELLES / CDMH

«Diumenge, 30 de setembre, visitaren nostra ciutat un estol de torroellencs. Una ambaixada de joventut que sent i pensa i s'afanya a excel·lir, vingué de la vila de Torroella de Montgrí en visita promesa l'any 1923, en ocasió que anaren a aquella vila empordanesa els nostres aficionats de La Unió Liberal. [...]

Coincidí la visita dels simpàtics torroellencs amb la festa commemorativa del 29 de setembre de 1868, que celebrà La Unió Liberal i per a la qual fou convidat el diputat al Parlament de Catalunya, En Pere Blasi.

[...]

En Pere Blasi remarcà la transcendència que té per a la història de les llibertats a la nostra terra la data del 29 de setembre de 1868 i féu una calorosa defensa de la democràcia, que a la fi haurà de prevaldre contra totes les violències perquè els pobles avancin camí de la seva superació en tots els ordres de la vida.

Seguidament la companyia "Joventut" de Torroella, representà la comèdia "Hotel núm. 1", que el públic seguí amb viu interès i subratllà amb les seves rialles i forts aplaudiments al final de tots tres actes. [...]

Després els aficionats de Torroella i els seus acompanyants foren obsequiats amb un lonx al cafè de l'Associació. A la taula hi seien de seixanta a setanta comensals, entre aquests, els senyors Joan Cuch, Alfred Canal i esposa i fills; Pere Iglésies, Lluís Jiménez, Josep Garrell... Amador Garrell oferí l'obsequi als amics de Torroella i parlaren Josep Castells i Pere Blasi.

A les tres de la matinada eren acomiadats, a la porta de La Unió Liberal, els simpàtics aficionats de Torroella i partia també vers a Barcelona l'amic entranyable Pere Blasi.»²¹³

4.4. Un home de pau i cultura enmig la barbàrie

La victòria del Front d'Esquerreres a les eleccions legislatives del febrer de 1936 tancava el parèntesi provocat pel Bienni Negre subsegüent als Fets d'Octubre, l'empresonament del Govern de la Generalitat i milers de catalanistes republicans i la suspensió de les

institucions del país. Ja amnistiats, l'1 de març el president Companys i els seus consellers tornaven a Barcelona enmig de l'entusiasme popular. I el 18 de març el conseller de Cultura Ventura Gassol restablia la representació de la Generalitat en el Patronat del Museu d'Arqueologia de Catalunya «en la mateixa forma que abans del 6 d'octubre» i nomenava Pere Blasi i Joaquim Xirau com a nous representants de la Generalitat.²¹⁴

El 17 juliol de 1936 Pere Blasi participava a Manresa en la sessió inaugural de l'Assemblea de la Federació de Mestres Nacionals de Catalunya, amb l'alcalde Francesc Marcet, el conseller de Cultura Ventura Gassol, el rector de la Universitat de Barcelona Pere Bosch i Gimpera i el president de la Federació de Mestres, Josep Coll.²¹⁵ Vint-i-quatre hores després el cop d'estat militar del general Franco desfermava la Guerra Civil.

En aquest nou context de conflicte bèl·lic, Pere Blasi es mantingué incorruptible al seu tarannà pacífic i tan aviat com el 27 de juliol —deu dies després de l'esclat de la guerra— ja vetllava per salvar tot el possible del ja malmés patrimoni artístic empordanès, exercint les seves responsabilitats com a patró del Museu d'Arqueologia de Catalunya. Així intervenia a Palafrugell:

«Ahir va ésser a la nostra vila el Díputat al Parlament Català, Sr. Pere Blasi acompanyat per dos Agents de Policia de la Generalitat de Catalunya. El motiu de la visita del Sr. Blasi era inspeccionar les restes dels edificis incendiats aquests darrers dies per veure de salvar tot el que hagi pogut quedar d'algun valor històric o artístic. L'acompanyà en la seva inspecció dels edificis locals l'Alcalde M. Jordi Frigola junt amb el qual pogué comprovar que tot el que guardava l'església parroquial ha quedat completament destruït. En les demés esglésies del terme de Palafrugell la devastació no ha estat tan completa. S'han pogut salvar encara uns retaules gòtics de gran mèrit, algunes pintures i unes

214 ANC-Generalitat de Catalunya (Segona República). Protocol de Decrets, Volum 17, registre 2.539.

215 «Ahir, al Consistori de la ciutat. L'Assemblea de la Federació de Mestres Nacionals de Catalunya», *El Dia*, 18 de juliol de 1936, p. 1-2.

213 «L'Empordà i el Vallès», *La Gralla*, 28 d'octubre de 1934, p. 4.

Castelló d'Empúries, 27 de juliol de 1936

Pere Blasi envoltat dels membres del Comitè Antifeixista del poble després d'haver enganxat a la porta de la basílica de Santa Maria un retol posant el monument sota la protecció de la Generalitat per ordre del conseller de Cultura Ventura Gassol.

IEC-FONS JOAN SUBIAS

*quantes imatges d'excel·lent factura. Tot plegat entrà a formar part del tresor artístic de Catalunya i serà destinat als nostres museus.»*²¹⁶

I a Castelló d'Empúries com recordava Joan Subias, cap dels Serveis de Cultura de la Generalitat a Girona:

*«Cap altra incidència fou tan digna de recordança com la que vaig viure amb el Diputat Blasi... Diputat i mestre de Torroella de Montgrí, el qual va comparèixer a casa, a Figueres, amb un cotxe de la Generalitat i dos xòfers armats... dient-me que venia a buscar-me perquè en Gassol, conseller de Cultura, l'hi havia encomanat que anéssim, ell i jo a Castelló d'Empúries, [...] on no havia entrat encara ningú, dominat el poble per un poder absolut. No vareig pensar-me gens ...i davant de l'astorament dels vilatans, vàrem entrar, en Blasi i jo, precedits dels dos guàrdies amb les pistoles enlaire, a Castelló... on el comitè ens va rebre a la plaça — davant la Catedral, com es veu a les nostres fotografies— on en Blasi va desplegar un cartell declaratori de MONUMENT NACIONAL que tot seguit fou enganxat a la portalada.»*²¹⁷

A l'agost fou nomenat comissari de la Generalitat a l'Escola Blanquerna²¹⁸ —anteriorment coneguda amb el nom de Mútua Escolar— amb un estol de mestres brillants: Pau Vila, Narcís Masó, Concepció Vandellós i, per descomptat, Alexandre Galí. Aquesta nova situació va venir motivada perquè just en aquells moments totes les institucions educatives passaren a funcionar d'acord amb el Consell de l'Escola Nova Unificada (CENU), presidit per Joan Puig i Elias, regidor barceloní de la CNT. Tot i així, Pere Blasi va aconseguir mantenir l'estructura de la Mútua Escolar, que havia permès l'assaig pedagògic anys anteriors, com va ser el cas de la música, arts

plàstiques, esport, escoltisme, festes viscudes, excursions, llengües estrangeres o coeducació.

Podem afirmar que, amb aquests referents que permeten aproximar-nos al seu paper durant la Guerra Civil, a l'Arxiu Nacional de Catalunya es troben petjades de la seva gestió que també ens serveixen per tornar a veure la qualitat humana de Pere Blasi, que de ben segur apaivagà els ànims entre Joan Puig Elias i Alexandre Galí, de tradicions pedagògiques i polítiques ben diferents. Dit d'una altra manera: *«aquest fet es relaciona amb les seves conegudes conviccions catalanistes i liberals, junt amb la condició d'home moderat, partidari de la pau i la convivència ciutadana»*.²¹⁹

Aquesta voluntat humanista queda reflectida també en una carta que dirigí al Departament de Cultura el 27 d'agost de 1937 en la qual feia proposta de nomenar definitivament tots aquells mestres que tenien el títol oficial i el certificat d'aptitud de llengua catalana, amb la qual cosa quedaven estabilitzats laboralment en un moment de gran adversitat.²²⁰

En el context bèl·lic, Blasi no oblidava el seu compromís militant i al juny, en el marc de l'enfortiment de l'organització, després dels Fets de Maig de 1937, ERC celebrava el 2n Ple del partit per tal de revisar els seus Principis Bàsics i estudiava la creació de diverses comissions de treball, entre les quals una de Cultura que havien de constituir: Jaume Serra i Hünter, Antoni Maria Sbert, Antoni Rovira i Virgili, Martí Rouret i Pere Blasi.²²¹ Així mateix, el 5 de setembre de 1937, par-

219 Pere CASTELLS. «Pere Blasi. Un gran pedagog a Torroella».

220 ANC-Fons Alexandre Galí. Inventari 253. D'aquest nomenament se'n beneficiaren els següents mestres: Teresa Badia i Oller, Cristina Balderich i Biosca, Dolors Calvet i Sarri, Pilar Capella i Pérez, Maria Carbonell i Duran, Eulàlia Casanovas i Anglí, Pilar Costa i Ribera, Núria Elias i Campins, Joan Fatjó i Roma, Francesca Ferrer i Carner, Maria Teresa Figueras i Rabassa, Matilde Giral i Juvé, Rosa Llorens i Cruells, Assumpció Martí i Espí, Àngels Martí i Santandreu, Flora Martínez i Martinell, Rosa Pujol i Ferran, Joan Rabassa i Ballaró, Mercè Ros i Arqué, Concepció Vandellós i Cervelló, Dolors Vidal i Pagès, Pilar Viñes i Vendrell i Lúcia Xampenyà i Corbeto.

221 «Davant del Ple d'ERC. Revisió, ampliació o rectificació dels principis bàsics del Partit», *La Humanitat*, 12 de juny de 1937, p. 4.

216 «Per a la conservació del nostre tresor artístic», *Ara*, 28 de juliol de 1936, p. 2.

217 IEC-Arxiu. Joan SUBIAS. *Memòries. Reflexe d'una actuació*, p. 41-42. [Mecanoscrit inèdit, datat l'1 de gener de 1977].

218 «Generalitat de Catalunya. Cultura», *La Humanitat*, 22 d'agost de 1936, p. 4.

Castelló d'Empúries, 1937

La basílica de Santa Maria, declarada «monument nacional» per la Generalitat, amb un mur de protecció per a evitar-ne la destrucció de la portalada gòtica.

IEC-FONS JOAN SUBIAS

ticipava en el Congrés Extraordinari de la Federació d'ERC de les comarques de Girona, que se celebrà al Centre d'Unió Republicana de la capital.²²²

Altres actuacions de Pere Blasi durant la guerra serien: el gener de 1937 intervenia a la Segona Jornada d'Orientació Sanitària i d'Assistència Social, celebrada al Casal del Metge de Barcelona amb una conferència titulada «Preservació i lluita contra les malalties. Assistència i educació dels nens anormals»;²²³ el març de 1938 era nomenat president de la Comissió del Llibre Escolar, adscrita al Departament de Cultura, que dirigia el conseller Carles Pi i Sunyer;²²⁴ l'1 d'octubre de 1938 participava en la darrera sessió del Parlament de Catalunya celebrada abans de l'exili i en la qual s'elegiren diversos vacants de la Mesa, entre les quals la nova presidència en la persona de Josep Irla.²²⁵

La darrera notícia que tenim de Pere Blasi en el període bèl·lic és la seva assistència, el 14 de gener de 1939, a una reunió extraordinària del Ple del Consell Directiu d'Esquerra Republicana, ampliat a la participació dels diputats del Parlament.²²⁶

222 «El Congrés Extraordinari de la Federació d'E.R. de C. de les comarques de Girona, constituí un gran acte d'afirmació catalanista i democràtica», *L'Autonomista*, 6 de setembre de 1937, p. 1.

223 *SIAS*, març de 1937, p. 33.

224 «Ha estat constituïda la Comissió del Llibre Escolar», *La Humanitat*, 6 de març de 1938.

225 *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, 1 d'octubre de 1938, p. 5.086-5.087.

226 AMTM. Actes del Ple del Consell Directiu d'ERC.

Montpeller, circa 1940

Estudiants catalans de la Facultat de Lletres de la Universitat de Montpeller en una excursió pels voltants de la ciutat. D'esquerra a dreta: dempeus, Gaietà Rahola, Joan Llevadot, Josep Sastre, [estudiant holandesa], Ramon Sanahuja, el professor Lucien Tesnière, Maria Batlle, Reis Bertral, Josep Serra, Enriqueta Gallinat, x, Enric Tubau, Teresa Rovira, Fina Blasi i Josefina Mori; asseguts, Núria Torres, Jordi Vives, x i Emili Blanch.

FJI

Sobreviure a l'asfíxia franquista

5

5.1. Un exili en quatre etapes

Pere Blasi es va exiliar un cop la victòria franquista ja era una realitat a la Guerra Civil. Va succeir una cosa semblant amb tots els diputats republicans de les comarques gironines llevat de Josep Fàbrega, que fou afusellat tràgicament a Girona per la barbàrie feixista,²²⁷ com també fou lamentablement el cas d'almenys 793 militants d'Esquerra, dels quals una cinquantena eren alcaldes.²²⁸ Va emprendre el camí de l'exili al costat de la seva família, la dona Dolors Pujol i la filla Fina Blasi, tot i que elles tornaren a Barcelona al cap d'un parell d'anys a causa de les penúries de l'exili mateix, com es dedueix del fet de l'inventari dels béns de la llar que elaboren a principis del 1941.²²⁹ A més, la seva esposa estava malalta. El cas és que això l'obligà a demanar ajuda econòmica a diferents entitats: Servicio de Evacuación de Refugiados Españoles (SERE), Junta de Auxilio a los Republicanos Españoles (JARE), quàquers i, per descomptat, la Generalitat, a través de la Fundació Ramon Llull i de Layetana Office,²³⁰ segons el testimoni aportat per la seva neta Fina Perenya.²³¹

El retorn de la família de Pere Blasi queda reflectit, segons l'Arxiu Històric de la Universitat de Barcelona, en la matrícula universitària de la seva filla, que data del curs 1942-1943. Precisament es va llicenciar quatre anys més tard en la secció de Filologia Romànica. També és cert que ella ja havia estudiat Literatura Francesa a la Facultat des Lettres de la Université de Montpellier, fins al curs 1940-1941. És evident que entre aquestes dates retornaren mare i filla a la capital catalana, ja

227 Josep CLARA. *Girona 1939: Quatre sentències de mort*, p. 35-57.

228 Josep Maria SOLÉ I SABATÉ; Oriol DUEÑAS. *El franquisme contra Esquerra*.

229 FPB. Inventari del domicili de la Família Blasi-Pujol, del 7 de gener de 1941.

230 ANC1-511-T-57. Foren 1.750 francs, el desembre de 1939, segons la Llista dels pagaments fets per la Generalitat de Catalunya a càrrecs polítics i organismes dependents.

231 Fina PERENYA. «L'avi Pere Blasi i Maranges a l'exili». Lamentablement no es va poder entrevistar Fina Perenya i Blasi amb profunditat ja que va morir durant els primers compassos de la pandèmia de la covid-19.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA
Y DE LAS J. O. N. S.

DELEGACIÓN PROVINCIAL
DE
INFORMACIÓN E INVESTIGACIÓN
DE
GERONA

N.º 2.740

SALUDO A FRANCO
ARRIBA ESPAÑA
VIVA ESPAÑA

13 d'abril de 1940
Informe político-social
de Falange
sobre Pere Blasi.
AGA

Me honro en trasladar a V.S. el informe político-social que me facilita el Delegado Local de Información e Investigación de Torroella de Montgrí referente al maestro que ejerció en dicha localidad PEDRO BLASI MARANGES:
" Sus antecedentes político han sido siempre catalanista lo que le valió ya durante el gobierno del General Primo de Rivera ser sancionado por dicho ideal.

A la implantación de la República bien pronto militó en el partido de Izquierda Catalana desplegando actividad en mítines y propaganda electoral, fué elegido Diputado por el Parlamento Catalan, después se distinguió por su campaña separatista a favor del Estatuto Catalan.

En 1933 dejó ya las escuelas de esta villa para pasar a otras en Barcelona como director del grupo escolar Milá Fontanals, amén de algunos cargos mas, todos bien retribuidos.

Durante el G.M.N. bajo las órdenes de la Generalidad actuó hasta su huida a Francia donde se encuentra en la actualidad.

En cuanto a ideas religiosas asistía por los domingos a misa, sus amistades personales lo eran todos los vecinos, frecuentaba el café Centro Republicano"

Lo cual

No presentado.

que els tràmits acadèmics sempre requereixen un cert temps, i en aquells moments de control absolut vers les persones, de ben segur que un xic més.

Sigui com sigui, Serafina Blasi conegué aquella trista universitat establerta sota la pauta de la Llei nacionalsindicalista del 29 de juliol de 1943. Un context social que queda tan ben recollit en la novel·la *Nada* de Carmen Laforet, i representada en les imatges del No-do.²³² Quedava, doncs, als antípodes del projecte de la Universitat Autònoma de Barcelona (1933-1939) que tenia l'anhel de crear una institució científica i cultural de primer ordre, com fou el cas del Seminari de Pedagogia que abans hem mencionat. Tot plegat, lamentablement, no tingué temps per consolidar-se, cosa que si hagués passat molt probablement hauria ajudat a bastir un ambient cultural i científic molt diferent durant el segle XX i, en conseqüència, avui dia.

A tall d'exemple, destaquem les paraules d'aquests dos testimonis que confirmen la repressió violenta que es va exercir contra tot indici d'oposició al franquisme a la universitat, i que ens assenyalen, alhora, una idea d'universitat més preocupada per criteris polítics —la lògica dels amics i enemics del «Movimiento Nacional»— que no pas aquells preocupats per fer ciència i contribuir a la seva evolució. No hi ha dubte que Serafina Blasi es va veure obligada a silenciar la trajectòria política del seu pare i per quines raons no era a Barcelona durant aquells anys. Vet aquí, doncs, quin era l'ambient universitari durant el règim franquista:

«En un local del SEU de la Facultat de Dret convoca-ven estudiants, els enfocaven un llum molt fort als ulls, els sacsejaven o pegaven amb la culata de la pistola. Volien saber noms d'implicats en les conxorxes catalanistes. Entre els que actuaven com a pinxos i pegaven hi havia Pablo Porta, Enrique Chinchilla, un anomenat Villanueva Poganowski i un capità de l'exèrcit amb camisa blava, Martín Borregón.»²³³

232 Jordi GARCIA I FARRERO; Anna GÓMEZ. «La Universidad de Barcelona en el No-do (1943-1975): análisis de la educación superior a través de la verdad oficial del régimen franquista».

233 Albert MANENT. *La represa. Memòria personal, crònica d'una generació (1946-1956)*, p. 59.

«[Els falangistes del SEU] instal·laren una sala d'interrogatoris al seu local de la Universitat; nosaltres en diríem txeca. Allí eren cridats, i en alguns casos maltractats, estudiants sospitosos o amb antecedents familiars catalanistes. Els que reberen més foren els del curs superior al nostre. Els tenien més vistos, com Enric Gispert, Josep Carrasco, Ramon Folch i Camarasa, però van cridar alumnes de cursos superiors, com Pere Cuixart, Enric Jardí i Joan Hernández Roig. A nosaltres era evident que no ens tenien localitzats. Van cridar en Josep M. Ainaud, del meu curs, i el van maltractar sense cap profit.»²³⁴

En qualsevol cas, l'exili de Pere Blasi ha de ser cartografiat a partir de quatre indrets: Crion, Montpeller, Prada de Conflent i Perpinyà. El primer d'ells, Crion, on s'hi dirigeix directament en creuar la frontera de l'exili, era aleshores un poble de mil habitants, a vint-i-cinc quilòmetres a l'est de Bordeus, on vivia el seu germà Alexandre des de feia dues dècades. Des d'aquí el nostre mestre va escriure diferents cartes a Carles Pi i Sunyer,²³⁵ amb qui mantenia una excel·lent relació, en les quals s'hi poden llegir la precària situació familiar i la voluntat de traslladar-se a la Residència d'Intel·lectuals Catalans de Montpeller. També diu coses ben semblants en una carta, signada el 18 de juny de 1939, des del Café de la Paix, que dirigí a Bibiano Fernández Osorio y Tafall, director del SERE, l'organisme creat pel Govern Negrín per a fer front a la situació dels republicans espanyols exiliats:²³⁶

«Distinguido amigo:

Hasta hoy, razones de prudencia han detenido mi deseo de escribirle.

Diputado al Parlamento de Cataluña, tuve que refugiarme en casa de un hermano con mi esposa enferma y mi hija. Este hermano, que vive modestamente con su trabajo y que tiene planteados difíciles problemas fa-

234 Joan REVENTÓS. *Tal com ho vaig viure (1927-1958)*, p. 215.

235 Salomó MARQUÈS; José MORENO. *El magisteri gironí d'Esquerra a l'exili de 1939*.

236 Aurelio VELÁZQUEZ. «La labor de solidaridad del gobierno Negrín en el exilio: el SERE (1939-1940)».

Desembre de 1941

Dibuix de Rafael Battestini —fill de nou anys de Nicolau Battestini, metge i diputat d'ERC al Parlament— al qual Pere Blasi li feia classes a l'exili de Montpeller i que el mestre conservà.

FPB

miliars y económicos, ha hecho más de lo que podía: yo adivino que tengo agotado el crédito de hospitalidad. Una pequeña contribución económica me permitiría prolongar aquí mi estancia y arreglar de la mejor manera posible mi situación en el destierro, empeorada por la enfermedad crónica de mi esposa. Graciosamente y sin gran quebranto para nadie podría aprovechar ventajas que tienen en nuestro caso un valor inmenso: estancia higiénica, asistencia moral y médica y un pequeño auxilio complementario. Por ello yo he venido solicitando que en lugar de la residencia de Montpellier se me conceda —cual se hace con muchos— la gratificación individual que equivalga a nuestra pensión.»²³⁷

237 ANC. Fons Generalitat de Catalunya (exili). Carta de Pere Blasi a Bibiano Fernández Osorio y Tafall, [Crion, 28 de juny de 1939].

Finalment Pere Blasi es va establir, però, a Montpeller a cavall del 1939-1940, en el context de la Segona Guerra Mundial, ja que els nazis estaven augmentant el seu poder territorial a França. És evident que la finalitat de la carta esmentada no aconseguí els resultats esperats i, a més, la seva dona i la filla van decidir retornar a la capital catalana, pels motius esgrimits anteriorment, a principis de 1941, sent acollides a casa del mestre, i company seu al Parlament, Pau Romeva —diputat d'UDC— també exiliat i retornat el juny de 1942 amb la seva segona esposa, Maria Bosch —familiar torroellenca de Dolors Pujol— i la filla Mariona.²³⁸ Afegim, en aquest sentit, altres evidències que confirmen aquesta

238 Fina PERENYA. «L'avi Pere Blasi i Maranges a l'exili»; ANC. Fonoteca Històrica Jaume Font. «Autobiografia de Josep Perenya i Moros», 1987.

Circa 1944

Caricatura de Pere Blasi,
obra de Ferran Rahola,
realitzada
durant el seu exili
a la Residència
d'Intel·lectuals Catalans
de Montpeller.
AMGi

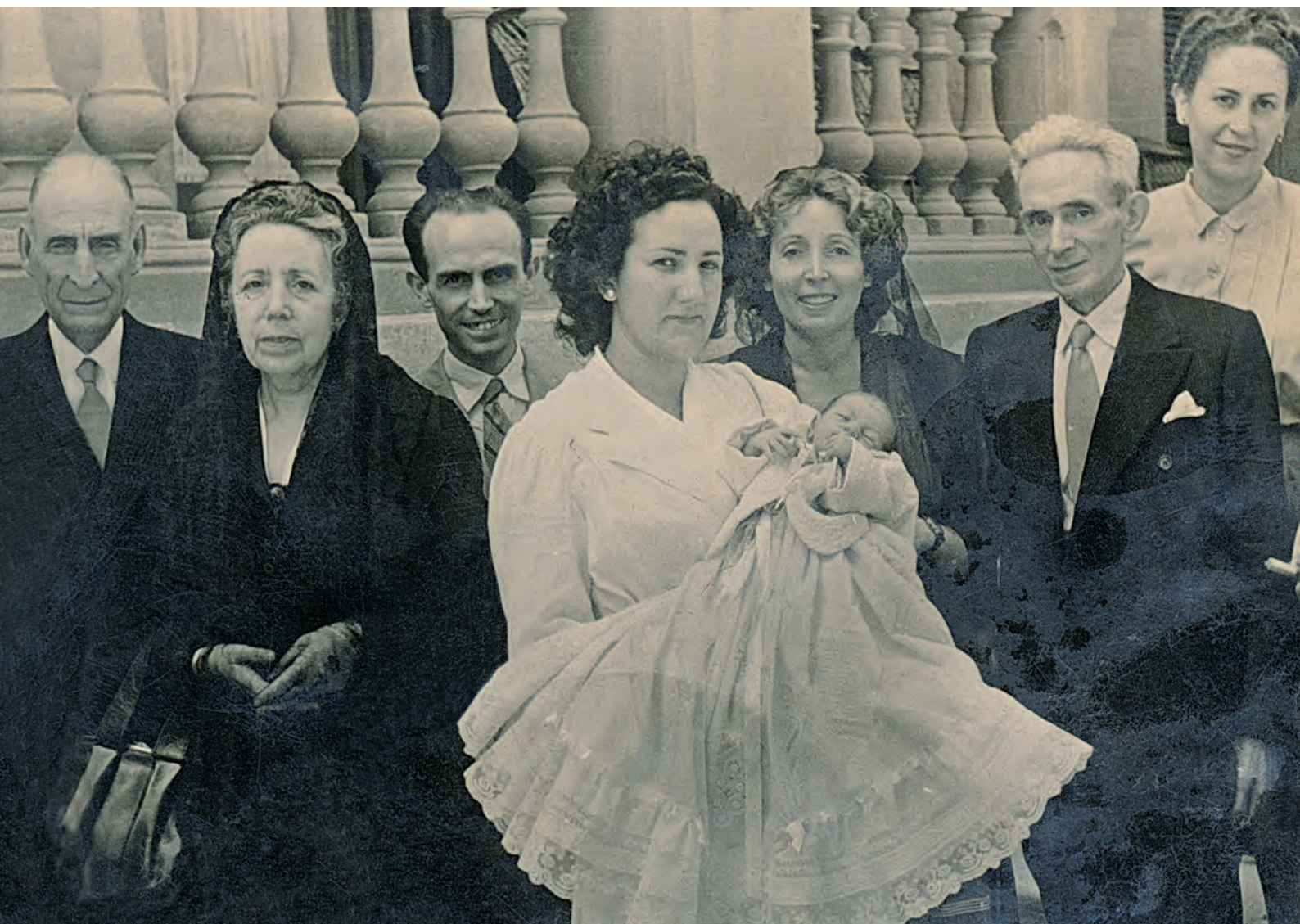

Barcelona, agost de 1947

Bateig de Francesc Perenya i Blasi.

D'esquerra a dreta: Pere Blasi, Dolors Pujol, Josep Perenya,
una amiga de la família amb el petit Francesc als braços, Fina Blasi, Robert Perenya i Antònia Vidal.

FPB

separació com són les cartes escrites per Fina Blasi: «A tu, papà estimat, perquè sàpigues que malgrat la distància jo estic sempre al teu costat»;²³⁹ o bé que no va poder assistir a la boda de la seva filla, el 28 de setembre de 1946, tal com recorda la seva neta Fina amb molta emoció en un escrit netament testimonial:

«Un dia es veu que uns amics van trobar l'avi a Montpeller vestit de vint-i-un botó i, sorpresos, li van preguntar:

—Sr. Blasi, on va tan mudat?

*—És que avui a Barcelona es casa la meva filla, va respondre.»*²⁴⁰

No hi ha dubte que eren hores molt greus per a totes aquelles famílies republicanes que havien emprès el camí de l'exili. Una mostra d'això és que el seu germà Eliseu va romandre també un temps a Crion —a casa de l'altre germà, Alexandre— fins que es va desplaçar a la Guingueta d'Ix, a tocar de la seva dona i filla que havien romàs a Puigcerdà.²⁴¹

A Montpeller Pere Blasi vivia en un pis de la «rue Baudin, 23», en companyia de l'escriptor gironí Josep Maria Corredor, als quals se'ls hi va afegir —el 8 d'octubre de 1941 i durant tres mesos— el polític, farmacèutic i filòsof de la història Alexandre Deulofeu.²⁴² En alguna ocasió Blasi retornà breument a la seva estimada Cerdanya, però a la d'administració francesa, com deixa constància aquesta carta, adreçada a Carles Riba i Clementina Arderiu, enviada a finals d'estiu de 1942 des d'Angostrina. Comença amb aquests mots tan clars i suggeridors:

«Us escric des d'un poblet situat al flanc d'una vall magnífica: arbredes; prats voltats de verns; ribera salta-

*dora; cases de pessebre amb llosat, corral i pallissa; escenari grandios i pintoresc alhora. Veig la nostra terra, el Pirineu nostre, la plana de Cerdanya i la vila enyorada.»*²⁴³

Ara bé, aquesta experiència estètica amb un paisatge tan familiar solament fou un «parèntesi joïós en la trista i llarga travessia de l'exil».²⁴⁴ Recordem, en aquest sentit, que Pere Blasi fou «depurat» durant aquells anys:

«[...] Vistos los expedientes de depuración instruidos por la Comisión Depuradora D) de la provincia de Barcelona, [...]

Examinados dichos expedientes, la propuesta de la Comisión Superior Dictaminadora de expedientes de depuración y el informe de la Dirección General de Primera Enseñanza,

Este Ministerio ha resuelto:

Separar definitivamente del servicio y baja en el Escalafón respectivo de los Maestros siguientes:

[...]

*Don Pedro Biasi Morangues, de Barcelona.»*²⁴⁵

Aquest organisme —a banda de comunicar que no havia fet acte de presència tal com demanava el certificat signat pel seu secretari— adjuntava un informe de Falange de Torroella de Montgrí amb els següents arguments:

«Sus antecedentes político han sido siempre catalanista lo que le valió ya durante el gobierno del General Primo de Rivera ser sancionado por dicho ideal.

A la implantación de la Republica bien pronto militó en el partido de Izquierda Catalana desplegando actividad en mitines y propaganda electoral, fué elegido Diputado por el Parlamento Catalan, después se dis-

239 FPB. Carta de Fina Blasi a Pere Blasi, [abril de 1941].

240 Fina PERENYA. «L'avi Pere Blasi i Maranges a l'exili».

241 Informació facilitada per Jacqueline Armisen, neta d'Eliseu Blasi i Maranges.

242 Alexandre DEULOFEU. *Memòries de la Revolució, de la guerra i de l'exili. Volum 1*, p. 235; AADD. *Evocació i semblança de Pere Blasi*.

243 ANC. Fons Carles Riba - Clementina Arderiu. Carta de Pere Blasi al matrimoni Riba-Arderiu [Angostrina, 20 de setembre de 1942].

244 Ibídem.

245 «Depuración. Maestros Nacionales. Maestros de la provincia de Barcelona», *Boletín Oficial del Ministerio de Educación Nacional*, 14 d'abril de 1941, p. 540.

Lleida,

Setmana Santa de 1954

Visita a la Seu Vella.

D'esquerra a dreta:

Pere Blasi, Josep Perenya

i x.

FPB

tinguió por su campaña separatista a favor del Estatuto Catalan.

En 1933 dejó ya las escuelas de esta villa para pasar a otras en Barcelona como director del grupo escolar Milá Fontanals, amen de algunos cargos mas, todos bien retribuidos.

Durante el G.M.N. bajo las órdenes de la Generalidad actuó hasta su huida a Francia donde se encuentra en la actualidad.

En cuanto a ideas religiosas asistia por los domingos a misa, sus amistades personales lo eran todos los vecinos, frecuentaba el café Centro Republicano.»²⁴⁶

Altrament, convé afegir que aquells anys a la Residència d'Intel·lectuals Catalans de Montpeller, malgrat que «*hi havia més polítics que intel·lectuals*»,²⁴⁷ també li brindaren l'oportunitat de recuperar el contacte amb companys diputats del Parlament i altres personalitats compromeses amb les institucions republicanes. Citem, per exemple, Pompeu Fabra, Francesc Puigjols, Emili Blanch, Antoni Rovira i Virgili, Martí Barrera, Humbert Torres, Joan Sauret, Josep Companys, Miquel Guinart, Jaume Magre, Jaume Sellés, Joan Mora, Nicolau Battestini, Francesc Ribas Soberano, Antoni Xirau, Pere Lloret... Molts dels quals tal com va deixar recollit Artur Bladé²⁴⁸ —el gran cronista de la diàspora catalana a la capital llenguadociana— es trobaven a les tardes per a fer tertúlia: els dijous a casa de Carles Riba, i els divendres a la de Blasi-Corredor-Deulofeu.²⁴⁹ Unes

246 AGA. Ministerio de Educación. Comisión de Cultura y Enseñanza de la Junta Técnica del Estado. Inventario de los expedientes de depuración de maestros. «Expediente de depuración político social del maestro nacional Pedro Blasi Morangues». Informe de Falange de Torroella de Montgrí sobre Pere Blasi, comunicat a través de Modesto Reverendo López, «delegado provincial de Información e Investigación de Girona de Falange Española Tradicionalista y de las JONS», el 13 d'abril de 1940.

247 Marta PESSARRODONA. *França 1939. La cultura catalana exiliada*, p. 172.

248 Artur BLADÉ. *L'exiliada. Segona part*.

249 Alexandre DEULOFEU. *Memòries de la Revolució, de la guerra i de l'exili. Volum 1*, p. 236.

tertúlies plenes de neguits per un present de fosc exili, però també d'esperances en un futur retorn al país. Aquest tarannà tampoc ens pot sorprendre si fem cas a les conclusions que es posen de manifest a la tesi doctoral de Xavier Puigarnau sobre la institució esmentada creada durant l'exili a terres franceses:

«Entenem el falansteri montpellerí com una eina clau en l'estratègia de supervivència de la Generalitat de Catalunya en el camp polític, cultural i institucional. Aquesta es concep com un instrument de preservació de persones i, sobretot d'idees. El fet que no trobem rastre d'instruccions polítiques actives per fomentar el catalanisme republicà en aquest primer exili (cosa que sí van fer els comunistes als camps de concentració) provinents de les altes instàncies polítiques catalanistes de París i l'obsessió per ampliar el radi d'acció de la residència amb noms de persones concretes, ens fa pensar en una política de conservació de l'element humà com a eix vertebrador de les línies polítiques mestres de Lluís Companys a França. Entenem que aquesta política de conservació de les persones va ser considerada pel president Companys i els seus col·laboradors, com a quelcom vital per conservar les idees republicanes democràtiques del catalanisme polític, enfront l'erm polític i cultural en què s'havia convertit Catalunya d'ençà que els franquistes n'havien pres possessió.»²⁵⁰

A Montpeller Pere Blasi recuperà l'activitat de dues de les seves passions: el contacte amb la natura i l'estudi. La primera d'elles queda reflectida, segons el testimoni de Rafael Battestini —fill de Nicolau Battestini, diputat d'ERC al Parlament i il·lustre metge que va dirigir l'Hospital General de Catalunya i el Segell Pro Infància durant la Guerra Civil—, en les excursions fetes pels voltants de la ciutat llenguadociana esmentada, és a dir, Cèlanòva, Bosc de la Valeta i diferents racons urbans.²⁵¹ També el crític d'art Alexandre Cirici repor-

250 Xavier PUIGARNAU. *Economia i cultura en el primer exili. França (1939-1940). Les finances de la Generalitat de Catalunya i les residències de Montpeller i Tolosa*, p. 173-174.

251 Rafael BATTESTINI. «El Sr. Blasi a l'exili», a: AADD. *Evocació i semblança de Pere Blasi*.

Alpens, 11 d'abril de 1955

Pere Blasi
en una visita
històrico-cultural
a l'entrada de l'església
parroquial de Santa Maria,
amb el rector de la mateixa
Melcior Rovira.
El 9 de juliol de 1873,
en el marc
de la Batalla d'Alpens,
a la Tercera Guerra Carlina,
el brigadier
Josep Cabrinetty,
heroi liberal del setge
de Puigcerdà,
que comandava
les tropes governamentals,
rebé un tret que li causà
la mort i que sembla
que fou disparat
des del campanar
de l'església.

FPB

ta a les seves memòries del període una altra informació interessant: «*Amb en Pere Blasi i Maranges, no sols hi havia tingut converses de caràcter pedagògic, sinó que vaig estar un quant temps treballant per a ell, fent-li, a l'aiguada, mapes que donessin la sensació de relleu tectònic, que ell volia per als seus treballs*».²⁵² Probablement serien mapes destinats a la tesi doctoral que Blasi preparava sobre l'Empordà tot aprofitant una esplèndida biblioteca municipal i la tradició universitària de la ciutat.²⁵³ Sembla que fou defensada a la Universitat de Montpel·lier el 1945 i exposada més tard a l'Institut Francès de Barcelona.²⁵⁴

Tampoc ens ha d'estranyar que els exiliats de Montpel·lier tinguessin una bona relació amb diferents professors d'aquesta institució d'ensenyament superior —Jean Amade, Émile Légal, Alphonse Dupront i Pierre Gourou—, com també amb altres docents de Perpinyà, cosa que va permetre a Pere Blasi exercir novament de mestre, el curs 1944/1945 al Col·legi d'Ensenyament Secundari de Prada de Conflent i el curs 1945/1946 al Liceu Aragó de la capital nord-catalana. A tall d'exemple, fem notar el contingut d'una postal, de finals de 1944, enviada a la seva filla sota la imposició de la llengua castellana i control de censura per part del règim nacionalsindicalista per veure quina era realment la seva situació:

«*Estoy bien, admirablemente bien; comemos lo suficiente, Trabajo cada día con mayor entusiasmo en mi*

252 Alexandre CIRICI. *Les hores clares*, p. 88.

253 Deven aquesta informació al professor Sylvain Wagnon, del Centre Ascaso Durruti, de Montpel·lier. Tot i que queda pendent el seu estudi i posterior publicació, ens fem ressò del possible índex d'aquest treball acadèmic gràcies a la classificació feta, pel professor Enric Mendizàbal, dels papers personals de Pere Blasi. Seria aquest: «1. *Description de paysage*; 2. *Le matériel lithologique*; 3. *Technique*; 4. *Études de reliefs (formes littorales)*; 5. *Climat*; 6. *Hydrographie*; 7. *Les vols et les nidifications*; 8. *Les aptitudes*; 9. *Histoire de ... L'homme préhistorique*; 10. *La mise en valeur; La vie...*; 11. *Les ... actuels*; 12. *La démographie*».

254 Pau ALEGRE. «La resistència política i cultural (1939-1970)», a: Enric BERTRAN (coord.) *L'esguard de la Societat Catalana de Geografia (1935-2020)*, p. 99.

tesis doctoral y espero terminarla antes de lo previsto. Creo que ha sido buena idea la de juntaros las dos en Barcelona.»²⁵⁵

5.2. El retorn a Catalunya

Fou a finals de 1946 —ja finalitzada la Segona Guerra Mundial amb la derrota del nazisme— sense poder precisar amb més detall, quan Pere Blasi decidí —segons diferents testimonis de la seva família— retornar a Catalunya per tal de retrobar-se amb la seva dona i filla a pesar de la pèrdua de les llibertats. Això, doncs, també suposà l'inici del seu exili intern, perquè no coincidí lamentablement amb la materialització del desig expressat pel seu amic Antoni Rovira i Virgili, que en una carta enviada el 26 de desembre de 1945 pronosticava que l'any següent havia de tornar «*a Catalunya la llibertat, o almenys aquella part de llibertat sense la qual no podem dignament viure*».²⁵⁶

Pere Blasi tornà a compaginar durant aquesta darrera etapa les activitats docents i geogràfiques. La primera d'elles vingué motivada per les tasques dutes a terme a l'Escola Laboral Tèxtil, ja que «*se li encarregaren unes classes de francès a l'escola nocturna que tenia oberta la Mutualitat Tèxtil, creada per Narcís de Carreras. A més de professor en fou també conseller i orientador pedagògic*».²⁵⁷ Més tard col·laborà a les Escoles Laietània (1953-1983), fundades per la seva filla Fina Blasi i el seu marit, Josep Perenya, tot organitzant reunions d'informació amb els pares i mares, i durant els deu mesos abans de la seva jubilació, a l'escola pública Santa Rosa del barri de Gràcia.

En aquest sentit, cal destacar que aquesta darrera tasca educativa fou possible perquè aconseguí la re-

255 FPB. Postal de Pere Blasi a la seva filla Fina, [Perpinyà, 24 de novembre de 1944].

256 Antoni ROVIRA I VIRGILI. *Cartes de l'exili*, p. 375.

257 Lluís Maria MESTRAS. *L'aportació gironina al desenvolupament de la pedagogia catalana*, p. 228. Convé afegir que, en la documentació personal de Pere Blasi, s'han trobat notes i textos sobre indústria tèxtil (I Congreso Técnico de Industrias textiles).

El Port de la Selva, 1958-1959

Pere Blasi parlant als professors i alumnes torroellencs de l'Acadèmia Santa Caterina sobre Sant Pere de Rodes, en una visita al monestir benedictí de l'antic comtat d'Empúries.

JPS

visió del seu procés de depuració.²⁵⁸ Es pot veure en el seu expedient, quins foren els arguments esgrimits: «*prácticamente no podrá ejercer activamente su profesión*», «*no fue sometido a procedimiento por la autoridad militar ni de responsabilidades políticas*», «*los informes de las autoridades de dicha capital le son muy favorables*» i, en darrer terme, «*el título de Maestro superior se le expidió con la nota de sobresaliente*».²⁵⁹

També queden especificades les persones escollides per avalar la seva «*buen conducta y no se le conocen actividades políticas, sindicales ni de sociedad secreta alguna, y por tanto, se le conceptúa persona adicta al Glorioso Movimiento Nacional*», que foren les següents: Rafael Prats Blanch, rector de la parròquia de Sant Ferran; Fernando Avellaneda, alcalde del barri de Tamarit de la ciutat de Barcelona; José Cantero Asensio, sergent de la Comandància de Sant Pau de la Guàrdia Civil; Josep Junquera, inspector provincial d'Ensenyança Primària de Barcelona; Juan Romero de Aguilar, cap del Registro Central de Penados y Rebeldes; Juan Ferratges Tarrida, secretari de l'Audiència Provincial de Barcelona; i, especialment, José María Xandri Tagüeña. Destaquem que aquesta darrera persona li va fer arribar tota la documentació a Joaquín Sánchez Cervera com a principal estratègia per aconseguir una resposta favorable i ràpida a la petició presentada.

Recordem que José María Xandri, enginyer agrònom amb publicacions sobre l'elaboració de licors i membre del Sindicato Nacional de la Vid, Cervezas y Bebidas Alcohólicas —ja que hi havia diferents destil·leries al Baix Empordà, com ara l'Estomacal Bonet, com ens assenyala el professor Conrad Vilanou tot mostrant el seu coneixement enciclopèdic—, era una persona ben vista pel règim. Així mateix, el mestre Blasi adjuntà una carta en el seu expedient que posa de manifest,

258 AGA. Ministerio de Educación. Comisión de Cultura y Enseñanza de la Junta Técnica del Estado. Inventario de los expedientes de depuración de maestros. «Expediente de depuración político social del maestro nacional Pedro Blasi Morangues». Orden de 26 de enero de 1956 resolviendo el Expediente de Depuración de D. Pedro Blasi Maranges

259 Ibidem.

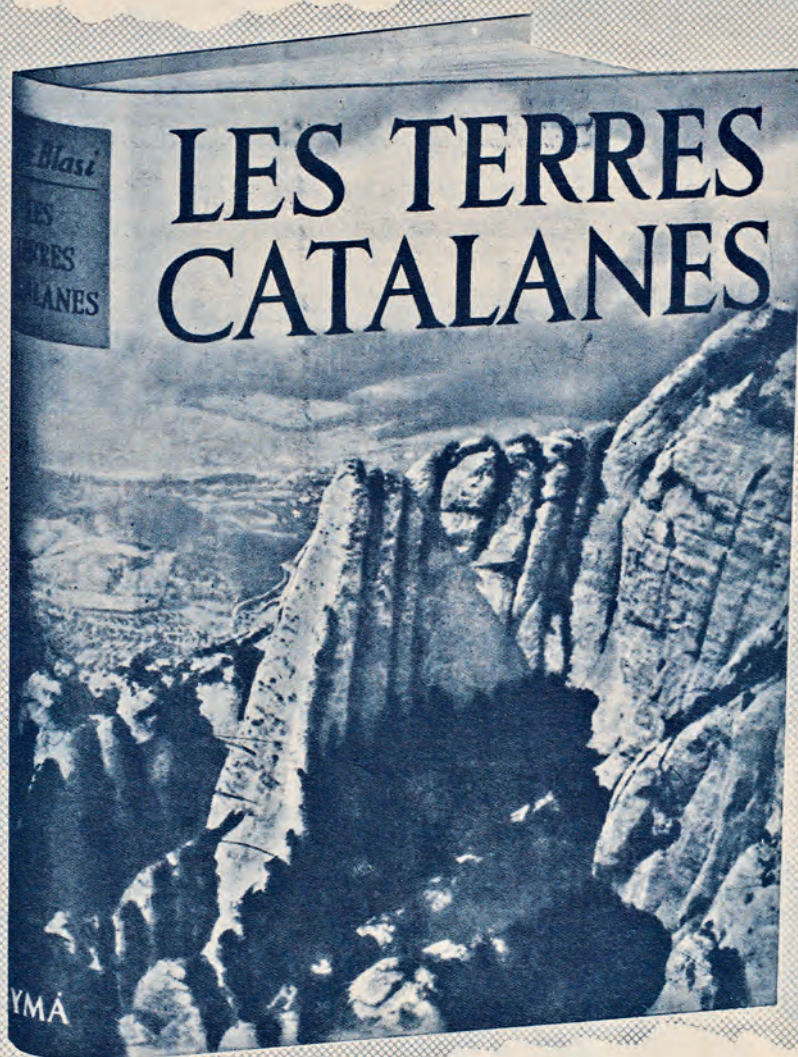
sense embuts, que necessita ser readmès a l'escalfó de magisteri per una qüestió netament econòmica. Aquesta indulgència li permetria, doncs, poder jubilar-se i cobrar la corresponent pensió. Realment li mancaven pocs mesos per complir setanta anys i la situació econòmica era ben complicada durant aquells anys per a la majoria de la població.

De «*persona adicta al Glorioso Movimiento Nacional*», però, res de res. Amb tota la discreció que el caracteritzava i que obligava a qualsevol demòcrata que no combrejava amb el règim, Pere Blasi no deixà mai d'estar connectat amb els cercles catalanistes polítics, com testimonia Víctor Torres —fill d'Humbert Torres diputat lleidatà d'ERC al Parlament de 1932— el qual, exiliat a Montpeller, en una de les primeres ocasions que va poder entrar a Catalunya legalment, el 1957, informava el president Josep Tarradellas dels contactes establerts a l'interior: Ribas, Barrera, Blasi...²⁶⁰

Dit això, ara mereix un comentari especial el centre d'ensenyament privat en el qual va col·laborar. Les Escoles Laietània, com tantes altres institucions durant aquells anys tan foscos —Talitha, Costa Llobera, Thau...—, representen una certa continuïtat amb la pedagogia duta a terme durant la Generalitat republicana i, per extensió, durant el primer terç del segle XX. El cas és que el matrimoni Serafina Blasi i Josep Perenya, juntament amb Manuel Niubó i Henriette Mase, varen bastir un projecte educatiu de pedagogia activa i catalanitat de primer ordre, tal com queda reflectit amb els següents principis pedagògics que es troben a la documentació oficial del centre educatiu esmentat: escola mixta, alternatives d'ajut als alumnes amb dificultats escolars: classes reduïdes, activitats de recuperació, iniciatives a preescolar, educació de la sensibilitat —pintura, música, dansa, teatre—, serveis auxiliars pedagògics —audiovisuals, biblioteques— i escola de pràctiques de les Escoles de Mestres. D'aquesta manera, intentà, segons ens recorda Julià Vilar —que en fou un dels treballadors més destacats—, integrar-se a la xarxa de Centres Docents Públics a finals de 1983, però no fou possible.

260 AMTM. Fons Víctor Torres. Caixa 3. Expedient 1. Carta de Víctor Torres a Josep Tarradellas, 21 de setembre de 1957.

*Se ha puesto a la venta
la magnífica obra del
profesor P. BLASI*

Este libro, que se agotó a los quince días de haber sido publicado, es un espléndido volumen, encuadernado en tela de fabricación especial, con espléndida sobrecubierta, formato 23x32 cm. Más de 750 páginas de texto impreso en excelente papel couché, con 600 fotografías, 12 mapas, 15 láminas en huecograbado, 14 en color y un completo mapa general de Cataluña realizado expresamente para esta obra.

Solicite información especial a su librero
o directamente a los editores

AYMA
Sociedad Anónima Editora
Travesera de Gracia, 64 - Barcelona

Agost de 1957

Publicitat

de *Les terres catalanes*
a la revista *Destino*.

Aquesta vocació per la professió de mestre també ens porta a recordar, segons els testimonis de Francesc Batlle i Pepe Pujol —amb els quals vaig mantenir una conversa molt simpàtica just davant del Cinema Montgrí—, una de les darreres experiències docents de Pere Blasi. Impartí una classe a l'Acadèmia Santa Caterina, de Torroella de Montgrí,²⁶¹ que estava ubicada en el domicili dels sogres de Pere Blasi, exactament al segon pis d'un edifici del carrer Ullà, —juntament amb un negoci de sabateria als baixos, de la pròpia família— i el fill del seu cunyat, Josep Pujol Hospital, n'era el director. De 1958 a 1975, aquest establiment educatiu va formar diverses generacions de joves torroellencs que acabaren culminant posteriorment estudis universitaris. Ens hem de situar, doncs, en el curs 1958-1959, quan Pere Blasi hi va fer una classe magistral i participà en una excursió realitzada al monestir de Sant Pere de Rodes. Els nostres testimonis en destaquen la seva cultura enciclopèdica, les contínues preguntes per saber el nivell dels estudiants i unes intervencions que anaven d'un tema a un altre i que difícilment poden estar encotillades en el marc d'una assignatura o unes competències, tal com diríem avui.

Bé, doncs, solament ens manca destacar que l'altra activitat a la qual Pere Blasi es va dedicar durant els darrers anys de la seva trajectòria foren els estudis geogràfics del país per tal de mostrar la seva «*insòlita diversitat*». Tot plegat acabà desencadenant el llibre *Les terres catalanes* que tenia la intenció de «*reduir el bagatge científic a allò estrictament necessari mentre procurem oferir als lectors cultes no especialitzats una visió clara de la Catalunya actual a través d'una exposició concisa i atractiva*»²⁶² i, de retruc, contribuir a la salvació de Catalunya mitjançant la cultura i el coneixement. Per sorpresa del seu net Francesc, ja que durant aquells anys els mitjans eren molt reduïts i el seu avi sortia ben poc del seu pis al carrer d'Entença de la ciutat de Barcelona —en el qual vivien fins a tres generacions diferents— és una obra exhaustiva amb moltes fotografies —a les darreres pàgines de l'obra es pot

veure que mantenia una correspondència molt activa amb diferents punts del país— i làmines dividides en dues parts. La primera d'elles és la fesomia del Principat, que és abordada des de la geologia, el relleu, la costa, els rius i llacs; la vegetació i el poblament i, posteriorment, la divisió natural, en la qual estableix sis regions: pirinenca, prepirinenca, central, urgellenca, prelitoral i litoral.

No està de més afegir que és una obra que hauria tingut, segons el parer del professor Mendizàbal,²⁶³ un èxit excepcional a finals de la dècada de 1930. Els arguments que esgrimeix l'expert en pensament geogràfic català és que en aquells anys l'obra de Pere Blasi hauria connectat amb la nova geografia francesa dels inicis del segle XX —Paul Vidal de la Blache— i, al mateix moment, amb l'obra de Pau Vila ja que dedica una part important a la geografia humana per descriure una història de l'ocupació del sòl. En resum:

«*El text de Pere Blasi de 1954 marca el punt final d'una manera de fer geografia: la que havia sorgit de les darreries del segle XIX i que va haver de romandre amagada amb l'ensulsiada de 1939 fins l'aparició de la GC [Geografia de Catalunya].*»²⁶⁴

Això establert, venen a tomb les següents paraules, que també traspuen certes idees polítiques que poden ser relacionades amb les que anteriorment han estat dites sobre la seva tasca com a diputat en el Parlament de Catalunya i, d'alguna manera, ens confirmen que la seva manera «d'estar-en-el-món» no es pot entendre sense l'adveniment de la República ja que suposà un abans i un després en la seva biografia:

«*Tot aquest esforç d'imaginació no abastaria encara a satisfer la nostra cobejança: ens permetrà d'albirar mentalment la Catalunya física, però nosaltres aspirem que l'impuls de la fantasia ens condueixi també a la contemplació ideal de la Catalunya ocupada i ani-*

261 Sílvia YXART. «L'Acadèmia Santa Caterina».

262 Pere BLASI. «Prefaci», *Les terres catalanes*, p. 7.

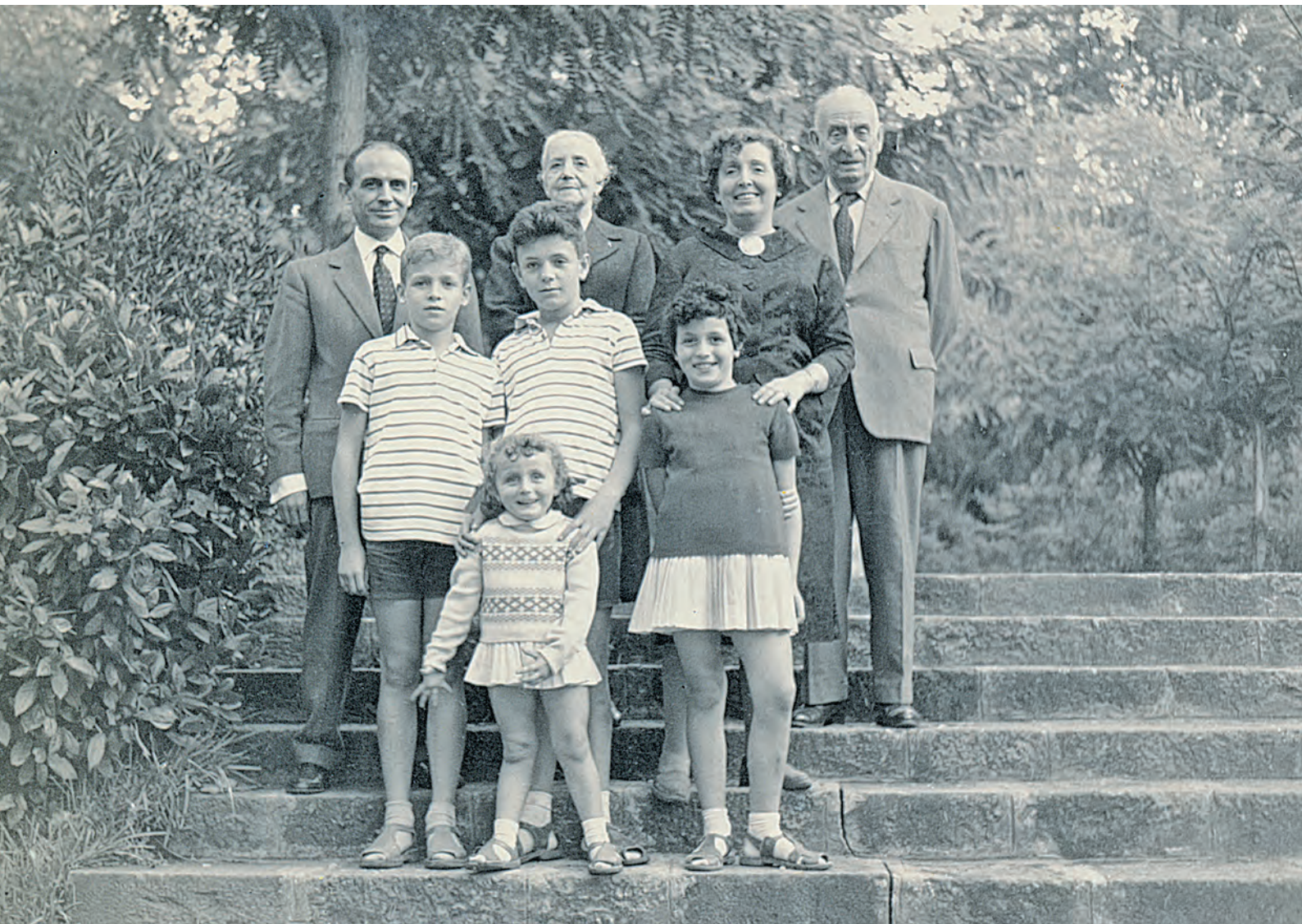
263 Enric MENDIZÀBAL. «Pere Blasi i la geografia del seu temps».

264 Enric MENDIZÀBAL. «La geografia de la població en la Geografia de Catalunya de l'editorial Aedos».

Barcelona, novembre de 1960

Pere Blasi i Dolors Pujol amb la seva filla Fina, el gendre Josep Perenya
i els nets Francesc, Robert, Josefina i Elena.

FPB

mada pels homes, transformada i embellida per obra d'homes.

[...]

I sobretot convé imaginar-se en el clos català les generacions feinaïdors lliurades a les activitats més diverses: els pastors amb els seus ramats als pasturatges de muntanya; els destralers als boscos; els pescadors en mar o a les platges; els miners sota terra; els pagesos als camps que embelleixen el sòl amb la policroma catifa dels conreus més varis; els artesans als tallers; els obrers a les fàbriques, que sovint imprimeixen el país amb notes ben distintives, i, per fi, evocar el moviment dels ports, el tràit de les ciutats febroses, el colorit i la vibració dels mercats i el tràfec cada dia més adelerat per les carreteres i vies fèrries.

Sols després de superposar el panorama físic i el panorama humà de Catalunya podrem entreveure la representació mental que perseguim.»²⁶⁵

El vespre del 7 de març de 1961, quan anava al Teatre Romea per assistir a l'estrena de *Proceso a la vida*, una obra del seu company Jaume Ministral i Masià, una moto l'investí i malferí al mateix carrer on residia. Estigué uns mesos al llit, amb una cama enguixada, però ja no se'n refé i malauradament la fecunda vida de Pere Blasi finí el 21 de juny de 1961.²⁶⁶

La seva vídua, Dolors Pujol, el sobreviuria més de cinc anys, traspasant a Barcelona el 31 de desembre de 1966.²⁶⁷ Des d'aleshores la seva memòria fou servada per la seva filla Fina, el seu gendre Josep Perenya i els seus nets, que l'han recordat càlidament en totes les seves dimensions cíviques i humanes, n'han guardat fotografies i han col·laborat en la difusió de la seva obra i memòria a través de totes les iniciatives que a la seva vila d'adopció, Torroella de Montgrí, l'han reivindicat al llarg dels anys.

²⁶⁵ Pere BLASI. «Cloenda», *Les terres catalanes*, p. 714.

²⁶⁶ Lluís Maria MESTRAS. «Pere Blasi, mestre i diputat».

²⁶⁷ *La Vanguardia*, 1 de gener de 1967, p. 17.

Manresa, 17 de juliol de 1936

D'esquerra a dreta, el president de la Federació de Mestres Josep Coll i Mas, el rector de la Universitat de Barcelona Pere Bosch i Gimpera; el conseller de Cultura Ventura Gassol, Pere Blasi i l'alcalde Francesc Marcet s'adrecen a la sessió inaugural de l'Assemblea de la Federació de Mestres Nacionals de Catalunya.

LLUÍS RUBIRALTA I GARRIGA / ACBG

EPÍLEG

Voluntat d'entesa sense renunciar a res

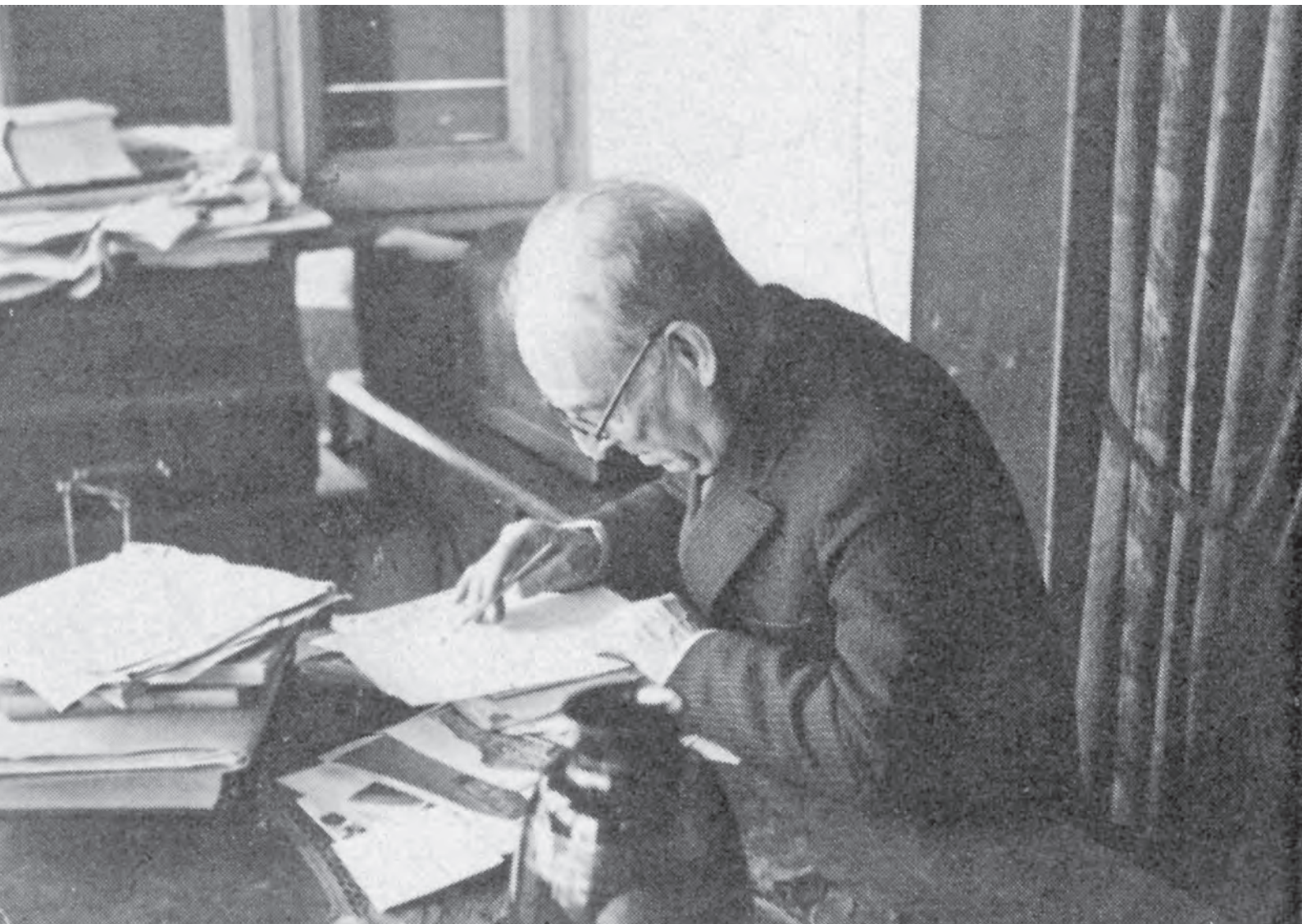
Concloem aquesta biografia tot destacant la contribució de Pere Blasi al moviment de renovació pedagògica de Catalunya des de les diferents responsabilitats que ocupà al llarg de la seva trajectòria: mestre a Bellver de Cerdanya, mestre i director de l'escola nacional de Torroella de Montgrí i del Grup Escolar Lluís Vives de Barcelona i, alhora, membre de diferents associacions de mestres. Foren una mica més de dues dècades de dedicació professional molt intenses que certament haguessin pogut ser moltes més si no hagués esclatat la Guerra Civil i, per descomptat, s'hagués instaurat el règim franquista. Pertanyia, sens dubte, a una generació que era ben coneixedora de les inquietuds, els anhels i les esperances d'una part important del poble de Catalunya, però que fou lamentablement escapçada pel totalitarisme. Contribuí, així mateix, a generar una tradició pedagògica en la qual la geografia esdevingués el pal de paller dels seus estudis i magisteri, amb l'excursionisme com a pràctica científica i educativa principal. Els seus dos llibres —*Geografia elemental de Catalunya* i *Les terres catalanes*— i els records dels seus exalumnes representen el millor testimoni del que acabem de posar de manifest.

Altrament, cal destacar que estem davant d'un mestre amb unes conviccions republicanes i catalanistes molt sòlides a les quals es va mantenir fidel, segons el record de la seva família, fins al darrer dia de la seva trajectòria biogràfica per la via del coneixement i de la cultura. Paga la pena destacar que, abans de l'exili, foren bastides des de la defensa de l'ensenyança pública i del valor de la figura del mestre com a elements cabdals per a construir un present i un futur amb més justícia social, tal com es pot copsar amb el seu pas per l'Associació de Mestres de la província de Girona així com pel Parlament de Catalunya com a diputat republicà. És possible que en un altre context històric aquest puigcerdanenc i torroellenc d'adopció amb residència a Barcelona hagués tingut alguna oportunitat d'esdevenir conseller d'Instrucció Pública perquè la seva carrera estava completament en ascens abans de l'esclat de la Guerra Civil, cosa que demostrava la qualitat de les bases d'Esquerra Republicana de Catalunya malgrat les crítiques provinents de la Lliga Regionalista. Reunia, doncs, amb escreix les tres principals virtuts que demana aquesta alta responsabilitat: experiència docent, coneixements pedagògics i del sistema educatiu i, en darrer ter-

Barcelona, circa 1960

Pere Blasi treballant a casa.

(EVOCACIÓ I SEMBLANÇA DE PERE BLASI)

me, consciència de servei públic a través d'una lògica democràtica i una llibertat ben entesa com a úniques vies per fer realitat els propòsits polítics.

En aquesta línia ideològica, es podria dir que els valors culturals i cívics foren, per tant, les claus de volta del seu tarannà polític, que es traduí en la voluntat d'establir ponts, diàleg i, fins i tot en alguns casos, projectes amb aquelles persones que presentaven divergències ideològiques rellevants. Es pot percebre, per tant, una manera de fer netament ateneista, cosa que recordem el que significava per als impulsors de l'Ateneu Montgrí: *«l'esforç del treball i els hàbits de cultura; treball i cultura ordenats i dirigits convenientment; treball i cultura, fonts de progrés, voltats per una auriola d'amor i revestits per un altre sentit de modernitat»*.²⁶⁸ Això es va fer palès a Torroella amb la relació que establí amb mossèn Viver, d'ascendència política més aviat conservadora, que va permetre la creació de l'Ateneu Montgrí i la publicació *Emporion* i, posteriorment, durant els seus anys com a diputat en el Parlament de Catalunya. Fou, entre altres responsabilitats, l'interlocutor triat per Ventura Gassol per salvaguardar la Mútua Escolar Blanquerna d'Alexandre Galí com a obra d'assaig pedagògic davant la voluntat del CENU d'expropiar-ho tot durant els primers compassos de la Guerra Civil.

Així doncs, deixem constància que aquest tarannà de diàleg, amor pel coneixement i respecte per totes les sensibilitats polítiques és una de les principals lliçons polítiques que podem extreure de la vida i de l'obra de Pere Blasi en uns moments socials en els quals la navegació era majoritàriament molt distinta. La seva cosmovisió queda totalment resumida en aquestes paraules de la seva neta Fina, que cal llegir amb atenció i tenint en compte el context històric del primer terç del segle XX: *«vas prendre partit amb passió, però sense perdre el seny ni la consciència de la barbaritat i la inutilitat de la violència»*.²⁶⁹ Ni més ni menys.

268 PONS. «De la terra. Pera'ls companys en cultura i treball». *Emporion*, 1 de gener de 1915, p. 1.

269 Fina PERENYA. «Recordant l'avi».

ANNEX 1

Obra pròpia

Cultura, educació, geografia i política

Donem compliment al desig expressat, de forma tan oportuna i pertinent, pel professor Enric Mendizàbal: «*caldria fer una bibliografia exhaustiva de les seves obres, sense oblidar les aportacions a les revistes locals empordaneses, les notes dels programes de les festes majors, les possibles aportacions a la premsa local*». ²⁷⁰

És, sens dubte, una faceta molt important en la trajectòria de Pere Blasi perquè hi queden reflectides les seves preocupacions cíviques i intel·lectuals: la cultura, l'educació, la geografia i la política. Cal tenir present, però, que només recollim la seva obra signada, ja que no podem atribuir-li amb exactitud totes aquelles col·laboracions editorials i periodístiques que no signà perquè formaven part de les tasques encomanades al cos de redacció de les publicacions.

A. MONOGRAFIES

- *Geografia elemental de Catalunya*. Barcelona: Publicacions de l'Editorial Pedagògica - Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, 1922. [2a edició, 1931].
- *Les terres catalanes*. Barcelona: Aymà, 1954.

B. ARTICLES EN MONOGRAFIES

- «Torroella de Montgrí», a: AADD. *La Costa Brava. Àlbum-guia*. Barcelona: Ateneu Empordanès, 1925.
- «L'Empordà», a: AADD. *Àlbum meravella. Volum V*. Barcelona: Club Muntanyenc Barcelonès - Llibreria Catalonia, 1933.
- «Proemi», a: GARRELL I ALSINA, Amador. *Granollers, vila oberta*. Barcelona: Arimany, 1960.

270 Enric MENDIZÀBAL. «Pere Blasi i la geografia del seu temps».

EL AUTONOC

DIARIO REPUBLICANO DE AVISOS
SE PUBLICA POR LA TARIFA

GERONA, JUEVES, 6 DE OCTUBRE DE 1932

Davant l'Estatut

DUALISME I PARTIDISME

com en molts països es tendència a convertir instrument de prosselit.

ants que assenyalen a est comés simulen valoren en veritat la menysen l'apologia mentre la desprestigien.

é un objecte clar i ben modela nens i els proxima perfecció integral n a nens els tracta i els ens a salvar la perillosa pubertat. Pot realitzar ca delant de banda crs religioses, morals i po-dividexen els homes.

ens imaginem fàcilment un fumel que podrien enb complaença i confiança de més oposada procedenets de cor i lliures de morbosos. Però els cabonals i autoritaris no es vant la pura i estricte l'escola, sinó que aspiren la en arma de partit. De Mussolini s'estén una escadadors que amb falàcia i la brillant i sofisticada assigna un objectiu rebutjable, encara, potser enlloc inas-Escuela Universal, autonòper per ses pròpies lleis en tècnica i al contingut de moral, regulada per normes exclusivament de l'expesional i de la ciència

alò no arribi, aspirem a governants no ens convertim assilts fomentadors de ses a polítiques.

i repetim que certes guesentment clares pels homes d'ideal corresponen a intertractes, els quals no sorgelma del nen o bé apunten la darrera edat escolar. prou, si ens limitem a prnostres nens per a rebre d'el, caut i cultivat les propaganda quan s'apropi collir l'honrosa investidura fania.

algrat, hom s'estenta en els veritables interessos bé es perd el temps o bé fanàtic, d'ànima elxorca de la flor més delicatrat que és la tolerància.

en sa llar, que la nos-

tra República en ço que diu a la neutralitat escolar ha sabut assolir el pla ideal tan difícil d'aconseguir i on saben sostenir-se únicament governants i mestres sereníssims.

Aquesta posició que és una noble i exemplar executòria deuria conservar-se, a despit de tot.

I bé; vollem arribar en aquesta conclusió per a dir que al nostre entendre el dualisme d'escoles ens posa en perill de perdre-la.

Són belles les exhortacions a la concòrdia, direu Mestres d'aquí o d'allà, tots farem la mateixa feina, tots perseguirem el mateix ideal; per què hauriem de repèlir-nos?

Si, com temem, es presenta el dualisme d'escoles, nosaltres serem promogers de fraternitat; però preferim no veure'ns en la necessitat de refer una permaner ara ja existent.

Póra possible que aleshores hom valorés més que la tècnica i la capacitat, el zel partidista, ço que casualment greu perjudici al perfeccionament professional; no es podria evitar que nombrosos mestres explotessin la ceguesa del polític que sobreposa sovint l'interès del partit a la bondat del servei. Dues escoles enfrontades cercarien el suport dels partits enfrontats; la brega del carrer transcendiria a l'escola arrosegant mestres i nens.

L'espectacle dels nens enverinats per les lluites dels grans, la intranquil·litat que es portaria a l'ànima de l'educador, tan necessitat de pau interior, la profanació de l'escola per les miseres lluites rurals són conseqüències que han d'espantar al qui patrocini les dues escoles oficials.

Prou llevat de discòrdia hi ha entre i ens malmenen les bregues polítiques; prou que n'hem sentit sovint nosaltres grans; prou que ens agiten el basqueig perquè no en volgüem lluitar als nostres fill, perquè no desitgem que sia l'escola un clos neutral amb dret d'asil, on s'apaivaguin totes les tempestes de les passions humanes, on es respiri pau, goig, serenor; on regni una veritable fraternitat que prepari el regne del pacifisme i de la veritable democràcia en la ciutat futura.

El sol perill, per remot que sigui, de què el dualisme pogués pertorbar la innocent i simpàtica harmonia escolar i produir l'estúpida i repugnant monstruositat del nen polític, apassionat i enfollit per una suggestió covarda i innoble, sobriaria perquè tots maldéssim per trobar solució adequada al piet que en mala hora planteja l'article setè de l'Estatut de Catalunya.

F. BLASI MARANGES

nados, con setecientas páginas y copiosa serie iconográfica. Merced a ella, el mundo lector hispánico podrá adentrarse en la exposición más original, serena y acabada de la vida de Goethe, que hasta el presente no ha escrito, exposición que responde en todo a esa directriz cardinal referente al modo cómo aquel coloso de pensamiento es presentado de una manera integral, peraltando ese relieve profundamente humano, que ya deja entrever el subítil de la obra: "Historia de un hombre".

Innecesario resulta hoy día poner en que es obligado conocer la biografía de Goethe, uno de los más grandes valores humanos de todas las épocas. Si la preponderancia del género biográfico responde a una necesidad lógica de los públicos, los apetitos y deseos de fundamen su cultura histórica en el ejemplo del genio que existió, por descom debe darse preferencia a aquellos vo primera vital ofrece múltiples posibilidades. Ludwig expone como su "biografía" fué la primera creación o sea después de la gran transformación política y social alemana. El mortal escritor fué siempre su admirativo, aunque Ludwig no ciese su vida y su obra sino fragmentariamente. La visión de una ext serie de retratos de Goethe aviva el el deseo de consagrarse al estudio profundo de aquéllas, y así le ven comenzar condensando en un artículo diez páginas la historia de la ciencia insigne, sin pensar que nunca había escrito una biografía "podría descubrir una nueva forma de expresión, ni mucho menos introducir una moda en Europa". fuere robusteciendo la idea y así riendo firmeza el propósito, que que en la época apuntada inicio labor, que duró un año de intensa dedicación reconstructiva, valiéndose no sólo de copiosa y rica documentación, sino del conocimiento del ambiente pristino en donde cursó preferentemente la vida de y de otros valiosos medios, resultando de lo cual fué su creación, que hipérbole, se ofrece como la más Ludwig y la que más influencia ejerció en la renovación del espíritu imponiéndose al conocimiento activo como la base de la nueva técnica biográfica.

Realmente, ningún libro acerca autor de "Fausto" armoniza con de Ludwig los elementos evocadores y críticos de manera tan efectiva. Explica el desarrollo de un hombre desde los diez y seis hasta los treinta y tres años de un modo que sin apoyarse, como los biógrafos usuales, en la obra literaria extensa. Esa representación, en modo extrahumano, que, como los, tuvo de Goethe, quedada, y el genio descuella en plandores inéditos que le hacen atrayente y admirable. Su obra rece estudiada en todos los países, viéndose que en el genio crece la misma había no sólo un poeta sino un sabio, un organizador

C. ARTICLES EN PUBLICACIONS PERIÒDIQUES²⁷¹

Autonomista, El [Girona]

- «Actuació lloable», 5 d'agost de 1932, p. 1.
- «Davant l'Estatut», 15 de setembre de 1932, p. 1.
- «Davant l'Estatut. Exigim garanties», 22 de setembre de 1932, p. 1.
- «Davant l'Estatut. Dualisme i partidisme», 6 d'octubre de 1932, p. 1.

Butlletí dels Mestres [Barcelona]

- «Manca l'estil», 1 de març de 1923, p. 70-71.

Ceretania [Puigcerdà]

- «Nuevo rumbo», 3, 10 de novembre de 1906, p. 1.
- «Fruyts de la terra», 9, 22 de desembre de 1906, p. 1-2.
- «10 de abril», 24, 6 de abril de 1907, p. 4.
- «Quadro de miseria», 28, 4 de maig de 1907, p. 2.
- «Fantasia», 40, 27 de juliol de 1907, p. 3.
- «iLa Fira!», 53, 26 d'octubre de 1907, p. 1-2.
- «Comparació», 70, 22 de febrer de 1908, p. 1-2.
- «Jochs Florals de la Cerdanya», 96, 22 d'agost de 1908, p. 1-3.
- «Recort d'una nit d'abril. Visió d'un Puigcerdà d'altre temps», 117, 6 de febrer de 1909, p. 1-2.
- «Al lector», 123, 31 de març de 1909, p. 1-2.
- «De l'homenatge», 131, 23 de maig de 1909, p. 2.
- «Llivia y su escuela pública», 132, 30 de maig de 1909, p. 1-2.
- «Soñadores andariegos», 155, 14 de novembre de 1909, p. 1.
- «Des de la cumbre», 191, 21 d'agost de 1910, p. 1.
- «Mendigando», 241, 6 d'agost de 1911, p. 1-2.
- «De aquellos días», 277, 14 d'abril de 1912, p. 2.
- «Recorts d'infant», 282, 19 de maig de 1912, p. 1-2.
- «Color y luz. En la fiesta del estanque», suplement al

271 Aquest repertori no hagués estat possible sense la col·laboració tan generosa del personal del Centre de Documentació del Museu de la Mediterrània de Torroella de Montgrí, de la Biblioteca Pública Carles Rahola de Girona, de l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya i del senyor Joan Lloret i Serra (in memoriam).

284, 18 d'agost de 1912, p. 2.

- «Elogi a la reixa», 344, 10 d'agost de 1913, p. 1-2.
- «Proteccionisme», 371, 23 d'agost de 1914, p. 1-2.
- «Puigcerdá, urgente», 917, 3 d'agost de 1924, p. 3-4.
- «Hombres de Cerdaña. José Xandri Pich», 972, 23 d'agost de 1925, p. 3-4.
- «Cerdanya-ciutat», 1.341, 15 de gener de 1933, p. 6-7.

Emporion [Torroella de Montgrí]

- «El carrer de Santa Caterina», 20 de juny de 1915, p. 3.
- «Als amics de la cultura torroellenca», 24 d'octubre de 1915, p. 2-3.
- «El passeig de l'iglesia», 21 de novembre de 1915, p. 2-3.
- «La repressió de la mendicitat», 23 de gener de 1916, p. 3.
- «El nostre Orfeó», 14 de març de 1916, p. 1-2.
- «“Els Montgrins” en el concurs de Girona», 12 de novembre de 1916, p. 2.
- «L'Estartit i Torroella», 20 d'octubre de 1918, p. 10.
- «Torroella en la Guerra de Successió», 9 de febrer de 1919, p. 3-6.
- «Obsequies que celebrava la vila de Torroella en la mort dels reis», 27 d'abril de 1919, p. 1-2.
- «L'esperit empordanés en l'Assemblea del Magisteri», 10 d'agost de 1919, p. 1-2.
- «Retalls d'història local», 16 de novembre de 1919, p. 1-2.
- «Arqueologia», 30 de novembre de 1920, p. 2-3.
- «Les cançons de l'instant. Poesies d'en Jaume Maurici», 7 d'agost de 1921, p. 3.
- «Confins. Poemes d'en Salvador Albert», 25 d'agost de 1921, p. 2.
- «Per la cultura popular. Un intent lloable», 20 de novembre de 1921, p. 3-4.
- «Geografia general per Miquel Santaló Parvorell», 18 de març de 1923, p. 3-4.
- «El partit de Torroella», 21 d'octubre de 1923, p. 1-4.
- «Renaixement. Emporion renaix», 10 de gener de 1932, p. 1.
- «Albert de Quintana és mort», 26 de juny de 1932, p. 1-2.
- «Davant l'estrall», 1 de gener de 1933, p. 1-2.

Gralla, La [Granollers]

- «Pels absents», 28 de març de 1926, p. 4.
- «El nostre tribut», 1 de gener de 1929, p. 36.

Humanitat, La [Barcelona]

- «Torroella de Montgrí», 26 d'agost de 1934, p. 8.

Llibre de Festa Major [Torroella de Montgrí]

- «Torroella romana», 1928.
- «El paisaje de Torroella (I)», 1929.
- «El paisatge de Torroella. Les vores del Ter», 1930.
- «El paisatge de Torroella. El passeig del Tamariuà», 1931.
- «Resorgiment de Torroella», 1932.
- «Festa Major 1934», 1934.
- «Lloança de Torroella de Montgrí», 1961.
- «Els jueus de Torroella», 1968.
- «Torroella en la Guerra de Successió», 1981.

Magisteri Català, El [Barcelona]

- «La premsa de la Federació», 5 de maig de 1932, p. 3-4.
- «A l'Assemblea!!!», 9 de juliol de 1936, p. 1-2.

Magisterio Gerundense, El [Girona]

- «El Magisteri i l'Autonomia», 29 de gener de 1919, p. 2-5.
- «L'esperit empordanés en l'Assemblea del Magisteri», 3 de setembre de 1919, p. 2-4.
- «De l'exposició escolar», 24 de maig de 1923, p. 1-3.
- «iA l'Assamblea!», 12 de juliol de 1923, p. 3-4.
- «Excmo. Sr. Marqués de Carulla. Apóstol de la Educación Popular Española. 21 octubre de 1923», 21 de febrer de 1924, p. 5-6.
- «Su nombre», Homenatge a Josep Dalmau Carles, 27 de febrer de 1929, p. 9.
- «Exámenes de suficiencia escolar en Palafrugell», 18 de juliol de 1929, p. 3-5.
- «Natura», 25 de setembre de 1930, p. 1-2.
- «Enseñanza del escalafón», 16 d'octubre de 1930, p. 1-2.
- «Contra las restringidas», 23 d'octubre de 1930, p. 1-2.
- «Conferencias pedagógicas», 30 d'octubre de 1930, p. 1.

Magisterio Gerundense

ANO DE LA ASOCIACIÓN DE
TROS NACIONALES DE LA PROVINCIA

Se publica todos los Jueves

y Administración: RAMBLA DE LA LIBERTAD, 17-2.

OS DE SUSCRIPCIÓN
La cuota que señala la
ción.

dos, 7 pesetas.

De los trabajos que se publiquen
firmados, serán responsables sus
autores.

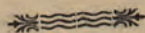
No se devuelven los originales

PACITACIÓ

títol d'un editorial el caixista ens canviava capacitat per califi-

item l'avinentesa de desfer l'errada per rependre un tema ben ne
l'insistència. Dèiem aleshores, i repetim avui, que la bandera de l
e valors flamejarà encara molt temps en l'horitzó del mon.
sdevenir en un nou trontoll el perill de coses tingudes per incon
s; no es un despropòsit imaginar-se un terratrèmol que fes voleia
títols, les gerarquies d'escalafó, certs drets adquirits, etc.
han donat en altres llocs cassos de revisions enèrgiques, bandeja
os legítims i consagrats: cal prevenir-se per si s'estén la moda.
l cataclisme de remocions es lògic pensar que sols s'aguantar
les institucions que responguin a una vera necessitat i que pales
pacitat adequada a la seva funció professional.
ll remot aquest: perill imaginari segurament; però esmentable
erable tant més quan pot esperonar-nos per a apretar les files, co
ls coneixements, orientar-nos uns als altres i fer-nos unificar i p
nar l'acció per tal d'afrontar com cal la responsabilitat col·lectiva
o, per fer-nos ben mereixedors de l'estima social que persegui
nou règim vol atorgar-nos amb amorosa generositat.

P. BLASI MARANGES.

- «Protesta necesaria», 6 de novembre de 1930, p. 1-2.
- «Lección amarga», 13 de novembre de 1930, p. 1-2.
- «Desencanto», 20 de novembre de 1930, p. 1-2.
- «Insistiendo», 27 de novembre de 1930, p. 1-2.
- «[sense títol]», 4 de desembre de 1930, p. 1.
- «Unión», 25 de desembre de 1930, p. 1-2.
- «Inhibición», 1 de gener de 1931, p. 1-2.
- «Vida societaria», 8 de gener de 1931, p. 1-2.
- «Cuestiones de actualidad», 15 de gener de 1931, p. 1-2.
- «La prensa profesional. El Periódico de la Nacional», 22 de gener de 1931, p. 1-2.
- «Propaganda sospechosa», 29 de gener de 1931, p. 1-2.
- «La sección de Socorros de la Nacional», 5 de febrer de 1931, p. 1-2.
- «De la reunión de Olot», 19 de febrer de 1931, p. 1-2.
- «Nuestro espíritu», 5 de març de 1931, p. 1-2.
- «Un primer ensayo», 16 d'abril de 1931, p. 1-2.
- «Pro federación», 30 d'abril de 1931, p. 1-2.
- «Descuit?», 28 de maig de 1931, p. 1-2.
- «[sense títol]», 18 de juny de 1931, p. 2.
- «El Curset de Girona», 25 de juny de 1931, p. 1.
- «Associació Nacional del Magisteri. Partit de la Bisbal. Diada de l'Associació», 9 de juliol de 1931, p. 1-5.
- «A Girona!!», 16 de juliol de 1931, p. 1-2.
- «Reus!!», 24 de setembre de 1931, p. 1-2.
- «Dignificación», 15 d'octubre de 1931, p. 1-2.
- «El periòdic de la Federació», 29 d'octubre de 1931, p. 1-2.
- «Nota halagueña», 12 de novembre de 1931, p. 1-2.
- «1857-1932? La asistencia a classe», 26 de novembre de 1931, p. 1-2.
- «El periòdic de la Federació», 10 de desembre de 1931, p. 1-2.
- «El periòdic de la Federació», 17 de desembre de 1931, p. 1-2.
- «Cohesió i qualificació», 24 de desembre de 1931, p. 1-2.
- «[sense títol]», 7 de gener de 1932, p. 1-2.
- «Capacitación», 14 de gener de 1932, p. 1.
- «La casa del mestre», 21 de gener de 1932, p. 1-2.
- «Pro cursillistas», 28 de gener de 1932, p. 1-2.

- «El periòdic de la Federació», 18 de febrer de 1932, p. 1-2.
- «L'Asamblea del Magisterio», 31 de març de 1932, p. 1-2.
- «De la Asemblea», 7 d'abril de 1932, p. 1-2.
- «[sense títol]», 14 d'abril de 1932, p. 1.
- «La inquietud de l'hora», 21 d'abril de 1932, p. 1-2.
- «L'òrgan de la Federació», 5 de maig de 1932, p. 1.
- «Bona tàctica», 12 de maig de 1932, p. 1-2.
- «Afany de cultura», 26 de maig de 1932, p. 1-2.
- «A Perpinyà», 23 de juny de 1932, p. 1-2.
- «Davant l'Estatut», 15 de setembre de 1932, p. 1-2.
- «Davant l'Estatut. Exigim garanties», 22 de setembre de 1932, p. 1-2.
- «Davant l'Estatut. Encara sobre el dualisme d'escoles», 29 de setembre de 1932, p. 1-2.
- «Davant l'Estatut. Dualisme i partidisme», 6 d'octubre de 1932, p. 1-3.
- «La bona solució. UGT », 27 d'octubre de 1932, p. 1-2.

Mont-Grís [Torroella de Montgrí]

- «L'encís d'en Parnot», 1 de desembre de 1912, p. 5-6.
- «Patriotisme salvador», 1 de juny de 1913, p. 30.
- «De Festes Majors», 1 de setembre de 1913, p. 46-47.
- «Vigília de Reis», 15 de gener de 1914, p. 51-52.
- «Carnaval. Filosofia barata sobre les sardanes de Plassa», 15 de març de 1914, p. 66-67.
- «Proteccionisme», 5 de juliol de 1914, p. 91-92.
- «Les torres dels masos», 24 d'agost de 1914, p. 1-5.

Quaderns d'estudis polítics, econòmics i socials

[Perpinyà]

- «L'ensenyament a Catalunya», març de 1946, p. 3-10.

Veu de Catalunya, La [Barcelona]

- «Torroella de Montgrí. Arqueologia», 25 d'agost de 1920, p. 7.

Antologia de textos

La inquietud de l'hora.

Va a començar la discussió de l'Estatut de Catalunya: com prevèiem, una de les
bregues més aferrissades es lliurarà a l'entorn de les qüestions d'Ensenyament.
Seguirem amb concentrada atenció, ~~qual~~ amb angoixosa atenció, els debats, els
quals ens interessin perquè som ciutadans i perquè som mestres oficials.

Si s'adopta una solució eclèctica ~~en~~ ^{en} el perfil de parar en mans de dos
amos, de quedar subjectes a dos controls, a dues tendències en pugna: a més a més
es dibuixa la lamentable possibilitat de fer naixer dos cossos de mestres públics,
potser antagonics.

Les conseqüències d'aquest dualisme per la tranquil·litat dels educadors no es
exposar-les, ^{el debat} ~~l'endinçament~~ que pot representar per l'obra pacificadora de l'escola ~~en~~
tampoc, tots els pressentim i l'endinçament ^{enderminem} ~~en~~ voldriem posseir un amplificador de
potència formidable per subratllar nostre pronòstic de mal averany, si hom ^{s'enterta}
en produir una competència mortuosa, ara desconeguda: prou voldriem predicar bem
fort la necessitat de parlamentar ~~en~~ ^{nota} en aquest afer un signe de franca concor-
dia i d'absoluta confiança i posar, com a penya, la lleialtat, l'absoluta bona
fe i el desig ^{transparent} del Magisteri Català.

Prou voldriem, però ja sabem que nostre clam no arriba a l'alta regió on forgen
els trons i els llamps; i per això no cerquem avui altra cosa sinó cridar i apleg-
gar els que poden ésser víctimes de les malignes espines de rezels inconfessa-
bles.

Ara més que mai cal enfortir les Associacions, ara més que mai a Catalunya cal

L'articulisme periodístic com a eina per a difondre idees

Del centenar llarg d'articles que Pere Blasi va escriure, abans que l'exili silenciés la seva veu, s'han seleccionat vint-i-cinc textos, agrupats en cinc seccions, amb el propòsit de mostrar la seva tasca periodística, que sempre anà acompanyada d'una qualitat literària molt significativa, tal com es fa palès en aquesta cita: «*Blasi escriu molt, i escriu molt bé, sobre Torroella: la seva història, el seu entorn, el riu, la muntanya, les hortes,...*».²⁷²

Així com, a l'escola, tenia la intenció d'educar un grup de nens i nenes, des de les pàgines dels butlletins professionals i periòdics la seva voluntat era similar, educar un col·lectiu o tot el poble pel bé d'una societat més culta i justa. La lectura d'aquests escrits permet conèixer el seu posicionament catalanista i republicà sobre els seus principals interessos i neguits: la cultura, l'educació, la geografia i la política.

En la primera secció, «**Primers rastres puigcerdanencs**», ja es poden veure aproximacions polítiques i literàries d'un Pere Blasi molt jove. Es mostra preocupat pel nivell cultural i econòmic de Puigcerdà, commogut per la lliçó dels viatgers heroics contra l'absolutisme i joïós per una fira que ofereix tanta riquesa a les terres cerdanes. La seva militància amb el progrés planteja una dimensió internacional amb referències a la realitat francesa, tan a prop de casa seva, i el darrer article adjuntat —«Desde la cumbre»— sembla ser que representa un comiat, ja que estava a punt de traslladar la seva residència a Torroella de Montgrí per continuar exercint de mestre..

En la segona secció, «**Torroella de Montgrí i la divulgació cultural**», es percep el convenciment que l'accés a la cultura és fonamental per renèixer individualment i col·lectiva. Ho anomena amb aquesta expressió tan clara i directa: «*elevació de l'esperit*». La pròpia història d'aquesta vila empordanesa és, segons ell, exemple d'aquesta voluntat ja que, durant les primeres dècades del segle XX, ha constituït una generació que estima la cultura: Josep Carreras i Ribas, Jaume Massó i Torrents, Vicenç Bou i Geli, Josep Maria Mascort, Joaquim de Camps i Arboix...

272 Jaume BASSA; Joan BACA. *Torroella Vila Vella*, p. 155.

Després, és el torn del nucli temàtic que gira al voltant del **«reformisme de l'ensenyament públic»** que entèn com una empresa salvífica sota el deixant del projecte de la Il·lustració. És per aquest motiu que exclama: *«Manquen escoles, manquen mestres, manca cultura!»* Amb aquests antecedents, posa de manifest l'existència d'un col·lectiu de mestres empordanesos de primer nivell: Cassià Costal, Miquel Santaló, Josep Barceló, Josep Dalmau i tants altres, que roman acompanyada sortosament per la inspecció de Josep Junquera, amb qui mantingué una relació molt cordial.

En el quart apartat, **«la geografia com a camp de coneixement predilecte»**, es copsen els seus coneixements a través de descripcions excel·lents de la Torroella terrassana, de la Torroella marinera i de les seves joies: el riu, l'horta, la muntanya, les dunes, la mar, la història... És, sens dubte, una geografia que apel·la a l'observació i al pensament en la línia d'un dels seus referents, Miquel Santaló.

Es finalitza amb **«la política vista des d'una perspectiva pedagògica»**, i els seus articles més polítics, principalment sobre l'Estatut d'autonomia de Catalunya. Hi destaca les seves virtuts però alhora és crític amb la possibilitat d'establir una organització dual d'escoles i la manca de voluntat política per materialitzar l'obligatorietat de l'ensenyament, reivindicació que ja trobem en l'inici del moviment associacionista del Magisteri, ja que serviria per garantir una educació de qualitat i prestigiar la formació de mestres de Catalunya. Sosté que això és fonamental, ja que encara ens situa en un escenari llunyà la seva utopia pedagògica: *«Escola Universal, autònoma, regida per*

ses pròpies lleis en quant a la tècnica i al contingut de formació moral, regulada per normes despreses exclusivament de la experiència professional i de la ciència pedagògica».²⁷³

Aquesta experiència periodística —reproduïda amb l'ortografia original, en molts articles anterior a les normes gramaticals de Pompeu Fabra—, traspua optimisme i esperança conforme ens anem aproximant a l'adveniment de la Generalitat republicana.

En darrer terme, cal destacar que aquest exercici periodístic també fou traslladat, sota el deixant pedagògic de Célestin Freinet, a les tres escoles en les quals Pere Blasi va exercir: a Bellver de Cerdanya, Torroella de Montgrí i Barcelona. Una bona prova del periodisme com a pràctica educativa són les revistes *El Bellverense*, *Alba* i *Vives*, iniciatives que malauradament només van publicar una edició, malgrat l'existència d'una impremta al Grup Escolar Lluís Vives.²⁷⁴ Publicacions que palesen que aquesta pràctica educativa formava part del seu ideari pedagògic, permetent-li culminar processos d'aprenentatge en els quals els nens i nenes elaboraven relats per treballar diferents qüestions lingüístiques i dibuixos efectuats a l'aire lliure o bé a l'escola. No ens pot sorprendre, doncs, la joia de la direcció compartida de l'escola —Pere Blasi i Dolors Batlle— en el primer pòrtic de *Vives*:

273 Pere BLASI. «Davant l'Estatut. Dualisme i partidisme», *El Magisterio Gerundense*, 6 d'octubre de 1932, p. 1-3.

274 Encarnació MARTORELL; Salvador DOMÈNECH. *Mestres i alumnes de la República. Cròniques del Patronat Escolar de Barcelona*.

«ALBA

Neix avui un periòdic escolar al Grup Lluís Vives de Sants.

La seva aparició —venturós esdeveniment en el nostre petit món— ve a satisfer un anhel dels nostres infants.

En realitzar-se ara una il·lusió de llarg temps cobejada, els nens de Lluís Vives saluden amb joia el periòdic redactat, il·lustrat, imprès i publicat per ells, on contemplen, amb ulls espurnejants, l'encís dels seus articles i dels seus dibuixos, valorats i dignificats en la meravellosa transfiguració tipogràfica.

El periòdic vol recollir aquest evident interès i oferir un magnífic instrument a la lliure activitat infantil.

Si encerta a reflectir, pures i netes, la frescor i l'espontaneïtat de les verges ànimes d'infant, haurà cobert el seu capital objectiu.

Voldríem, de més a més, que el butlletí de l'escola pogués constituir pel futur un plaent recordatori, en registrar les etapes ascendents del Grup Lluís Vives, camí de l'ideal que informa el Patronat Escolar de Barcelona i guia la nostra tasca.»²⁷⁵

275 AMDSM. Vives. *Publicació del Grup Escolar Lluís Vives*, maig de 1936, p. 1.

Primers rastres puigcerdanencs

1. «Nuevo rumbo», *Ceretania*, 10 de novembre de 1906 143
2. «10 de abril», *Ceretania*, 6 d'abril de 1907 144
3. «¡La Fira!», *Ceretania*, 26 d'octubre de 1907 146
4. «Comparació», *Ceretania*, 22 de febrer de 1908 147
5. «Desde la cumbre», *Ceretania*, 21 d'agost de 1910 148

Torroella de Montgrí i la divulgació cultural

6. «Patriotisme salvador», *Mont-Gris*, 1 de juny de 1913 149
7. «Als amics de la cultura torroellenca», *Emporion*, 24 d'octubre de 1915 150
8. «El nostre Orfeó», *Emporion*, 14 de març de 1916 152
9. «Renaixement. Emporion renaix», *Emporion*, 10 de gener de 1932 153
10. «Resorgiment de Torroella», *Llibre de Festa Major*, 1932 154

El reformisme de l'ensenyament públic

11. «L'esperit empordanés en l'Assemblea del Magisteri»,
Emporion, 10 d'agost de 1919; *El Magisterio Gerundense*, 3 de setembre de 1919 156
12. «Per la cultura popular. Un intent lloable», *Emporion*, 20 de novembre de 1921 158
13. «Nuestro espíritu», *El Magisterio Gerundense*, 5 de març de 1931 160
14. «A Girona!!», *El Magisterio Gerundense*, 16 de juliol de 1931 161
15. «Afanys de cultura», *El Magisterio Gerundense*, 26 de maig de 1932 162

La geografia com a camp de coneixement predilecte

16. «L'Estartit i Torroella», *Emporion*, 20 d'octubre de 1918 163
17. «Geografia general per Miquel Santaló Parvorell», *Emporion*, 18 de març de 1923 164
18. «El nostre tribut», *La Gralla*, 1 de gener de 1929 165
19. «Natura», *El Magisterio Gerundense*, 25 de setembre de 1930 166
20. «Lloança de Torroella de Montgrí», *Llibre de Festa Major*, 1961 167

La política vista des d'una perspectiva pedagògica

21. «Descuit?», *El Magisterio Gerundense*, 28 de maig de 1931 169
22. «Actuació lloable», *El Autonomista*, 5 d'agost de 1932 170
23. «Davant l'Estatut», *El Autonomista*, 15 de setembre de 1932 172
24. «Davant l'Estatut. Exigim garanties»,
El Autonomista i *El Magisterio Gerundense*, 22 de setembre de 1932 173
25. «Davant l'Estatut. Dualisme i partidisme»,
El Autonomista i *El Magisterio Gerundense*, 6 d'octubre de 1932 174

1. Nuevo rumbo

Ceretania, 10 de noviembre de 1906

Llegó ya para nosotros la estación invernal, y con ella la larga serie de noches monótonas, pesadas é interminables, que llenan el alma de fastidio y llegan á cansar el cuerpo, ofreciéndole tantas horas de reposo.

Cuando empiezan aquéllas á extender sus sombras sobre la villa, recrudce el sopor del invierno, que aumenta la desanimación reinante y lo llena todo de tristeza, llegando á posesionarse hasta de los corazones juveniles, á los cuales el ardor de la edad debería preservar de tan melancólica influencia, pero no sucede así esto último, y aquella juventud que unas semanas antes corría alegre y bullanguera por calles, plazas y paseos, animándolo todo con sus cantos y sus risas, parece aletargada por el frío y sólo sabe buscar remedio á su aburrimiento en el sueño, el juego ó la bebida, siendo pocos, muy pocos desgraciadamente, los jóvenes que imitan á los de países más progresivos, y se ocupan en el estudio, en la lectura ó en las Bellas Artes durante aquellas horas que tan útiles podrían ser, si se emplearan por todos cual debería.

Esto, que superficialmente examinado puede parecer de poca importancia, se presta á tristes reflexiones para todo amante de la población y de su cultura, que observe en una villa tan importante como Puigcerdá, que casi se vive, por lo que á instrucción nocturna se refiere, la vida del más apartado y pobre lugarejo.

Y no se crea que sea tan brillante nuestro estado de ilustración, que nos permita tumbarnos á la bartola y dormir sobre los laureles, pues si hemos de hablar con verdad, diremos que son muchos los que solo saben lo necesariamente indispensable, para no merecer el humillante nombre de analfabetos.

Nuestra manera de proceder, tiene por lo tanto, mucho de recriminable; pero si no bastara lo que acabamos de decir; existen poderosos motivos para demostrarlo cumplidamente, ya que, solo el considerar que el roce con los habitantes de una nación sumamente culta hará más vituperable nuestro atraso, que vivimos en una época, en que se trabaja por todas partes y especialmente en Cataluña, para la regeneración de

la patria, y que Puigcerdá debería ser la luz que alumbrara á la comarca de la que se la considera capital, bastara para despertar nuestras energías, para hacernos seguir rumbos completamente distintos y para que dirigiéramos nuestros esfuerzos á que existiera en nuestra villa, un ambiente de trabajo, de lucha, de civilización.

A que se efectúe esto último hemos de contribuir todos sin excepción: los poderosos indicando el camino á los humildes y proporcionando á sus subordinados las horas necesarias para instruirse; las autoridades y sociedades, fundando centros de cultura, y perfeccionando los existentes; los maestros, empleando los modernos procedimientos, haciendo agradable la enseñanza y desterrando el rigorismo de las antiguas escuelas, y los jóvenes, haciendo fructíferos los sacrificios que se hagan y no huyendo, como hasta ahora lo han hecho, de las escuelas que para su perfeccionamiento se funden.

Si así se hiciera, no hay duda que nuestro pueblo llegaría á ser instruido y educado, que aumentarían considerablemente sus virtudes cívicas, que los hijos de la villa estarían preparados convenientemente en la lucha para la vida, y habríamos convertido en útiles y agradables aquellas monótonas, pesadas é interminables noches de invierno.

2. 10 de abril

Ceretania, 6 d'abril de 1907

Sólo cuatro veces tiene que asomar Febo su rutilante cabeza sobre las empinadas cimas del Puigmal y un año más habrá alejado la fecha del sitio memorable que llenó de inmarcesible gloria el nombre de la invicta Puigcerdá. Y al cumplir los 34 años de aquellas terribles jornadas, también por vez trigésima cuarta cumplimos nosotros obligado deber de gratitud conmemorando el aniversario glorioso, admirando el valor de nuestros ascendientes y dedicando una lágrima y un recuerdo á las victimas de su imponderable, de su patriótico sacrificio.

En todos los hogares se dejará sentir la influencia de tal solemnidad, y los niños, incapaces aún de comprender toda su trascendencia, y los jóvenes ardorosos y soñadores, y los viejos, venerables testigos de aquel sangriento drama, todos sentirán inflamar su corazón á impulsos del más profundo liberal sentimiento.

Celebraremos hazañas inmortales, glorificaremos esforzados adalides enemigos verdaderos del absolutismo, glosaremos espartanas historias, prodigaremos aplausos y levantaremos vitoreos; pero dudamos de que se aproveche la ejemplar lección, que fácilmente se desprendería de nuestro entusiasmo á poco que filosofáramos.

Porque nos entusiasbamos aún demasiado superficialmente; sería necesario ahondar más, estudiar, comparar y sacar deducciones, siendo indispensable para ello, comprender la nobleza de la idea defendida y el valor inmenso de la defensa.

No patrocinaban aquellos valientes una teoría mezquina y adocenada, no nacía su heroicidad de la idolatría por una persona, sino que tomaban parte en la gran lucha de un mundo con otro mundo, de lo vetusto contra lo moderno, y de esta lucha dependía el porvenir del Universo todo.

Desde la devastadora invasión que derrocó el mundo romano, se había formado en todos los estados una civilización digna de los bárbaros invasores; la razón tenía en ella su único fundamento en la fuerza; y mientras los poderosos no contentos con vivir á su costa, se complacían en atropellar á

los humildes, estos careciendo de libertad para el espíritu y de alimento para el cuerpo, veían desconocidos sus más naturaleza derechos y se convertían en meros instrumentos de aquellos soberbios, que con torpe orgullo se consideraban á sí mismos como superhombres, de manos blancas y azulada sangre.

Fuerza era de que esto terminara; bastante había tardado en levantarse la protesta redentora; la Revolución francesa desde la atalaya del Universo llamó todos los ciudadanos á la lucha, y desde entonces se formaron los dos bandos contendientes: de una parte los abnegados, los espíritus superiores, los grandes corazones, de otra, los explotadores, los monarcas absolutos reunidos en el célebre congreso de Viena, y algunos parias torpes, cegados por el fanatismo y empeñados en que naufragase la causa que debía salvarlos. La lucha trascendió á España y Puigcerdá tomó partido por la reforma.

De lo que hizo nuestra población para que triunfara la causa de la Justicia, no acertaría mi pluma a daros una idea.

Bastará con que estudiéis vosotros mismos el episodio de aquella pelea, que hoy conmemoramos; que nos figuremos á nuestra heroica villa desprovista de los más elementales medios de defensa. Trasladaos á ella en alas de vuestra imaginación y en el silencio de una noche de abril oid el ronco tañido de la campana; con los puños cerrados acudid á la muralla: pasad horas y más horas entre la luz del incendio, los silbidos de las balas, los toques de corneta, los ayes de los heridos y las imprecaciones de los combatientes; observad el contraste que forma vuestro estado con la tranquila campiña y la impasibilidad de vuestros hermanos; ved como llega el momento fatal; como se eterniza vuestra agonía; y cuando todo esté perdido, cuando empiece á cundir el desaliento, cuando la fiereza se disponga á caer sobre su víctima, descubrid allá á lo lejos la silueta del generoso caudillo, recibido con tales transportes de alegría que rayan casi en la esfera de la locura.

Si siguiéramos con la imaginación acalorada esta página de la historia puigcerdanesa, si supiéramos experimentar la sensación que nos deberían producir las hazañas sublimes,

si deseáramos seguir las huellas de aquellos héroes que sacrificaron vidas, haciendas, amores é intereses por defender un ideal, no hay duda que en este día solemne podríamos recoger civismo para lo restante del año y que nuestro pueblo sería el mejor de todos los pueblos.

Con el espíritu abierto á las más atrevidas ideas, no temeríamos al exponerlas, sino que las defenderíamos con todas las armas del siglo: con la palabra y con el discurso; con el voto y con la pluma; despreciaríamos á los espíritus pusilánimes; á los cobardes, hipócritas y traidores; los caciques huirían de nuestra villa y apartaríamos á los reaccionarios que tienen la torpe pretensión de detener el carro del Progreso; y si un día la Humanidad llegaba á la meta de sus aspiraciones, Puigcerdá tendría la honra de que todas las generaciones imitando el ejemplo de la del 73, habrían llevado el estandarte en el camino seguido, para conducir á los hombres al reinado de la Razón y de la Justicia, soñado por los genios de todas las épocas.

3. ¡La Fira!

Ceretania, 26 d'octubre de 1907

Lo poble dorm i per sos carrers silenciosos desfilan pausadament remats y més remats de bestiar; per tots indrets se vehuen grupos que á poc á poquet van cap á la vila. Un, més que veurer, ho endevina, que la població va perdent per moments sa normalitat.

Pro l'endemá, la il·lusió no deixa per això de ser complerta: la monotonia desapareix, la quietud s'es acabada, l'alegria i la via campejan arreu: sembla talment que'l nou dia obrant com á geni meravellós, ho haigi capgirat tot de manera impensada, sorprenent.

De dalt, de l'antiga muralla, s'ovira un quadro indescriptible, que ni l'arbreda frondosa, ni les blanques casetas, ni lo pont esbelt qu'adornan lo riberal del Segre, tenen qu'avergonyir-se de son company lo pelat turó de la palanca, animat aquell dia per abigarrada i nodrida multitut. Allá al cim, tocant ab l'horitzó, se destacant infinitat de tacas groguencas: son las ovellas que ignocentes i amistosas se mouhen juntas, com trossos de boira, arrossegantse pel serrat; al peu les menades de bestiar de respecte, i per tot arreu l'home, lo dominador de la Natura. Lo gitano andalús, lo *maño* aragonés, lo mercader valenciá, lo tipo de la vila y'l pagés de la terra, ab sos trajos variats, acaban de portar varietat i color al firal, ahont se crusen paraulas animadas, i s'emplean tota mena d'estratagemas de negoci. Mentres tant, per tots los corriols, camins y carreteras del encontorn, van fent sa via les menadas de mercaderia animada.

L'ànim se con mou ab la contemplació de tant pintoresca escena, i més que lo bullici i l'animació, lo que interessa es l'estol prosper de la Cerdanya, del que n'es allò una demostració palpable.

Es lo pagés laboriós que vé a buscar una recompensa á sa vida cansada y fatigosa.

Es lo pobre llaurador que víctima de la desgracia, se veu obligat á venders l'animal qu'era lo goig y l'alegria de la familia.

Es la sort que será reservada á les bonas bestias qu'ens donan sas forsas i'ns alimentan, qu'adronan nostres paisatges i poblan nostres montanyas.

En aquestas i altres observacions sumament nombrosas pot fer lo qui no s'atura en contemplar lo superficial d'aquest acte, i més, si fent volar l'esperit per la comarca recorre ab la fantasía, les demás firas qu'en igual temps celebra la Cerdanya: la de Mont-Lluís á l'altre extrem, similar á la nostra, la de la Guingueta al centre, que ab sos varets, sos jocs, sos venedors de castanyas i ses trompetas, nos dona idea de lo que han de ser aquellas firas de carácter tan genuinament francés, firas de clovns, d'espectacles econòmics, de crits, de gresca y de tabola, i que no s'acaban may per lo bon poble de París.

De tots los llocs i de tots los recóns de nostre terra ne surten gent cap á la fira, i en totes les llars deixa sentir aquesta sa influencia, que'ls vells hi troben recorts, juguets la mainada, negoci l'home madur, amors i mirades dolces lo jovent.

La fira es lo tot durant una temporada, mata nostra tristesa, favoreix lo comers i dona prova de nostra activitat y nostra riquesa.

Per això, un desitja que no's perdin aquestes reunions tradicionals que tant captivan l'anima i tanta poesia portan, sino qu'es desenrotllin y prosperin, donchs no son firas d'aquest ó del altre puesto; sino firas de tots los cerdans, i tots hem de tenir interès en conservarlas.

4. Comparació

Ceretania, 22 de febrer de 1908

I

Per l'ample via crusa gentil la carretel·la; l'adornan cent guirnaldas, l'esmaltan flors i fanals de tota mena: en mitj d'aquella, se destacan los colors de la nació vehina y l'escut de la Fransa moderna. Es un carro d'alegria que passa, no d'alegria bohemia, aventurera, sinó de la dolsa alegria del au-cell que te niu, d'alegria cerdana; porta'l jovent que prompte haurà de deixar lo poble pera servir la patria; mes en lloch d'entristirse, sembla qu'això'ls dona mes forza pera cantar la bella, l'estridenta cansó de la juventut ó l'esperansa.

Y mentres la jovenalla va escampant ses cantarellas pel conreu, en lo poble també riuen: lo fet de la diada no ha romput la tranquil·tat de cap familia, ja sap tothom que no depen de sort ni de riquesa lo compliment d'aquella obligació sagrada; per això ningú está trist, això els augmenta l'estimació á la patria, i s'endevina que surten del fons de tots los cors los crits de

¡Vive la France!

II

Avuy pera molta gent del poble será jorn de tristesa.

La pobra familia que viu ja ab prou penuria, esperava ab ansietat eix jorn temible que l'hereu, lo puntal més fort d'aquella casa avuy entrarà en sort.

Deixant la casa comunal, sa cara, trista ja'ns diu lo resultat. La mala nova há llensat de la casa l'alegría i tot voltant del foch, en la vetllada, ningú gosa enrahonar; senten qu'el plor va treballant per dintres i ja endevinen qu'el buf de la desgracia s'hi deixarà sentir mesos i mesos.

Y aquesta escena se repeteix en cent de centas llars.

Es qu'en l'Espanya, lo servey de la patria no es cosa de tothom; se sorteixar'l compliment d'un deber qu'es pot comprar ab quartos i sols portará l'arma lo desheretat, la victima per duplicat de la desgracia, lo pobre solsament.

.

Aquets dos quadros fills de dos actes idéntichs en paisos de legislació distinta tots los heu contemplat: tots haureu fet las comparacions ó comentarís que jo estalviaré.

No cregueu per aixó qu'en el servei obligatori trobin satisfacció los meus desitjos: sols pot considerarse com lo meillor entre dos mals, innecesari donchs s'ha de creurer qu'en un jorn á venir aquestos actes produirán l'impresió qu'ens produeixen are les reclutacions d'en Frederich de Prusia.

Considero qu'haurá de regnar sobre la terra la máxime del Mistré: «aimeuvos los uns als altres», espero que ningú tindrà que deixar ses terres pera agafar una arma i que parlant de patrias, en meillors temps, sols se podrá cridar

¡Visca la humanitat!

¡Visca la patria universal!

5. Desde la cumbre

Ceretania, 21 d'agost de 1910

Iba andando largo tiempo en camino de prosa; imploraba ansioso un efluviu de vida, pedía un tónico para mi imaginación marchita ò atrofiada: he buscado la montaña y mi enamorada, mi consoladora de largas melancolias, no me ha negado el remedio que ofrece siempre al que sabe entresacarlo de sus bellezas sublimes.

Desinteresado presento mi caso á los enfermos del espíritu.

Estoy tumbado en una cumbre del Pirineo; un pequeño valle se presenta á mis ojos; me rodean aromas y flores silvestres; y al huir el recuerdo de los hombres, de las luchas, pasiones y dolores, siento el beso de una felicidad quieta y delirada y levanto mis ojos al cielo. Nubes blancas asoman detrás de los altos picachos, eternas curiosas pasean por valles y cañadas su marfileña blancura; algunos se arrastran por el suelo y sin sospechar que la muerte las acecha y las retiene, besan con voluptuosidad pecaminosa á los extensos pinares. Visten estos de verde á los montes vecinos y donde aquellos no tienen asiento se descubren largos arañazos, obra sin duda de algùn monstruo maligno al pretender encaramarse hacia las escarpadas cimas.

He oído un canto chillón á lo lejos, es del *gallus domesticus* el amigo de las grandes rusticidades, único que viene á indicarme que el hombre, en su lucha terrible ha llevado allí la vida. Miento, que no es solo. Del lugar que se destaca en un fondo suben perezosas, con la pereza que el ambiente respira pequeñas espirales de humo.

Tambien ellos me dicen que hay hogares donde reina la dulce tranquilidad de la gente del campo.

Ahora recuerdo haberme sorprendido algunas veces que el hombre, con su afan de lucha, pudiera avenirse á tanta soledad y á tanta calma; y temo haber pecado de pensamiento y creo oír la irritada voz de la montaña.

—Orgullosos, no somos acaso dignos de cobijarnos.

—No se ofendan; pues la ofensa estaba lejos de mi mente. Al contrario, os creo demasiado dignas para nosotros, os considero propias para guardar á seres superiores los cuales

despreciando nuestras pequeñas obras y nuestro mundo miserable, se contentarán con la contemplación de la obra magna, de la obra excelsa, de la Naturaleza. Vuestra grandiosidad nos anonada y nos confunde.

A lo mejor oigo disgustado la bocina de un automovil y me sobresalta su sonido siempre desagradable desentona aún mas allí, y à pesar de mi amor al progreso se escapa de mis labios una expresión insultante.

Como se atreven á turbar aquel silencio solemne.

¡Por què profanan aquel templo!

La contemplación de tales bellezas debería estar reservado á los que suspiran sacrificarse para llegar hasta ellas con fatiga. Otra cosa diría del murmullo de las aguas que bajando en rápida corriente y formando espumosas cascadas se quejan de que el destino les obligue á dejar tan pronto el delicado pais donde nacieron.

Pero ahora noto que el Sol se ocultará pronto y me preparo pesaroso para la marcha.

Adios tierra querida que has llevado la paz à mi alma y has despertado ideas que yo creía perdidas. Yo procurarè que vengan à tì los que han perdido ò no conozcan el hábito de soñar. En horas de fiebre ojalá pueda volver siempre para correr con el espíritu del monte al río, al cielo, al prado, embriagándome con el fuego de tus desinteresadas caricias.

6. Patriotisme salvador

Mont-Gris, 1 de juny de 1913

Escrutant en l'ànima dels pobles més horfes d'ideal, trobaréu sempre un fons caliu d'entusiasme per a la terra llur, modalitat de patriotisme ridícula i fins perjudicial a voltes, empró sempre favorable si pot resoldres en afany de perfeccionament.

Aquesta forsa impulsadora, resta en ocasions esmortuïda per complexos i variades causes; entre elles el malversament d'energies en lluites banals o perniciosos. I Torroella, la vostra Torroella precisament, sembla haver caigut de plé en aquesta prodigalitat suïcida; car d'altre modo no s'explicaria el greu abandó d'una vila que pot avalorar nombroses riqueses al esclat d'una tradició gloriosa.

Al iniciar-se avui un moment de retrocés en aquest camí de decadència, es hora d'enardir l'amor propi dels torroellencs, obrint les parpelles d'un poble que despreciant ses propies gales, deixà cobrir-les amb el rovell d'una inconcebible indiferència.

Si exposavem ara tot lo dolorós d'aquesta dessidia, i enfront, el valor immens del tresor que s'abandona, nostres paraules, netes de pecat d'adulació, semblarien ridícula tartinada, parodia de la *pose* de cent viles que amb grotesca soperbia pregonen les excelències de ses migrades gales. Per aixó desviant un xic nostre tema ens limitarem a obrir el llibre de Torroella, segurs de que l'exposició superficial de son actiu parlarà amb sobrada eloqüència per a donar fermesa a nostra final afirmació.

Vulgáu doncs seguir-me i completar-me en ma rápida revista:

«Torroella té una apreciable riquesa arqueològica: el castell de Montgrí, la porta de Santa Caterina, el palau dels Reis d'Aragó, el del Marqués de Robert, casals antics, finestrals admirables, quadros, tapissos i retaules; si res, aïllat d'una bellesa esclatanta, el conjunt formant un ramell digne d'admiració i estudi.

El districte de Torroella, besat pel Mediterrani té montanya i té planura, i del mar i del pla i de la montanya ne treu atractiu i gràcia i gentilesa: la platja del Estarrit, extensa, de

suáu pendent, seria, a dir dels tècnics, émula digna de les millors i més aristocràtiques platjes; en la montanya troba el cassador variat esplai per a ses aficions; mirall de tropicals exuberancies, la ufanosa horta torroellenca ofereix en l'època ardenta, la temptació de ses exquisides fruites; la ribera del Ter am ses nombroses albaredes, te recons de la més delicada poesia, entre ells, la oblidada resclosa de Canet, d'arbres gegants i centenaris evocant els misteris de les selves verges.

Torroella pot esser centre de variades excursions: a Santa Caterina, a la Fenollera, a la Farriola, a les viles històriques o industrials del Empordá, a les solitaries Medas o a la vella Ampuries.

No deixem per fi de consignar que'l troç de costa brava correponent a nostre districte, amb sa foradada, sos penya-gegats i ses cales, es plena d'una sublim grandiositat i que les mateixes dunes son ara triplement remarcables: per constituir un dels fenòmens més importants en l'actual dinàmica terrestre, per esser sumament rares les dunes notables en la costa del Mediterrani i perquè l'Estat desmentint aquí sa proverbial indolència ha sabut embellir-les al detur-les.»

I ara tanquem ja aquesta relació considerant que de son contrast amb l'estat actual de la vila ne sortirà ple de llògica i de claredat el següent comentari final obligat de nostre article. Ell deuría romandre inquietador en l'ànima torroellenca, esperonant nostre desitj de lluita i de progrés:

«Si Torroella arrossega pel fang son mantell de bella senyora, no es a la Natura a qui deu queixarse. El dia que sos fills se sentin posseïts del sant amor que'ns ocupava al començar, el gran poble rural esdevindrà vila coqueta i atractiva; i si veu perdre l'esperansa de recobrar la passada hegemonia sobre les viles germanes, podrà aixecar airosa sa hermosa testa coronada d'una discreta bellesa».

7. Als amics de la cultura torroellenca

Emporion, 24 d'octubre de 1915

Es ja un axioma vulgar que l'interés d'un poble per a l'educació de l'infancia dona el coeficient de la seva civilització.

Aquest interés naix en la font més pura de la virtut humana, d'aquella deu que'ns impulsa a anhelar un ideal perfeccionament per a un esdevenir d'ensomni, del que sols ne gaudírem un goig de fantasia: es la més alta conseqüència de la ficció d'immortalitat aquí en la terra, que ha fet possible tota obra perdurable.

Al calor d'aquest estímul en Pestalozzi se empobreix recercant la via nova que li senyala el seu cervell de geni, i miserable ja, quan careix de lo més indispensable, encar demana pa i cultura pels indigents que li fan oblidar sa propia desventura; esmersen quantitats fabuloses els multimilionaris del Nord d'América i homes com en Rockefeller desde els cims de la opulència aboquen rius sobre les institucions pedagògiques del seu país; sacrifica en Tolstoi casals i energies per a fundar l'escola de Jasnaia Poliana, baixà del seu pedestal la més encopetada dama russa per a confondre amb la creuada de damiseles que de tots els estats d'Europa i d'América, i fins de la llunyana Australia acut al costat de la Montessori per a estudiar un mètode nou que faciliti l'espínol camí de l'educació de l'infancia; no brilla un geni nou en el regne de la filosofia que's desentengui del problema pedagògic, i les nacions capdevanteres s'ocupen intensa i fonament de l'obra fonamental de l'ensenyança primària i complementària.

Davant d'aquestes ànimes escullides, com un escarni a la dignitat humana, rastrejen els que mancats d'ideal o sobrats d'egoisme no poden o no volen comprendre que deuen ses actuals comoditats al esforç d'uns virtuoses antepassats, tanquen els ulls davant del exemple dels sers inferiors que prodiguen als febles de l'especie els cuidados que necessiten per a arribar a la plenitud del seu desenrotll.

I son aquests precisament els que reclamen una rígida disciplina que mantingui l'ordre social, imposant una moral purament externa i per lo tant inconsistent i artificiosa, oblidant que una vexació a la vida, un descuit en l'educació d'un individu pot originar un allau de crim i de desgracia.

Caldrà retreurels com un mirall esgarriós el cas de l'alcohòlica i degenerada Adda Tucher, quins 700 descendents que pogué estudiar en Lombroso, donàren l'aterrador resultat de 181 dones de mala vida, 143 mendicants, 64 lladres i vagabonds, 69 delinqüents i 7 assassins.

Si una mínima part de diner que costàren al Estat els fills de la mala nissaga s'hagués empleat en la correcció i aïllament del tronç, l'arrel del mal s'hauria extirpat segurament.

Si no es llògic demanar una producció exuberant d'una terra descuidada, també es impossible esperar que's trenqui la llei fatal inexorable que empeny pel camí del mal a una minoria desvalguda, que viu en un ambient orfe d'amor i d'interés.

Calia fer aquestes consideracions per a enfocar millor el punt de vista local d'aquesta qüestió, per a que's posi més de relleu l'acció meritoria dels bons torroellencs que després d'una època de deixadesa, han sabut oir la veu dels patriotes catalans que iniciant un ressorgiment pedagògic a Catalunya, han volgut fondre l'escola catalana en els motllos d'Europa preparant-la per a emprendre un treball d'investigació, creador d'un caràcter acomodat a nostra idiosincrasia.

Ja era hora de donar una prova d'agraïment als que s'han preocupat del planter humà de Torroella, amb el noble desitj que constitueixi demà un lligítim orgull de la vila. I es aquesta l'ocasió de ofendre la modestia d'aquests bons amics de la cultura, entre els que debem citar al Doctor Carreras, qui amb tanta insistència s'ha ocupat de la higiene escolar, al distingit bibliófil senyor Massó-Torrents, que ha donat tantes probes de son amor als nens, als generosos donants dels premis per al Concurs d'Historia de Catalunya, als artistes V. Bou, V. Gelí i Josep Mª Mascort, que no han regatejat mai el seu concurs en els festivals infantils, als companys del Ateneu, i especialment al bon amic, l'advocat J. de Camps i Arboix, que plé de entusiasme ha volgut barrejar-se amb els menuts en ses excursions, ha portat el pes del darrer concurs, i principal impulsor de la Secció infantil organitzada al Ateneu.

Ells saben que no es aïllada la seva obra, ells no desconeixen que sa força exemplar d'una importància inapreciable infiltrarà aquell sublim respecte al infant que es indispensable per a lograr la perfecció individual de l'especie, fi suprem de la educació. En les tendres ànimes quedarà grabat el recort de sa carícia generosa, i aixís a través del temps s'extendrà la transcendència del bes suau, enviat per les ànimes delicades a les petites criatures que son nostre goig i nostra esperança.

8. El nostre Orfeó

Emporion, 14 de març de 1916

En un assaig de ressorgiment, no podria oblidar-se que la música es l'element més important i més assequible per aixecar un poble anorreat en el sentit de la cultura.

Menys podria desaprofitar-se en una població com Torroella, auriolada per una tradició musical.

Per a explicar aquesta afirmació cal recordar que fou a Torroella on nasqué la sardana llarga, on floriren els prestigis dels Rigáu, dels Bou, dels Vallespí; on l'iniciativa d'aquell gran patriota que fou en Clavé, troba franca i entusiasta acullida; cal apuntar també que en el segle XVII tenia Torroella una notable escolania, sostinguda per la nostra Universitat.

¡Qui sab si al caliu d'aquesta honrosa tradició se forjà el valor musical d'aquests benemérits Montgrins, que extenen gloriosament arréu a Catalunya el nom de la nostra vila!

Poble de cantaires, d'enamorats de la venerable sardana, quines notes fins entussiasmen als nostres jaïos, que en la posta de vida, envolten encara les orquestres, i resten embadalits, escoltant amb unció religiosa; poble de cantaires, senyala ell mateix la més bella modalitat aprofitable de la seva psicologia.

Fora pecat imperdonable deixar que s'esvaís aquella qualitat latent de capitalíssima importància que debem fer ressaltar.

Elevació de l'esperit, acoplament de voluntats per a un noble fi, unitat i harmonia; tot això crearà virtuts paral·leles en la vida ciutadana, que tan necessita d'un enlairat punt de vista on se agermani l'esforç col·lectiu amb direcció entenimentada.

Un poble compost d'una majoria que assistí poc i amb irregularitat a l'escola, i que durant deu, vint o trenta anys vegetant i treballant, no rebé altre influència que la de la taverna embrutidora o de la kábila desenfrenada, ha de viure forçosament en el llindar de la barbarie.

Cal doncs oposar una influència benfactora a l'atracció negativa, i cap podia arribar tan san al fons de l'ànima popular com la creació de una massa orfeònica.

Per aquest motiu acaronavem nosaltres aquest projecte, esperant haver assolit la forma necessària per a emprendre la seva creació.

Avui hem cregut oportú sondejar l'opinió dels aficionats torroellencs, els quals han respost plens d'entusiasme a la nostra iniciativa, fent-nos concebir les més falagueres esperances.

Mestres joves, intel·ligents, actius, la flor dels aficionats al cant, un escullit grup de damiseles, una nodrida massa infantil, el prestigi del Ateneu formen una sòlida base, sobre la qual pot aixecar-se un magestuós edifici.

Si com suposem, els orfeonistes s'han compenetrat de la transcendència de la seva obra, si els acompanyen la constància, la serietat i l'energia, l'orfeó farà via ràpida i gloriosa i en un jorn no llunyà constituirà el més l·legítim orgull del Ateneu i de la vila.

9. Renaixement. Emporion renaix

Emporion, 10 de gener de 1932

L'alenada malèfica de la Dictadura veié fins la publicació inofensiva i modesta campejada a un redós de rural senzillesa. Per contracop, el periòdic enmatzinat per bafs d'opresió, reviu en alsar-se l'oreig de la llibertat republicana.

I en ressorgir, fidel a sa història, enlaira ses ales pel cim de divisions, d'odis i partidismes, afanyós de crear un esperit torroellenc, d'agermanar tots els fills de la vila, d'ésser el portantveu de les nobles aspiracions de Torroella.

EMPORION aspira no sols a registrar les vibracions de la vida torroellenca per delectança dels que vinguin, sinó a bregar perquè l'impressió de l'època nostra sia ben fonda i exemplar. Perquè la Bellesa és més vistent al través de l'art; obrim uns anals on puguin ésser descrites les coses, els paisatges, els costums i les festes d'aquesta Torroella tan plena d'estil i de poesia.

Hem ben mesurat l'abast limitadíssim de les nostres forces; però coneixem els miracles de l'afecte i de l'admiració fervent, expressada amb franca espontaneïtat; altrament nostra orientació no traspassa els límits de la intimitat torroellenca. Aixó no es contradiu amb el desig d'irradiar nostres dèries i nostres entusiasmes fins als germans absents. Una bella llegenda conta que els torroellencs enyorívols trasplantats en terres llunyanes, senten el drinc misteriós de la campana de Sant Antoni, plena de suggestives i melancòliques remembrances; volem portar-los conhort fent que amb el màgic só de la clotxa meravellosa els arribi la veu de la vila i un reflex de la vida local.

Per fi, aspirem a crear un cenacle de joves inquiets i sensibles, amarats d'un torroellisme sa, ponderat i constructiu; formar un èlite propulsora de l'ascens de la vila tan marcat en les darreres dècades, per tal que esdevingui realitat l'ensomni d'una Torroella ben urbana, gentil, atractívola, activa i rica, digna de la seva història i gloriosa i valoradora de ses envejables i rares possibilitats.

10. Resorgiment de Torroella

Llibre de Festa Major, 1932

La favorable situació geogràfica de Torroella, ha sigut objecte de nostres repetits comentaris; i no hem pas esgotat el tema.

Avui, en el Llibre de Festa Major on hi caben tots els optimismes, volem remarcar com els avantatges de situació han permès a Torroella superar terribles crisis de les quals ha sortir sempre victoriosa per la seva extraordinària vitalitat. Això ens portarà a esboçar uns apunts potser un jorn aprofitable per a historiar detalladament l'evolució de la nostra vila.

Es sabut que Torroella gaudí d'envejable esplendor en els segles XIII i XIV. Era l'època en la qual florien les Comunitats a Europa; la nostra vila era a l'Empordà el tipus més marcat de Comunitat forta, amb nombre de serveis comunals i amb el mateix esperit de les viles lliures; encarament de la burgesia amb la noblesa; la vila amb el rei contra el senyor.

Es admirable el quadre de la prosperitat de la Torroella medieval; indústria famosa; riquesa; llibertat; l'opulència dels reis que la visiten i resideixen en el palau torroellenc, la mimen i la distingeixen; benestar, gairebé llibertinatge; augment de població; relativa cultura pel temps.

Una sèrie de calamitats, a finals del segle XIV enrunaven l'edifici de nostra prosperitat: pesta, pirates, apartament dels reis, cegament del grau. «Bell recó d'una terra bella —diu Pella i Forgas— com la ira de Déu va caure sobre d'ell en les darreries del segle XIV. Fou de tal manera que quasi vingueren lligades de mans la grandesa i la ruïna de Torroella».

No coneixem al detall el redressament de Torroella després del gran desastre: sabem que el XV vegé cloure les voltes de la grandiosa església, i sabem que el segle XVI la degué trobar ja refeta, per quant les restes arqueològiques d'aquella centúria palesen una nova florida de la vila.

Compartint el domini amb l'oïjal el Renaixement dóna to i caràcter a Torroella la qual serva, encara que estúpida—ment malmenat en els darrers anys, un tresor de pedra. Façanes senceres, com la famosa i delicada de can Ferrer (avui de Dª Carme Ferrer) la mitja façana del palau dels Solterra (avui de Robert) la bellíssima de can Camps, en mala hora desfe-

ta i traslladada; nombre de bellíssims finestrals palesen un notable ressorgiment de la potència inesgotable de Torroella de Montgrí.

Noves ensopegades menys aparatoses; i sempre Torroella triomfant de l'adversitat i maldant per a recobrar el perdut benestar sense conseguir-ho del tot.

I havíem d'ésser nosaltres, venturosos fills de la històrica vila, els destinats a contemplar la victòria en els resultats d'un impuls formidable que li feu superar per fi la llunyana prosperitat.

Es aquest el motiu capital de nostre article. En els dies de joia, com seran els de Sant Genís de 1932, nosaltres venim a comentar aquest fet potser per alguns inatvertit.

«Des de el XIV Torroella no havia viscut una època tan pròspera i tan esperansadora com la que correspon a nostra generació».

Els historiadors futurs trobaran senyals evidents d'aquest renaixement.

Nosaltres, testimonis de la renaixença, actors de la mateixa, no podem establir amb prou encert ni amb prou vidència el paral·lel entre la Torroella rica, pròspera, industriosa, i un xic viciosa del primer mig segle XIV i la Torroella rica, prospera, industriosa també, i també divertida del segle XX.

Com es produí aquest sobtat canvi en la Torroella del XIX, estancada, ensopida, desfeta per lluites intestines i delmada a voltes pel paludisme?

Apuntem-ne sol algunes: repartiment de la propietat, progrés agrícola; valoració de productes per la Gran Guerra, construcció del pont, traçat de carreteres, establiment d'indústries relativament importants.

Balanç — Millors urbanes: obertura de carrers i places, millora de paviment, passeig de ronda, passeig del Tamariguà; comerços luxosos com de gran ciutat, moltes edificacions noves, nombre de cases hermoesjades, restauració del Palau dels reis d'Aragó pel comte de Torroella de Montgrí, local de teatre, tres cinemes en funcions; millors en l'ordre cultural: Escoles graduades instal·lades amb opulència, periòdic

local, acullement de colònies escolars forasteres, més periòdics, major consum de llibres, etc; establiment d'importants cases de crèdit, xarxa de carreteres suara completades amb les línies del baix Empordà: serveis d'autos en totes direccions, fàbriques de gèneres de punt, d'espardenyes, de teixits, nous comerços, etc., etc.

Hem volgut sintetitzar en aquest article un cant a la fortitud de Torroella, a sa juvenesa eternament renovada, a ses cobejables possibilitats. I no hem volgut fer avui, en aquestes diades joioses de Sant Genís, quan la vila més endressada, més neta, més il·luminada, més vibrant, més poblada, sembla anunciar la gentil petita ciutat que serà la Torroella dels carrers més pavimentats, i més nets, amb aceres arreu, amb totes les façanes rebossades, amb parc modest però bell, amb els seus passeigs ben cuidats, amb culte a les flors, amb les pedres velles curosament conservades.

En l'hora esplendidíssima d'aixecar la copa en la festa tradicional Torroellenca, en la solemnitat del brindis, feu vots perquè esdevingui prompte aquesta Torroella que fou, que pot ésser i que serà. Si volem!

I feu-se el propòsit de volguer-la sempre animada i alegre com en festa perenne de Sant Genís.

11. L'esperit empordanès en l'Assemblea del Magisteri

Emporion, 10 d'agost de 1919; *El Magisterio Gerundense*, 3 de setembre de 1919

Una de les notes més exemplars en la magna Assemblea del Magisteri a Tarragona fou la perfecta unitat de criteri que palesaren els mestres gironins, entre els quals era el més nombrós el grup dels de l'Empordà. La solidaritat dels gironins feu possible que en les més apassionades discussions s'aisequés una veu enrobustida per l'assentiment de forta col·lectivitat: els mestres de la província de Girona opinen...; i els vots dels companys refermaven després el parlament del que'ls invocava amb segura confiança.

En despedir-nos, un vell mestre al qual s'havia tingut que combatre despietadament, expressava en ben resumida exclamació el fet qu'ens ocupa: jels mestres de la província de Girona i els mestres de l'Empordà son ben terribles! —digué entre enutjat i concirós. En aquestes paraules que volien ser reny i volien ser carícia hi trobavem nosaltres sentors de l'elogi més enorgullidor; venien a dir-nos, que en el passat cap de les miserietes que tant floreixen en altres llocs, havia afeblit la flama purificadora de nostre companyerisme.

Quelcom paregut degué descobrir aquesta acció única a mants companys forasters quan s'ajuntaren amb els gironins i seguiren ses orientacions, mereixent especial menció entre aquets nous amics, les intel·ligents i belles senyoretes Guinart, Pla i Geli.

La pregona cordialitat devia tenir forçosament una més aparatosa manifestació, i aixís a son escalf, sorgí una delicadíssima festa íntima, tan sincera com solen ser-ho les festes improvisades; tan efusiva com venen a resultar els actes que l'amor informa. Aquell bell migdia se reunien a l'Hotel d'Europa tots els mestres empordanesos, i els seus amics i tots quants tenen amb l'Empordà algun lligam: allí el digníssim director de la Normal de Girona D. Cassià Costal, empordanès de soca a arrel tot cor i tot sabiduría; allí el culte professor de la mateixa Normal, En Miquel Santaló, veritable diputat per Girona i batallador incansable dins l'Assemblea; allí la respectable figura d'En J. Bosch i Cusi, president que fou durant molts anys de la Confederació; allí les distingides mestresses senyores Jordi i Senties, les simpàtiques senyore-

tes Jordi, les gentilíssimes Agna Rubies i Joana Santaló; allí els bons amics i mestres entusiastes quins noms per a abreujar no adjectivarem com se mereixen, senyors Barceló i Matas (Josep), Costal (Angel), Albert, Fabrellas, Prat, Font, Capellà, Macià, Bonavía, Camó, Fàbrega, Gelabert, Iglesias, Miserachs, Tauler, etc. Després d'encarregar i organitzar ràpidament quant fou necessari, s'acudí en comissió a cercar les gentils companyes Srtes. Gili, Pla i Guinart, que tant espontàniament s'havien aliat a nosaltres, i a les quals l'intel·ligent mestre de La Bisbal Sr. Barceló dirigí un calurós parlament de benvinguda, mentre l'amic Albert els ofería aixís com a les altres dames i damisel·les sengles ramells de vistoses flors. Se recitaren seguidament escullides poesies alusives a l'Empordà, se brindà per l'èxit de l'Assemblea, pel manteniment de nostra fraternitat i per l'imperialisme de l'Empordà, sortint tots fonament cominosos d'acte tan edificant.

I a la nit encar, en els jardins del Colisseu, se cloïa la festa amb una audició de sardanes, i les notes de «Per tu ploro» i de «L'Empordà» juntaven nostres mans com eren unides nostres ànimes, amb encaixada que era gest de comiat i fermans a d'impertorbable simpatia.

Per a aquesta hermosa terra, predilecta dels grans cantors de Catalunya, en aquesta terra cap i casal de la cultura catalana, on brilla per primera volta l'esclat de la més interessant civilització, es una bella cosa que un estament organitzat, una classe que té la missió de forjar les futures generacions se senti arborar per un patriotisme constructiu.

En una terra on manca un nucli central que reculli l'entusiasme dels bon fills i el cristallitzi en acció avalorada de les més envejables bel·leses es ben esperançadora la gesta del magisteri empordanès.

Es un reconfortador espectacle per la terra lluminosa de l'Empordà, que te condicions per a mantenir-se digna de sa tradició i crear una cultura propia, el que oferien els camps, que baixant a Tarraco desde la antiga Emporion per pendre part en els Jocs Olímpics de la Pedagogia, sentien rebullir sa sang empordanesa, en atendre al manament de l'Historia,

em recordar i propagar com sagrada divisa aquella deliciosa
sintètica visió de l'Empordà.

Cap a la part del Pirineu
vora serrats i arran del mar,
S'obra una plana riolera.....

12. Per la cultura popular. Un intent lloable

Emporion, 20 de novembre de 1921

Convocats pel Sr. Inspector els mestres d'aquest partit celebraren el diumenge passat una reunió de gran transcendència a La Bisbal.

El nou inspector de la zona és un enamorat de la Pedagogia moderna; estudiós, entusiasta, coneixedor de les noves corrents, té el lloable anhel de propagar-los dins les escoles de sa jurisdicció, on per altra part existeixen elements valuosíssims, mestres exemplars, els quals participen de les enlairades dèries del Sr. Junquera, l'inspector al qual ens referim en aquesta crònica.

Els mestres es reuniren en la sala capitular, fent la presentació en termes sentits i eloqüents el Sr. Barcelò, model de mestres, que exerceix a La Bisbal.

El Sr. Junquera, després d'un breu preàmbul, explicà l'objecte que'l portava a conversar amb els mestres.

Aquest no era altre que el de crear arxius escolar a l'istil dels que existien a l'estranger per tal d'unificar l'acció dels mestres de la zona com a resultat dels experiments que d'aquests arxius es despendrien.

Feu un estudi detallat de ço que deuen ésser els arxius escolars, els quals vindran constituïts per les següents seccions:

1er. Treballs dels nois, col·leccionats pels mestre. Explica el caràcter que devien revestir aquests treballs, recomanant sobretot que es respectés l'iniciativa de l'alumne.

2on. Experiments psico-pedagògics a base d'estudis individuals dels escolars. Els resultats d'aquests experiments es generalitzarien per mitjà d'enquestes.

3er. Registres d'assistència, portats amb gran cura, assenyalant les causes de les absències.

Les dades d'aquest registre servirien per una enèrgica campanya contra l'assistència irregular.

4rt. Registre de progrés de l'alumne relacionat amb l'anterior.

5t. Memòria anyal, on el mestre anotaria el procés de la seva gestió, modificacions, plans, esperances, defalliments, etc.

6t. Treballs especials del mestre fora de l'escola en bé de la

cultura. El mestre deu dirigir-se envers l'apostolat de la cultura quin comés li correspon en primer terme.

Ell té que exercir el ver Mestratge i ésser el guíador del moment intel·lectual en la localitat. Si el mestre sap enlairar-se per l'estudi ningú li podrà disputar el lloc preeminent que en aquest sentit li correspon.

7m. Modificacions introduïdes o projectades en el local de la escola i adquisició de material.

8u. Observacions relatives a l'estat social, econòmic, moral i de cultura dels pobles on el mestre exerceixi; costums, sentiments religiosos, idees polítiques, etc. etc.; és a dir estudi tot el més pregon possible, de l'ànima del poble amb explicació de les causes que han exercit influència en la psicologia popular i de les que podrien modificar-la perfeccionant-la.

Aquests registres tindrien son complement en l'arxiu comarcal i provincial i si l'exemple fes estendre els arxius, podria intentar-se la creació de l'arxiu nacional.

En l'arxiu comarcal i en el provincial el mestre trobaria un centre d'informació que l'orientaria, i un dels més alts serveis fóra el de proporcionar al mestre instruments i llibres que'l situessin en l'última etapa del moviment pedagògic.

La conferència del Sr. Junquera fou religiosament escoltada pels nombrosos mestres assistents a l'acte, els quals rebren una alenada de joventut, d'optimisme i d'esperança-dor estímul.

Després els mestres es reuniren amb el senyor Inspector i a l'entorn de la taula en mig d'una exemplar cordialitat sagellaren el compromís de treballar uns i altres per la cultura del poble, comès sagrat que'l Magisteri vol exercir amb entusiasme.

Els parlaments de mants professors palesaren com l'esperit dels mestres empordanesos que gaudeixen de bon nom arreu, continua animant als de la nostra zona.

Per lo dit por comprendre's com la tasca que es va a començar té una altíssima valor; ella pot donar fruits abundosos, car els arxius escolars posaran davant el mestre els treballs més notables i assenyalaran procediments i normes de tre-

ball que facilitaran l'obtenció del màxim rendiment de l'acció educativa. Alegrem-nos que sia nostra comarca on naixin per primera volta a Espanya els arxius escolars, facilitem al Sr. Junquera, inspector d'aquesta zona i esperem de sa cultura, del seu ardor, de sa constància que no desmaiara davant dels inconvenients que poguessin entrabancar aquesta obra que tant pot influir en la cultura general.

13. Nuestro espíritu

El Magisterio Gerundense, 5 de març de 1931

Sólo el comentarista falaz o miope puede negar el sentido de perfección que anima al Magisterio.

Fatalmente, el Magisterio cuyo fin es el de cultivar almas y perfeccionar pueblos, debe inclinarse a mejorar su técnica y perfeccionar su cultura; pues la cultura es su razón de ser.

Al curioso imparcial y despierto que se interne en nuestro campo habrá de sorprenderle el fulgor de ideal que ilumina nuestro espíritu.

Característica de nuestra clase fué siempre un romanticismo que no ha podido amortiguar la corriente positivista y materialista de la post-guerra, y que nos lleva a estimar nuestra función por sí misma, por su excelcitud y por su trascendencia.

Ya en los tiempos heroicos de nuestra historia, cuando los maestros sufrían por la frialdad y la hostilidad de los pueblos que los consideraban como inútil carga y como imposición indeseable, florecieron varones, honra y prez de la clase, los cuales son todavía luces guíadores en nuestro camino: los López Catalán, Benejam, Balmaña, Puig, Dalmáu y otros nombres exteriorizan la vitalidad de una clase digna de su elevado destino.

Claro está que un fiscal injusto, un crítico enemigo, puede señalar enormes fallas y grandes imperfecciones; pero ni estas ni aquellas son imputables a quienes luchando con denuedo contra obstáculos casi insuperables, sostuvieron la moral y la vocación, y salvaron ventajosamente las primeras dificultísimas etapas.

Para formular el verdadero balance de la obra del Magisterio no pueden soslayarse sus condiciones de lucha: el intruismo, la enemiga disimulada, las desatenciones del poder, la falta de personal, los locales, el ambiente hostil, etc., etc.

El Magisterio que pudo salir de las más duras pruebas recoge sus impulsos para capacitarse mejor: anhela proporcionar a la Sociedad su mejor instrumento de perfección. Y pese a todos los detractores que nos acusan de llorones y de pedígneos, no exige privilegios para realizar sus lloables propósitos; sólo desea igualdad de trato con los demás funcionarios, y clama luego para que lo dejen en paz.

Pero ocurre que ciertas bandas como de callejos y tormos parecen dispuestas a turbar su sosiego, a impedir que se entregue de lleno a su misión, a sostenerlo en continua protesta. Pero el Magisterio, con santa persistencia, vuelve a su labor tras cada interrupción; y este poder de elasticidad constituyente su valor máspreciado.

Para alcanzar la plenitud que ansia le es indispensable sostener y aumentar esta resistencia; ponerla a prueba de vejaciones, insultos e impertinencias; moldearse, limarse, modificarse siempre y sin descanso.

Sólo así, cuando llegue la hora de la Justicia, que siempre llega para los preparados, nos hallará dispuestos a recoger el fruto de una labor persistente.

Para entonces, no se olvide que la recompensa será acomodada fielmente a nuestro valer y a la meta alcanzada; y que no hallarán eco ni quejas ni destemplanzas.

14. A Girona!!

El Magisterio Gerundense, 16 de juliol de 1931

Si escoltem ben endins, ben endins de nosaltres, els més freds sentirem ara un pregon desig de cercar per uns dies la companyia de mestres, de preguntar-los de refermar conviccions amb les conviccions d'altri, i de trobar en l'auxili mutu una guia que ens ajudi i ens governi.

Poques vegades com avui aquesta necessitat fou tan imperiosa: han passat tantes i tan grans coses en aquest curs! I es presenten tan i tan grossos canvis!

Unes incognites obsessionants ens suggestionen i ens inquieten:

Que farà la República per la cultura?

Ha arribat la gran hora de la escola espanyola nova?

Com ens acomodarem a les noves modalitats si aquestes es manifesten?

Com vencerem els prejudicis evidents i força injustos que existeixen en contra nostra?

Qui intervindrà la Escola Catalana: l'Estat?; La Generalitat?; l'un i l'altra?

Quines derivacions poden sobrevenir per la nostra escola en un regisme autonòmic?

Me sembla que n'hi ha prou en estendre un darrer l'altre aquests interrogats per a galvanitzar al mestre més inapetent i extenuat.

Tots convindrem en que cal expremre el cervell, traçar un pla, unificar esforços, estudiar, vigilar actuar.

S'anuncia un curset a Girona: te una finalitat immediata interessant i molt útil: emprò en te altra més transcendent encara; la d'aplegar els mestres per a sublimar en una flamarada d'entusiasme l'esperit societatari.

Serà la primera vegada de l'era republicana que els mestres girunins s'aplegaran solemnement a la capital i ho feren quan tenen davant seu difícils problemes, esperances rioles i també temences fundades.

Tots voldrem cercar en l'intercanvi de projectes i d'opinions una llum en el nostre camí, el qual pot presentar-se més de moment més tortuós i menys assequible; tots voldrem fer càrrega de vocació i d'optimisme pel curs que s'apropa.

Les jornades de Girona han de preparar la magna Assemblea del Magisteri català que ha de celebrar-se a Reus el proper setembre.

Ens cal acoblar la força i el consell de tots.

A Girona!!

15. Afanys de cultura

El Magisterio Gerundense, 26 de maig de 1932

El passat diumenge. Travessavem les Guillerries; era al caure de la tarda, i feiem cap a una gentil vileta del cor de la muntanya.

A la plaça pública hi havia molta gent agrupada: hom discutia i bracejava; joves entusiastes de la vila, ferrenys terrassans de la rodalia i rústecs pagesos vinguts de recons, els més amagats d'aquelles afraus, prenien part en la discussió o, embadalits, escoltaven la controvèrsia, en la qual hom debatia un afer amb tota evidència apassionat.

Pensàrem si les inquietuds agràries havien volat també vers les altres terres, si la qüestió social agitava aquella gent reposada i pacífica de mena.

Encuriosits ens apropàrem; imagineu quina fóra nostra sorpresa en descobrir que la gentada, camperola i senzilla, parlava amb veu febrosa de l'escola i de la cultura.

Aquella tarda s'havia produït un acte incivil i amargament se'n planyien.

—Tot vé del poc saber i de la poca lletra!

—Manquen escoles, manquen mestres, manca cultura!

Un minyó ardit, amb gest tribuncí, cridava: Ara ho veieu! Ara ho veieu! Per què no us feieu de la Protectora de l'Ensenyança Catalana quan repartírem els butlletins!

—No és de caritat, que volem ensenyança —deia un altre— és al Govern a qui pertoca estendre-la arreu, bona i abundosa!

—El Govern! El Govern! El Govern! No pot ésser per tot el Govern!, bramolava un tercer.

—Això és primer que tot el del món!

I així seguia la disputa, viva i animada i cridanera.

Qui és aquest home? vaig preguntar d'un dels més posseïts d'entusiasme.

—És un que fa de mestre; no és mestre passat; emperò va de masia en masia a ensenyar de lletra.

N'hi ha molts que ho fan i els ho volen privar; però encara en falten molts d'aquests homes que bé hi calen ací dalt.

L'espectacle m'encantava i em retenia; però els companys, menys interessats, em reclamaven i no podia completar l'informació suggestiva.

I mentres fugiem serpentejant costa avall, entre les boires, els espectres dels barallats muntanyencs m'aconseguien i obrien en l'ànima les deus del goig; però també les fonts tenebroses del rezel i la temença.

Oh! sí, encantava el deliri del poble per l'ensenyament, manifest en un clot d'aspres muntanyencs; feia goig de constatar com la gent muntanyenca es dalia per la cultura. Mai, mai s'hauria vist aquell glatir per l'escola en el desitg popular, mai l'esperança de les masses s'havien encrostat tan fort en la cultura.

Però, com podrem correspondre a l'afany desbordat del poble creient i enfervorit? Quina tremenda responsabilitat la nostra!

No fóra potser hora de pregonar la gran veritat, de dir que aquesta vidència intuitiva del poble és lloable i encertada; emperò que ens cal un aparell més perfecte, el qual no es pot forjar a tota pressa. Prevenint els estralls d'un desencant prematur, potser ja és el moment de demanar una moratòria i de posar-nos tot seguit a la feina d'estructurar l'escola disposada a satisfer la fam de millorament espiritual, cada jorn més curulla d'exigències.

Aquells ensenyadors, sense preparació ni títol, que volten de pagesia en pagesia, no proclamen, per exemple, la necessitat de portar mestres temporers en missió educadora per terres de garrotxes i de guillerries?

L'impressió recollida en la darrera tarda de diumenge ens ha semblat prou interessant per a glosar-la en el comentari de la setmana.

Aquella preocupació que obsessiona a la gent d'una vileta muntanyenca i els enardeix i els captiva i els detura a l'hora del cine, de la manilla i de les ballades, ens sembla prou eloqüent per merèixer una reflexió pregonada i alligonadora.

16. L'Estartit i Torroella

Emporion, 20 d'octubre de 1918

Es ben difícil trobar com a casa nostra dos aspectes de Geografia humana tan propers i tan diferents alhora. Torroella i son gentil barri marítim ofereixen una fesomia ben distinta: aquella, servant un segell de noble població mitgeval, és avui essencialment agrícola, amb tots els atributs de les grans viles rurals; l'Estartit, pintoresc poblet mariner amb el privilegi d'una situació envejable, posseeix una platja immillorable i una costa de grandiositat indescriptible.

Aixís també la gent aquí i allí se diferencien notablement per la seva indumentaria i per la font de vida que'ls sustenta i per la espiritualitat que'ls guia.

Aixó no pot ni deu ésser obstacle per a que uns i altre se relacionin, se compreguin i s'estimin, tan més quan Torroella se sent tot orgullosa del seu barri de Marina.

Es que en efecte, cal tenir ben apagat el foc del patriotisme, per a que al sortir de la vila i a poc que vos aparteu cap a Orient eixa consideració ben falaguera no acaroni vostra vanitat: «Fins al peu d'aquell mar tan bell arriba la terra torroellenca, aquell poblet tan blanc i tan joliu es quelcom nostre, i ben nostres les preuades belleses de sa costa».

Torroella terrassana i Torroella marinera se completen en un escaient conjunt.

Per aixó cal que torroellencs i estartidencs s'afanyin en borrar les últimes restes d'una barrera espiritual que els separava, a despit dels lligams administratius. Altres vincles de germanor ja iniciats cal enfortir també d'ara endavant.

La Torroella redimida de demà, la Torroella neta i galana, la Torroella modernitzada en el bon sentit de guardar vora els aspectes de darrera hora les valioses joies de l'antigor, la Torroella futura se preocuparà d'embellir el seu barri marítim preparant l'adveniment del seu màxim esplendor.

I es proporcionarán recíproca i decisiva col·laboració, penyora de prosperitat, quan el ferrocarril porti una vida nova a la vila, quan una via ferrada escursi la distancia que'ns separa de l'atractiu barri de mar, quan grans cartells policromats anunciïn la renomada platja de moda arreu de Catalunya, la gran estació d'estiu de l'Estartit.

17. Geografia general per Miquel Santaló Parvorell

Emporion, 18 de març de 1923

Les màquines de la acreditada casa Dalmau Pla de Girona acaben de donar-nos una de ses més belles produccions: la Geografia General de Miquel Santaló, professor de Geografia a la Normal de Mestres de Girona.

Santaló és un lluitador; per son únic esforç ha obtingut el lloc envejable que ocupa; mes no l'ha acondormit l'èxit: son llibre ho prova.

Santaló és fill d'un petit i no llunyà poblet empordanès: per això i perquè son cas es exemplar i perquè l'obra s'ho val ens cal parlar d'aquest interessant llibre.

No cal cercar en aquest una Geografia a l'antiga usança, una Geografia merament descriptiva dirigint-se sols a la memòria sens esperonar l'intel·ligència; ni tampoc una Geografia en música a tall de Reclus —gran i admirable geògraf—, sino una Geografia científica apel·lant a la observació i a la pensada.

Santaló ens mostra la nova tendència que a fora han tingut tan eminents conreadors con Ratzel, el meritíssim, tendència que ens considera la terra com una cosa vivent, transformant-se sots el domini de raons astronòmiques i geològiques, i cerca les lleis d'aquest regisme.

Aquesta tendència i ara En Santaló amb ella, ens posa en el camí de les més atractívoles recerques, conduint-nos per formosos viarany cap a la Geografia humana tan suggestiva com era glaçada i enutjosa aquella vella i encarcerada Geografia dels noms i dels nombres.

La Geografia d'En Santaló és quelcom ponderat: res hi sobra i tot hi és en son lloc; emprò si haguéssim d'escollir en vistes a la utilitat triariem ses indicacions bibliogràfiques, el sucós tractat de Fisiologia terrestre i sa iniciació a la Geografia regional.

Si l'obra es per a tothom recomanable per a nosaltres te un especial atractiu: hom sap la diferencia que's troba sempre entre la realitat i la millor descripció; de vegades s'estudia un cas l'exemple del qual es davant nostre: hom no'l veu i si hom el sospita queda en la sospita. En Santaló ens aparta en gran part, aquest gros inconvenient il·lustrant-nos amb exemples escollits a casa nostra.

Axis hem vist Cala Nansa i les Cambres de la nostra costa i la Foradada (de la costa de Torroella i no de la Escala amic Santaló) i un exemple de plegament en les pissarres siluriques de Culera, i una secció en llargada del Ter, i els tombols del Montgrí i d'Empuries. Imagineu amb quina fruició hem admirat l'encert d'aquesta tria.

L'obra d'En Santaló farà un gran bé al Magisteri, al qual va destinada, i sobretot als normalistes, si saben buscar-hi l'estímul per a ses ambicions d'homes d'estudi que'ls ofereix la Geografia regional que en l'obra es planeja.

Amb la felicitació que dirigim calurosa i coral a l'autor, cal afegir hi la que es mereix la casa editora, la qual presenta un treball acuradíssim, digne del llibre.

Que un i altres vegin l'augment de son lloable esforç, per tal de fruitar noves i tan valioses produccions com aquesta de que venim de parlar.

18. El nostre tribut

La Gralla, 1 de gener de 1929

Els que fan LA GRALLA han tingut la gentil galana idea d'homenatjar la carretera.

Cap ciutat fora més obligada a recollir i corejar la iniciativa, com ho serà Granollers.

Granollers és una formosíssima flor de carretera; potser la més bella de Catalunya. Així, hom podria dir que el llibre serà un cant en llaor i glòria a la mare geogràfica de Granollers.

Entre els orígens de poblats n'hi ha un d'interessantíssim: la carretera, engendradora de pobles.

En una via concorreguda i en el lloc estratègic on les necessitats del tràfec o el desgast de forces imposaven un atur, allí neixia un hostel. I d'un hostel en venien d'altres, i aquell i aquests formaven el centre d'atracció que possibilitava el naixement del poble. Si les condicions eren propícies, el poble devenia vila i la vila ciutat, com és ara Granollers.

De vegades el nucli primicer ja existia, emperò somort, esllanguit i estancat; la via nova li conduïa la saba fecondant, i el rudiment de poble floria amb sorprenent ufana. Aquest deu ésser el cas de Granollers.

Totes les valls del Pireneu, des de la Cerdanya a la Mediterrània i totes les contrades nord-orientals, abocaven gentades a Barcelona, i els corrents baixants pels Congost o per l'altra vessant del Montseny, feien cap a Granollers.

I Granollers, que era i és una avançada de Barcelona per a aquella gent lassada i retuda pel sotragueig del bast o pel grilló de la diligència, no sols tenia l'encant de la parada i del repòs en perspectiva, sinó l'atractiu de l'avant port i el somriure de les primeres lluiuissors d'albada.

¡Ja som a Granollers!

I quan el tren arribava i finava a Granollers, aquest clam de joia tindria l'esclat d'un crit de deslliurança.

Fóra ben curiós de veure en film, com, a benefici a aquesta avinentesa favorable, Granollers creixia i es transformava, com aliniava ses cases, com les condicionava i embellia, com la carretera devenia carrer i el carrer ampla i animada via de ciutat populosa. Es veritat que l'indústria i el comerç han donat a Granollers una forta embranzida; emperò l'impuls ini-

cial, l'impuls directiu que ha afavorit i condicionat tota altra acció, és segurament el que s'originava en la deu d'activitat provinent de la carretera.

Per això o per allò, és el cert que Granollers, potent rebroll de Barcelona, oferia al turista una inoblidable mostra d'activitat i de vida.

Vibra encara en ma pensa el record d'una visió fulgurant, copsada en una deliciosa nit granollerina.

Veníem de les tenebres i entravem en un marc enlluernador; sortíem de la solitud absoluta i ens introduïem en un lloc animadíssim: fanals, anuncis, comerços luxosos; mostres multicolors, flamants, temptadores; formigueig de gent; noies gentils, joves elegants: vida, agitació, colors, llum.

Aquella imatge brillant, meravellosament bella; aquell reflexe sobtat en la nit tota negra; aquella carícia de ciutat en mig del desert de la solitud, fa que jo servi el nom de Granollers dins ma fantasia com el d'una població gairebé quimèrica, potser exageradament ponderada pel record, com vista en l'hora propícia en que l'amada us ennarta els sentits i us guanya la voluntat.

I perquè en guardem aquesta agradosa memòria, ens figurem que les gents de Granollers han nascut en un lloc de fira permanent, i en derivem que han d'ésser molt amics del bon temps i del viure platxeriós i de la santa alegria.

I, com que han sorgit al peu de la carretera, en treiem que han de tenir en l'ànima un envejable regust de saludable bohèmia que els fa molt sensibles a les misterioses suggestions que circulen rabents arran de carretera.

I com que entenem que això és perfum d'esperit i que ço que Granollers té de gran i els seus fills de gentils, ho deuen en bona part a la carretera, alabem l'encert de LA GRALLA, i, agraïts i voluntariosos, paguem tribut a la ciutat d'altri, que ens captivà amb un màgic mirallet de diabòlics reflexes.

19. Natura

El Magisterio Gerundense, 25 de setembre de 1930

Adaptación escolar de las Ciencias Naturales en forma de libro de Lectura,
por D. José Junquera Muné.

Ha nacido un libro y es un muy hermoso libro. Se llama Natura; su autor es D. José Junquera Muné. Tiene magnífica presentación que honra al autor y a la Casa Dalmáu Carles de Gerona la cual ha editado la obra.

Dice bien lo que se propuso el autor la leyenda del pórtico: adaptación escolar de las Ciencias Naturales en forma de libro de Lectura; adelantemos que ha logrado con creces su objetivo. Siguiendo un plan muy bien ordenado y muy metódico, va glosando temas interesantísimos en forma amena, con estilo cortado y preciso y con lenguaje clarísimo, cual exigen los libros escolares.

La obra está dividida en tres partes: El Cielo, adecuado resumen de Uranografía en seis capítulos y un apéndice; la Tierra donde trata las más sugestivas cuestiones de Geografía Física, en treinta y nueve capítulos; y, por fin, el tercer libro, titulado «La Vida», referencia al estudio del hombre de los animales y de las plantas. (ciento cinco capítulos).

Los asuntos cuidadosamente escogidos y mejor tratados revelan a un tiempo al naturalista que conoce el Mundo y al pedagogo que conoce al niño. Sediento de la emoción de la Naturaleza, excursionista incansable, el autor ha impregnado en el libro buena parte de su entusiasmo, con ponderación, no obstante, y sin lirismos exagerados que encubren la pobreza de ideas: de sus páginas brota aquella indefinible aroma que se da solo en los relatos de cosas vividas, palpantes, veraces.

El libro escolar que ya no es instrumento del memorismo —el cual imponía limitaciones— ha modificado su aspecto y extendido su alcance. Ya no se almacenan en la memoria los conocimientos; sino los índices de materias y en relación con los libros. Estos se utilizan a manera de memorandum.

En los nuevos archivos se hallan clasificados los asuntos que antes se comentaron, glosaron, analizaron, y de los cuales se sacaron también previamente esquemas mentales.

Para este nuevo oficio sirve admirablemente el libro del Sr. Junquera, donde se guardan datos y notas curiosísimas y tan abundantes que revelan envidiable erudición.

El libro, así concebido, conviértese en obra de consulta que seguirá al niño de por vida, sirviéndole de guía en un ramo importante de conocimientos.

Como se tratan temas áridos; pero con sencillez de lenguaje, este libro que interesa al niño, cautiva también al hombre, cual hemos podido comprobar al ponerlo en manos de unos y de otros.

Aún sin limitarnos a su uso como libro de Lectura, posee la obra grandes posibilidades didácticas: ofrece valiosas noticias, resúmenes e ilustraciones para trabajos escolares, y algunos interrogatorios encaminados a despertar al espíritu de observación en el alumno.

Importa hacer destacar el cariño con que ha sido limado el lenguaje del libro: la claridad de sus cortos párrafos, la parsimonia en el uso de voces nuevas y la aclaración en paréntesis de la que era conveniente introducir. A estas cualidades añádase la ilustración, tan profusa y bien escogida que por sí sola tiene ya alto valor instructivo. Téngase en cuenta que más de 300 grabados están repartidos por la obra y por sus bellas láminas fuera de texto.

Ha nacido un nuevo libro decíamos; teníamos razón al calificarlo de bello y rollizo retoño que honra a su autor; y lo honra, sobre todo, porque no es su obra remedo de obras anteriores, sinó que tiene un sello de originalidad por su presentación, estilo y contenido.

Auguramos a «Natura» el éxito que merece y al notificar su aparición, lo saludamos jubilosos:

¡Bien nacido!

20. Lloança de Torroella de Montgrí

Llibre de Festa Major, 1961

En la terra empordanesa tan plena de gràcia i de beutat, una de les viles més interessants i típiques és Torroella de Montgrí.

L'elogi semblaria finaesa obligada en aquest lloc, si no revissim amb el lector algunes de les joies torroellenques.

EL RIU

Torroella té un riu, i per a morir al seu redós, aquest riu baixa del Pireneu. Aquest riu visita ciutats i viles i poblets; però enlloc, des d'Ull de Ter a la Gola, mostra la plenitud de sa magnificència, tota l'eficàcia de son poder fecundant, com en enfrontar-se amb Torroella de Montgrí. Aquí el riu ascendeix de sobre a gran riu i mostra l'envejable opulència d'un magnífic riu de plana. Pugeu al cim del pont monumental de les set arcades; guaiteu a Llevant, guaiteu a Ponent i l'amplitud del llit, la magna perspectiva, us evoquen sense desavantatge els rius més bells de les ciutats més belles.

L'HORTA

Torroella té una horta que és filla del Ter; una horta que baixa de Verges per a esplaïar-se en terra torroellenca, una horta ufanosa, paradisiàca, matisada amb tots els tons de verdor, esmaltada amb la gentil coloraina de les flors i de les fruites assaonades, i embaumada de les més fines sentors d'uns jardins d'ensomni. Perdeu-vos pels caminals de l'horta, empleneu els vostres sentits de les més plaents sensacions, allargueu la mà vers la fruita temptadora, i convindreu amb nosaltres que l'horta torroellenca té tots els encisos dels rics i fecunds vergers de la terra.

LA MUNTANYA

Per a ressaltar més la frescor i l'atractiu de l'horta, Torroella té una muntanya: el tómbol del Montgrí; al cim del plannell calcinal trobareu una visió de terra erma, despoblada, soliuu, d'una bellesa menys assequible però més grandiosa. Els seus torrents, ses penyes desolades tenen devots admiradors en els fills de Nemrod.

Travesseu l'oliver que la circumda, i enfileu-vos per la Muntanya Gran: evocareu la terra de Déu i veureu trespasar personatges bíblics pels seus camins pedregosos.

LES DUNES

La sorra del mar i la força de la tramuntana crearen unes muntanyes movibles. L'esperit fort d'un torroellenc insigne. En Primitiu Artigues, repoblà les dunes i convertí en un parc les muntanyoles sorrenques. Avui hi ha un bosc immens on el desert s'estenia. Seguim les pinedes de les dunes per la tortuosa carretera: veurem un panorama original i admirarem un bell i atractívol exemple de l'enginy de l'home dominant la Natura.

LA MAR

Torroella té el seu mar, un mar que és el fons més escaient de son pintoresc paisatge; un mar que ofereix la platja immillorable de l'Estartit i la dantesca creació d'una Costa Brava, que espera encara el geni poètic que la canti i la descrigui.

Preneu un llaüt i aneu de l'Estartit a l'Escalà; desfilaran davant vostre illetes, cales, foradades, penya-segats esgarri-fosos, cims alterosos, monstres de pedra; la vostra admiració no reposarà i l'espectacle sublim us enlluernarà i no comprendreu com els homes empordanesos no proclamem amb més insistent entusiasme la valor immensa d'aquesta costa incomparable, ben lluny d'ésser abastament coneguda.

LA HISTÒRIA

Torroella té una història; bé s'ha parlat del poder suggeridor de l'antiga vila, el major encís de la Torroella estric-ta. Torroella fou la reina de l'Empordà i ses pedres venerables prou parlen i ben intensament de sa passada grandesa; la riquesa arqueològica mereix una consideració i un respecte que per mala ventura no sempre s'ha atés com calia. Seguim-ne les coves prehistòriques, l'església, vera Catedral, els castells, les torres, els portals històrics, els palaus, els finestrals, penetren molt endins del visitant il·lustrat que cer-

ca el ressó del passat en les originals i venerables edificacions de l'antigor.

L'ESDEVENIDOR

Torroella és una vella dama que sabé sortejar difícils tempestes, vèncer els mals cops de la sort i valorar ses més pures fonts de riquesa. Feinadora i activa, serva sota la pols del treball un delicat segell de distinció. En l'avenir, Torroella explotarà les seves condicions naturals insuperables, variadíssimes i arribarà a una plenitud insospitada. Cal que el viatger en aquest terme tan extens i ple de contrastos conegui tots els aspectes per a copsar la bellesa i les possibilitats de l'antiga i reial vila de Torroella.

21. Descuit?

El Magisterio Gerundense, 28 de maig de 1931

Deiem en altre article que les associacions del Magisteri no gaudeixen de la consideració lògicament cobejable, i que no els fôra concedida graciosament la deguda bel·ligerància.

Potser no erem prou entenedores les nostres paraules, i per això —i per creure-ho molt interessant en aquests moments greus— anem a puntualitzar el nostre sentit parlant clar i català.

Declarem, en primer lloc, que el plany ens el suggerí la següent nota publicada per la premsa diària de Barcelona:

«L'ensenyament primari a Catalunya.— El conseller d'Instrucció Pública del Govern de la Generalitat de Catalunya, senyor Ventura Gassol, convocà els organismes que intervenen l'ensenyament primari a Catalunya, per parlar de com donar unitat i aficàcia a l'obra d'implantació de la llengua catalana a les escoles».

«Presidida pel senyor conseller d'Instrucció, acompanyat del president de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament, senyor Joan Casanovas, i del director del Seminari de Pedagogia de la Universitat de Barcelona, doctor Joaquim Xirau, han assistit a aquesta reunió elements del Patronat Escolar de Barcelona, del Consell d'Inspecció d'Ensenyament Primari del Consell Informatiu de Pedagogia, del Seminari de Pedagogia de la Universitat de Barcelona i de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana».

Gairebé no caldria afegir cap comentari perquè es prou significativa l'absència de tota representació societaria dels mestres en una reunió on son tractats assumptes de l'escola i de l'ensenyament; no podem però resistir la temptació d'analitzar la convocatòria.

Perquè no fou cridada una representació del Magisteri en l'hora solemne en la qual, per primera vegada, un govern democràtic reuneix els organismes directors de l'ensenyament primari per a tractar d'un afer transcendental?

Volem suposar que no fou per despreci sinó per oblit; que no es pretengué humiliar-nos ni befarnos, sinó que ni tan sols l'existència de les associacions professionals espurneja en el record dels qui congregaven l'Estat Major de l'Ensenyament Primari a Catalunya.

Ens avergonyiríem de pregonar aquets fet a la plaça pública fora del clos professional per la temensa de que se'n tragué una significació per nosaltres aclaparadora emperó els deures de representació ens esperonen a vèncer vacil·lacions i dubtes i a formular en alta veu una íntima pregunta torturadora:

Si, com cal suposar, no s'adonaren de nostres organitzacions societaries: quina serà la nostra mísera valor, o quina la nostra malatrasa en fer-nos vistents?

A l'espera d'una veu més autoritzada, ens complauria ésser escoltats i atesos pels nostres companys, i, alhora, pels qui sense ombre de mala intenció ahir prescindien de nosaltres indegudament.

A aquests els voldriem assabentar que viuen organitzacions compostes de gairebé tots els mestres oficials; col·lectivitats nombroses de centenars i centenars d'individus, vibrants, capacitats i ben disposats; gent de seny i de ponderació; i, per això, no viciosament susceptibles, emperó impressionables per les delicadeses o per les desatencions a la col·lectivitat. Amb als companys voldriem meditar sobre el fet de que constituïnt entre tots la força de bon troç mes considerable en l'esfera de l'ensenyament, ens sia possible posseir el do de l'invisibilitat.

Potser es hora de veure si la nostra xarxa societaria grandiosa i superba per l'extensió, no resulta excessivament flonja, subtil, destenyida i si no urgeix donar-li consistència i densitat i color. Sabem als companys prou desperts per a copsar la valor de certes actuacions d'elements afins i la gravetat de l'hora, i per a comprendre que el fet comentat, sense importància si li manca el caràcter simptomàtic sabent anul·lar-lo com a precedent, palesa la necessitat d'una actuació activa, i enèrgica, la qual exigeix que des d'ara acullim amb calor el ressorgiment de la Federació de Mestres de Catalunya i el projecte d'una Magna Assemblea, on se reveli la quantitat i la força del Magisteri, ben mereixedores d'ésser tingudes en compte.

22. Actuació lloable

El Autonomista, 5 d'agost de 1932

Darrerament els periòdics han anunciat amb lloança que Miquel Santaló havia obtingut una important subvenció per a edificar escoles a Girona.

Aquesta nova interessa directament i gairebé exclusivament a la capital; però com que respon a una actuació continuada i altament lloable d'un mestre diputat, educador fidel a unes conviccions que ens són cares, ens creiem obligats a remarcar aquest aspecte de l'activitat de M. Santaló, el nom del qual ressona vibrant en el món de l'ensenyança. Devot de Minerva, Santaló palesa que té una fe viva en el ressorgiment del poble per la cultura. En sa concepció d'home ben humà, generós, vident, es preocupa en primer lloc de bastir el temple de la cultura infantil, de resoldre el difícil problema de la instal·lació escolar. Pocs dies abans d'obtenir esmentada subvenció, aconseguia que per les Corts Constituents fos presa en consideració la següent proposició de llei que copiem del Diari de Sessions:

«Se leyó la siguiente proposición de ley del señor Santaló:

A las Cortes Constituyentes.— Cada arte reclama su ambiente. El ambiente específico para la instrucción y educación de la infancia ha de ordenarse en la escuela. La salud de los niños, la salud del maestro y gran parte de la eficacia de la labor del Magisterio, están estrechamente ligadas a las condiciones materiales del edificio escolar. Esta sencilla noción ha llegado ya al alma popular y ha sido oportunamente recogida por el Estado para declarar obligación de todos los Ayuntamientos la construcción, instalación y conservación de escuelas de primera enseñanza en condiciones higiénicas y pedagógicas. Pero el Estado no desconoce que los recursos económicos de muchos Ayuntamientos son insuficientes para cumplimentar esa obligación, y sin duda que por esto ha ofrecido formalmente auxilios en virtud de los cuales la noble apetencia de las Corporaciones municipales para atender a la enseñanza se ha manifestado, superando muy pronto la capacidad presupuestaria del Estado.

Así ocurre en el presente año que, mientras la cantidad consignada para esta atención asciende a la exigua suma de 4.200.000 pesetas, ya comprometida para obras en curso des-

de antes del 1.º de abril, hay más de 300 expedientes en condiciones reglamentarias y que no pueden despacharse por falta de crédito, aparte de otros 2.400 en tramitación. Esta realidad ha creado una situación difícil a muchos Ayuntamientos que, ante el ofrecimiento del Estado, han acudido al préstamo para la adquisición de solares, comenzar obras o aportar lo que reclamaba el Estado, encontrándose ahora sin escuelas y con la obligación de pagar considerables intereses.

Para solventar estas dificultades y responder al fomento de la cultura nacional (con lo cual se aliviaría también el problema del paro forzoso de obreros), los Diputados que suscriben tienen el honor de someter a la deliberación y aprobación de las Cortes la siguiente

PROPOSICIÓN DE LEY

Artículo 1.º Se concede un suplemento de crédito de 6.000.000 de pesetas, imputable al capítulo 26, "Edificios-Escuelas", sección 8.ª, del presupuesto vigente de Instrucción Pública, para la ejecución de obras por el Estado y para subvencionar a los Ayuntamientos.

Art. 2.º La distribución de este crédito se hará por mitad para la construcción de edificios de nueva planta para Primera enseñanza por el Estado, dando preferencia a las solicitudes de los Ayuntamientos que hagan efectiva la parte que les corresponde del total importe de la obra, y la otra mitad para abonar a los Ayuntamientos que construyen los edificios por su cuenta la subvención que la ley señala.

Palacio de las Cortes, 14 de junio de 1932.— Miguel Santaló.— Fernando Valera.— Rafael Guerra del Río.— José Puig de Asprer.— Antonio Xirau.— Rafael Campalans.— Luis Companys.— Domingo Palet.— Amadeo Aragay.— Jerónimo Gomariz.— Luis Nicolau d'Olwer.— Firma ilegible.

Fué tomada en consideración.»

L'exposició seca dels fets és prou eloqüent; podríem passar-nos de tot comentari però el nostre caràcter de mestres, de representants de mestres ens obliga a pregonar que Santaló, atent a imperatiu de sa procedència i de sa història, compleix amb escriure ses promeses solemnes amb relació a l'escola.

Santaló, per aquest afer, no necessita estímulo; nosaltres, però, confreres en l'ideal de cultura popular, hem volgut dir-li com seguim, joiosos i agraïts, el procés de la seva lloable actuació cultural.

23. Davant l'Estatut

El Autonomista, 15 de setembre de 1932

Els mestres de Catalunya reanudaran enguany les seves tasques amb un rosec al cor en veure desoït el seu clam previ-sor contra un possible dualisme d'escoles.

L'Estatut que deixa força satisfetes les ànsies immediates dels catalans en molts aspectes, no sols falla en la qüestió de l'Ensenyament, sino que sembla voler canalitzar la pitjor de les solucions.

L'espectre del perill més temut es davant nostre amenaçador; i ara sols ens queda el paradoxal recurs de refugiar la nostra esperança en la mateixa virulència de sa terrible malignitat.

Perquè és impossible que si els governants d'aquí i d'allà, esperonats per l'imperatiu de sa posició liberal, republicana, humana i europea guaiten l'esdevenidor des l'alta fita on s'esfumen les baixes passions partidistes i es dominen les grans finalitats de l'educació popular, vulguin donar el més lleu suport a la possibilitat d'una guerra civil sorda i repugnant, portada al clos sagrat de l'Escola i que enfrontaria mestres amb mestres i transcendiria fatalment als infants, tan sensibles al virus passional i tan mereixedors d'apurat respecte.

Apressem-nos a senyalar que tenim motius per a sostenir el nostre optimisme malgrat la fredor d'un article setè indesitjable.

Els dirigents de la Federació de Mestres de Catalunya no han desatès el compromís de l'hora: amb prudent activitat i amb obligada rapidesa que permetia atendre imposicions reglamentàries han fet gestions, visites i consultes i sotgen les oportunitats per a estendre la seva actuació.

Hem de pregonar haver trobat en els directors de la cultura catalana i en nostres autoritats pedagògiques una acollida cordial i una comprensió i una vidència completament satisfactòries. A la punta de la ploma saltironegen els noms d'uns homes prestigiosos els quals palesaren un lloable domini del problema que més ens interessa i un gran afecte pel Magisteri Català: els farem justícia a la seva hora.

L'impressió nostra és avui més falaguera, no podem, però, abandonar aquest afer transcendental sobre el qual hauríem d'insistir.

Caldrà popularitzar, potser, el mal averany que enclou el dualisme d'escoles, exposar els estralls que produiria, i defensar després la solució que patrocini l'entitat cabdal dels Mestres de Catalunya.

I cal sobretot enfortir més que mai els lligams societaris, fomentar la disciplina i l'esperit de sacrifici, perquè hom pugui parlar amb autoritat per tots els mestres oficials de Catalunya.

S'ha de tenir en compte que un dels factors més decisius per a aturar la malvestat i per a aconseguir nostres propòsits serà el senys dels mestres, el crèdit de confiança que guanyem dels uns i dels altres, la ponderació i la lleialtat dels mestres oficials de Catalunya.

24. Davant l'Estatut. Exigim garanties

El Autonomista i El Magisterio Gerundense, 22 de setembre de 1932

La solució del greu problema plantejat pel funest article setè de l'Estatut pot dependre de la capacitació, de l'entusiasme i de la lleialtat del Magisteri oficial de Catalunya.

La nostra responsabilitat augmentarà per això considerablement, i és lògic i és necessari exigir garanties per salvar-la.

La qüestió més delicada, a l'entorn de la qual, giravoltaran les altres, la que serà més vista, més controlada i més discutida és la idiomàtica.

L'admissió oficial del bilingüisme ens situa per aquest afer en un terreny de major comprensió i més ben il·luminat.

La llengua pairal recobra les seves prerrogatives, i, encara que sembli contradictori, la llengua castellana adquireix també —pel misteriós poder de les solucions raonables— la jerarquia que li correspon: no pot ésser tinguda com una llengua forana qualsevol; llengua oficial de relació entre tots els pobles hispànics, deu tractar-se amb cura especial; però desfent-nos del funest prejudici de voler manejar-la com a llengua materna. Així ens pertoca el doble comès de posar al noi en el domini de la llengua vernacla i d'aconseguir-li una possessió més perfecta que abans de la llengua castellana per mitjà d'una tècnica metodològica amarada en les deus d'una pura realitat.

Es aquesta una tasca difícil i de la qual se'ns demanarà compte al seu temps, si, com suposem, s'arriba ara a una solució harmònica.

Per a superar les grans dificultats oposades a l'èxit cal afinar les eines i exigir els mitjans que condicionin el triomf.

Del primer extrem ja en cuidarem nosaltres; les sessions memorables de l'Escola d'Estiu de 1932 declaren prou bé la preocupació del Magisteri, la qual produirà noves conferències, cursets i assemblees per tal d'assenyalar normes a l'acció de conjunt. En quant a les garanties exigibles, ultra les generals de personal i d'instal·lació, haurem d'insistir, sobre tot, en demanar l'efectivitat d'assistència escolar.

Malgrat les repetides disposicions l'obligatorietat de l'ensenyament és encara lletra ben morta. Bon nombre de nens no van a l'escola; per necessitat, per caprici; per ignorància o

per egoisme dels pares, el camp, el taller o la fàbrica poden prendre'ns molts alumnes; aquests van i venen, interrompen les classes, les reprenen o abandonen definitivament l'escola, a son albir.

Cal dir això ben alt, ben aviat i solemniament. Quan sobre una classe pesa una responsabilitat d'aquesta naturalesa, quan una obra imperfecta pot originar demà rezels, conflictes i renyines, quan un sistema cobejable pot fracassar per causes alienes al mateix, s'ha de presentar les dades del problema amb tota la cruesa i s'ha d'estimular a les autoritats que poden, amb gest enèrgic, aconseguir el que altres nacions, com França per exemple, tenen resolt des de fa mig segle.

A totes les raons que imposen l'ensenyament obligatori s'afegeix aquí, les enormes dificultats del bilingüisme, sols superables amb una acció escolar duradora: amb l'assistència obligada es vincula el crèdit sagrat d'un estament respectable.

Sabem que si les Associacions del Magisteri inicien aquesta campanya trobaran el suport de l'Inspecció la qual ja malda per acabar amb un abús deshonorat; i volem suposar que no mancarà el de les autoritats republicanes. Pel que fa referència a Girona, podríem dir que el digne governador Sr. Ametlla no serà desatent a la crida del Magisteri per aquesta obra d'alta utilitat pública. Demanem la col·laboració dels companys, dels escriptors, dels amics de la cultura pública; estudiem els mitjans de més eficàcia per obtenir l'obligatorietat i disposem-nos a emprendre una croada insistent fins aconseguir que d'una vegada desapareixi per sempre la funesta tara de l'absentisme escolar.

Si no es pot aconseguir aquesta prèvia conquesta, hem de rentar-nos les mans perquè serà impossible salvar el prestigi del Magisteri de Catalunya mentre quedem obligats a actuar sobre alumnes intermitents i de deficient escolaritat.

25. Davant l'Estatut. Dualisme i partidisme

El Autonomista i El Magisterio Gerundense, 6 d'octubre de 1932

Afanyosos d'esbrinar tots els perills que presenta el dualisme d'escoles oficials a Catalunya, tractarem de considerar avui el que amenaça la neutralitat escolar tan cobejada pels tractadistes de més ampla i generosa pensa.

Tots sabem com en molts països es manifesta la tendència a convertir l'escola en instrument de prosselitisme.

Els governants que assenyalen a l'escola aquest comès simulen valoritzar-la quan en veritat la menyspreen; en fan l'apologia mentre la rebreguen i la desprestigien.

L'escola té un objecte clar i ben determinat; modela nens i els procura la màxima perfecció integral possible; com a nens els tracta i els condueix fins a salvar la perillosa crisi de la pubertat. Per realitzar aquesta tasca deixant de banda certes qüestions religioses, morals i polítiques que divideixen els homes. Nosaltres ens imaginem fàcilment una escola en funció que podrien contemplar amb complaença i confiança els homes de més oposada procedència si fossin nets de cor i lliures de prejudicis morbosos. Però els cabdills apassionats i autoritaris no es deturen davant la pura i estricta finalitat de l'escola, sinó que aspiren a convertir-la en arma de partit. De Stalin a Mussolini s'estén una escala de dictadors que amb falàcia i amb oratòria brillant i sofística assignen a l'escola un objectiu rebutjable.

Es lluny encara, potser enlloc inassequible, l'Escola Universal, autònoma, regida per ses pròpies lleis en quant a la tècnica i al contingut de formació moral, regulada per normes despreses exclusivament de l'experiència professional i de la ciència pedagògica.

Mentre això no arribi, aspirem a què els governants no ens converteixin en prossèlits fomentadors de ses conviccions polítiques.

Diguem i repetim que certes qüestions aparentment clares pels homes inflamats d'ideal corresponen a interessos abstractes, els quals no sorgeixen en l'ànima dels nen o bé apunten justament en la darrera edat escolar. I farem prou, si ens limitem a preparar els nostres nens per a rebre amb esperit sà, caut i cultivat les llevors de propaganda quan s'apropi l'hora de recollir l'honrosa investidura de la ciutadania.

Si això malgrat, hom s'entesta en desatendre els veritables interessos infantils, o bé es perd el temps o bé es crea el fanàtic, d'ànima eixorca pel conreu de la flor més delicada de llibertat que és la tolerància.

Publiquem en sa llaor, que la nostra República en ço que diu a la neutralitat escolar ha sabut assolir el pla ideal tan difícil d'aconseguir i on saben sostenir-se únicament governants i mestres sereníssims.

Aquesta posició que és una noble i exemplar executòria deuria conservar-se, a despit de tot.

I bé: volíem arribar en aquesta conclusió per a dir que al nostre entendre el dualisme d'escoles ens posa en perill de perdre-la.

Són belles les exhortacions a la concòrdia, direu Mestres d'aquí o d'allà, tots farem la mateixa feina, tots perseguirem el mateix ideal; per què haurem de repelir-nos?

Si, com temem, es presenta el dualisme d'escoles, nosaltres serem pregoners de fraternitat; però preferiríem no veure'ns en la necessitat de refer una germanor ara ja existent.

Fóra possible que aleshores hom valorés més que la tècnica i la capacitat, el zel partidista, ço que ocasionaria greu perjudici al perfeccionament professional; no es podria evitar que nombrosos mestres explotessin la ceguera del polític que sobreposa sovint l'interès del partit a la bondat del servei. Dues escoles enfrontades cercarien el suport dels partits enfrontats; la brega del carrer transcendiria a l'escola arrossegant mestres i nens.

L'espectacle dels nens enverinats per les lluites dels grans, la intranquil·litat que es portaria a l'ànima de l'educador, tan necessitat de pau interior, la profanació de l'escola per les míseres lluites rurals són conseqüències que han d'espantar al qui patrocini les dues escoles oficials.

Prou llevat de discòrdia hi ha entre nosaltres grans; prou que ens agiten i ens malmenen les bregues polítiques; prou que n'hem sentit sovint nosaltres grans; prou que ens agiten el basqueig perquè no en volgum lliurar als nostres fills, perquè no desitgem que sia l'escola un clos neutral amb dret

d'asil, on s'apaivaguin totes les tempestes de les passions humanes, on es respiri pau, goig, serenor; on regni una veritable fraternitat que prepari el regne del pacifisme i de la veritable democràcia en la ciutat futura.

El sol perill, per remot que sigui, de què el dualisme pogués pertorbar la innocent i simpàtica harmonia escolar i produir l'estúpida i repugnant monstruositat del nen polític, apassionat i enfollit per una suggestió covarda i innoble, sobraria perquè tots maldéssim per trobar solució adequada al plet que en mala hora plantejà l'article setè de l'Estatut de Catalunya.

Biblioteca Municipal
Pere Blasi

Fons documentals i gràfics

ACBG	Arxiu Comarcal del Bages	FBM	Família Brugué-Martínez, Sant Jordi Desvalls
ACCE	Arxiu Comarcal de la Cerdanya	FJI	Fundació Josep Irla
ACRI	Arxiu Comarcal del Ripollès	FPB	Francesc Perenya i Blasi, Torroella de Montgrí
ADB	Arxiu Diocesà de Barcelona	FVB	Família Vinyes-Bou, Torroella de Montgrí
ADH	Archives Départementales de l'Hérault	GRHSHB	Grup de Recerca Històrica de Sants, Hostafrancs i la Bordeta
AFB	Arxiu fotogràfic de Barcelona	IEC	Institut d'Estudis Catalans
AGA	Archivo General de la Administración, Alcalá de Henares	JLS	Joan Lloret i Serra, Torroella de Montgrí
AHG	Arxiu Històric de Girona	JPS	Josep Pujol i Senovilla, Torroella de Montgrí
AMCB	Arxiu Municipal Contemporani de Barcelona	MGV	Miquel Graells i Vilarrodona, L'Estartit
AMDSM	Arxiu Municipal del Districte de Sants-Montjuïc	PC	Parlament de Catalunya
AMGi	Arxiu Municipal de Girona	UB-AH	Universitat de Barcelona - Arxiu Històric
AMP	Arxiu Municipal de Palafrugell	UdG	Universitat de Girona - Biblioteca
AMSFG	Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols		
AMTdM	Arxiu Municipal de Torroella de Montgrí		
AMTM	Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià		
ANC	Arxiu Nacional de Catalunya		
BMPB	Biblioteca Municipal Pere Blasi, Torroella de Montgrí		
BCFC	Biblioteca Carles Fages de Climent, Figueres		
CDMM	Centre de Documentació del Museu de la Mediterrània, Torroella de Montgrí		
CDMH	Centro Documental de la Memoria Histórica, Salamanca		
EF	Editorial Efadós		
FBL	Francesc Batlle i Lloret, Torroella de Montgrí		

Barcelona, novembre de 2021

Francesc Perenya i Blasi, net del biografiat
amb Jordi Garcia i Farrero, autor de la biografia.

Testimonis i fonts orals entrevistats

TESTIMONIS

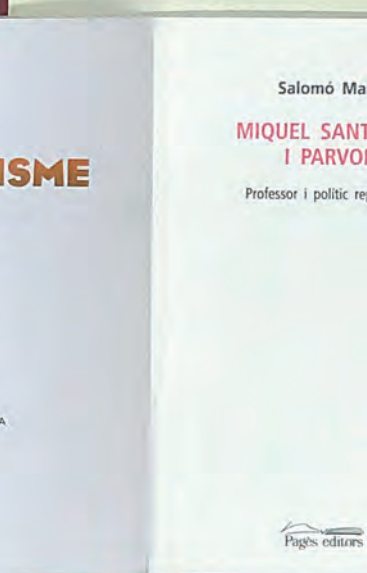
Persones que van conèixer a Pere Blasi

Jacqueline Armisen
Francesc Batlle i Lloret
Fina Perenya i Blasi (†)
Francesc Perenya i Blasi
Josep Pujol i Senovilla

FONTS ORALS

Altres persones que han estudiat directament o indirecta a Pere Blasi

Jaume Bassa i Pasqual
Albert Bou i Vilanova
Josep Maria Fullola i Pericot
Joan Lloret i Serra (†)
Salomó Marquès i Sureda
Enric Mendizàbal i Riera
Anna Pardo i Gálvez
Xavier Puigarnau i Torelló
Josep Maria Rufi i Pagès
Joan Sanromà i Bauló
Queralt Solé i Barjau
Joan Surroca i Sens
Enric Torrent i Bagudà
Conrad Vilanou i Torrano
Julià Vilar i Herms

Bibliografia

A. MONOGRAFIES

- AADD. *La defensa de l'Estatut de Catalunya. Discursos a les Corts de Campalans, Carrasco, Companys, Estelrich, Esteve, Gassol, Hurtado i Torres*. Edició a cura de Fèlix Cucurull. Barcelona: Undarius, 1976.
- *Evocació i semblança de Pere Blasi*. Torroella de Montgrí: Casal de Montgrí, 1982.
- *Els mestres gironins i l'estudi del medi (1900-1936)*. Girona: Serveis Territorials d'Ensenyament, 1983.
- *Un segle d'Escola a Barcelona. Acció municipal i popular. 1900-2003*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona - Octaedro, 2003.
- *Segona República i Guerra Civil a Girona (1931-1939)*. Girona: Ajuntament de Girona, 2006. [Conferències a l'Arxiu Municipal; 1].
- *Les escoles fins al 1939 a Sants, Hostafrancs i la Bordeta. Llums i foscos*. Barcelona: Secretariat d'Entitats de Sants, Hostafrancs i la Bordeta, 2014.
- *Història de la Cerdanya*. Girona: Diputació de Girona, 2021. [Història de les Comarques Gironines; 7].
- AJUNTAMENT DE BARCELONA. *Les construccions escolars de Barcelona. Recull dels estudis, projectes i altres antecedents que existeixen en l'Ajuntament per la solució d'aquest problema*. Barcelona: Tallers d'Arts Gràfiques Henrich i Cia, 1922.
- ARBUSÉ I BELLAPART, Narcís. *A redós del Montgrí*. Torroella de Montgrí: Fundació Mascort, 2012.
- AUDIVERT I PASCUAL, Marcel·lí. *Torroella de Montgrí: una vila singular*. Barcelona: Marcel·lí Audivert, 1983.
- BALCELLS I GONZÀLEZ, Albert; PUJOL I CASADEMONT, Enric. *Història de l'Institut d'Estudis Catalans. Vol. 2: De 1942 als temps recents*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2007.
- BARRASA I PINEDO, Josep Lluís. *Mestres i escoles del Baix Empordà al segle XIX*. Sant Feliu de Guíxols: Institut d'Estudis del Baix Empordà, 2017.
- BASSA I PASQUAL, Jaume; BACA I PERICOT, Joan. *Torroella Vila Vella*. Torroella de Montgrí: Ajuntament de Torroella de Montgrí - Fundació Mascort, 2007.

- BLADÉ I DESUMVILA, Artur. *L'Exiliada. Dietari de l'exili, 1939-1940*. Barcelona: Pòrtic, 1976.
- *L'Exiliada. Segona part*. Valls: Cossetània, 2006. [Obra completa, volum 9; Cicle de l'exili, III]
- BOSSOM I ISERN, Sebastià. *Puigcerdà*. Girona: Diputació de Girona - Caixa de Girona, 1993. [Quaderns de la Revista de Girona, 41].
- BOSSOM I ISERN, Sebastià; SOLÉ I IRLA, Martí. *Carers i places de Puigcerdà. Una passejada per la seva història*. Puigcerdà: Ajuntament - Arxiu Històric Comarcal, 1998.
- BRAGULAT I SIRVENT, Jaume. *Vint-i-cinc anys de vida puigcerdanesa, 1901-1925*. Barcelona: Jaume Bragulat, 1969.
- CALVO I GUARDIOLA, Lluís. *Els llegats. Una lectura contemporània de la tradició*. Barcelona: Arcàdia, 2021.
- CAMPALANS I PUIG, Rafael. *Política vol dir pedagogia*. Barcelona: Biblioteca d'Estudis Socials, 1933.
- CAMPS I ARBOIX, Joaquim de. *El Parlament de Catalunya (1932-1936). Una apassionant història d'aquest organisme autonòmic que té el doble interès d'un estudi complet i d'un testimoniatge viu*. Barcelona: Edicions 62, 1976.
- CAPDEVILA I VILLALONGA, Lluís. *Té la paraula el senyor... Cròniques del Parlament de Catalunya*. Pròleg de Lluís Companys. Barcelona: Imp. l'Estampa, 1933.
- CLARA I RESPLANDIS, Josep; CORNELLÀ I CANALS, Pere; MARQUÈS I SUREDA, Salomó; PUIGBERT I BUSQUETS, Joan (cur.). *La renovació pedagògica a l'Ensenyament Primari (1900-1936). L'aportació dels mestres gironins. Antologia de textos*. Girona: Diputació de Barcelona, 1980.
- CLARA I RESPLANDIS, Josep. Girona 1939: *Quatre sentències de mort*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001.
- CLAVIJO I LEDESMA, Juli. Girona 1939: *L'Institut Nacional de Segona Ensenyança d'Olot durant la Segona República*. Olot: Ajuntament, 1993.
- COLLELLDEMONT I PUJADAS, Eulàlia (coord.). *Investigar la història de l'educació amb imatges*. Vic: Eumografic-MUVIP, 2014.
- CULLA I CLARÀ, Joan Baptista. *Esquerra Republicana de Catalunya 1931-2012 Una història política*. Barcelona: La Campana, 2013.
- DEULOFEU I TORRES, Alexandre. *Memòries de la Revolució, de la Guerra i de l'exili. Volum 1*. Figueres: Editorial Emporitana, 1974.
- DÍAZ I ESCULIES, Daniel. *El catalanisme polític a l'exili (1939-1959)*. Barcelona: La Magrana, 1991.
- DOMÈNECH I DOMÈNECH, Salvador. *L'Institut-Escola de la Generalitat i el doctor Josep Estalella*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998.
- DURAN I SOL, Lluís. *Pàtria i Escola. L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana*. Barcelona / Cartarroja: Afers, 1997.
- ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA. *Principis bàsics d'Esquerra Republicana de Catalunya*. Barcelona: 1931.
- FEBRÉS I VERDÚ, Xavier. *Apologia de l'Empordà. De Banyuls a les illes Formigues*. Figueres: Cal·lígraf, 2020.
- FUSTER I GIMPERA, Joan. *Vivències i anècdotes de la vila de Torroella de Montgrí*. Torroella de Montgrí: Ajuntament de Torroella de Montgrí, 1997.
- GALÍ I COLL, Alexandre. *Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya 1900-1936. Llibre I, Ensenyament Primari, primera part*. Barcelona: Fundació Alexandre Galí, 1979.
- *Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya 1900-1936. Llibre II, Ensenyament Primari, segona part*. Barcelona: Fundació Alexandre Galí, 1979.
- GARRIGASAIT I COLOMÉS, Raül. *País Barroc*. Barcelona: L'Avenç, 2020.
- GIRALT, Agustí. *Del somni al silenci. Segona República i Guerra Civil*. Barcelona: Lampreave, 2013.
- Imatges històriques de Torroella i l'Estartit*. Torroella de Montgrí: Museu del Montgrí i del Baix Ter, Centre d'Estudis i Arxiu, Ajuntament de Torroella de Montgrí, 1982.
- IRLA I BOSCH, Josep. *Memòries d'un president a l'exili*. A cura de Jordi Gaitx Moltó. Barcelona: Viena, 2010.
- IVERN I SALVÀ, Maria Dolors. *Esquerra Republicana de Catalunya (1931-1936). Volum 2*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989.
- JUHERA, Miquel. *La Inspecció d'ensenyament des dels seus orígens a la Segona República: els inspectors de Girona, 1849-1997*. [Manuscrit, 1997]. A la Biblioteca de la UdG.

- LLUCH I MARTÍN, Enric; NEL-LO I COLOM, Oriol. *La gènesi de la Divisió Territorial de Catalunya: edició de documents de l'arxiu de la Ponència (1931-1936)*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1983.
- LOZANO SEIJAS, Claudio. *La Educación republicana (1931-1939)*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1980.
- MANENT I SEGIMON, Albert. *La represa. Memòria personal, crònica d'una generació (1946-1956)*. Barcelona: Edicions 62, 2008.
- MARQUÈS I SUREDA, Salomó. *Miquel Santaló i Parvorell. Professor i polític republicà*. Lleida: Pagès, 2015.
- MARQUÈS I SUREDA, Salomó; MORENO BUENO, José Carlos. *El magisteri gironí d'esquerra a l'exili de 1939*. Barcelona: Fundació Josep Irla, 2012.
- MARTÍN I SERRA, Miquel. *Proses reposades*. Girona: Diputació de Girona, 2017.
- MARTORELL I GIL, Encarnació, DOMÈNECH I DOMÈNECH, Salvador. *Mestres i alumnes de la República. Cròniques del Patronat Escolar de Barcelona*. Barcelona: Viena, 2013.
- MESTRAS I MARTÍ, Lluís Maria. *L'aportació gironina al desenvolupament de la pedagogia catalana*. Girona: Diputació de Girona, 1983.
- MOLAS I BATLLORI, Isidre. *El sistema de partits polítics a Catalunya (1931-1936)*. Barcelona: Edicions 62, 1972.
- MORALES I MONTOYA, Mercè. *El Parlament de Catalunya. República, Guerra Civil i Exili*. Barcelona: Base, 2012.
- NADAL I FARRERAS, Joaquim. *Joan Subias Galter (1897-1984) Dues vides i una guerra*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2016.
- NADAL I FARRERAS, Rafel. *Quan érem feliços*. Barcelona: Destino, 2012.
- PLA I CASADEVALL, Josep. *Viatge a la Catalunya Vella. Obra completa. Volum IX*. Barcelona: Edicions Destino, 2010.
- POBLET I GUARRO, Josep Maria. *Història de l'Esquerra Republicana 1931-1936*. Barcelona: Dopesa, 1976.
- PESSARRODONA I ARTIGUES, Marta. *França 1939. La cultura catalana exiliada*. Barcelona: Ara Llibres, 2010.
- PITARCH I SEGURA, Ismael Elies. *Parlament de Catalunya. L'obra legislativa, 1932-1939*. Barcelona: Parlament de Catalunya, 1981.
- PUIGARNAU I TORELLÓ, Xavier. *Economia i cultura en el primer exili. França (1939-1940). Les finances de la Generalitat de Catalunya i les residències de Montpeller i Tolosa*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, 2014. [Tesi doctoral].
- PUJOL I CRUELLES, Adrià. *Guia sentimental de l'Empordanet*. Barcelona: Pòrtic, 2016.
- PUJOL I FABRELLES, David. *Cassà Costal. Una vida dedicada a la Pedagogia*. Cassà de la Selva: Editorial Gavarres, 2021.
- REVENTÓS I CARNER, Joan. *Tal com ho vaig viure (1927-1958)*. Barcelona: Fundació Rafael Campalans, 2009.
- RODOREDÀ I GURGUÍ, Mercè. *La plaça del Diamant*. Barcelona: Club editor, 2016.
- ROVIRA I VIRGILI, Antoni. *Cartes de l'exili*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002.
- SALLÉS I BONASTRE, Anna. *Quan Catalunya era d'Esquerra*. Barcelona: Edicions 62, 1986.
- SOLÉ I SABATÉ, Josep Maria; DUEÑAS I ITURBE, Oriol. *El franquisme contra Esquerra..* Barcelona: Fundació Josep Irla, 2007.
- SURROCA, Jaume. *Branques de la meua vida*. [Text inèdit]. A l'arxiu particular de Joan Surroca i Sens.
- TORRENT I BAGUDÀ, Enric; CASADEVALL I RIERA, Jordi. *L'Abans. Torroella de Montgrí i l'Estartit: Sobrestany - la Bolleria - Montgó. Recull gràfic 1890-1975*. El Papiol: Efadós, 2010.
- UNIVERSITAT DE BARCELONA. *Memòria. Curs 1932/1933*. Barcelona: UB-Seminari de Pedagogia, 1933.
- VILA I DINARÈS, Pau. *"He viscut!" Converses amb Bru Rovira*. Barcelona: Edicions La Campana, 1989.
- *Resum de Geografia de Catalunya*. Barcelona: Barcino, 1936.
- VILADESAU I DOMÈNECH, Josep; CASANOVAS I GARCIA, Joan Manuel; CASANOVAS I MATEO, Joan Manuel; SOLÉ I IRLA, Martí. *L'efecte Cabrinetty. Puigcerdà, 10 d'abril de 1873. Antecedents, ressò i conseqüències*. Puigcerdà: Salòria, 2014..
- VILANOVA I VILA-ABADAL, Francesc; GRACIA ALONSO, Francisco; FULLOLA I PERICOT, Josep Maria. *58 anys i 7 dies. Correspondència de Pere Bosch Gimpera a Lluís Pericot, 1919-1974*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2002.

VILLARONGA I CASES, Pau. *Els mestres silenciats: Pere Blasi i el grup escolar Lluís Vives*. 2008 [Treball de recerca de batxillerat].

B. ARTICLES EN MONOGRAFIES

AINAUD DE LASARTE, Josep Maria. «Pere Blasi», a: AINAUD DE LASARTE, Josep Maria. *Mestres que han fet Catalunya*. Barcelona: Mediterrània, 2001, p. 99-102.

ALEGRE I NADAL, Pau. «La resistència política i cultural (1939-1970)», a: BERTRAN, Enric. (coord.) *L'esguard de la Societat Catalana de Geografia (1935-2020)*. Barcelona: Societat Catalana de Geografia, 2021, p. 39-117.

BARRERA I COSTA, Heribert. «Record de Pere Blasi», a: AADD. *Evocació i semblança de Pere Blasi*. Torroella de Montgrí: Casal de Montgrí, 1982, p. 3-4.

BATTESTINI I PONS, Rafael. «El Sr. Blasi a l'exili», a: AADD. *Evocació i semblança de Pere Blasi*. Torroella de Montgrí: Casal de Montgrí, 1982, p. 19-20.

CASTELLS I PIJOAN, Pere. «Pere Blasi. La seva obra pedagògica i cultural a Torroella», a: AADD. *Evocació i semblança de Pere Blasi*. Torroella de Montgrí: Casal de Montgrí, 1982, p. 5-10.

CLARA I RESPLANDIS, Josep. «Pere Blasi, geògraf català», a: AADD. *Evocació i semblança de Pere Blasi*. Torroella de Montgrí: Casal de Montgrí, 1982, p. 21-26.

CLIMENT I FERRAN, Pere. «De quan jo anava a estudi», a: AADD. *Evocació i semblança de Pere Blasi*. Torroella de Montgrí: Casal de Montgrí, 1982, p. 11-13.

FEU I GELIS, Jordi. «La renovació pedagògica al llarg del segle XIX i XX. De les Converses Pedagògiques a les Escoles d'Estiu: la il·lusió per transformar l'escola... i la societat», a: AADD. *Ensenyar i aprendre. Mestres i estudiants a la Girona del segle XX*. Girona: Ajuntament de Girona, 2010, p. 147-182. [Conferències a l'Arxiu Municipal, 5].

FUENTES CODERA, Maximiliano. «Riu i Puig, Isidre» a: PUJOL I CASADEMONT, Enric; SANTESMASES I OLLÉ, Josep (dir.). *Diccionari biogràfic dels diputats de la Mancomunitat de Catalunya (1914-1925)*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 20019, p. 379-380.

GAITX I MOLTÓ, Jordi. «Baix Empordà» a: PUJOL I CASADEMONT, Enric. (dir.). *El somni republicà. El republicanisme a les comarques gironines, 1900-1936*. Barcelona: Viena, 2009, p. 169-185.

MARQUÈS I SUREDA, Salomó. «El magisteri públic gironí a començaments de segle», a: AADD. *Evocació i semblança de Pere Blasi*. Torroella de Montgrí: Casal de Montgrí, 1982, p. 27-32.

— «Republicanisme i renovació pedagògica (1900-1936)», a: PUJOL I CASADEMONT, Enric. (dir.). *El somni republicà. El republicanisme a les comarques gironines 1900-1936*. Barcelona: Viena, 2009, p. 103-113.

MARQUÈS I SUREDA, Salomó; MORENO BUENO, José Carlos. «Pere Blasi i Maranges», a: MARQUÈS I SUREDA, Salomó; MORENO BUENO, José Carlos. *El magisteri gironí d'esquerra a l'exili de 1939*. Barcelona: Fundació Josep Irla, 2012, p. 67-77.

PAGÈS I JORDÀ, Vicenç. «Torroella de Montgrí-L'Estartit» a: AADD. *La Costa Brava. Àlbum guia 1925 Actualitzada*. La Bisbal d'Empordà: Sidillà, 2017, p. 211-213.

PUIGBERT I BUSQUETS, Joan. «Unes notes sobre la Normal del segle XIX: de 1844 a 1901», a: PUIGBERT I BUSQUETS, Joan. *La Normal de Girona i el Magisteri públic (1914-1936)*. Girona: Universitat de Girona, 1994, p. 11-25.

QUER I MALÉ, Josep; SOLÉS I SARRET, Àngels. «Records del meu mestre», a: AADD. *Evocació i semblança de Pere Blasi*. Torroella de Montgrí: Casal de Montgrí, 1982, p. 14.

SOLÉ I SABARÍS, Lluís. «Del martirologi del magisteri català. Pere Blasi, mestre i geògraf», a: AADD. *Evocació i semblança de Pere Blasi*. Torroella de Montgrí: Casal de Montgrí, 1982, p. 33-40.

SORRIBES I MAS, Lluís. «Record de Pere Blasi i Maranges. Director del Grup Escolar "Lluís Vives" de Barcelona», a: AADD. *Evocació i semblança de Pere Blasi*. Torroella de Montgrí: Casal de Montgrí, 1982, p. 15-17.

TEIXIDOR I COLOMER, Anna. «La República des de la impremta. La premsa republicana (1900-1936)» a: PUJOL I CASADEMONT, Enric. (dir.). *El somni republicà. El republicanisme a les comarques gironines 1900-1936*. Barcelona: Viena, 2009, p. 75-85.

C. ARTICLES EN PUBLICACIONS PERIÒDIQUES

- AADD. «Els diputats d'Esquerra Republicana per la circumscripció de Girona als seus electors», *El Autonomista*, 24 de novembre de 1932, p. 1.
- «Manifest dels candidats d'Esquerra Republicana de Catalunya a la circumscripció de Girona», *El Autonomista*, 2 de novembre de 1932, p. 2.
- «Ahir a Torroella de Montgrí», *Diari de Girona*, 27 d'agost de 1934, p. 2.
- AINAUD DE LASARTE, Josep Maria. «El centenari de Pere Blasi», *Punt Diari*, 27 de novembre de 1986, p. 37.
- AUDIVERT I PASCUAL, Marcel·lí. «Torroella: records escolars», *Llibre de la Festa Major de Torroella de Montgrí*, 1972.
- BADIA-HOMS, Joan. «La Biblioteca Municipal Pere Blasi, un equipament cultural modèlic», *Revista del Baix Empordà*, desembre de 2007 - febrer de 2008, p. 30-32.
- BARRERA I COSTA, Heribert. «Record de Pere Blasi», a: *Revista del Baix Empordà*, desembre de 2007 - febrer de 2008, p. 7-8.
- BASSA I PASQUAL, Jaume. «Alba, revista infantil torroellenca», *Llibre de la Festa Major de Torroella de Montgrí*, 2020, p. 151-159.
- «La trista fi de l'Ateneu Montgrí», *Emporion*, desembre de 2013, p. 9.
- «Memòria de l'Ateneu Montgrí (1)», *Emporion*, setembre de 2012, p. 22.
- «Memòria de l'Ateneu Montgrí (2)», *Emporion*, octubre de 2012, p. 16.
- «Pere Blasi i Maranges». *Emporion*, octubre de 2008, p. 7-9.
- BATLLE I LLORET, Francesc. «Els Jocs Florals de l'Empordà a Torroella de Montgrí», *Llibre de la Festa Major de Torroella de Montgrí*, 2020, p. 85-99.
- BLAI I ALABAU, Montserrat. «Pere Blasi i Marta Mata, dos mestres que han deixat empremta», *Emporion*, juny de 2007.
- BOU I VILANOVA, Albert. «Pere Blasi i Maranges», *Revista del Baix Empordà*, desembre de 2007 - febrer de 2008, p. 5-6.
- CARMANIU I MAINADÉ, Xavier. «Pere Blasi i Maranges», *Diari de Girona*, 15 de març de 2007, p. 116.
- CASANOVAS, Josep; TORT, Antoni. «Els infants i la guerra. Consideracions al voltant d'una investigació sobre dibuixos d'escolars durant la Guerra Civil espanyola», *Temps d'educació*, núm. 44, 2013, p. 63-76.
- CASTELLS I PIJOAN, Pere. «Pere Blasi. Un gran pedagog a Torroella», *Llibre de la Festa Major de Torroella de Montgrí*, 1982.
- «El Comissari de la Generalitat a la Cerdanya», *El Autonomista*, 21 d'agost de 1934, p. 2.
- «Pere Blasi, geògraf català», *Revista de Girona*, núm. 87, 1979, p. 125-129.
- FERNÁNDEZ SORIA, Juan Manuel. «Influencias nacionales europeas en la Política Educativa Española», *Historia de la Educación. Revista Interuniversitaria*, núm. 24, 2005, p. 39-95.
- FUSTER I GIMPERA, Joan. «La singular pedagogia del mestre Pere Blasi i Maranges», *Revista del Baix Empordà*, desembre de 2007 - febrer de 2008, p. 9-12.
- FUSTER I GIMPERA, Joan; SURROCA I SENS, Joan. «Josep Tomàs i Mont (1914-1964), un torroellenc destacat», *Llibre de la Festa Major de Torroella de Montgrí*, 2008, p. 21-34.
- GARCIA I FARRERO, Jordi; GÓMEZ, Anna. «La Universidad de Barcelona en el No-do (1943-1975): análisis de la educación superior a través de la verdad oficial del régimen franquista», *Revista História da Educação*, v. 24, 2020.
- HERNANDO, Agustín. «Geografía e identidad nacional: las primeras geografías de Cataluña», *Documentos d'anàlisi geogràfica*, núm. 38, 2001, p. 55-86.
- IGLÉSIES I FORT, Josep. «Pere Blasi», a: *Serra d'Or*, setembre de 1961, p. 9-10.
- MAGALHÃES, Justino Pereira de; BARRETO, Raylane Andreza Dias Navarro. «Os intelectuais e a educação - abordagem histórica e biográfica», *Revista Educação em Questão*, v. 54, núm. 41, maig-agost 2016, p. 61-85.
- MARQUÈS I SUREDA, Salomó. «Competències sobre ensenyament en els estatuts de Catalunya dels anys 1932 i 1979», *Educar*, núm. 3, 1983, p. 157-167.
- «L'ensenyament a Torroella de Montgrí al segle XVIII», *Llibre de la Festa Major de Torroella de Montgrí*, 1983, p. 27-38.

- MASCORT I RIBOT, Josep. «Parlament català, salut!», *El Magisterio Gerundense*, 8 de desembre de 1932.
- MENDIZÀBAL I RIERA, Enric. «La geografia de la població en la *Geografia de Catalunya* de l'editorial Aedos», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, desembre de 2016, p. 117-139.
- «Pere Blasi i la geografia del seu temps», *Revista del Baix Empordà*, desembre de 2007 - febrer de 2008, p. 13-17.
- MESTRAS I MARTÍ, Lluís Maria. «Pere Blasi, mestre i diputat», *Presència*, 1 de maig de 1980, p. 41-43.
- PALMADA I FÉLEZ, Anna. «L'aportació del mestre Pere Blasi i Maranges a la idea de Catalunya», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, 1997, p. 15-30.
- PERENYA I BLASI, Fina. «Recordant l'avi», *Revista del Baix Empordà*, desembre de 2007 - febrer de 2008, p. 18.
- «L'avi Pere Blasi i Maranges a l'exili», *Llibre de la Festa Major de Torroella de Montgrí*, 2006, p. 73-80.
- PÉREZ-BASTARDAS, Alfred. «Premsa de Cerdanya, 1875-1936 (I)», *Querol. Revista Cultural de Cerdanya*, núm. 17, 2015, p. 11-18.
- PERICOT, Joan. «Un record del Dr. Pere Bosch i Gimpera des de Torroella», *Llibre de la Festa Major de Torroella de Montgrí*, 1986, p. 1-5.
- PONS. «De la terra. Pera'ls companys en cultura i treball», *Emporion*, 1 de gener de 1915.
- PUJADÓ I PUIGDOMÈNECH, Judit. «Dossier Mestres i Escoles. En Frigola i l'escola d'en Pere Blasi», *Gavarres*, primavera-estiu de 2011.
- RADRESSA I CASANOVAS, Joan. «Pere Blasi i Francesc Viver, promotors de la cultura popular a Torroella de Montgrí», *Revista del Baix Empordà*, desembre de 2007 - febrer de 2008, p. 20-23.
- «El Casal del Montgrí. Notes i memòries», *Llibre de la Festa Major de Torroella de Montgrí*, 2005, p. 65-90.
 - «La darrera conversa amb el senyor Pere Blasi», *Llibre de la Festa Major de Torroella de Montgrí*, 2018, p. 209-211.
- RUFÍ I PAGÈS, Josep Maria; RUFÍ I PAGÈS, Jaume. «Pere Blasi, polític republicà», *Revista del Baix Empordà*, desembre de 2007 - febrer de 2008, p. 26-29.
- SÁNCHEZ I CARCELÉN, Antoni. «Resistir és vèncer: el setge carlí de Puigcerdà durant la Setmana Santa de 1873», *Ibix*, Annals 2008-09, p. 197-215.
- SURROCA I SENS, Joan. «Un segle de cultura fulgurant (1912-2012). [I: 1912-1939]», *Llibre de la Festa Major de Torroella de Montgrí*, 2012, p. 19-39.
- «Sr. Pere Blasi i Maranges (1885-1961)», *Emporion*, setembre de 2011, p. 18-20.
- TERRÓN BAÑUELOS, Aida. «El movimiento asociacionista del Magisterio Nacional. Orígenes y configuración histórica», *Revista de Historia de la Educación*, vol. 6, 1987, p. 279-299.
- «Un biógrafa de nuestro paisaje: Pere Blasi». [Retall de premsa localitzat a l'ANC-Fons Jaume Aymà i Mayol, sense autor, ni data, ni identificació de la publicació].
- VELÁZQUEZ HERNÁNDEZ, Aurelio. «La labor de solidaridad del gobierno Negrín en el exilio: el SERE (1939-1940)», *Ayer*, núm. 97, 2015 (1), p. 141-168.
- VERT I PLANAS, Josep. «Els treballs del Centre d'Estudis del Montgrí al Cau de les Dents», *Estudis del Baix Empordà*, núm. 14, 1995, p. 67-76.
- VILANOÚ I TORRANO, Conrad; GARCIA I FARRERO, Jordi. «Els inicis de la renovació pedagògica: un compromís educatiu per a una Catalunya progressista», *Nous Horitzons*, núm. 219, 2018, p. 12-17.
- VILLARONGA I CASES, Pau. «Parlant de Pere Blasi», *Revista del Baix Empordà*, desembre de 2007 - febrer de 2008, p. 33-38.
- YXART, Sílvia. «L'Acadèmia Santa Caterina», *Gavarres*, 2011, p. 84-85.

D. PREMSA

Barcelona

Avui / Punt Avui, El (1982-2017)

Diari de Sessions del Parlament de Catalunya
(1933-1934)

Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (1931-1936)

Diluvio, El (1919-1926)

Humanitat, La (1932-1936)

Rambla, La (1936)

SIAS (1937)

Vanguardia, La (1933-1934)

Buenos Aires

Ressorgiment (1917)

Girona

Autonomista, El (1932-1934)

Diario de Gerona / Diari de Girona (1921-1934)

Lucha, La (1910)

Magisterio Gerundense, El (1931-1932)

Punt Diari / Punt, El (1981-2007)

Sitios, Los / Diari de Girona (1963-2017)

Madrid

Boletín Oficial del Ministerio de Educación Nacional
(1941)

Gaceta de la República (1939)

Gaceta de Madrid (1933)

Manresa

Dia, El (1936)

Palafrugell

Baix-Empordà (1920)

Perpinyà

Revue Catalane (1907)

Puigcerdà

Cerdaña, La / Cerdanya, La (1900-1905)

Ceretania (1906-1934)

Pireneu, El (1934)

Torroella de Montgrí

Emporion (1915-1933)

Mont-Gris (1913)

Vilanova i la Geltrú

Villanueva y Geltrú (1974)

E. RECURSOS FONOGràFICS

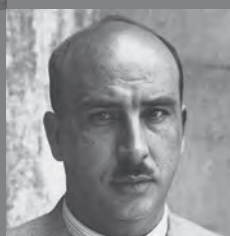
Autobiografia de Josep Perenya i Moros. ANC-Fonoteca històrica Jaume Font, 1987 [àudio: 359'].

F. RECURSOS AUDIOVISUALS

El mestre, el capellà i una munió de torroellencs (2015).

Direcció i guió: Jordi Bellapart.

La 40ena d'un festival (2020). Direcció i guió: Pau Subirós.

Índex onomàstic

- Aiguader i Miró, Jaume 92, 95
Ainaud de Lasarte, Josep Maria 113
Ainaud i Sánchez, Manuel 53
Alabart i Ballesteros, Lluís 72
Alabau, Josep 54
Albert i Paradís, Caterina 65
Albert i Pey, Salvador 29
Albert i Ribas, Lluís 85
Alcover i Sureda, Antoni Maria 27
Aleu, Francesc de Paula 59
Amade, Jean 121
Amer, Josep 54
Amer, Lluís 47
Andreu i Abelló, Josep 92, 104
Arderiu i Voltas, Clementina 117
Arnau i Cortina, Francesc 86, 87, 88, 90, 102
Avellaneda, Fernando 123
Azaña i Díaz, Manuel 103
Badia i Oller, Teresa 107
Badia-Homs, Joan 17
Bagué, Josep 47
Balart i Armengol, Joan 102
Balcells, Joaquim 95
Balderich i Biosca, Cristina 107
Ballester, Darwin 58
Bancells i Xiberta, Joan 86, 87, 88, 90, 92, 102
Barceló i Matas, Josep 18, 45, 72, 76, 77, 98, 140
Bardina, Joan 41
Barrera i Costa, Heribert 17, 20, 85, 101, 123
Barrera i Maresma, Martí 119
Bartrés, Joan 96
Bassa i Pasqual, Jaume 79, 103
Bassa, Joan 21
Bastardas i Sampere, Albert 101
Bastons, Lluís G. 59
Batallé, Elvira 56
Batallé, Pilar 56
Bataller i Calatayud, Josep Ramon 67
Batlle i Lloret, Francesc 21, 37, 49, 125
Batlle i Sunyer, Dolors 53, 55, 72, 140
Batlle, Maria 110
Battestini i Galup, Nicolau 92, 102, 114, 119
Battestini i Pons, Rafael 17, 114, 119
Bellido i Golferichs, Jesús Maria 95
Bergós i Massó, Antoni 63
Bertral i Terré, Reis 110
Bertrana i Comte, Prudenci 83
Bilbeny i Bosch, Joaquim 102
Bladé i Desumvila, Artur 119
Blanch i Roig, Emili 110, 119
Blasi i Bertran, Bonaventura 23
Blasi i Maranges, Alexandre 24, 25, 113, 117
Blasi i Maranges, Eliseu 24, 25, 29, 35, 117
Blasi i Maranges, Isidre 24, 25
Blasi i Pujol, Maria Helena 33
Blasi i Pujol, Maria Teresa 12, 33, 56
Blasi i Pujol, Serafina 12, 20, 33, 56, 66, 83, 93, 110, 111, 113, 116, 121, 123, 126, 127
Blasi i Ricart, Isidre 23, 24, 25
Blasi i Ricart, Josep 23

Blasi i Ricart, Pere 23
 Bofill, Josep 54
 Bofill, Lluís 54
 Bonada, Josep 54
 Bonay i Vidal, Antònia 47
 Borregón, Martín 113
 Bosch i Cusí, Joan 52
 Bosch i Gimpera, Pere 39, 62, 65, 99, 105, 128
 Bosch i Majó, Maria 114
 Bosom, Joan 31
 Bou i Geli, Vicenç 81, 82, 139
 Bou i Vilanova, Albert 17, 20, 21, 33, 85
 Bou, Isidre 54
 Bru i Jardí, Lluís 102
 Bruguera, Angeleta 56
 Busquets i Ventura, Llorenç 29
 Busquets, Pere 54
 Busquets, Rafel 54
 Cabós i Badia, Llorenç 72
 Cabré i Fontanilles, Josefa 47
 Cabrinetty i Cladera, Josep 25, 26, 120
 Cadefau i Barrera, Jaume 29
 Cadefau, Bonaventura 29
 Calsina, Miquel 54
 Calvet i Sarri, Dolors 107
 Campalans i Puig, Rafael 69
 Camps i Arboix, Joaquim de 83, 139
 Camps, Narcís 64
 Canal, Alfred 105
 Canals, Miquel 54
 Candal, Salvador 54
 Cánovas del Castillo, Antonio 29
 Cantero Asensio, José 123
 Capdevila, Ramon 64
 Capellà i Coll, Joaquim 79
 Capella i Pérez, Pilar 107
 Capellà, Josep 54
 Carbó, Josep 54
 Carbonell i Duran, Maria 107
 Carrasco i Azemar, Josep 113
 Carreras i Artau, Tomàs 97, 99
 Carreras i Candi, Francesc 61

Carreras i Ribas, Josep 139
 Carreras, Josep 54
 Casabò i Torras, Josep Maria 92
 Casademont, Hermini 54
 Casademunt i Arimany, Xavier 86, 87, 88, 89, 90, 92, 102
 Casadevall i Suquet, Prim 83
 Casals i Vidal, Francesc Xavier 92
 Casanelles i Ibarz, Joan 92
 Casanovas i Anglís, Eulàlia 107
 Casanovas i Clota, Josep 72
 Casanovas i Maristany, Joan 86, 87, 88, 89, 90, 93, 97, 100, 102, 103, 104
 Casas, Josep 54
 Castelar y Ripoll, Emilio 29
 Castells i Hostench, Josep 79, 83, 105
 Castells i Pijoan, Pere 17, 35, 49, 51, 91
 Cavallé i Llagostera, Pere 92
 Cerezo i Hernàez, Pere 86, 87, 88, 90
 Cézanne, Paul 59
 Chinchilla, Enrique 113
 Cirera, Anna 53
 Cirici i Pellicer, Alexandre 119
 Clara i Resplandis, Josep 17
 Climent i Ferran, Pere 17, 45, 49
 Clotas, Benet 51
 Coll i Mas, Josep 105, 128
 Comas i Calvet, Pere 92
 Comorera i Soler, Joan 103
 Companys i Jover, Josep 102, 119
 Companys i Jover, Lluís 29, 89, 92, 93, 99, 100, 103, 105
 Coromines i Montanya, Pere 29, 89, 102
 Coromines i Vigneaux, Joan 63
 Corredor i Pomés, Josep Maria 117, 119
 Costa i Ribera, Pilar 107
 Costa i Vilanova, Dalmau 92
 Costal i Marinell-lo, Cassià 19, 52, 95, 140
 Cristòfol, Miquel 54, 56
 Cruañas, Miquel 54
 Cuch, Joan 105
 Cuixart, Pere 113
 Dabau i Causa, Salvador 51

Dalmau i Pla, Laureà 81, 86, 87, 88, 90, 92, 98
 Dalmau, Josep 140
 Dalmau, Lluís 54
 Deffontaines, Pierre 67
 Delclòs i Dols, Joan 72, 95
 Deulofeu i Torres, Alexandre 117, 119
 Deulofeu, Margarida 53
 Domingo i Sanjuan, Marcel·lí 29, 74, 77
 Dorestes, Frederic 72
 Dot i Arxer, Antoni 86, 87, 88, 90, 92, 102
 Dupront, Alphonse 121
 Duran i Reynals, Estanislau 96
 Duran i Sanpere, Agustí 95
 Duran, Jaume 27
 Elias i Campins, Núria 107
 Elias, Lluís 54
 Espanya i Sirat, Josep Maria 89, 92, 102
 Esquena, Joaquim 54
 Estadella i Arnó, Josep 95
 Estalella, Josep 77, 93
 Fabra i Poch, Pompeu 95, 119
 Fàbrega i Pou, Josep 29, 86, 87, 88, 90, 92, 102, 111
 Farreras i Duran, Francesc 102
 Fatjó i Roma, Joan 107
 Febrés i Verdú, Xavier 79
 Fernández Osorio y Tafall, Bibiano 113
 Ferragut, Joaquim 54
 Ferratges Tarrida, Juan 123
 Ferrer i Carner, Francesca 107
 Ferrer i Hill, Rosa 41
 Ferrer i Marca, Ramon 79
 Ferrer i Sensat, Àngels 93
 Feu i Gelis, Jordi 69
 Figueras i Rabassa, Maria Teresa 107
 Florensa, Miquel 27
 Flos i Calcat, Francesc 61
 Folch i Camarasa, Ramon 113
 Folch i Torres, Joaquim 95
 Folgado, Vicenç 64
 Font de Rubinat, Pau 95
 Fontbernat i Verdaguer, Josep 102

Fontserè i Riba, Eduard 67
 Forment, Joan 53
 Fornaguera, Miquel 59
 Franco Bahamonde, Francisco 105
 Freinet, Célestin 140
 Frigola, Joaquim 49
 Fröbel, Friedrich 59
 Frontera i Bosch, Ramon 94
 Fullola i Pericot, Josep Maria 65
 Fuster i Gimpera, Joan 17, 49
 Galés i Martínez, Manuel 63
 Galí i Coll, Alexandre 41, 51, 107, 131
 Gallinat i Roman, Enriqueta 110
 Garcia, Conxita 56
 Garcia, Genís 64
 Garrell i Alsina, Amador 27, 33, 103, 105
 Garrell, Josep 105
 Garreta, Josep 51
 Gaspar i Germà, Joan 53
 Gassol i Rovira, Ventura 53, 77, 81, 92, 105, 106, 128, 131
 Gay de Montellà, Rafael 81
 Gelabert, Maurici 52
 Gerhard i Ottenwälder, Carles 102
 Giralt i Juvé, Matilde 107
 Gispert, Enric 113
 Goday, Josep 53
 Goicoechea i Mayayo, Justa 94
 Gourou, Pierre 121
 Guinart i Castellà, Miquel 92, 102, 119
 Guinart, Montserrat 53
 Gussó, Pere 54
 Hernández i Roig, Joan 113
 Hostench, Joan 59
 Hurtado i Miró, Amadeu 73
 Iglésies i Fort, Josep 63, 67
 Iglésies i Viadé, Pere 105
 Irla i Bosch, Josep 29, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 102, 109
 Isern, Jaume 94
 Jardí i Casany, Enric 113
 Jiménez, Lluís 105
 Jorba i Bausa, Francesca 47

Jordi i Frigola, Martí 105
 Josep, mossèn 64
 Jou i Olió, Llorenç 72
 Jou, Joan 54
 Juhera, Joan 54
 Juhera, Miquel 73
 Junquera i Muné, Estrella 75
 Junquera i Muné, Josep 73, 75, 98, 123
 Laforet i Díaz, Carmen 113
 Layret i Foix, Francesc 29
 Légal, Émile 121
 Llevadot i Estradé, Joan 110
 Llobera, Pere 59
 Llobet 29
 Llobet, Lluís de 64
 Llorens i Cruells, Rosa 107
 Llorens, Assumpció 58
 Lloret i Martí, Salvador 79
 Lloret i Ordeix, Pere 119
 Lloret i Serra, Joan 21, 49
 Lloveras i Domènech, Carme 53
 Lluhí i Vallescà, Joan 92
 Macau, Isidre 51
 Macià i Llussà, Francesc 89, 92
 Magre i Ubach, Jaume 119
 Manet, Édouard 59
 Maranges i Calvet, Maria 24, 25
 Marcet i Artigas, Francesc 105, 128
 Marí, Faustí 61
 Marquès i Sureda, Salomó 17, 77
 Martí i Espí, Assumpció 107
 Martí i Feced, Carles 94
 Martí i Santandreu, Àngels 107
 Martí, Fèlix 76
 Martínez i Martinell, Flora 107
 Martorell, Artur 53, 59
 Martorell, Francesc 95
 Marull, Ricard 56
 Mas i Malet, Francesca 53
 Mas, Francesc d'Assís 61
 Masclans i Girvès, Francesc 53
 Mascort i Ribot, Josep 70, 98, 139
 Mase, Henriette 123

Masferrer, Enriquet 64
 Masia, Enric 52
 Masó, Narcís 107
 Massanet, Emili 27
 Massip i Izàbal, Josep Maria 77
 Massó i Torrents, Jaume 61, 139
 Massó, Joan 54
 Matas i Pascual, Lluís 79
 Matas, Josep 49
 Mendizàbal i Riera, Enric 17, 19, 21, 121, 125, 133
 Mercader, Leopoldo 64
 Ministral i Masià, Jaume 127
 Mira, Emili 41
 Molero, Eugeni 17
 Molinas, Josep 54
 Monet, Claude 59
 Monguillod, Agustí 51
 Montúia i Imbert, Josep 72
 Mora i Adserà, Joan 102, 119
 Moragas, Francesc 64
 Mori, Josefina 110
 Mundet, Jaume 54
 Nadal i Farreras, Rafel 53
 Naval i Ferraz, Antoni 53
 Negrín López, Juan 113
 Nicolau 54
 Nicolau d'Olwer, Lluís 95
 Niubó, Manuel 123
 Noguer i Comet, Ramon 29
 Oller i Moragas, Narcís 81
 Pagès i Gou, Carme 47
 Pagès i Jordà, Vicenç 33
 Palau i Vera, Joan 45
 Palmada i Félez, Anna 67
 Pardo i Gálvez, Anna 73
 Parunella i Eulàlia, Josep 96
 Perals, Maria 53
 Perenya i Blasi, Francesc 21, 35, 43, 55, 73, 93, 116, 125, 126, 178
 Perenya i Blasi, Helena 35, 126
 Perenya i Blasi, Josefina 17, 35, 111, 117, 126

Perenya i Blasi, Robert 35, 126
 Perenya i Moros, Josep 35, 83, 85, 116,
 118, 121, 123, 126, 127
 Perenya i Reixachs, Robert 116
 Pericot i Garcia, Lluís 62, 65
 Pestalozzi, Heinrich 59
 Peypoch i Pich, Ramon 96
 Pi i Barceló, Jacinta 53
 Pi i Margall, Francesc 29
 Pi i Sunyer, August 41, 95
 Pi i Sunyer, Carles 31, 92, 95, 109, 113
 Picas 29
 Pla i Cargol, Sebastià 72, 76, 77
 Pla i Casadevall, Josep 33
 Pla, Carme 56
 Pla, Josep 54, 56
 Planas, Josep 54
 Porqueras, Ramon 61
 Porta Bussoms, Pablo 113
 Pou, Sebastià 54
 Primo de Rivera y Orbaneja, Miguel 117
 Puig i Cadafalch, Josep 67
 Puig i Elias, Joan 107
 Puig i Ferrater, Joan 95, 102
 Puig Pujades, Josep 29, 98, 100
 Puigarnau i Torelló, Xavier 119
 Pujol i Ferran, Rosa 107
 Pujol i Hospital, Josep 125
 Pujol i Vicens, Dolors 12, 33, 38, 40, 42,
 66, 111, 114, 116, 126, 127
 Pujol, Genís 54
 Pujol, Joan 51, 54
 Pujol i Senovilla, Josep 21, 35, 59, 125
 Pujols i Morgades, Francesc 119
 Quer i Malé, Josep 17
 Quintana de Leon, Albert de 29, 103
 Quintana i Combis, Albert de 49, 81
 Quintana i Pujol, Juanita 12
 Rabassa i Ballaró, Joan 107
 Radressa i Casanovas, Joan 17, 37, 85
 Radressa, Joaquim 54
 Rahola d'Espona, Josep 20
 Rahola i Auguet, Ferran 115

Rahola i Escofet, Gaietà 110
 Ramió i Bosch, Joan 47
 Reixach i Fàbregas, Marià 72
 Renoir, Pierre-Auguste 59
 Reverendo López, Modesto 119
 Riba i Bracons, Carles 117, 119
 Ribas i Soberano, Francesc 102, 119, 123
 Ribas, Enric 67
 Ricart i Ballanet, Teresa 23
 Riera i Claramunt, Francesc 102
 Riera i Vidal, Pere 75
 Riu i Puig, Isidre 29
 Roca, Josep 59
 Rodoreda i Gurguí, Mercè 91
 Roig i Llop, Tomàs 96
 Roig, Josep 54
 Romero de Aguilar, Juan 123
 Romeva i Bosch, Mariona 114
 Romeva i Ferrer, Pau 89, 97, 114
 Ros i Arqué, Mercè 107
 Roura-Parella, Joan 19, 103
 Roura, Lluís 54
 Rouret i Callol, Martí 89, 102, 107
 Rousseau, Jean-Jacques 59
 Rovira i Casademunt, Melcior 120
 Rovira i Comas, Teresa 110
 Rovira i Virgili, Antoni 81, 89, 102, 107,
 119, 121
 Rubiés i Monjonell, Anna 72, 95
 Rubió i Balaguer, Jordi 95
 Ruffi i Pagès, Jaume 17
 Ruffi i Pagès, Josep Maria 17, 19, 21, 33
 Sala, Josep 64
 Sallés i Genís, Josep 95
 Salmerón, 29
 Saló, Isidor 31
 Sanahuja i Soler, Ramon 110
 Sánchez Cervera, Joaquín 123
 Sanromà i Bauló, Joan 21
 Santaló i Parvorell, Miquel 19, 29, 37, 45,
 63, 73, 77, 95, 140
 Santaló i Parvorell, Silvestre 52
 Sastre i Torruella, Josep 110

Sauquet, Jaume 27
 Sauret i Garcia, Joan 102, 119
 Savalls i Massot, Francesc 25
 Sbert i Massanet, Antoni Maria 77, 107
 Schädel, Bernhard 27
 Sellés i Figueres, Jaume 102, 119
 Selves i Carner, Joan 92
 Sensat i Vilà, Rosa 59, 72
 Senties, Conxita 52
 Serra i Hünter, Jaume 39, 95, 97, 98, 102,
 104, 107
 Serra i Moret, Manuel 92
 Serra i Vilaró, Joan 99
 Serra, Josep 110
 Serra, Josep de C. 67
 Serra, Martí 77
 Serra, Pere 54
 Serra, Rossend 61
 Serrano Pablo, Leonor 31
 Serrat i Bonastre, Josep 95
 Serrats, Miquel 54
 Soldevila i Zubiburu, Carles 92
 Solé i Sabarís, Lluís 17, 67, 93
 Soler i Bru, Joan Baptista 104
 Soler, Felip 63
 Solés i Sarret, Àngels 17, 70
 Sorribes i Mas, Lluís 17
 Suárez, Ricard 49, 54
 Subias i Galter, Joan 107
 Surroca i Isern, Jaume 49, 54
 Surroca i Sens, Joan 21, 91, 103
 Surroca, Lluís 51, 54
 Tarradellas i Joan, Josep 92, 104, 123
 Tauler i Palomares, Joan 92
 Tauler, Joan 64
 Terrades 54
 Tesnière, Lucien 110
 Thomàs i Torrats, Josep 44, 46, 48, 50,
 64
 Tomàs i Piera, Josep 94
 Tomàs, Josep 49, 54
 Torreadella, Enric 94
 Torrent i Bagudà, Enric 83

- Torres i Barberà, Humbert 92, 102, 104, 119, 123
- Torres i Perenya, Núria 110
- Torres i Perenya, Víctor 123
- Torres, Lluís 61
- Torroja i Valls, Ramon 72
- Trias, Antoni 95
- Tubau i Perelló, Enric 110
- Tudela, Alexandre 61
- Tudó, Concepció 72
- Tusquets, Joan 75
- Urbanell, Dolors 103
- Vallespi, Joaquim 81, 82
- Valls i Taberner, Ferran 63, 97, 99
- Valls, Joan 64
- Vandellós i Cervelló, Concepció 107
- Vaquer, Josep 64
- Ventalló i Vergés, Joaquim 76, 77
- Vergés, Pere 59
- Vert i Planas, Josep 54
- Vert, Francesc 64
- Viarnés i Aymar, Teresa 47
- Vicens i Giral, Francesc 20
- Vicens, Mariano 64
- Vicens, Pere 100
- Vicens, Tomàs 59
- Vidal de la Blache, Paul 125
- Vidal i Pagès, Dolors 107
- Vidal, Antònia 116
- Vidal, Narcís 54
- Vidal, Ovidi 23
- Vila i Dinarès, Pau 45, 55, 59, 63, 65, 107, 125
- Vila i Martínez, Josep 64
- Viladevall, Joan 54
- Viladevall, Josep 54
- Vilallonga, Josep 54
- Vilanou i Torrano, Conrad 123
- Vilar i Herms, Julià 123
- Vilavella i Roig, Carolina 47
- Villanueva Poganowski 113
- Villaronga i Cases, Pau 19
- Viñas i Homs, Manuel 47
- Viñas i Matarrodona, Eduard 64, 79, 83
- Viñes i Vendrell, Pilar 107
- Viver i Puig, Francesc 81, 83
- Vives i Iglésias, Jordi 110
- Vives i Joher, Benvingut 79
- Vives, Dolors 77
- Wagnon, Sylvain 121
- Xampenyà i Corbeto, Lúcia 107
- Xandri i Pich, Josep Maria 31
- Xandri i Serrano, Andreu 31
- Xandri Tagüeña, José María 123
- Xirau i Palau, Antoni 69, 86, 87, 88, 90, 92, 119
- Xirau i Palau, Joaquim 39, 41, 69, 95, 103, 105
- Xirau i Palau, Josep 95

Pere Blasi i Maranges (Puigcerdà, 1886 - Barcelona, 1961), fill de família republicana, mestre vocacional i jove inquiet, inicia el seu compromís cívic com a redactor del setmanari *Ceretania* i activista cultural a la seva vila natal.

Destinat a l'escola nacional de Torroella de Montgrí, s'empelta a l'Empordà, on es casa i continua la seva militància cultural impulsant associacions com l'Ateneu Montgrí i publicacions com *Mont-Gris* i *Emporion*.

Paral·lelament a la seva tasca de renovació pedagògica, inicia els seus treballs de divulgació geogràfica amb l'edició de *Geografia elemental de Catalunya*.

Arran de l'adveniment de la República esdevé diputat d'Esquerra Republicana al Parlament de Catalunya, fins que la derrota a la Guerra Civil el força a uns anys d'exili a França.

Retornat al país, i depurat del magisteri públic per la repressió franquista, exerceix a l'escola privada de la seva filla i enllesteix l'edició de la seva obra geogràfica cabdal, *Les terres catalanes*, un tribut d'amor al país, a la cultura i a la seva gent.

FUNDACIÓ

JOSEP IRLA

Jordi Garcia i Farrero (Barcelona, 1980)

Professor d'Història de la Pedagogia Catalana a la Universitat de Barcelona.

Llicenciat en Pedagogia, doctorat en Educació
i màster en Història Contemporània i Món actual.

Membre del Grup de Recerca en Pensament Pedagògic i Social.

Premi extraordinari de Doctorat per la UB (curs 2012-2013).

Membre de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana.